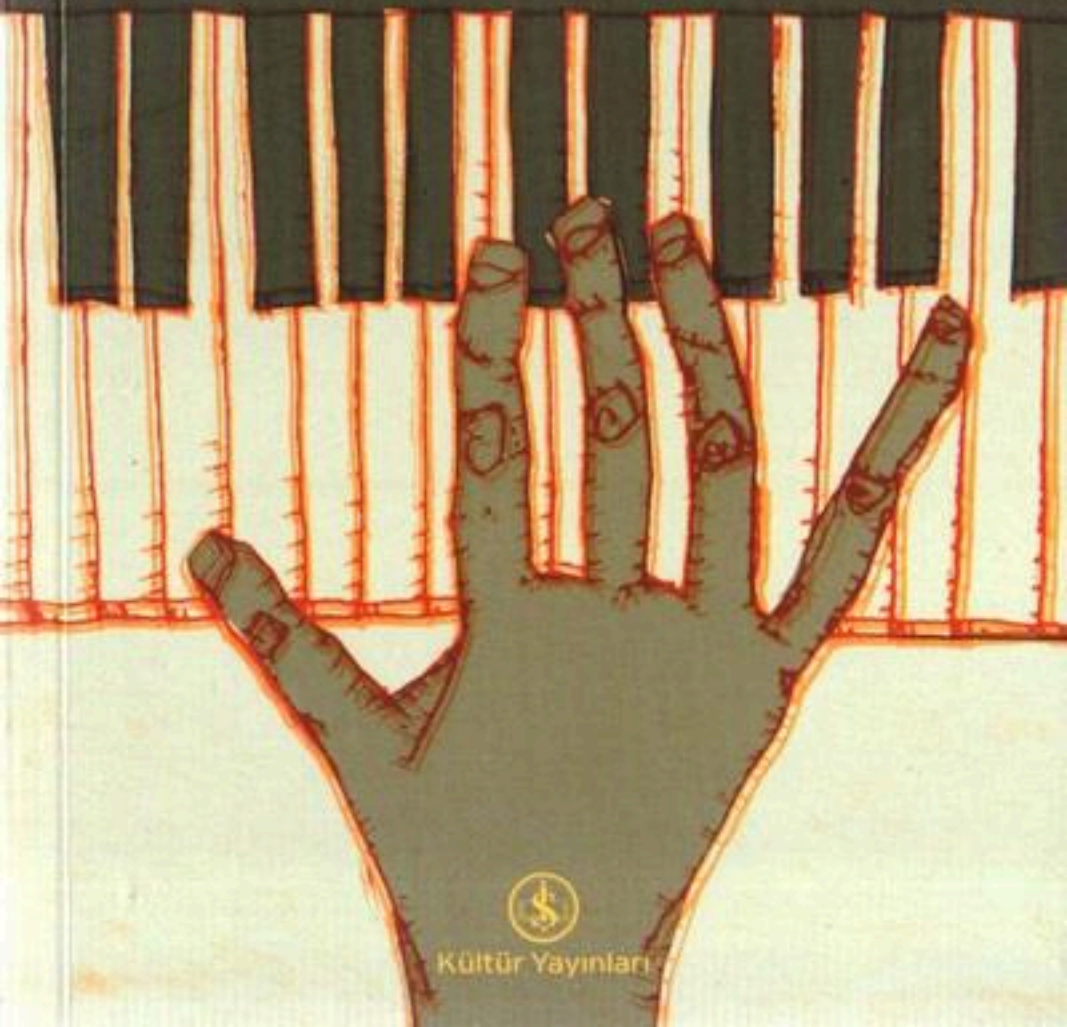
William Golding

Piramit

Çeviren: Armagan İlkin

roman

Kültür Yayınları

Özgün Adı The Pyramid
Copyright © William Golding, 1966, 1967
Akcalı Telif Hakları Ajansı kanalıyla alınmıştır.

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yayına Hazırlayan Mürşit Balabanlılar

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel
Düzelti Alev Özgüner
Sayfa Düzeni Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basım Nisan 2003
ISBN 975-458-448-6
OTM 11027801
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 551 55 87
İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

piramit

William Golding

Çeviren Armağan İlkin

Roman

Oğlum David'e

"Eğer insan içindeysen kendin için aşk yarat,
kalbinin bir ucundan diğerine dek."

Ptah-Hotep'in Sözleri'nden

Aslında yaz mevsimindeydik ama yağmur bütün gün ara vermeden yağmış, hâlâ da dinmemişti. Bahçede eğlence düzenlediğiniz günlerde bastıran yağmurlardan dersem, anlaşılır sanırım. Yeşil yapraklar dallarından koparak yerlerdeki su birikintilerinde yüzüyorlardı. Arada bir öyle güçlü bir rüzgâr esiyordu ki, nicedir bizim topraklarımızda kök saldıklarına göre böyle umutlara kapılmayacak kadar akıllanmış olması gereken ağaçlar bile yalvarırcasına sallıyorlardı göğe uzanan dallarını. Hava erken kararda. Yağışlı havanın kasveti bütün gün sürmüştü zaten; gece karanlığının ne zaman bastırdığı pek fark edilmedi. Ama bir de bastırınca, sokak lambalarının aydınlatamadığı yerler kapkara kesildi, yağmur o karanlığı yararak iniyordu şimdi. Kafam şişinceye kadar piyano çalmış, Moisewitch yorumlarken bana kendi umutsuz tutkumu, kendi aşkımı bütün derinliği ve bütün oylumuyla dile getirdiği izlenimini veren Chopin'in Do Minör Etüt'ünü hiç aman vermeden, büyük bir hırsla tangırdatmıştım. Gelgelelim nasıl bir hırsla çalarsam çalayım sonuç değişmiyordu. Imogen nişanlanmış, konu orada kapanmıştı.

Onun için de, kupkuru bir ağızla, öylece yatarak çe-

kilmesi gereken acıya katlanıyordum. Arada bir kendime gelmemi sağlayan tek şey, pencere camına iri kum taneleri atılırmış gibi vuran yağmur damlalarıydı. On sekiz yaş acı çekmek için iyi bir yaştır. On sekizindeki insan acıya dayanacak kadar güçlüdür; savunma sistemlerini de geliştirmemiştir henüz. Kilisenin kulesindeki saat gece yarısını çaldı, on ikinci vuruşun titreşimleri kesilmeden alandaki üç lambanın ışıkları da söndü. Imogen gözlerimin önündeydi. Herifin üstü açık yeşil Lagonda'sını sürerek yeşil çayırlar arasında ilerliyor, uzun, kızılımtrak saçları solgun yüzünün çevresinde uçuşuyordu. Benden topu topu beş yaş büyüktü. Bir şeyler yapmam gerekirdi ama artık iş işten geçmişti. Görünmeyen tavana baktım, Imogen arabayı sürüyordu hâlâ. *Stilbourne Advertiser* gazetesinin sahibi olduğundan büsbütün devleşen o kendini beğenmiş, o kart herif de yanında. Yıkılmaz bir kale sanki. Sivrisinek vızıltısını andıran sesini bile duyabiliyordum. Derken odama yıldırım çarptı ansızın. Yıldırımın çatal çatal uzandığını gördüm, ardından da bir duman bulutu çıktığını. Yok olmuştu adam. Imogen de yıldırım düşmesiyle kendisinden geçmişti nedense. Kızı kucaklamış götürüyordum.

Birden fırlayıp oturdum, yorganı çeneme çekerek pencereye baktım. Çok sert bir çatırtı olmuştu. Birisi havalı tüfekle ateş etmişçesine, neredeyse camı kıracak kadar sert bir sesti. Kırılan dalları, uçan kiremitleri düşündüm bir an; ancak duyduğum sesin kırılan dal ya da kiremit sesi olmadığını biliyordum. Hah, yine aynı çatırtı duyulmuştu işte! Çat! Bu garip durumdan ötürü diken diken olan tüylerimle yataktan çıktım, pencereye giderek aşağıdaki Alan'a baktım. Burnumun dibinde bir çatırtı daha oldu. Öyle yakındı ki elimde olmadan başımı eğdim. Sonra da karşıya baktım. Evimizi Alan'ın arnavut-

kaldırımı taşlarından ayıran demir parmaklığın dışında bembeyaz bir yüz görülüyordu. Camı araladım, rüzgâr basma perdeyi yüzüme yapıştırdı bir anda.

"Oliver! Oliver!"

Yüreğimde çılgınca bir umut yeşeriyordu ama Imogen'in sesi değildi bu.

"Ne var? Kimsin?"

"Sus! Bağırma öyle!"

Beyaz yüz demir bahçe kapısının sürgüsüne eğildi, kanadı usulca geriye itip tuğla döşeli bahçe yolunda yürüyerek penceremin altına geldi.

"Kimsin?"

"Benim, Evie. Evie Babbacombe! Görmüyor musun?"

"Ne?.."

"Suss! Kimseyi uyandırmadan aşağı gel. Giyin de gel. Çabuk ol lütfen! Benim..."

"Dur bir dakika."

Dönüp giyeceklerimi aradım. Evie'yi yıllardır görürdüm ama hiç konuşmamıştık. Kimseninkine benzemeyen yürüyüşüyle Alan'ın karşı kaldırımından geçip giderdi hep. Gövdesi kıpırtısız, yalnız dizlerden aşağısı oynayan bacaklarıyla hızlı ancak ölçülü adımlar atarak ilerlerdi. Bitişikte, Dr. Ewan'ın yanında çalıştığını biliyordum. Omuzlarına dümdüz inen pırıl pırıl siyah saçları ve giydiği mavili beyazlı basma elbiseye çok güzel bir biçim veren bir vücudu olduğunu biliyordum. Köy tellalının kızı olduğunu, Mumhane Bayırı'nın oradaki külüstür evlerden birinde oturduğunu da. Ama hiç konuşmamıştık tabii. Hiç tanışmamıştık. Elbette. Yakışık almazdı.

Üçüncü basamağa basmamaya özen göstererek, parmaklarımın ucunda karanlıkta indim merdivenleri. Annemle babamın yatak odasından yumuşak bir horultu

geliyordu. Sokak kapısının yanındaki kancadan yağmurluğumu aldım, kapının sürgüsünü ve kilidini bir kasa hırsızının dikkatiyle açtım. Evie eşikte büzülmüş bekliyordu.

"Bir saatte gelemedin!"

Garip bir ses çıkarıyordu dişlerinin arasından; iyice yaklaşınca, başına bir eşarp bağladığını, yağmurluğunun önünü iki eliyle sımsıkı örttüğünü gördüm.

"Elimden geldiğince çabuk indim," dedim. "Ne istiyorsun?"

"Bobby Ewan, korulukta kaldı. Arabayla. Arabayı yerinden oynatamıyor."

Kanımı kaynatan belirsiz umutlar balon gibi söndü. Bobby Ewan doktorun oğluydu. Komşuyduk ama hiç sevişmezdik. Oğlanın özel okulda okumasını, yakında Cranwell'e gidecek olmasını, hepsinden çok da kırmızı motosikletini kıskanırdım.

"Bobby Ewan'dan bana ne?" dedim. "Gidip Henry Williams'ı arasa ya!"

"Ahh! Şansa bak!"

Durduğu yerde hafifçe sallandı. Üstüme düşecek gibi oldu sanki. Bilmem ay bulutların arasından sıyrılmıştı da ondan mı, yoksa bulutlar dağıldığından mı, gümüş rengi bir ışık yayılmıştı şimdi ortalığa. Her yer birden aydınlanmıştı. Havanın kendinden kaynaklanır gibi görünen bir ışık. Ve o ışıkta kızın yüzünü daha iyi görebiliyordum. Bembeyazdı, ağzıyla gözleri birer kara erik, eriklerin üstüne düşen saç telleri sırılsıklam. Her yanından sular akıyordu. Burnunu çekti, pazılarımı parmaklarıyla sıkıca kavradı, başını eğip göğsüme yasladı.

"Ayakkabımın ökçesi de kırıldı. Babam görürse..."

Aksırmaya hazırlanarak başını kaldırdı, aksırma-

mak için ağzını elleriyle örttü. Gövdesi kasılmıştı birden. Sesli sesli yellendi.

"Ay, affedersin!"

Kara erikler parmaklarının üstünden bana bakıyordu. Parmakların altından kıkır kıkır güldü.

"Bak Evie... Benim ne yapmamı istiyorsun söyler misin?"

"Git de arabayı gölden çıkarmasına yardım et."

"Gölden mi!"

"Yerini bilirsin canım! Tepedeki korunun biraz aşağısında kalır hani... Lütfen... N'olur, Olly! Kimse duymamalı. Yoksa kötü olacak."

"Ne olacağı babasıyla onun arasındaki bir konu. Başında düşünseydi eşşoğlu."

Robert benden üç ay büyük, Evie de üç ay küçüktü.

"Anlamıyorsun, Olly! Araba babasının arabası değil ki!"

"O zaman başına gelecekleri hak etmiştir."

"Ah Olly! Ben de sana güvenmiştim."

İyice sokulmuştu yine. Göğüsleri göğsüme değiyordu. Dahası, canı istediği zaman, soluğuyla birlikte koku salabilirmiş gibi, aklımı başımdan alan bir koku yaymaya başlamıştı birden. Islak yağmurluğu vücuduna iyice yapışmıştı. Onun altına pek fazla bir şey giymediği de belliydi.

"Ben saat on ikide evde olmak zorundayım."

"Saat on ikiyi geçti bile."

"Deme! Babam haber alırsa..."

Hava soğuktu, yağmurluydu ama benim ateşim başıma vurmuş, yüreğim güm güm atmaya başlamıştı. Kollarım kendiliklerinden gidip kıza sarıldılar. Tir tir titriyordu.

"Peki, giderim," dedim.

Kolumu sıktı yine.

"Olly! Bulunmaz adamsın!"

Alttaki kara erik yüzüme yaklaştı ve dudaklarıma soğuk bir öpücük kondurdu. Evie bir adım geriledi.

"Hadi, çabuk ol! Bisikletinle gidebilirsin."

"Bisikletimin farı yok. Koşarak giderim. Bir de... Evie..."

"Ne?"

"Acaba diyordum... Biz... Yani sen benimle..."

Bedenine değişik bir biçim verdi sanki. Saçını arkaya atmaya hazırlanırmışçasına elini başına götürdü.

"Bakalım," dedi. "Düşünürüz artık..."

Sonra da kırık ökçesinin üstünde topallayarak, evdekilere ne diyeceğini düşünerek uzaklaştı.

Döndüğümde sokakta kalmamak için kapıyı aralık bıraktım, demir bahçe kapısını da sessizce kapatıp ayakkabılarımın uçlarına basarak uzaklaştım. Evden yeterince uzaklaştığıma karar verince koşmaya başladım; Belediye'nin yanından Ana Cadde'ye, oradan Eski Köprü'ye. Rüzgâr biraz hafiflemişti ama sicim gibi yağmur yağıyordu hâlâ. Henry Williams'ın tamirhanesinin oraya geldiğimde sular ensemden aşağı akmaya başlamıştı. Robert Ewan'a yardım etmeye pek hevesli olmadığım halde keyifli ve heyecanlıydım. Evie gözümün önünden gitmiyordu. Yüzü, içinde üç kara erik bulunan beyaz bir tabağı andıran ıslak Evie değil, yazlık elbisesi ve kimilerinin biraz kısa buldukları –ancak ikisi de yere değdiğine göre yeterince uzun sayılabilecek– bacaklarıyla Alan'dan geçen Evie. Yeterince deyince sormak gerek: Ne için yeterli oluyor bacakların uzunluğu? Evie deyince de herkesin –hiç değilse bütün erkeklerin– aklına aynı şey gelir, soruya hepsi aynı şekilde karşılık verir. Kasabanın gülüdür Evie; o yörede oturup da onu ta-

nımayan erkek yoktur. Dudaklarını hep aralık tutması hiç sonu gelmeyen cinsel heyecanlarla soluksuz kalmasından değil, güzelliğine kusur bulunamayacak kalkık burnu, soluk almasına yetmediğindendir belki. Bacaklarının üst yarısını hiç oynatmadan, yalnız dizlerden aşağısını sallayarak hızlı hızlı yürürken siyah saçları bir omzundan öbürüne savrulur, yazlık kılığının –kısa beyaz çoraplar, sandalet ve pamuklu bir elbise– gizlediği vücudu hem incecik, hem de sapına kadar dişidir. Kızı gün ışığında yakından görmek fırsatını bulamamıştım ama Alan'dan geçerken yan gözle süze süze kirpiklerini de incelemiştim. Gecenin karanlığından, yağmur altında Eski Köprü'ye koşarken suluboya fırçaları, dedim kendi kendime. Ressamların temiz düzgün fırçaları değil, çocukların boyaya bastıra bastıra biçimini bozdukları, kılları birbirine karışıp dört bir yana yayılan fırçalar. Evie'nin gözlerini çerçeveleyen kirpikleri –o minik suluboya fırçalarını– düşününce adımlarım büsbütün hızlandı. Yokuşa vurduğumu fark etmeden Eski Köprü'nün ortasına varmıştım. Imogen'in kutsal güzelliğinden iz yoktu Evie'de. O, sapına kadar dünya insanıydı.

Yokuşa vurduğumu fark etmemiştim ama ormana çıkan yamaçta adımlarım da yavaşladı, kafamdan geçen görüntüler de. Bobby Ewan diye biri vardı ortada. Bobby Ewan'ın seçkin özel okulu, bilinçli üstünlüğü ve kırmızı motosikleti. Bir de Çavuş Babbacombe vardı. Çavuş Babbacombe'u düşününce zınk diye durdum. Benim, gece yarısından sonra kızını öptüğümü –ya da kızının beni öptüğünü– haber alırsa kafamı kırardı herhalde. Daha da kötüsü, annemle babama haber verirdi. Ha birini yapmış, ha öbürünü Çavuş Babbacombe; Belediye Sarayı'nın kavası, kasaba tellalı, mübaşir, başıboş kö-

pekleri toplama görevlisi ve tarihsel çöküntümüzün ona miras bıraktığı çeşitli unvanların sahibi. On sekizinci yüzyıldan kalma tellal üniformasını giydiğinde kasabalılara alay konusu olabilirdi ama, Evie Babbacombe'un babası diye düşününce, yalnızca geniş göğsü, etli yumrukları ve düşman bakışlı patlak gözleri canlanıyordu kafamda. Yüzyıllardır sorulan bir soruyu da ilk kez o gece düşündüm: Böyle bir babadan öyle bir kız nasıl çıkıyordu?

Ardından, –kız hemen yanımdaymış gibi– yaydığı kokuyu duydum yine. Duymamla birlikte çavuş da gözümden silindi. Kavalkemiklerime yapışan ıslak paçalarım, gözlerime düşen ıslak saçlarımla yokuşa vurdum. Neyse ki rüzgâr da hafiflemişti, yağmur da. Ağaçların ördüğü tünele girerken bulutların arasından sıyrılmaya çalışan ayın aydınlığını gördüm. Arkamda kalan vadiden, biri vuran kilise saatinin sesi geldi.

Biçiminden ötürü Koyun Budu adı verilen küçük göle yaklaştığımda ortalık biraz daha aydınlanmıştı. Yolun karşısında, sığ suların ortasında duran iki kişilik arabayı görebiliyordum. Robert Ewan da sığındığı ağacın altından çıkarak yol kıyısına gelmiş, beni bekliyordu.

"Olly? Sen misin ufaklık?"

Yanına yaklaşınca Evie'den beter titrediğini hem gördüm, hem işittim. Acınacak durumdaydı ama umursamaz görünmeye de kararlıydı. Zayıf, iri kemikli bir oğlandı. Saçları kızıl, boyu benden yedi sekiz santim uzundu. Yandan bakıldı mı Wellington Dükü'ne benzerdi. Sıkıca sarındığı yağmurluğun altında çıplak beyaz dizleri görünüyordu. Dizlerinin altında da birtakım kara lekeler ve sarkık çoraplar. Pabuçlarından yalnız bir teki vardı ayağında.

"Evet, benim. Canına yandığımın! Yaptığın işi beğendin mi?"

"Nerede kaldın yahu? Neyse, geldiğine göre davran bakalım."

"Pabucunun teki nerede? Pantolonun ne oldu?"

"Sulara gömüldü, ufaklık." Hiç aldırmamış gibi görünmeye çalışıyordu ama dişleri takırdamaya başlayınca havası epey bozuldu. "Geride en ufak bir iz bırakmadan sulara gömüldü."

"Ben o arabayı tanıyorum," diye söylendim. "Yo-yo'nun arabası! Bayan Dawlish'in yani."

Robert, dük profilini arabaya çevirdi.

"Öyle olsa ne çıkar? Ne yapacağımıza karar verelim şimdi."

"İyi ama neden?"

Robert bir adım daha yaklaşarak yüzünü burnumun dibine uzattı.

"Aslında seni hiç ilgilendirmez ama mutlaka bilmek istiyorsan söyleyeyim. Küçük dostumuz Evie Babbacombe'u Bumstead'deki danslı eğlenceye bırakacağıma söz vermiştim. Bu havada kızı motosikletle götüremezdim değil mi? O yüzden Yo-yo'nun arabasını bir iki saatliğine ödünç aldım. Onun için bir sakıncası olacağını sanmam. Ama gidip haber vermene de gerek yok tabii."

Anlaşılmıştı. Dr. Ewan'ın oğlu Çavuş Babbacombe'un kızını babasının arabasına bindiremezdi elbette. Kafa yormadan anlaşılabilecek bir şeydi bu. Doğuştan bildiğimiz şeylerden biriydi.

"Evet," dedim, "anlıyorum."

"İyi öyleyse."

Ben çoraplarımla ayakkabılarımı çıkarırken o yolun ortasında zıp zıp zıplayarak, dişleri takırdayarak bekledi. Gölün suyu soğuktu ama derin değildi. Ne var ki

Robert –Robert olduğundan– arabayı iki ayrı yönde itebileceğini akıl etmemiş, geldiği yönde gerisingeriye iterek eğimden yukarı çıkarmaya çalışmıştı. Oysa onca çabalayacağına suyun içinde itip götürseydi, birkaç metre ileride gölden çıkabilirdi. Arabayı kurtarıp yola çıkardık. Ben yan basamağa oturarak çoraplarımla pabuçlarımı giymeye çalışırken Robert da bujilerle uğraştı, kol demirini takıp motoru işletmeye çabaladı.

Ben ayakkabılarımı bağlarken de pes etti ve profili ayla benim arama girecek şekilde dikildi.

"Olmuyor, Olly. Hiç yararı yok. İteceksin, ufaklık."

"Kim itecekmiş? Ben mi? Niye iteyim? Kendin it."

"Mantıklı ol çocuğum. Birinin direksiyonda oturması gerek. Sen araba kullanmasını bilmiyorsun değil mi? Ayrıca benden daha güçlüsün."

"E yani... E iyi yani..."

Haklıydı yine de. Benden yedi sekiz santim uzundu, on beş, yirmi santim uzunmuş gibi davranmaya da bayılırdı ama, iş yapıya gelince sıska sayılırdı. Öfkemden titremeye başlamıştım birden.

"Lanet olsun! Utanmadan konuşuyor! Sen tut, arabayı göle sür, ondan sonra da..."

Saçlarımı karıştırdım hırsla.

"Sinirlenme," dedi Robert. "Doğrusunu istersen arabayı sürmüyordum."

"Ya ne yapıyordun?"

"Bütün gece burada mı kalmak istiyorsun sen? Neyse, anlatayım... Arabayı yolun sağına çekip şu ağacın altında durmuştuk. Biraz eğleniriz diye düşündük. Haa, iyi ki aklıma geldi. Bir dakika bekle."

Gölün kıyısına inen hafif eğimi koşarak çıktı, gösterdiği ağacın altından topladığı birtakım şeyleri kucaklayıp döndü.

"Arabanın taban tahtaları."

"O da ne demek oluyor?"

Taban tahtalarını yerlerine döşemeye başlamıştı. Bunu yaparken arada bir omzunun üstünden bana bakıyor, askerlerini, tehlikeli değilse bile güç bir göreve yollamaya hazırlanan komutan havasıyla sesleniyordu.

"Bu arabalar da pek dar. Bayan arkadaşımız kanepede oturuyordu. Ben de taban tahtalarını çıkarıp ayaklarımı toprağa basayım diye düşündüm. Anlatabiliyor muyum? Gelgelelim araba kaymaya başladı birden. Kendi kendine yürüdü gitti. Nasıl olduysa, kıçımla el frenini oynatmışım herhalde. Hadi bakalım. Olly, yüklen şimdi."

Arkamı arabaya dayayıp bacaklarımla yerden güç alınca, yavaş yavaş yerinden kımıldatabildiğimi gördüm. Tekerlekler dönüyor, araba yolda ilerliyordu. Biraz hızlanınca yan dönerek yandan itmeye başladım. Pek büyük bir zorluk çekmiyordum artık. Ne var ki araba zınk diye durmuştu ansızın. Dengemi kaybettim ve yere yuvarlandım.

"Off! Off karnım!"

"Fren biraz sert," dedi Robert. "Bir dakika bekle, Olly. Ben çok üşüdüm. Artık gizleyemeyeceğim. Sen arabaya dayan, ben inip bir bakayım. O kız kurusu bagajda bir örtü bulunduruyor mu acaba?"

"Yerinden kımıldama. Sen direksiyon kullanmana bak. Bu iş biraz daha uzarsa ben eve giderim."

Dük profilini görebiliyordum. Arabadan inmeye hazırlandığını da.

"Öleceğim," dedi.

"Geber."

Kesin bir isyandı bu. Robert hiç ses çıkarmadan direksiyona sarıldı. Dişleri takırdıyor, omuzları sarsılıyor, elleri titriyordu. Yeniden yola koyulduk.

Homurdanıp duruyordum.

"Adı batasıca araba. Koca budala... Lanet olasıca fren. Araba ağacın altından uzaklaşmadan çekemez miydin freni?"

Robert de sabrının sonuna gelmişti. At kişnemesini andıran bir öfke çığlığı attı.

"Sen... pantolonun ayak bileklerine inmişken, yokuş aşağı koşmayı denedin mi hiç?"

"Kız aptal öyleyse. Neden frene basmadı?"

"Ayakları ön camdan dışarı sarkarken nasıl basabilirdi ki?"

O da haklıydı. Hafifçe homurdanarak omzumu çamurluğa dayadım yine.

"Dayan Olly! İyi gidiyoruz. Birazdan tepede olacağız. Sana bir şey söyleyeyim mi... Küçük Babbacombe yiğit kızmış yine de."

"Neden?"

"Arabanın oraya buraya çarpmaması için direksiyona sarıldı yavrucak."

Omzundaki yük hafiflemişti birden. Robert'ın el frenini çektiğini duydum, araba yine durdu.

"Şimdi ne halt?.."

"Tepeye geldik. Atla hadi."

Tepenin doruğuna, yolun ormandan çıkıp vadiye, kasabaya yöneldiği noktaya gelmiştik gerçekten. Aşağıda, Stilbourne'un kilisesi, ağaçlarla evlerin karaltıları görünüyordu. Geçip Robert'ın yanına oturdum. Ben söyleniyordum, o titriyordu.

"Ana Cadde'nin yokuşunu nasıl çıkacağız bilmem. Yine itmek gerekecek."

Dük profilini yukarıya kaldırarak, "Gerekmeyecek," dedi Robert. "İtmeyeceksin, çünkü oralarda bir polis bulunabilir. Haydi bakalım..."

Yüz yirmi saniye sonra, Robert'ın belki okulundan, belki ailesinden, belki de *Dostlar* ve *Delikanlı* dergilerinden, övgüye değer bazı özellikler edindiğini itiraf etmek zorunda kaldım. Işıkları yanmayan, motoru çalışmayan arabayla kayakçı gibi atladık Eski Köprü'nün ortasındaki tümsekten. O hızla Ana Cadde'nin yokuşunu çıktık, Williams'ın tamirhanesinin önündeki beton düzlüğe saptık, iki onarım barakasının arasından geçip Robert'ın arabayı ilk bulduğu yerde durduk. Yerçekiminin verdiği hızdan başka bir yardım görmeden. Araba durunca yüzüm Yo-yo'nun ön camına çarptıysa da canımın acısı geçince Robert'a saygıyla baktım ister istemez. Gelgelelim ikimiz de birbirimize soğuk birkaç söz etmekten başka bir şey konuşamayacak kadar öfkeliydik. Alan'ı öfkeli bir sessizlik içinde geçtik. Robert bizim bahçenin kapısında durdu; yine on beş, yirmi santim birden uzayarak buz gibi bir sesle fısıldadı.

"Yardımına teşekkür ederim."

Ben de fısıldayarak karşılık verdim.

"Bir şey değil. Sözünü etmeye değmez."

İçeri girerken evdekileri uyandırmamak için alınacak önlemleri düşünerek ayrıldık. Kilisenin saati üçü vuruyordu.

Yüzüme vuran güneşle uyandım. Uyanır uyanmaz da her şeyi hatırladım – araba, Robert, üç erik, biri yukarı bakıyor, bir esans kokusu. Delikanlıların içgüdüsel iyimserliğiyle, bir şeyin sona erdiğini, her şeyin yeni başladığını anlamıştım.

Hepsi bu kadar da değildi. Evimizin banyosu bizim bahçeye değil, Ewan'ların bahçesine bakardı. Robert'ı orada kültürfizik yaparken görebilirdim pekâlâ. Görebilir ve biraz alay edebilirdim. Gerçekten de başımı ban-

yo penceresinden uzatır uzatmaz bahçe yolunda şortu ve atletiyle koştuğunu, ellerindeki boks eldivenleriyle de havayı yumrukladığını gördüm. Derken ahıra girdi, orada asılı duran kum torbasını yumruklamaya girişti.

"Ha!"

Sıçrayarak torbadan uzaklaştı, ardından yine yumruklamaya koyuldu.

"Ha, ha!"

Torba hiç karşılık vermiyor, ancak yumruğu yedikçe hafif hafif titriyordu. Robert dans edercesine uzaklaştı torbadan. Ona, sıkıysa peşimden gel diye bağırdıktan sonra eğitilmiş atletlerin güzel hareketleriyle bahçe yolunda koşmaya başladı – dizler yüksekte, yumruklar havada, çene aşağıda. Dönüp gerisingeriye koşmaya başlayınca bacaklarının birkaç yerinin flasterle zırhlanmış olduğunu gördüm. Kum torbasının başına döndü yine. Pencereyi açtım, yüzümdeki sabunu köpürtürken kahkahalarla gülmeye başladım. Bir an durakladıktan sonra torbayı çok yakından dövmeye başladı. Büyük bir hırsla indiriyordu yumrukları.

"Ee, yeni yeni gezintiler var mı bakalım?"

Duymazlıktan geldi. Kelebek gibi dans ediyordu torbanın çevresinde. Yeni tıraş makinesiyle yanağımı kazırken cırtlak bir sesle şarkı söylemeye koyuldum.

"Denizi görmek için, yazıldım donanmaya..."

Boks yapmayı bıraktı. Keyifli bir suratla Stilbourne'un kuzeyinde kalan alçak tepeyi, yamaçları, doruktaki koruyu gözleyerek şarkının gerisini getirdim.

"Göre göre bir göl gördüm..."

Görüş açımın biraz altında kalıyordu ama bana bir bakış atfettiğini hissediyordum. Büyük Britanya İmparatorluğu'nu ayakta tutan, sömürgeleri hizaya getiren bir bakış. O bakış gibi bir silahı, bir de küçük süvari

kırbacı varsa, her beyaz adam sopalı, mızraklı yerlileri hizaya getirebilir. Dük profili havada, gözler tam karşıda, büyük bir vakarla evine girdi. Vahşi kahkahalar atarak uzun uzun güldüm.

Kahvaltıda annem sevgi dolu bir sesle uyarıda bulundu.

"Oliver, yavrucuğum... Biliyorum bütün sınavlarını verdin, Oxford'a girmeyi de başardın... Emin ol mutluluğunu paylaşıyorum ama bu sabah banyoda çıkardığın o sesler, o korkunç gürültü... Komşular ne diyecekler?"

Ne anlama geldiği pek kolay anlaşılamayan bir karşılık verdim.

"Ewan'ların oğlu. Ona gülüyordum."

"Ağzında lokma varken konuşma yavrum!"

"Affedersin."

"Bobby Ewan. Keşke siz ikiniz... Ama o yılın büyük bir bölümü yatılı okulda."

Telegraf dilini andıran bu konuşma biçiminde anlaşılmayacak hiçbir şey yoktu. Annem Ewan'larla bizim aynı toplumsal sınıfta olmadığımıza yanıyordu. Aynı zamanda da Bobby'yle benim aramdaki geçimsizliği, bu geçimsizliğin söz konusu toplumsal farkı daha da büyütüp vurguladığını düşünüyordu. Küçükken, toplumsal sınıflar konusunda bilgisiz, dolayısıyla da suçsuz iki çocukken, birlikte oynardık sık sık. Ve o oyunların annemle Bayan Ewan'ın kulağına gitmeyen yanları vardı. Bebek arabalarımızdan daha yeni çıkmıştık diyebilirim.

"Sen benim kölem olacaksın. Sen kölemsin."

"Değilim işte!"

"Kölemsin! Benim babam doktor... Seninki... altı üstü eczacı işte."

O yüzden itmiştim duvardan aşağı. Ewan'ların salatalık fidanlarını sardırmak için yaptıkları tahta kafesin üstüne düştü, çıkan çatırtı da yüreğimi gönendirdi. O günden sonra birbirimizden uzaklaşmamızda şaşılacak bir yan yoktu sanırım. Ayrı okullar, dikkatli ana babalar, bisikletler falan derken gün geldi, birbirimize havalı tüfeklerimizle ateş etmekten başka düşmanlık gösterisinde bulunmaz olduk. Onu yaparken de iyi nişan almamaya özen gösteriyorduk elbette. Şimdiyse ben Evie Babbacombe'u öpmüş, –öyle sayılırdı canım!– Robert'ın da kendini gülünç bir duruma düşürdüğüne tanık olmuştum.

"Oliver, yavrum... Ağzın doluyken ıslık çalmasan olmaz mı!"

Kahvaltıdan sonra, elimden geldiğince umursamaz bir hava takınarak evin önündeki eczaneye geçtim. Babam eski yöntemlerle çalışarak, avcunda yuvarlayarak hap yapıyordu. Evimizi eczaneye bağlayan ara kapıda dururken babama dikkatle baktım. O oturaklı Dr. Ewan'dan da, yeni aldığı sıska yardımcısı Dr. Jones'tan da daha çok benziyordu doktora. İlk kez fark etmiştim bunu. Benim oralarda dolaşmam pek alışılmış bir durum değildi. Babam gür kaşlarının altından dik dik baktıysa da bir şey söylemedi. Ben de duvara yaslanarak eczaneden muayenehaneye, Evie'nin çalıştığı bekleme odasına geçmek için nasıl bir bahane bulabileceğimi düşünmeye koyuldum. Babamı, bir doktora görünmem, şöyle tepeden tırnağa bir muayene olmam gerektiğine inandırabilirdim belki. Gerçekten de kalbimin atışında bir tuhaflık vardı. Gelgelelim benim herhangi bir şey söylememe fırsat kalmadan, –belki de annem gibi duyargaları olan– Evie eczaneyi muayenehaneye bağlayan geçidin ucunda göründü. Yine mavili beyazlı elbisesi vardı

üstünde. Ancak şimdi kısa beyaz çoraplarının altına doğru dürüst uzun çorap da giymişti. Bekleme odasındaki masasında çıplak bacakla oturamazdı tabii. Parmağını dudaklarına dayamış başını iki yana sallıyordu. Yüzü çok değişmişti. Sol gözü balon gibi şişmiş, o yandaki boya fırçaları kımıldayamaz olmuştu. Yüzünün sağ yanı sol yanın hareketsizliğini rahatça telafi edebilirdi ama, bana bir şey anlatmaya çalıştığı ilk bakışta belli olduğundan, o yanı da ayrıntılarıyla inceleyecek zaman bulamadım. Dudaklara dayanan parmak, iki yana sallanan baş... bunları anlamak kolaydı. Hiç kimseye hiçbir şey söyleme! Haklıydı tabii, uyarıda bulunmasına da gerek yoktu. Bu kadarı iyi de, gırtlaklanan biri gibi ellerini boğazında gezdirmesine, parmaklarını oynatıp durmasına ne demeli? Ardından işaretparmağını alana doğru uzatmasına? Ve bu kez öne arkaya sallanan başına?

Olduğu yerde durdu. Başını yana eğip kulak kabarttı ve bekleme odasına daldı. Kapıyı kapatırken hiç ses çıkarmadı. Babam haplarını yapıyordu hâlâ. Geldiğim gibi kayıtsızca dönüp yürüdüm, eve girerek piyanonun başına oturdum. Piyano çalarken düşünüyordum. Piyano sesi geldiği sürece kimse nerede olduğumu, ne yaptığımı merak etmezdi. Evie'nin Alan'da işi neydi? Onu boğacak olan kimdi? İlk akla gelen kişi Çavuş Babbacombe'du ama o da bu işi doktorun bekleme odasında yapmazdı herhalde. Belki de Evie bana bir şey söyleyeceği için Alan'a gitmemi istiyordu. İyi ama onun işten çıkmasına saatler vardı daha. Olsun, bir bahane uydururdu. Gerçekten sevindirici olan tek nokta Evie'nin benimle buluşmak istemesiydi. Robert'la değil, benimle!

Alan'a çıktım, ellerim ceplerimde göğü gözlemeye başladım. Gökyüzü de bize yardımcı olmaya karar ver-

mişçesine masmavi bir renk almıştı o sabah. Evie'nin her an gelebileceğini düşünerek umutla bekledim. Geldikten sonra da beni baş başa konuşabileceğimiz bir yere götürecekti kuşkusuz. Ne var ki dakikalar uzuyor, dakikalar birer saat oluyor, Evie hâlâ görünmüyordu. Görünen, Çavuş Babbacombe oldu sonunda. Belediye Sarayı'nın sütunlarının arasından çıktı, dikdörtgen biçimindeki Alan'ı, Alan'ın ucundaki kiliseyi gözleyerek hazırolda durdu. Elinde pirinçten yapılmış çıngırağı, üstünde tellal üniforması vardı; tokalı pabuçlar, dizlerine kadar çıkan beyaz çoraplar, diz boyu kırmızı pantolon, kırmızı yelek, beyaz jabo, lacivert ceket, üç köşeli lacivert şapka. Göğsünü şişirip düşman bakışlarla çan kulesine bakarak çıngırağını salladı, ardından bas bas bağırmaya başladı:

"Kulak verin, kulak verin! Duyduk duymadık demeyin! Kayıp duyurulur! Mumhane Bayırı'nda, Mumhane yakınında, altın kaplama haç ve zincir kaybolmuştur! Üstünde eee bee harfleri vardır. Arkasında 'amor vincit omnia' yazısı okunmaktadır. Bulana ödül verilecektir."

Çıngırağını bir kez daha salladı, üç köşeli şapkasını göğe doğru kaldırarak vatanseverlik narasını patlattı:

"Tanrı KRAL'ı korusun!"

Şapkasını giydi, sağa döndü, her adımda iç hizmet talimatnamesine uygun biçimde yol alıp yetmiş beş santim ilerlemeye özen göstererek duyurusunu yinelemek üzere Değirmen Yolu'na saptı. Eee bee demişti. Yani Evie Babbacombe! Her şeyi anladım. O haçla zinciri bulup kimselere duyurmadan sahibine ulaştırmak gerekiyordu. Korulardan göllerden hiç söz edilmemeliydi. Büyük bir olasılıkla, Burnstead'deki danslı eğlenceden de söz edilmemeliydi. Ne yapacağımı çok iyi biliyordum.

O günden sonra ülkeme de pek yararlı olan uzun

uzun, derin derin düşünme yeteneğimle durumu değerlendirmeye koyuldum. Evie altın kaplama haçını istiyordu, ben de Evie'yi istiyordum. Robert'a kucak açtığı yere dönmek iki soruna da çözüm getirebilirdi. Fırsat bulursa, korku içinde ve gizlice de olsa, o da haçını aramak için aynı yere gelecekti. İnce hesaplarımın amacı ikimizin de aynı saatte, aynı yerde bulunmasını sağlamaktı. Dr. Ewan'ın çalışma düzenini herkesten iyi biliyordum. Evie'nin kaçta çıkabileceğini ya da dosyaları düzeltmek gibi bir bahaneyle muayenehanede kaça kadar oyalanabileceğini de. Belki de kendi acil durumunu kolaylaştırmak için doktora acil bir vaka yaratırdı. Çünkü koruda gezen biri kırık dallarla palamut kabuklarının arasında pırıldayan haçı bulur da Çavuş Babbacombe'a götürürse Evie'nin iki gözü de renk değiştirip menekşe moruna dönerdi. Fısıltı gazetesi denen yaratık yalancı bir karı değilse, babasının demir tokalı asker palaskasına bile layık görülebilirdi kız. Söylentilere konu olan palaskayı ve Evie'yi o tehlikeden kurtarmak için yapabileceklerimi düşününce, kapıldığım gerginlikle heyecana –güçlü denemese bile– soylu bir acıma duygusu karıştı.

Eve gidip bisikletimi aldım, Ana Cadde'ye çıkarak Eski Köprü'ye yöneldim. Çavuş Babbacombe köprünün en yüksek noktasında durmuş duyurusunu yineliyordu. O yüzden oradan geçerken çok dikkatli davrandım. Tepeye tırmanırken bisikleti yedekte götürdüm, doruğa ulaşınca da üstüne atlayıp pedal çevirmeden göle kadar indim.

Her şey aynı, her şey bambaşkaydı. Gölün suyu kımıltısızdı. Orman da sessizdi ama güneşin altında vızıldıyor, vınlıyordu sanki; yeşil bir ışıltı, suyun üstünde uçan bir yusufçuk, döne döne dans eden sinekler. Bisik-

letimi gölün gerisindeki eğimli topraktan yukarıya doğru iterek ulu bir meşenin gövdesine dayadım. Çevreme bakındım, sonra da göle doğru giden tekerlek izlerini gözden geçirdim. Haçı bulamadım ama çamurlu bir pabuç buldum. Çiçeğe durmuş bir çalının önündeki çimenlerin arasına attım pabucu. Gözlerimi dikerek gölün çamurlu sularını inceledim. Tutulacak bir tek yol vardı. Arama, bilimsel bir yöntemle sürdürülmeliydi. Çöle düşen uçakları arayanların yaptıklarını yapıp kare kare aramalıydım oraları. Haç belki –belki değil büyük bir olasılıkla– gölün dibinde yatıyordu ama işe kolayından başlamak daha doğruydu.

Meşe ağacının yanına dönerek tekerlek izlerinin iki yanında kalan toprağı santim santim aradım. Belirli bir alanı gözüme kestirip dört köşesine birer kırık dal diktim. Bir süre sonra meşe ağacıyla gölün arasında kalan toprakların tümü böyle karelere bölünmüştü, her birini aradım, haçı bulamadım. Tek bir çare kalmıştı. Pabuçlarımla çoraplarımı çıkarıp göle girdim. Her adımda suyu bulandırıyor, çamurun yatışması için bir süre beklemek zorunda kalıyordum. Ne kadar beklersem bekleyeyim suyun dibini açık seçik gördüğümü ileri süremezdim yine de. Sonunda suyun dibini parmaklarımla yoklayarak, el yordamıyla aramaya başladım. Arada bir elime ince bir dal kırığı geliyordu ama, bunların dışında, bulduğum tek şey tortop olmuş bir pantolondu. O da dipteki çamura iyice gömülmüştü.

Sudan çıktım, asık suratla meşenin altına oturarak ayaklarımın kurumasını bekledim. Yaptığım hesabı bir kere daha gözden geçiriyordum, sonunu getirmeye zaman kalmadı. Uzaya fırlatılan roketlerin gümbürtüsüne benzeyen bir ses Stilbourne'dan yukarı yayılmış, yol boyunca ilerleyip ormanı inletmeye başlamıştı. Moto-

siklet gölün kıyısına yaklaşınca yavaşladığını duydum. Derken yeniden hızlandı, ekzoz patlamaları arasında sokularak ulu meşenin öbür yanında durdu. Motor da köh diye bir öksürüp sustu.

"Atla bakalım, güzelim."

Ne de olsa asker kızı Evie; bütün birlikleri seferber etmesini bilmişti.

Robert, "Vay vay vay," diye söylendi. "Bak hele bak! Kimler varmış burada! Kimler gelmiş kimler!"

Evie ağacın çevresini dolanıp koşarak geldi.

"Buldun mu, Olly?"

"Bulamadım. Kusura bakma."

Parmaklarını kenetledi, ellerini ovuşturdu.

"Vah vah! Tüh! Vah vah vah!"

Kısa beyaz çoraplarla sandaletler bir yana bırakılırsa, mavili beyazlı basmasından başka bir şey giymemişti sanki. Motosikletin arkasına oturacağından uzun çoraplarını kaçırmaktan korkmuştu belki. Belki de kat kat giyinmeyi sevmiyordu. Gözlerimi boynundan aşağısından kurtarıp yüzüne bakmayı başardığımda gözündeki şişin yanağa kadar yayıldığını gördüm. Kıpırtısız suluboya fırçalarının arasından bakan öbür gözü, çelik rengindeki sağlam, parlak gözü yusyuvarlak açılmıştı. Koskocaman, kaygılı bir göz.

"Yüzün nasıl, Evie?"

"Şimdi iyi. Hiç acımıyor. Kapıya çarptım da... O zaman çok acımıştı. Dinle bak... O haçı mutlaka bulmalıyız. *Mutlaka!* Ya bizden önce biri bulduysa! Babam beni..."

Robert kızın omzunu tuttu. Yumuşak, ancak kararlı bir sesle konuşuyordu.

"Dur bakalım, küçük Babbacombe, hemen telaşlanma. Güzelce aramak gerek."

"Ben aradım."

"Biz bir daha araarız."

"Yere diktiğim bu dal parçalarının işi neydi sanıyorsun? Bilimsel bir arama yaptım ben. Santim santim aradım. Şimdi tek çare gölün suyunu boşaltmak. Haaa, aklıma gelmişken. Pantolonun şuradaki çalıda asılı. Kuruyor."

Kaskatı bir tavırla, "Teşekkür ederim," diye söylendi ve gidip çalıya baktı. "E yani, Olly! İnsan şunun çamurunu biraz temizler be çocuğum!"

"Yok yahu! Herife bak!"

"Olly! Bobby! Yapmayın çocuklar!"

"Elimden gelseydi haçını bulurdum, Evie."

"Biri cebine indirmiştir," dedi Robert. "Bilimsel arama yapmış! Hah! Santim santim aramış. İyi hoş ama bunu kanıtlayan herhangi bir şey yok değil mi, ufaklık?"

"Ne demeye getiriyorsun yani?"

Robert yüzüne bakmadan gülerek, "Bilimsel arama," diye üsteledi. "Güçlü kafa, büyük zekâ falan filan..."

Ona hakaret etmenin güzel bir yolunu buldum:

"Pantolonunu asmadan ceplerini de aradım ama bulamadım, Evie. Belki de gömlek cebine koymuştur. Bir sorsana."

"Olly! Bobby! Ben yarım saat sonra muayenehanede olmak zorundayım."

Artık gülmüyordu Robert. Çok sakin, çok sessizdi. Kızın omzunu okşadı.

"Hiç merak etme, canım."

Pis pis güldüm.

"Dün gece bir elin boynundaki zincire asıldığını hissetmedin mi, Evie."

"Elbette ki hayır. Seninki de laf mı!"

Yüzünün bir yanı kıkır kıkır güldü, sonra yine asıl-

dı. Robert ağır adımlarla çalıya giderek ceketini de pantolonunun yanına astı. Boynuna bağladığı ipek mendili çözdü, onu da ceketin cebine soktu. Sonra da aynı ağır adımlarla yanımıza döndü.

Küçük Babbacombe, rica etsem de sen şu meşenin öbür yanına geçsen..."

"Niye? Ne yapacaksın?"

"Bu küçük hergele çok kaşındı. Ona bir ders vereceğim."

Bana döndü. Boyu en az otuz kırk santim daha uzundu şimdi. Başını sertçe yana eğerek söylendi:

"Hadi bakalım. Şöyle gel."

Çalı kümesinin arkasına gidiyordu. Ne yapmamı istersin dercesine kıza baktım. O, dudaklar aralık, elleri kenetli Bobby'yi izliyordu gözleriyle. Çıplak ayaklarımla kırık dallara, meşe palamutlarına basarak ben de oğlanın peşinden gittim. Çalı kümesinin arkasında bir düzlük, boylu eğreltiotlarının ördüğü duvarlar arasında biçilmiş çim gibi dümdüz uzanan küçük bir çayır vardı. Robert orada bekliyordu beni. Korkunç bir incelik örneği göstererek rahatça geçmem için dikenli bir dalı da kenara çekmişti. Aramızda birkaç metre boşluk bırakıp karşıma dikildi. Çenesi kenetli, kolları gevşekti. Bir şey hatırlatmıştı bana; bir kitapta gördüğüm resmi belki. O da bir kitapta okuduğu cümleyi yinelercesine sordu.

"Ne tarafta durmak istersin?"

Okulda biz de dövüşürdük gerçi. Bir de yumruklaşırdık ama boks eldivenlerine, kum torbalarına verecek paramız yoktu. Kaldı ki ben sınıf mümessili ve kendini kimyaya adamış bir öğrenciydim. Böyle çocukça işlerle ilgilenmiyordum artık.

"Ben boks bilmem," dedim.

"Şimdi öğrenirsin. Özür mü dileyeceksin yoksa?"

"Ölürüm de yine dilemem."

Sol omzunu bana doğru eğerek yumruklarını havaya kaldırdı, çenesini de yumruklarına yaklaştırdı. Ben de yumruklarımı kaldırdım. Sol yumruk önde. Benim sol elim usta elimdir. Piyanoya oturduğum zaman da sol elimin oktav tekniği, görenin gözlerini kamaştırır. O yüzden de sağ elin beceriksizliği ilk anda göze çarpmaz. Ne var ki Robert piyano değildi. Kemikli kolunun ileri doğru uzandığını gördüm. Ardından da ağaçların arasında beyaz yıldızlar uçuştuğunu. Pırıl pırıl, elektrik yıldızları. Ben de bir yumruk salladım ama Bobby üç metre uzağa kaçmıştı çoktan. Kızıl saçlarını sallıyor, dans edercesine zıplıyor, yeniden yaklaşmaya hazırlanıyordu. Şimdi gözlerimin önünde büyüyüp küçülmeye başlayan kırmızı halkaların arasından bir yumruk daha salladım. Bu kez de başka bir yana kaçmıştı Robert. Derken sağ yumruğu sol kulağımı buldu ve kulağımın içinde –ne kulağımın içi, ormanın içinde– upuzun, tatlı bir nota çınladı. Parmaklarım hesaba katılmazsa, hareketlerim her zaman biraz sarsak, biraz sakardır. Şimdi, her yumruk sallayışta Robert'ı kol uzaklığının dışında buldukça, sinirim öfkeye, öfkem hırsa dönüşüyordu. Yüzüme gözüme inen yumruklar –sağ gözüm de elektrikli yıldızlar görmeye başlamıştı bu arada– önemli değildi. Soluk soluğa kalıp ter dökmemin nedeni, herifin erişilmezliğiydi. Sonunda onu taklit etmekten vazgeçtim. Kırmızı halkaların az gerisinde olduğunu hisseder etmez midesinin ortasına oktav tekniğiyle, fortissimo, sforzando dedikleri bir güçle vurdum. Çok güzel oldu doğrusu. Soluğunu da, tükürüğünü de yüzüme boşalttı. Üstüme abandı, ciğerlerinde bulunması gereken havanın oralara gidemediğini fark ettikçe uzun kol-

larıyla sırtıma hafif yumruklar indirmeye koyuldu. Ayakkabılarından biri çıplak ayağımın üstüne basınca canımı yaktı. Çok kötü yaktı hem de. Bir çığlık atarak ayağımı yukarı çektim, dizim iki bacağının arasına gömüldü. Tam kasığının ortasını bulmuştu. Robert olağanüstü bir hızla durduğu yerde iki kat oldu. Ağzı açık, yumrukları apış arasındaydı. Sol yumruğumla iki yüz yetmiş derecelik bir açı çizerek hız aldım. Yumruk oğlanın burnuna inerken havada ıslıklar çalmaya başlamıştı. Robert arkaya devrildi, boylu eğreltiotlarının arasına sırtüstü düşerek gözden kayboldu.

Kulağımın içinde çınlayan o tatlı nota hafiflemiş, kırmızı halkalar da gitgide küçülmeye başlamıştı. Her yanımdan ter sızdırarak, çıplak ayaklarımla öylece duruyordum çimenlerin üstünde. Dişlerimi sıkmaktan çenem ağrımış. Kafamdaki fırtınanın dışında, duyabildiğim tek ses eğreltiotlarının arasına gizlenen Robert'ın sesi. "UUUuuu" teması üstünde çeşitlemeler yapıyordu. Birinci iniltinin vurgusu son 'u'daydı; kendine bir soru soruyor sanki. Upuzun, tiz bir uluma. İkincisi de aynı derecede uzun ama vurgu değişmiş; sorduğu sorunun karşılığını verirmiş gibi. Üçüncüsünde utanmayı falan bir yana bıraktı, kendini kapıp koyverdi. Benim de göğsüm körük gibi inip kalkıyordu. Gidip pabuçlarımı giysem, şunun üstünde bir güzel tepinsem diye düşündüm bir an.

"Olly! Bobby! Neredesiniz?"

Evie de eğreltiotlarının arasında dolaşıp duruyordu. Yumruklarımla dişlerimi gevşetmeden, çıkarabildiğim en güçlü sesle bağırdım:

"Nerede olacağız, buradayız!"

Ortaya çıktı.

"Bobby nerede? Ne yaptın çocuğa? Bobby!"

Yine gözden kayboldu. Eğreltiotlarının arasından Bobby' nin başıyla omuzları yükseldi. Elindeki ıslak, kızıl mendili yüzüne bastırmıştı. Öbür eli görünürlerde değildi – büyük bir olasılıkla kasıklarını tutuyordu hâlâ. O halinde bile, kanlı mendilin gerisinden centilmence bir umursamazlıkla konuşmaya çalıştı.

"Biraz çok kan. Hastane. Affedersin."

Suda yüzercesine yürüyüp gitti. Evie'yi göremiyordum.

"Bobb-iiii! Ne-re-de-sin?"

Kısa beyaz çoraplı ayaklarını bir o yana, bir bu yana sallayarak Evie de düzlüğe geldi sonunda. Eğreltiotlarının gerisinden motosikletin sesi duyuldu. Kreşendo başlayıp uzaklaştıkça dekreşendoya kayan bir uğultu. Evie olduğu yerde kaldı.

"Gördün mü şimdi! Ben nasıl döneceğim? Yarın da Cranwell'e gidecekti çocuk! Tam da son..."

"Son ne?"

Sırtını, döndü. Bir gözü ateş püskürüyor, o da benim kadar hızlı soluk alıyordu. Küçümseyen bir gülüşle güldü.

"Siz oğlanlar yok musunuz!"

"O oğlanın güzelliği bozuldu doğrusu."

"Senin gömleğin de sırılsıklam. Bak, sırtına yapışmış."

"Burunsuz harp okulu öğrencisi diyecekler Cranwell'de. Parlak öğrenci burunsuz Ewan!"

Kendi terimin ekşi kokusunun arasında kızın kokusunu duydum yine. Bileğine yapışarak kendime çektim. Çenem gevşemişti ama kalbim eskisinden de hızlı atıyordu.

"Evie..."

Orman gözümün önünde yüzüyordu.

"Senin için... gölün suyunu boşaltırım, Evie."

Suluboya fırçaları inip kalktı. Sağlam göz, yuvasında yukarı doğru kalktı. Ben başımı eğince dudakları büsbütün aralandı.

"Dinle bak! Tamam işte!"

Sarılmaya çalışıyordum ama o Robert'tan daha güçlüydü, beni itip kendini kurtardı. Korku içinde olduğu belliydi. Vadiden, kilise saatinin sesi geldi.

"Bu hafta içinde üçüncü kez işe geç kaldım!"

Eğreltiotlarının arasına daldı. Ben de peşinden. Ne var ki çıplak ayakla dikenli bir dalın üstüne basınca olduğum yerde sıçrayarak bağırmaya başladım.

"Beni bekle, Evie!"

"Doktor muayeneye başlamıştır bile!"

Dikenlerin ilk anda göze batanlarını ayıkladım, sonra da çalıların arasındaki geçitten çıktım. Robert'ın pantolonuyla ceketi bir çalının üstünde duruyordu hâlâ. Onların altında da pabucunun teki. Paçalarımı indirip kendi çoraplarımla pabuçlarımı giydim çabucak. Ben yola koyulurken Evie elli metre kadar uzaklaşmıştı. Bir süre yürüyor, ardından saçlarını savurarak biraz koşuyor, sonra yine yürüyüşe geçiyordu. O günkü karşılaşmamızdan tek bir yarar sağlayabilirdim artık. Bir buluşma ayarlayabilirdim. Onun için pedalları hızla çevirdim. Yanına gelince ustaca fren yapıp durdum.

"Aaa, bak bunu iyi düşündün. Arkana bakma sakın..."

Eteklerini beline kadar sıyırmıştı neredeyse. Elbisesinin altına paçaları işlemeli beyaz don giymişti. Bisikletin arkasına oturup bacaklarını iki yandan sarkıttı. Bisiklet bu ağırlığın altında hafifçe gıcırdadı.

"Bir tanesin sen! Hadi, çabuk!"

Pedala olanca gücümle bastırınca bisikleti yerinden

oynatmayı başarabildim. Sağdan sola kayarak ilerlemeye başladık.

"Çok geç kaldım!"

Kendimi zorladım, kalan gücümü –ne kalmışsa– de toplayıp biraz daha hızlandım. Her yanımdan ter sızmaya başladı yine.

"Oliver... sanırım Bobby ceketini orada unuttu... Şeyi de... Bayan Ewan ne diyecek kim bilir!.. Acaba?.. beni bıraktıktan sonra... İstersen..."

"Ne istersem?"

"Biri çocuğun ceketiyle pantolonunu getirse iyi olur, Olly."

Aslan kükremesine benzer bir ses çıkardım. Gözüme giren saç tellerini geriye itmek ve ter damlalarını silmek için elimi kaldırınca yere yuvarlanmamıza ramak kaldı.

"Dikkat et!"

Dünya birden aydınlanmıştı. O zaman, gözlerimi ön tekerleğin altındaki yoldan ayırmadığım halde ormandan çıktığımızı anladım. Tepenin en yüksek noktasına gelmiştik öyleyse. Bundan sonrasını kayarak giderdi bisiklet. Arkaya kaykılarak rahatça oturdum. Kilisenin saati, saat başını bir çeyrek geçtiğini gösteriyordu.

"Biraz hızlı gitmiyor musun?"

Frenlerin ikisini birden sıktım. Biraz yavaşladık, ardından yine hızlandık. Fren kollarını sımsıkı sıkıyordum ama hiç yararı yoktu. Kulağımın dibinde bir çığlık duydum, hemen sonra da Eski Köprü'nün ayaklarında buldum kendimi. Önümüzdeki tümseği doksan kilometreye yakın bir hızla tırmanacaktık. Tırmanacaktık ama arkamda bir tangırtı oldu, Evie yine bir çığlık attı. Arka lastik de pat diye patladı. Bisiklet birden durdu. Gidonun üstünden uçacaktım az kalsın. Evie yere kaydı. Kıçına hafif şaplaklar indirerek birkaç saniye öylece durdu.

"Korkarım eteğim yırtıldı. Yok, hayır... Bir şey olmamış. Hadi hoşça kal"

"Dur bir dakika!"

"Gitmek zorundayım!"

"Bir gün benimle..."

"Belki. Şimdi bir şey söyleyemem. Beni buraya kadar getirdiğin için teşekkür ederim."

Köprüyü hızlı adımlarla aşarak tümseğin gerisinde gözden kayboldu. Bisiklete baktım. Arka çamurluk lastiğin üstüne oturmuştu ağırlıktan. Lastik yarılmıştı. Biraz sövüp saydım, çamurluğu tekerlekten ayırmayı başardım. Bisikleti yedeğe alıp köprünün üstünden –gümp gümp diye diye– geçirdim. Evie tıpkı gölden uzaklaşırken uyguladığı yöntemle ilerliyordu Ana Cadde'de. Biraz yürüyor, biraz koşuyor, sonra yine yürüyordu. Bir ara iyice hızlandı ama iş işten geçmişti. Kuş gibi ufak tefek bir kadın olan Bayan Babbacombe kızını görmüştü. Başında çorba tasını andıran gri şapkası, elinde alışveriş sepeti, koşarak caddenin karşısına geçti ve Evie'nin dirseğine yapıştı. Yapıştıktan sonra da bir daha bırakmadı. Yan yana yürürlerken Bayan Babbacombe parmağıyla kızının omzunu gagalıyordu ha bire. Utanılacak bir keyifle, Evie'nin bu belanın altından kalkması için çok usturuplu bir yalan uydurması gerekecek diye düşündüm. Zordu işi. Bisikletimi arnavutkaldırımı taşların üstünde gümleterek sokağın ucuna yürüdüm ve Henry'yi aramak için tamirhanenin önündeki beton düzlüğe saptım. Ancak Henry'nin nerede olduğunu görünce bisikleti çevirerek geldiğim yere dönmeye hazırlandım. Ustamız beyaz bir tulum giymiş, elleri belinde, Bayan Dawlish'in iki kişilik arabasına bakıyordu.

"Bay Oliver!"

"Ah, merhaba Henry. Baktım işin var, hiç rahatsız etmeyeyim dedim."

Henry eğilip benim arka lastiğe baktı. Ben de onun sırtının üstünden arabaya baktım. Baktım ve ayaklarım betona çakıldı. Bir iki yıl bataklıkta kalmış gibi bir hali vardı arabanın.

Henry, *"Dyma vi,"* diye söylendi Gal diliyle. "Bu lastik kötü yarılmış gerçekten. Arkadaşlarınızdan birini arkanıza bindirmiştiniz değil mi? Yazık... Lastikten hayır beklemeyin artık."

Arkamda bir hışırtı duydum. Yüzbaşı Wilmot elektrikle çalışan tekerlekli sandalyesini sürüp yanımıza gelmişti.

"Merhaba Henry. Benim yedek akü doldu mu?"

"Bir saat sonra hazır olur, yüzbaşım. Siz şuna bir bakın hele!"

Bayan Dawlish'in arabasına doğru yürüyordu.

Yüzbaşı Wilmot, "Biraz bekle," dedi. "Kalkayım da bacaklarım açılsın biraz. Sen de kaçma, Oliver. Takımın durumunu konuşmak istiyorum."

Dişlerini sıkıp homurdanarak hasır koltuğundan kalkmasını sağlayacak manevralara başladı.

"Süngü taaak!"

Savaşta sakatlanmıştı Yüzbaşı Wilmot. Ordu ona yeterli bir aylık bağlamış, elektrikli sakat koltuğunu vermiş, hastanede bir kâtiplik bile bulmuştu. O işin karşılığı olarak da –kendi deyişiyle– 'mütevazı bir tahsisat' alıyordu. Yüzbaşının belinden aşağısını toprağa gömen top mermisi vücudunun ulaşılmayacak yerlerine da sayısız metal parçası gömmüştü. Mumhane Bayırı'nda Çavuş Babbacombe'un evinin karşısında otururdu. O sokağın şakacı piçleri, yüzbaşının tekerlekli koltuğundan çok daha fazla tangırdadığını söylerlerdi. Sakatlan-

masına yol açan mermi bir kulağını da sağır etmişti. Kulağına pamuk tıkardı hep. Akıntısı hiç kesilmezdi.

"Ben... gitmek zorundayım. Ben..."

"Uzun ettin! Bekle dedim sana."

Huysuzlanmıştı. Koltuğundan kalkmaya çalıştığı için. Koltuğundan kalkarken, koltuğuna otururken huysuzlanırdı hep. O arada, yüzünü yeniden uygun bir biçime sokmasına fırsat kalmadan görenler, koltuktan kalkmasını sağlayan gücün yüreğindeki nefretten kaynaklandığına inanabilirlerdi. Öyle hayvanca bir şiddet okunurdu suratından. Öte yandan gençleri severdi genellikle – belki de kendisi delikanlılığın hayrını görmeden gençliği elden gittiği için. Vatanı kurtarmaya çağrılan gencecik bir kâtipmiş orduya katıldığında. Bizim okuldaki atıcılık takımını hiç para beklemeden çalıştırırdı. Bizler küçük atış alanında yere yatarak tüfeklerimizi omuzlarken, o koltuğunda oturup öğüt verir, yol gösterirdi.

"Asılma, çocuk. Şu arpacığa bak! Kuyuya sallanan kova gibi inip çıkıyor. Şöyle avuçlayacaksın!"

Bu öğüdü dinleyen çocuk kaba etinin avuçlanıp bir iki saniye mıncıklandığını hissederdi.

"Evet yüzbaşım, buna ne dersiniz?"

Yüzbaşı Wilmot çifte bastonlarına dayanarak santim santim ilerledi ve arabaya yakından baktı.

"Görüşüne bakılırsa selde tufanda kalmış bu."

Ayaklarım betona çakılmakla kalmamış, betona gömülmüştü şimdi.

Henry, "Adına da gezmek diyorlar," diye homurdandı. "Şöyle bir tur attık diyorlar. Genç değil, haydut bunlar. Bir elime geçirsem gezintinin nasıl olduğunu gösteririm." Kapıyı açarak içerisini karıştırdı. "Hey, bu da nesi?"

Gerileyip yüzünü bize döndü. Elinde altın bir haçla zincir vardı.

"Yok canım! Bayan Dawlish ömründe haç takmamıştır boynuna. Kalıbımı basarım takmamıştır."

Yüzbaşı Wilmot eğilip Henry'nin eline baktı.

"Emin misin Henry? Bunu bir yerde gördüm gibime geliyor."

Henry haçı gözlerine yaklaştırdı.

"I.H.S. Altında da E.B. Bir de yazı. 'Amor vincit omnia.' Bu ne demek peki?"

Yüzbaşı Wilmot bana döndü.

"Sen söyle bakalım, Oliver. Lisede o kadar Latince okudun."

Korkudan yüreğim donmuş, utançtan yüzüm yanmaya başlamıştı.

"Aşk, aşk sen her şeye kadirsin diyorsunuz ya hani... Ona benzer bir şey işte."

Henry, "E.B." diye mırıldandı, "Evie Babbacombe."

İri, hüzünlü gözlerini yüzüme dikti, bir daha da ayırmadı.

"Daha önce gördüğümü biliyordum," dedi Yüzbaşı Wilmot. "Bizim orada oturuyorlar. Bana da ders almaya gelir sık sık. İş mektuplarının nasıl yazıldığını, evrakın nasıl dosyalandığını falan öğretiyorum. Elbisesinin altına sarkıtır haçı. Şöyle... iki şeyinin arasına..."

Henry gözlerini yüzümden ayırmadan, "Doktorun yanına girmeden önce burada çalışırdı," diye söylendi. "O zaman düşürdü herhalde."

"Gerçi her zaman elbisesinin altına gizlemez," dedi Yüzbaşı Wilmot. "Boncuklarını takmamışsa dışarıya sallandırır. Tam şeyinin üstüne. Eh, ben yollanayım artık."

Dolmasını beklediği aküye ya da atıcılık takımına hiç

değinmeden, tekerlekli koltuğuna döndü güç bela. *Bize bakarak sırıttı, gövdesini koltuğa yerleştirirken* de gülüşü kurukafa sırıtışına benzedi. Bastonlarını da koltuğa yerleştirdikten sonra tekerleklerini hışırdatarak uzaklaştı.

Henry hâlâ bana bakıyordu. Her yanıma al basıyordu. Tabanlarımdan başladı, omuzlarıma, kollarıma, gidonu tutan ellerime yayıldı. Başım, yüzüm, hatta saçlarım alev alev yanıyordu sanki.

"Vay vay," dedi Henry. "Evie Babbacombe ha?"

Bir kamyonun motorunu sökmeye çalışan kara suratlı iki delikanlı işi bırakmış bizi gözlüyorlardı. Yüzbaşı Wilmot'ınkine benzeyen bir gülüşle sırıtıyorlardı onlar da. Henry ensesinde de gözleri varmış gibi hızla döndü.

"Bütün gün orada durup ağzı açık bakasınız diye mi para veriyoruz size! Hadi işinize!"

Kendi kendime konuşurcasına mırıldandım:

"Ben kendisine verebilirim. İsterseniz ben götürür veririm ona..."

Henry bana döndü yine. Bir elimi bisikletin gidonundan koparıp avcumu açtım. Henry de haçı zincirinden tutarak saat sarkacı gibi elimin üstünde sallamaya başladı.

"Siz henüz araba kullanmıyorsunuz değil mi, Bay Oliver?"

"Yoo, hayır. Hayır. Henüz öğrenmedim."

Henry başını sallayarak haçı avcuma bıraktı.

"Selam da söyleyin."

Sırtını dönerek arabanın içine eğildi. Tangırdayan bisikletimi sürerek, haçı avcumda sımsıkı tutarak yürüdüm. Ayaklarımı oynatabilmiştim sonunda. Eve giderken kafamda bir tek düşünce vardı.

Ramak kalmıştı haa, kıl payıyla sıyırmıştık.

Bisikleti yerine koyduktan sonra eczaneye girdim. Babam pencerenin önünde durmuş mikroskopla bir şeyler inceliyordu.

Haçı kayıtsız bir tavırla havada sallayarak, "Henry," dedim. "Henry Williams... Bayan Babbacombe onun yanında çalışırken bunu düşürmüş." Haçı havaya atıp tuttum. "Henry kendisine vermemi istedi. Sanırım bekleme odasındadır. Şuradan geçeyim..."

Eczaneyi doktorun evine bağlayan üstü kapalı geçitten geçerek kapıyı araladım. Evie, elinde küçük bir ayna, masasına oturmuş sağ gözüyle sol gözünü incelemeye çalışıyordu. Gözünü göreceğine beni gördü aynada.

"Olly! Sen buraya gelmemelisin."

"Al bakalım, şunu getirdim. Sevinirsin sanmıştım."

Robert'ın aldırmazlığını taklit etmeye çalışarak haçı masaya fırlattım, Evie de sevinçli bir çığlıkla üstüne atıldı hemen.

"Haçım!"

Aynayı bırakıp zinciri boynuna geçirdi. Yüzüne bir ağırbaşlılık geldi, başı öne eğildi. Bir şeyler mırıldandıktan sonra haç çıkardı. Kasabamızın halkı, ya devletin resmi din kabul ettiği Anglikan Kilisesi'ne bağlıdır, ya Anglikan Kilisesi'ne karşı çıkan bir mezhebi seçer, ya da büsbütün dinsizdir. İlk kez sofu bir Katolik görüyordum. Evie sonunda başını kaldırdı, tek gözünü kırparak tatlı tatlı gülümsedi.

"Olly! Sen de az değilsin ha!"

"Ne demek istiyorsun?"

İskemlesini üç beş santim geriye itti, masanın kenarını tutarak gözünü bana dikti. İlk kez görmüş gibi inceliyordu.

"Evie... *Hani benimle?.. Ne zaman?..*

"Hemen hı denir mi öyle?"

Artık kuşkum kalmamıştı. Ağaçtaki en olgun meyve, Evie Babbacombe denen kırmızı elma alıcı gözüyle bakıyordu bana. Hatta hayranlıkla bakıyordu.

Doktorun evinin derinliklerinden bir ses yükseldi.

"Bayan Babbacombe!"

Evie ayağa kalkarak saçını düzeltti ve muayenehaneye açılan kapıya yöneldi. Kapıya gelince durup arkasına baktı. Ve kıs kıs güldü.

"Biz gelmeden bulmuştun zaten!"

Öfkemi eczaneye taşıdım. Babam hâlâ mikroskop başında duruyor, iri parmaklarını belli belirsiz kımıldatarak lamı istediği yere getirmeye çalışıyordu. Uyuyan yılanı uyandırmayalım dedim, ne yapabileceğimi düşünerek eve geçtim. Çavuş Babbacombe konuyu kurcalar, kızına işkence yaparak ya da başka yöntemler kullanarak işin aslını öğrenirse, benim haçın bulunmasında gösterdiğim başarıyı –Evie'nin gösterdiğimi sandığı başarıyı– kızı gibi hayranlıkla karşılamazdı. Gecikmeye gelmezdi hiç, evine gitmeden görmeliydim kızı. Görmeliydim ama bir daha muayenehaneye gitmek için bahane bulamıyordum. Öte yandan, yatak odamdaki pencereden Alan'ı ve Ewan'ların sokak kapısını görebilirdim. Evie çıkar çıkmaz aşağı koşarsam arka bahçeye çıkar (annem mutfakta ya da kilerdeyse ona bisikletime bakmaya gittiğimi söyleyebilirdim nasıl olsa), bahçe duvarından arkadaki sokağa atlar, Ewan'ların, papaz evinin ve sokağın bitimindeki üç yapının arka bahçelerini geride bıraktım mı, soldan geri yaparak bu kez ters yönde yürüyüp papaz evinin önüne çıkabilirdim. O zaman da Alan'a o yönden girmiş gibi, Evie'yle –rastlantı sonucu– karşılaşırdım. Odama çıkıp basma perdelerin gerisinde nöbete durdum. Epey beklemem gerekecekti ama işi şansa bırakamazdım. Derken, kızın çıkmasına birkaç dakika kala, as-

ker adımlarıyla gelip penceremin altına giren Çavuş Babbacombe'u gördüm. Belediye Sarayı'ndan çıkmış olmalıydı ama her zamanki gibi Wertwhistle, Wertwhistle ve Wertwhistle Hukuk Danışmanları firmasının, Bayan Dawlish'in bahçeye çıkıntısı olan çiçek penceresinin ve onun bitişiğindeki evlerin önünden geçmemişti bu kez. Doğrudan doğruya bizim bahçe kapımıza dayanmasını sağlayacak bir rota çizmişti. Müthiş bir korkuya kapılmama yol açan şey son yirmi dört saat içinde yaptıklarım değil, ileride yapmaya niyetlendiklerimdi. Çünkü adamın üç köşeli şapkasının altındaki surat öfkeli baba tablosu için eşsiz bir model sayılabilirdi. Yüzünde öyle bir düşmanlık vardı ki soluğum kesildi. Sert adımlarla ilerlerken sıkılı yumruklarını sallıyor, ayakkabılarının kabaraları sokak taşlarından kıvılcımlar çıkarıyordu. Derken, o da bir pencerede beklermiş gibi, Evie de Ewan'ların evinden çıkıp kapının önündeki basamaklardan aşağı koştu. Başına dört köşe bir örtü örtmüş, beyaz ipeğin iki köşesini çenesinin altından tutturmuştu. Şimdi uzun çorap giyiyordu tabii. Elleri omuzlarının hizasında, baldırları hızla sallanarak, kıçı hafifçe yuvarlanarak, güle oynaya gidiyordu Çavuş Babbacombe'a doğru. Yanına sokuldu, o yakınlıktan babasının yüzünü görmek için başını iyice arkaya eğip şakrak bir kahkaha attı.

"Bak baba, bak! Tuvalette unutmuşum meğer. Doktorun muayenehanesindeki tuvalette kalmış. Ne aptalım değil mi!"

Çavuş Babbacombe durmaya yeltenmemişti bile. Evie adamın önünden çekildi, birlikte yürüyebilmeleri için yanına geçti. Kızın yetişemeyeceği kadar hızlı yürüyordu çavuş. Evie arada bir sıçrayıp ayak değiştirerek ona yetişmeye çabalıyordu. Bunu yaparken de neşeli bir kahkaha atıyordu hep. Babasının yanına geçince ada-

mın elini tutmaya çalışıyor, parmak uçlarında yükseldikçe başındaki beyaz ipek çavuşun omzuna sürünüyordu. Çavuş bir adım ileri geçer geçmez Evie yine bir sıçrayıp ayak değiştiriyor ve babasının eline uzanıyordu. Sonunda başardı da. Çavuş Babbacombe'un eli sallanmaz oldu, adımları hiç yavaşlamadan parmakları kızının avcundan sıyrılıp bileğini kavradı. Ondan sonra Evie ne sıçradı, ne ayak değiştirdi. Küçük adımlarla koşarak babasının yanında kalmayı başardı. Zorunluydu bu, başka bir şey yapamazdı.

Alt kata inip bahçeye çıktım, ellerimi ceplerime sokarak küçük çimenliğimizi arşınlamaya başladım. Bir yanda Evie'nin ince, kıvrak gövdesinin yüreğimde doğurduğu büyük ten tutkusu, bir yanda kana susamış babasının aynı yürekte uyandırdığı korku, bu ikisi arasında da daha önemsiz kaygılar. Henry bir yerlerde ağzından bir şey kaçırabilirdi. Henry'ye bilinçsiz bir güvenim vardı gerçi... Öte yandan Yüzbaşı Wilmot da konuşabilirdi. Robert –öfkem geçince Robert da kaygılandırmaya başlamıştı beni– kötü durumda olabilirdi. Benim sol kulağım hâlâ ateş gibi yanıyor, sağ gözüm de –Evie'ninki kadar kötü olmamakla birlikte– sızlıyordu. Dokununca sızlıyordu hiç değilse.

Imogen vardı bir de. Olduğum yerde kaldım. Bir peygamberçiçeğinin üstünde dolaşan, saatini şaşırmış arıya bakarken epeydir Imogen'i düşünmediğimi fark ettim. Saatlardır aklıma bile gelmemişti. Şaşırdım. Şimdi yine aklıma gelmiş, yüreğimi yine hüzne boğmuştu ama bu kez bambaşka bir üzüntüydü duyduğum. Imogen, Evie'yi tavlamamı, hem de bir an önce tavlamamı zorunlu kılıyordu sanki. Imogen'i düşündükçe Evie'yi elde etmek için her çareye başvuracak hale geliyordum. Duygumun saçmalığını ben de anlıyordum ama sanki Imogen ni-

şanlandığına göre ben de onunla ve nişanlısıyla boy ölçüşmek, onlardan geri kalmadığımı kanıtlamak zorundaydım. Yeniden bahçeyi arşınlamaya başladım. Pekmez küpünde debelenen sineğe benzetiyordum kendimi.

Ertesi sabah tıraş olurken Robert'ın Cranwell'e gitmeden önce kum torbasıyla son bir karşılaşma yapmak üzere bahçeye indiğini gördüm. Görünce de çok utandım. Kavgamız tam onun gibi bir delikanlıyla benim gibi birinin arasında geçen dövüşlerdendi. Pırıl pırıl bir oğlandı o; eli yüzü düzgün, kolu bacağı ince uzun. Sol yumruğu da canavar gibiydi. Bense tıknazdım, sakardım, gücüm kaba bir güçtü; kısacası hayvanın biriydim. Yine de onu yenmiştim. Benim gibi bir hayvandan beklenebilecek bir yönteme başvurarak –yani hile yaparak– yenmiştim. Kasıklarına indirmiştim dizimi. Kendimi aldatmaya kalkışıp bunun bir kaza olduğunu söylemenin de yararı yoktu çünkü o büyük bir çaresizlik içinde, iki büklüm dururken kötücül bir sevinç, kapkara bir kin duymuş, sonra da, *kasıtlı olarak* burnuna vurmuştum. Pekmez koyulaşıyordu. Şimdi de Robert kıpırtısız kum torbasının çevresinde o güzel sporcu çevikliğiyle dans ediyordu. Bacaklarındakilerin dışında burnunda da bir flaster vardı. Ben de, araba kullanamayan, onun gibi kibar bir şiveyle konuşamayan ben, şurada durmuş birtakım kirli hesaplar yapıyordum. Boks antremanını bitirip eve girmeye hazırlandığını gördüm. Yarısı kazınmış suratımı pencereden dışarı uzatarak tıraş makinesini salladım.

"Merhaba Robert! Bugün yolcusun demek. Şansın açık olsun!"

Duymazlıktan geldi. Flastere falan aldırmadan, Wellington Dükü profilini yukarıya çevirdi ve dosdoğru evine götürdü. Gülemedim. Küçük düşmüş, utanmıştım.

Ne kirli hesaplar yaparsam yapayım, nerelerde dolanırsam dolanayım, ortak dostumuz Evie Babbacombe'la karşılaşmak da kolay olmuyordu. Kilit altına alınmıştı kız. Kilit altına alınmış, ayağına pranga vurulmuştu. Babası her sabah önüne katıp işe getiriyor, kaldırımda durarak kapıdan içeri girmesini bekledikten sonra Belediye Sarayı'ndaki katlanır iskemleleri toplamaya –ya da yerleştirmeye– yahut genel tuvaletlerdeki para kutularını boşaltmaya, belki de bayrak çekmeye ya da çıngırağını sallayarak İşçi Kurumu'nun kilise bahçesinde bilmem ne yarışması düzenlediğini duyurmaya gidiyordu. Akşamüstleri genellikle Bayan Babbacombe geliyordu kızını almaya. Bayan Babbacombe çekiciliğini kimsenin yadsıyamadığı, ancak pek az kimsenin karşılık verdiği bir dostluk havası taşırdı genellikle. Toplumbilimciydi, hemşerilik duygusu çok güçlüydü. Evie gibi ufak tefek, serçeyi andıran bir kadındı ama erkenden çökmüş, buruşmuştu. Başını havada tutarak, bir ona bir buna bakıp gülümseyerek –kimi zaman da Ana Cadde'nin karşı kaldırımında yürüyen ve onun toplumsal sınıfının çok üstünde olan birine hafifçe eğilip selam vererek– hızlı hızlı yürürdü. Bu selamlar büyük bir incelikle verilir, gelgelelim pek ender karşılık görürdü. Görmezlikten gelinir değil de verilmemiş sayılır, hiçbir zaman söz konusu olmazdı. Kimse karar veremiyordu çünkü. Bayan Babbacombe bu kişileri selamlamaya hakkı olduğunu sanan bir deli miydi, yoksa kasaba tellalının karısıyla polis müdürünün karısı arasında yakınlık kurulabilen bir masal ülkesinden mi gelmişti? Deli olması daha akla yakın geliyordu herkese. Bir bakardık serçe gibi cik cik öterek Büyük Mağaza'da alışveriş yapıyor, derken karşı tezgâhta duran ve büyük bir olasılıkla onun varlığını bile fark etmeyen

Leydi Hamilton-Symthe'a dönmüş (baş sol omza eğilmiş, boyun kırık), leydiler gibi gülümseyerek selam veriyor. Evie'yi saymazsak, kasabadaki tek Katolik Bayan Babbacombe'du. Bu özelliği öbür garipliklerine eklenince, hem ilgi konusu, hem de katlanılması güç biri oluyordu kadın. Kendisi Mumhane Bayırı'nda oturan 'ayaktakımıyla' konuşmadığına, kimse de onunla ahbaplık etmeye yanaşmadığına göre, boyun kırıp gülümsemekten bir yarar sağlamadığını anlayarak selamlara bir son vermesi beklenirdi. Gerçekten de, kayıp haç olayından bir iki gün sonra yüzü gülmez, başı eğilmez oldu. Sabahları Çavuş Babbacombe kızını paket gibi getirip bırakıyor, akşamüstleri de asık yüzlü, buruşuk bir Bayan Babbacombe alıp götürüyordu.

Aşağı yukarı bir hafta sonra, Evie başının ağrıdığını söyleyerek eczaneye geldi, babam da ona bir ilaç verdi. O gün akşamüstü Bayan Babbacombe Ewan'ların kapısına dayandığında ana kız eski dostlar gibi konuşup gülüşerek çıktılar. Değişen bir şeyler vardı. Arkası da geldi. Evie cezasını çekmiş olmalıydı; ayağındaki prangayı söktüler. Birkaç akşam sonra –sanırım dokuz sularında– Alan'ın karşısında tek başına dolaştığını gördüm. Mavili beyazlı elbisesini, kısa beyaz çoraplarıyla sandaletlerini giymişti yine. Uzun çorap yok. Dudakları –soluk almakta güçlük çekercesine– aralık, yüzünde yaz akşamının havasına ışık saçan bir gülüş, saçlar pırıl pırıl, yalnız dizlerden aşağısı oynayan bacaklarıyla hızlı hızlı gidiyordu. Başladığımız yere dönmüştük. Cinsel çekiciliği, ateşböceklerinin gizemli ışığı gibi, neredeyse gözle görülecek bir ışıltı saçıyordu çevresine. Bizim evin karşısına, Bayan Dawlish'in bahçeye çıkıntı yapan yüksek penceresinin önüne gelince adımları iyice yavaşladı, neredeyse yerinde sayar oldu. Parlak gözlerini bizim eve çevirdiğini,

suluboya fırçalarının hızlı hızlı inip kalktıklarını ta o uzaklıktan gördüm, düş görmediğime de emindim. Birinden emir almışçasına, gizlice evden çıktım.

Evie Ana Cadde'ye ulaşmış, Belediye Sarayı'nın önüne gelmişti. Köşedeki polisle sinemanın gişesinde oturan kızı saymazsanız ortalıkta kimse yok gibiydi. Yasak kavramı yüreğime iyice yerleşmiş olduğundan elli metre geriden izliyordum kızı. Gelgelelim işim çok zordu; çünkü Evie'nin öyle bir toplumsal kaygısı yoktu ve kaplumbağa hızıyla ilerliyordu. Aramızdaki o elli metrenin kısalmaması için eyercinin, tütüncünün, hatta o ikisi kadar çekici olmayan çeyiz-nakış mağazasının vitrinlerini incelemek zorunda kaldım. Evie Eski Köprü'ye kadar gidip durdu. Cinsel tutkuyla toplumsal kaygıların çatışmasında hangisinin baskın çıkacağı başından belliydi. Ayrıca, güneş batmış, ortalık kararmıştı. Hele köprünün kemerinin altı kapkaranlıktı. Yukarısı alacakaranlıktı henüz. Evie köprünün ayağına kadar gitmiş, oradaki taş sütunun üstüne oturmuştu. Güneşin battığı noktayı gözlüyordu. Yanına sokuldum. Birbirimizi görünce çok şaşırdık.

"Gözün nasıl, Evie?"

"İyi. Çok iyi. Seninki nasıl?"

Ben yediğim yumrukları unutmuştum. Elimi sağ gözüme bastırdım.

"Bir şeyim kalmamış sanırım."

"Bobby'den haber aldın mı?"

O kadar şaşırmıştım ki bir süre karşılık veremedim.

"Hayır. Almam mı gerekirdi?"

Evie de bir süre karşılık veremedi. Derken başını arkaya atarak göz ucuyla bana baktı ve güldü.

"Senin yapacak fazla işin yok değil mi, Olly? Bol bol boş zaman buluyorsun?"

"Üniversiteye gideceğim ya!"

Gözlerimi kızdan ayıramıyordum. O kendine özgü ışığı saçmakla kalmıyor, ince, nakışlı şeylerin, güzel çiçeklerin kokularını da yayıyordu. Gülüşü erkek kahkahasından en az bir oktav daha tizdi. Yine de bakışlarımı yana çevirmeyi başardım. Ben öyle yapar yapmaz da Alan'a giden Ana Cadde'deki bütün sokak fenerleri birer birer aydınlandı, her biri kendini alacakaranlıktan sıyırıp sarı bir ışık yaymaya başladı. Görünmez olmaktan çıkmıştık artık.

"Gel bir yürüyüş yapalım," dedim.

"Yürüyüş yapılacak neresi var ki?"

"Tepeye çıkıp ormana kadar gidebiliriz."

"Babam ormana gitmemi istemez. Hele karanlık bastıktan sonra..."

Bir pantolon, gözümün önünde çamura gömüldü, sonra da çamurdan çıkıp kurumak için çalıya asıldı.

"İyi ama... hani..."

Hem ezici, hem de öfkelendirici bir tavırdı kızınki. Savunması hazırdı; güven içindeydi, kayıtsızdı. Bir gözünden batı ufkunda kalan son kızıllık, öbür gözünden bir sokak fenerinin sarı ışığı yansıyordu. Bir iki adım uzaklaştım, sonra da durup arkaya baktım.

"Gel nehir boyunda yürüyelim öyleyse."

Başını öyle bir hızla salladı ki saçları önce havalandı, sonra yeniden indi.

"Babam olmaz diyor."

Nedenini düşünmeme gerek yoktu. Nehir boyundaki yol, tarlaları geride bırakır bırakmaz Hotton'daki yarış atları ahırlarına ulaşırdı. Çavuş Babbacombe her çalının ardında kötü niyetiyle bir seyisin gizlendiğinden kuşkulanıyordu herhalde. Belki de haklıydı.

"Öyleyse... öbür yöne yürürüz. Pillicock'a doğru."

Dişlerini kenetledi, başını iki yana sallayarak gizemli bir havayla gülümsedi.

"Neden ama?"

Ses yok. Yalnızca olumsuz bir baş hareketi ve o gülüş. Ve başını her sallayışında insanda olmadık düşünceler uyandıran kokuyu yayıyordu çevreye. Bu ikinci coğrafi kısıtlamanın nedenini düşündüm. Aklıma gelen tek şey o yöndeki ünlü özel okuldu. Ünlü yatılı okul. Kasabayla arasında ancak altı yedi tarla vardı ama okuldakiler kasaba halkının arasına karışmaz, pek ortada görünmezlerdi. Çavuş Babbacombe'un o konuda da bazı korkuları vardı belki: "Bak kızım, şu özel lisenin öğrencilerinden uzak dur! Birine yaklaştığını görmeyeyim! Ne hergeledir onlar!" Öyle olsa da olmasa da sonuç kesindi. Kırlar bayırlar dört yandan kuşatmışlardı bizi. Güneyde şu erotik orman, batıda yarış atlarının ahırlarıyla seyisler, doğuda özel lise, kuzeyde çıplak, kıraç yamaçlar. Biz de, biz ikimiz, Eski Köprü'nün yokuşunun başında, herkesin gözü önünde.

Evie bu kuşatmadan hoşlanmışçasına şarkı söylemeye başlamıştı. Başıyla da tempo tutuyordu.

"Bi-ba-bı bip, bi-ba-bo bap."

Kanım beynime sıçradı. Bir şey söyledim ama ne dediğimi bilmiyordum. Ya kalın bir odun geçirebilmeliydim elime, ya da bir taş balta. Evie şaşkın şaşkın baktı.

"Sevmez misin o çocukları?"

"Hangi çocukları?"

"Radyoda söylüyorlar hani. Savoy Orpheans topluluğu. Ben her akşam dinliyorum."

Beynime sıçrayan kan tepemden tabanlarıma kadar yayılan bir hırs dalgası oluşturdu.

"Hayır. Nefret ediyorum! Nefret! Beş para etmeyen aşağılık, adi herifler!"

İkimiz de sustuk. Öfkem usul usul söndü, onun yerini sürekli bir titreme aldı. Evie yeniden konuştuğunda sesi buz gibiydi.

"Vah vah, üzüldüm doğrusu."

Amacıma bir adım bile yaklaşmış olmadığım kesindi. Ondan sonra ne yapabileceğimi düşünüyordum, baktım kız ışıl ışıl gülerek sesleniyor.

"Dün çaldığın bir parça vardı, Olly. O da çok hoşuma gitti. Piyanoda çalıyordun."

"Chopin. Do Minör Etüt. Opus yirmi beş."

"Piyanoyu da iyi tangırdatıyordun haa! Yer yerinden oynuyor sandım."

"Bilmem, farkında değilim..."

Biraz düşündüm. Appassionata'yı ya da Si Bemol Majör Polonaise'in sol el partisini çalmaya başladığımda, babam –eczanenin eve açılan kapısını açık bırakmışsa– kanadı usulca örtüverirdi bazen. Aslında o da müziğe çok düşkündü ve ellerindeki iş çok ince bir işse dikkatinin dağılmasını istemezdi.

"Senin bizim evin önünden geçtiğini bilmiyordum, Evie."

"Geçmedim ki, şapşal. Doktorun bekleme odasındaydım."

Biraz şaşırdım doğrusu. Bizim piyanonun sararmış tuşlarıyla doktorun bekleme odasının arasında bizim oturma odası, bir koridor, eczaneye açılan kapı, eczanenin kendisi, ondan sonra doktorun evine bağlayan kapalı geçit ve bir kapı daha vardı. Belki *gerçekten* iyi tangırdatıyordum.

"Öyle.. çalışmış olmak için çalışıyordum," dedim. "Eğlenmek için."

"Ben öğle yemeğine giderken çalıyordun, yemekten döndüğümde yine çalıyordun. Doktorun son hastası gi-

derken hâlâ çalıyordun. Piyanoyu çok seviyorsun herhalde. Kaç saat çaldın?"

"Evet, seviyorum. Bütün gün çaldım."

"Ne güzel! Benim için de çalar mısın bir gün? Dr. Ewan da beğeniyor çalışını."

"Öyle mi? Gerçekten?"

"Dün Bayan Miniver gittikten sonra bekleme odasına geldi. Hâlâ piyano çalan bizim Oliver mı diye sordu."

"Ee, başka ne dedi?"

"Fazla bir şey söylemedi. Ama Oxford'a gideceğine çok seviniyormuş o da."

Sevindim. Dr. Ewan'ın da müzik sevdiğini bilmezdim. Chopin'in Do Minör Etüt'ü Imogen Greatley'ye duyduğum büyük, umutsuz ve soluksuz aşkı çok iyi dile getirdiği için çalıyordum onu gün boyu. İyice öğrenmek istiyordum ama büyük teknik güçlükler yaratan bir parçaydı. Ben de işi inada bindirmiştim. Açıklamaya çalıştım.

"Bir nota var... sol... bemol diyez falan değil... Gerçekten şu parmakla basmak zorundayım..."

Sağ işaretparmağımı yüzüne uzattım, o da iki elinin arasına alıp incelemeye, sağa sola çekiştirmeye koyuldu.

"Yapma," dedim. "Acıyor."

Kahkahalar atarak iyice asıldı. Asıldı, çekti, kıvırdı. Buzlar çözülmüştü birden. Sokak ışıklarının altında kıkır kıkır gülüşerek, bağırıp çağırarak boğuştuk. Derken, nasıl oldu bilmem, kurtulmaya çalışan değil, kovalayan olmuştum ben. Şimdi Evie kurtulmaya çalışıyordu.

"Hayır, Olly! Hayır, olmaz!"

Birbirimize çok yakındık. Göğüsleri göğsüme değiyordu. Debelenmekten vazgeçti birden.

"Yapma," dedi. "Bir gören olur."

Bileğinden tuttum, köprüden kıyı boyuna, yarısı ka-

rada, yarısı ırmağın sularında olan tahta iskelenin başına götürdüm. Sokak lambalarının ışığı oralara ulaşmıyordu. Tek ışık Evie'nin yaydığı ışıktı şimdi. Üç kara erik burnumun dibindeydi yine. Ama bu kez yağmur yoktu. eriklerin üstüne düşen ıslak saçlar yoktu. Ne var ki o çıldırtıcı koku büsbütün güçlenmişti. Sıkıca sarıldım. Kasıklarım zonkluyor, gövdem yanıyordu. Gönlümce öptüm. İstediğim kadar öptüm. İstediğimden fazla öpücük. Ve başka bir şey.

Kilisenin saati çalıyordu. Evie heyecanlı ve acındırıcı sözlerle dil dökmeden kendini koruyamayan güçsüz bir kız olmaktan çıktı, odun yarıp kömür taşıyabilecek sağlam bir kadın oluverdi. Başım fırıl fırıl dönüyordu, onun için de iki eliyle birden ittirince hazırlıksız bulundum. Kıyıdaki hafif eğimden aşağı yuvarlandım. Neredeyse sulara gömülecektim.

"İşte bu kadar! Annem demişti zaten..."

Evie yamaçtan yukarı çıkıyordu. Tırmanırken yerdeki kesekleri devirerek, ellerimle tutunarak peşinden gittim. Köprünün ortasında yakaladım.

"Evie... Dinle bak... Yarın akşam yine gelelim mi buraya? Ya da biraz dolaşmaya çıkalım mı?"

Işıkların altında yürüyordu.

"Önüme çıkmanı önleyemem değil mi? Karşılaşmamızı önleyemem. Özgür bir ülke burası."

"Öyleyse yarın görüşürüz."

"Sen öyle diyorsan."

Ana Cadde'ye saptı. Aklım başıma gelince geçmek zorunda olduğumuz etki alanlarını düşündüm. Caddenin ortasında öğretmenlerimden biri oturuyordu – bir dükkânın üstünde. Belediye Sarayı'nın oraya geldik mi annemle babamın denetledikleri bölgeye girmiş olacaktık. Belediye Sarayı'nın biraz ilerisinde de bizim

Alan başlıyordu. Annemle babam da yolumu gözlüyor olabilirlerdi. Adımlarımı yavaşlattım. Evie de ayaklarını sürüklemeye başladı. Onun yanında görünmemek için yapabileceğim tek şey vardı.

Yolun ortasında durup, "Haydi güle güle," dedim. "Yarın akşam görüşürüz."

Evie omzunun üstünden baktı.

"Sen eve gitmiyor musun?"

"Kim? Ben mi? Yok canım, ben yürüyüşe çıkmıştım zaten."

Yan yan bakarak güldü.

"İyi öyleyse. Hoşça kal."

Hızlı adımlarla köprüye döndüm, öbür kıyıya geçip çömeldim ve uygun bir aralıktan karşıyı gözledim. Evie'nin beyaz çoraplarıyla sandaletleri, mavili beyazlı elbisesi Belediye Sarayı'yla Bayan Dawlish'in penceresinin arasında gözden kayboldu. O zaman yan sokaklardan, karanlık geçitlerden geçerek Alan'a kuzeybatı yönünden girdim ama bizim ev karanlık, annemle babam da yataktaydılar. Yatmadan önce biraz piyano çalayım dedim, yine Etüt'ü çalıştım. O fırtınalı müzikte yalnız Imogen'i değil, Evie'yi de buluyordum şimdi. Her pasajda kösteklenmiş bir tutku.

Annem kafasını kapıdan içeri uzatıp sevgi dolu bir gülüşle gülümsedi.

"Oliver, yavrum, biraz geç *olmadı mı* sence?"

Ertesi gün işaretparmağımın ucuna dokundum mu kemiği hafifçe sızlıyordu; kemik biraz zedelenmişti sanki. O yüzden, piyano çalışmayı –üzüntüyle– aklımdan çıkardım, onun yerine yürüyüşe çıktım. Cebime öğle yemeği olarak iki sandviç yerleştirip akşama kadar dağ bayır dolaştım. Eve döndüğümde Evie'yle buluşmama az

zaman kalmıştı. O zamanı da elimdeki sınırlı araç gereçle yakışıklılığımı artırmaya çalışarak geçirdim. Robert'ın dük profili vardı, motosikleti vardı, benden yedi sekiz santim uzundu. Bunları değiştiremezdim ama yüzümdeki –'saat beş gölgesi' denen– esmerliği gidermek için tıraş olabilir, başıma da bolca briyantin sürerek Evie'nin kokusuyla boy ölçüşebilirdim. Yakışıklı olduğumu düşünüp de kendimi aldatmanın yararı yoktu. Neyse ki kızların yüz güzelliğine pek fazla önem vermediklerini duymuştum. Duyduklarımın doğru olmasını diledim çünkü aynaya bakınca karşımdaki surata âşık olunamayacağını ben bile kabul etmek zorunda kaldım. Hiçbir inceliği olmayan bir yüz. Gönül çelen bir gülüşle gülümsemeye çalıştım, sonuç yüzümü buruşturmama yol açtı.

"Bugün ne kadar süt istersiniz, bayan? Teşekkür ederim, bayan. Evet, bayan, hayır, bayan. Sağ olun, bayan. Güle güle, bayan."

Aynaya bakıp dilimi çıkardım.

"Öööö!"

Evet, başka yolu yoktu. İncelik göstermek, dolambaçlı yollardan gitmek, diplomatça davranmak gerekecekti. Kısacası, aklımı kullanmalıydım. Öyle yapmazsam bir kıza –herhangi bir kıza– sahip olmamın tek yolu kalın bir odunla silahlanmaktı. Evie'nin beni suyun kıyısına iterken ortaya koyduğu kas gücünün çekingen parmaklarımın ilerleyişini nasıl durdurduğunu, elimden kurtulmak için ustalıkla dil döküp yalvarışını düşündüm. Odun taşısam da pek yararı olmazdı belki. Öte yandan, hiçbir iz bırakmadan çamura gömülen pantolon da kesin bir kanıt olarak çıkıyordu karşıma.

Evie elde edilebilecek kızlardandı.

"Öööö!"

O akşam Alan'ın güney yanından ve bizim eve hiç bakmadan geçti. Bir akşam önceki deneyimlerim biraz beklemenin daha doğru olacağını öğretmişti bana. Biraz bekledim. Ben köprünün yanına vardığımda o babalardan birine yerleşmişti bile. Belirli bir plan yapamamış, hangi yolu tutacağıma karar vermemiştim. Kuş gözlemeye meraklı olduğumu söyleyip mavi kanatlı arıkuşunu göstermek için tarlaların arasına götürebilirdim belki. Gel gör ki ben saksağanla baykuşu bile ayırt edemez, kuş gözlemcilerinin kullandıkları biyoloji terimlerini hiç bilmezdim. Kır çiçekleri aramaya, eski kale yıkıntılarını göstermeye götüreyim desem... Yok, hiçbiri olmazdı. Zaten Evie, annesiyle babasının koyduğu yasakları tabela gibi burnuma dayadı mı Eski Köprü'nün çevresinden ayrılmak hemen hemen olanaksız hale geliyordu. Bir karara varamadım. Dans edercesine hoplayıp karşısına geçtim, bastonumu belimin hizasında tutarak durdum.

"Merhaba, Evie."

Başını yana eğerek gülümsedi.

"Geciktin."

"İşim vardı."

"Senin mi?"

Bozuldum. Ne demeye getiriyordu yani?

"Şimdi benim dinlenme zamanım. Bütün kış çok çalıştım."

"Dinleniyorsun ama bol bol piyano çalıyorsun. Piyano çalmak iş değil mi?"

"Değil tabii."

Bir şey söylemedi. Gülümsüyordu hâlâ. Düşündüm. Piyano çalmak neydi gerçekten. Ben düşünürken Evie bir şarkı mırıldanmaya başlamıştı. Ezgi kafama takıldı. Nota duydum mu hemen aklım takılır zaten. Parçayı hatırlamaya çalıştım.

"Dowland'in bestesi."

Evie yüksek sesle güldü. Güzel yüzü ışıl ışıldı. Şarkı söylemeyi sürdürdü.

"Sesin çok güzel," dedim. "Ders alsana."

"Eskiden alırdım."

"Bayan Dawlish'ten mi? Yo-yo'dan?"

Neşeyle gülerek başını salladı.

"Evet. La, la, la... Falan filan."

Sıkıcı müzik öğretmenimizi, iç karartan müzik derslerini hatırlayınca birlikte gülmeye başladık.

"*Laaa*... La, la, la, la, laaaa!"

"Şan çalışmalarını bırakmaman gerekirdi."

"Demin söylediğim Dowland'in bestesi değildi ama. Başkasınındı."

"Müziği bırakmaman gerek diyorum. Çalışman gerek."

"Piyano çalacak birini bulabilsem çalışırım."

"Sizin evde piyano yok mu?"

Başını iki yana salladı. Irmağa bakıyordum ama Mumhane Bayırı'ndaki evleri görüyordum. Tepeye yakın bir yerde Çavuş Babbacombe'la Yüzbaşı Wilmot'ın evi. İkisi karşı karşıya. İkisi de o sokaktaki öbür evlerden en az bir gömlek üstün. Yokuştan aşağı inildikçe evler giderek küçülür, pis, külüstür barakalar haline gelir ve yıkık değirmende son bulur. Çocuklar o çamurlu sokakta oynar, orada kavga ederler. Yoksul Çocuk üniforması giyerler hepsi. Babaların eski pantolonlarıyla eski gömlekleri küçültülerek bedenlerine uydurulmuştur. Gömlekler pantolonların arkasından dışarı sarkar. Çoğunun ayağı çıplaktır. Sokağın gazetelerde 'sefil semtler' diye adlandırılan yerlerden biri olduğunu fark ettim ansızın. Çavuş Babbacombe'un evinde piyano yoksa öbürlerinde hiç olmazdı.

"Ya Yüzbaşı Wilmot'ın evinde. Belki o..."

Evie başını iki yana salladı yine.

"Hayır. Bir gramofonu var, bir de radyosu. Küçükken beni müzik dinlemeye çağırırdı sık sık."

"İyi edermiş."

"Bir bardak limonatayla bir de kurabiye verirdi. Hep klasik müzik dinlerdi. Onun daktilosu da var."

Bir süre sessizce oturduk.

Sonunda, "İşte bu yüzden artık şan çalışmıyorum," dedi Evie. "Zaten daktilo öğreniyorum..."

Anlamıştım. Başımı salladım. Yazık olmuştu.

"Bugün piyano çalmadın değil mi, Olly?"

Sızlayan parmağımı gösterdim. Kendi beyaz ellerinin arasına aldı parmağı. Yine aynı oyun başladı. Her akşam yinelenmesi gereken bir sahneyi oynuyorduk sanki. Köprü üstünde gülüşmeler, kurtulmaya çalışan kişiyken kovalayan kişi oluşum, iskelenin başındaki karanlık yamaca inişimiz, yüz yüze duruşumuz, karşı çıkış, boyun eğme, yine karşı çıkış, öpüşme ve boğuşma, koku, üç kara erik, ışıldayan bir yüz, titreşimler...

"Benden hoşlanmıyor musun?"

"Neden hoşlanmayayım? Hayır, Olly... Olmaz... Yapmamalısın!"

"Neden?"

"Doğru değil de ondan."

Doğru olmadığını biliyor ve kabul ediyordum. Gelgelelim o anda neyin doğru, neyin yanlış olduğuna hiç aldırmadığımı da biliyordum. Doğruluk peşinde değildim ben.

"Dinle bak!"

Yıldızlı gökten hafif bir uğultu gelmeye başlamıştı. Evie köprünün üstüne koşarak tümseğin en yüksek noktasında durdu. Gökte yeni bir yıldız doğmuştu sanki. Bü-

yük Ayı'nın kuyruğunun ucunda kırmızı bir ışık belirmişti.

"Tam üstümüzden geçecek!"

"Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin uçağıdır."

Kırmızı ışığın yanında yeşil bir ışık da belirdi.

"Bobby mi acaba?"

"Bobby mi?"

Evie göğü gözlüyordu. Ağzı açılmış, başı iyice arkaya kaykılmıştı.

"İlk fırsatta buraya geleceğini söylemişti. Stilbourne'un üstünden uçarken numara yapacağını da söyledi. Buralarda inecek bir yer bulabilirse beni de bindirecekti uçağa..."

"Hah! Güleyim bari!"

"Ah! Bak, iniyor... Hayır... İnmeyecek."

Uçak üstümüzden geçerken, Evie olduğu yerde döndü. Işıklar yavaş yavaş uzaklaşıp ormanın karaltısının gerisinde kaybolunca başını önüne eğdi.

"Robert'a pilotluk yaptırmazlar daha. Okula gideli ancak on gün oldu."

Ayağını yere vurdu.

"Erkekler çok şanslı yaratıklar!"

"Oxford'a gidince ben de uçmayı öğrenirim... herhalde. Daha önce de niyetlenmiştim."

Yine bana döndü.

"Her şeyden çok bunu isterdim. Uçabilmeyi. Dans etmeyi de tabii... bir de şarkı söylemeyi... ünlü bir şarkıcı olmayı, yolculuk etmeyi... Her şeyi, her şeyi yapmak isterdim!"

Evie'nin her şeyi birden yapmak istemesine güldüm. Ancak gölden çıkardığım pantolon aklıma gelince gülüşüm yarım kaldı. Her şeyi yapmak istemiyordu işte. Benim yapmak istediğime yanaşmıyordu.

"Hadi iskeleye inelim yine."

Başını iki yana salladı.

"Ben eve gideceğim."

Sokak fenerlerinin altına doğru yürüdü kayarcasına. Ben de genel olarak Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne, özellikle de son günlerde hava okuluna giren bir öğrenciye söverek peşinden gittim. Her sokak fenerini geride bıraktığımızda üçüncü kişilerin etki alanlarına girdiğimizi hissediyordum. Adımlarımı yavaşlattım. Evie de yavaşladı.

"Eh... Hadi hoşça kal, Evie. Yarın akşam görüşürüz."

Omzunun üstünden bakarak güldü ve yürüdü. Arkasına bakarken elini de omuz hizasına kaldırmış, dört parmağını havada sallamıştı. Sinemanın kapısındaki Douglas Fairbanks afişini büyük bir dikkatle inceledim. O Alan'a sapınca ben de eve yöneldim. Alan'da korkulacak kimse bulunmadığına güven getirinceye kadar da Belediye Sarayı'nın gölgesinden çıkmamaya özen gösterdim.

Eve girdiğimde annem oturmuş eski bir pantolonumun sökük lerini dikiyordu. Ben koltuğa yerleşirken gözlükleri o yana dönerek ışıkta bir parlayıp söndü, sonra da kır saçlı başı yine önüne eğildi.

"Bobby gelmiş."

"Bobby Ewan mı?"

"Hafta sonu."

"Ne diyorsun? Uçakla mı gelmiş yoksa!"

Annem kısaca güldü ve gümüş yüksüğüyle gözlüklerini yukarı itti.

"Hayır canım. Bayan Ewan arabayla Barchester'a gidip trenden almış."

Babam piposunu şöminenin içine boşalttı, çanakta tütün kalmaması için de taşına vurdu.

"Trende birincide gelmiştir Bobby. Subayların birincide yolculuk etmeleri zorunlu."

"Bobby daha subay olmadı, baba! Harp okulu öğrencisi henüz."

"Bilmem artık."

Kalktım. Kalkarken annemin göz ucuyla bana baktığını gördüm. Hemen banyoya girip yüzümü inceledim ama yüzümde dudak boyası falan yoktu. Aynanın önünde dururken yüzümle ilgili yargılarım pekişti. Suratım yalnızca incelikten yoksun olmakla kalmıyordu. Üstelik huysuzdu, sıkkındı. Çıplak kadının nasıl bir şey olduğunu düşündüm. Neye benzerdi acaba? Çıplak bir Evie neye benzerdi. Hiç bilmiyordum ama hoş olurdu herhalde. Imogen Grantley'nin çıplaklığı da hoş olurdu. Dehşete kapıldım birden. Dalgınlıkla da olsa, o ikisini bir tutmam, terazinin aynı kefesine koymam korkunçtu. Üstelik böyle isteklere kapılmaya da hakkım yoktu. On sekiz yaşındaydım. Futbol, kriket, müzik, yürüyüş yapmak ve kimya çalışmalarım yeterli olmalıydı bana. Tanıma gelmeyen, niteliği belirsiz çekişmeyi Imogen kazanacaktı sonunda. Yüzümü aynaya dayadım, gözlerimi yumarak uzun, çok uzun bir süre öylece durdum. Düşünmüyordum artık, kendimi duygularıma kaptırmıştım.

Gelgelelim ertesi sabah yine hınzırca düşüncelere dalarak sinsi sinsi plan yaptım. Gözümü kararttıp karar vermiştim: Ne yapıp yapacak, Evie'yi kötü niyetlerimi gerçekleştirebileceğim bir yere atacaktım mutlaka. Niyetimin kötü olduğunu biliyordum. Eh ne yapalım, kötüydüm ben. Kararımdan dönmeyeceğime sövüp sayarak yemin ettikten sonra içim biraz rahatladı. Ormana çıktım, gizlenip gönül eğlendirmeye elverişli kuytu bir köşe aradım. Bir sürü kuytu köşe vardı, her yerini gör-

dükçe içimde yanan ateş biraz daha güçlenmiş, sonunda ter içinde, soluk soluğa kalmıştım. Vadiye inip kızı köprü başında beklemek üzere yola çıktım. Ve yoldan yukarı gelen roketin sesini duydum, Wellington Dükü'nün profili uçarak geçti yanımdan. Evie'nin de –nakışlı beyaz şeyleri rüzgârla havalanarak, ağzı sevinçle aralanmış, gözleri pırıl pırıl– oğlanın arkasında oturduğunu gördüm. Bir an sonra gözden kayboldular, orman da yerine oturdu.

Tepeden aşağı indim, Eski Köprü'yü, Ana Cadde'yi geçip eve girdim. Annem, babamın boynundan ayak bileklerine kadar uzanan fanila ve don karışımı çamaşırlarından birini onarıyordu. Başını kaldırıp baktı.

"Erken döndün ha Oliver?"

Başımı sallayıp piyanoya oturdum. Bir süre sonra annem kalktı, sessizce dışarı çıkarak kapıyı kapadı. Boş odaya çaldım. Boş odaya, boş bekleme odasına, boş kalan Alan'a ve kasabaya. Sonunda parmağımı zedeledim yine.

Ertesi sabah banyoya girince pencereden bakarak Robert'ı aradım. Görürsem, o da beni görürse, görmezlikten gelecektim açıkça. Gelgelelim o bahçeye çıkmamıştı. Kum torbası kımıltısız, motosikleti de köşedeki yerindeydi. Yer yer boyası dökülmüş, altından beyaz metal çıkmıştı. O uzaklıktan bile, kimi yerlerin ezildiğini görebiliyordum. Çok heyecanlanmıştım. Biraz da kaygı duydum. Robert için değil, kendi adıma kaygı duydum. Yamru yumru olan motosiklete baktıkça duyduğum sevinç hiç hoş değildi. Kendi kendime insanlık duygularını hatırlatmak için yüksek sesle söylendim.

"Zavallı Robert! Umalım ki kötü yaralanmış olmasın."

Derken uçuşan nakışlı beyaz şeylerle çıplak bir diz geldi gözlerimin önüne. Duygularımla düşüncelerim anlaşılamayacak, akıl erdirilemeyecek kadar karıştı. Elimden geldiğince çabuk tıraş olup aşağı indim. Babam çoktan eczaneye geçmişti ama kahvaltı sofrası beni bekliyordu. Annem indiğimi duyunca kahvaltımı vermek üzere yemek odasına geldi.

"Robert'ın motosikletinin halini gördün mü?" dedim.

Mutfaktan getirdiği kızgın yumurta sahanını masaya bırakıp ellerini elbeziyle sildi.

"Görmedim ama duydum. Günün birinde böyle olacağını biliyordum zaten. Şimdiki gençler! Bana kalsa motosikletlerin trafiğe çıkmasını yasaklarım."

"Robert'a bir şey olmuş mu? Yaralanmış mı?"

"Elbette yaralanmış. Sen ne sanmıştın?"

"Ağır mı?"

"Henüz belli değil. Hastaneye kaldırmışlar."

Tuzla bibere uzandım.

"Başka yaralı var mı?"

Annem bir süre karşılık vermedi. Sessizliği beni tedirgin ederdi her zaman. Önünde tuğla duvar olsa, arkasında olup bitenleri görürdü annem. Öyle bir kadındı. Köprünün altındaki yerimizin çok karanlık olduğunu düşünerek avunmaya çalıştım. Ayrıca, Evie'ye köprünün üstünde rastlamış ve biraz çene çalmak için durmuş olabilirdim pekâlâ. Ne de olsa bitişiğimizde çalışıyordu, kapı komşu sayılırdık.

"Başka yaralı var mı, anne?"

"Bana kalsa yasaklanacak tek şey motosiklet de değil yaa!"

Babamın kahvaltısının enkazını topladı.

"Başka yaralı yokmuş... ne yazık."

Mutfağa dönerken kaşlarımın altından onu gözledim. Heyheyleri üstündeydi anlaşılan. Öyle günler çok sık olmazdı ama olduğu zaman ayak altında dolaşmamaya özen gösterirdim. Ne kadar kurnazlık, ne kadar diplomasi gösterirsem göstereyim o gün ağzından başka söz alamazdım artık. Babama da soramazdım. Daha doğrusu sorabilirdim ama o duyduklarının ayrıntılarını çoktan unutmuş olurdu. Geriye bir tek Evie'nin kendisi kalıyordu. O nedenle, kahvaltımı bitirince babamın her zamanki gibi sessizce çalıştığı eczaneye geçtim. Doktorun bekleme odasından beceriksizce kullanılan bir daktilonun sesi geliyordu. Doğruydu demek. Evie'ye bir şey olmamıştı. İşe gelmesini, işine saatinde gelmesini önleyecek bir şeyi yoktu. Büyük bir sevinç duydum. Benim yumruğumun yapamadığını kendi kendine yapmıştı Robert. Benden hiç yardım görmeden.

"Sana bir yardımda bulunabilir miyim, baba?"

Babamın öne eğilen başı yan döndü. Gözlük camlarının gerisinden şaşkın bakışlarla bana baktı. Kırçıl bıyıklarını biraz çekiştirdikten sonra başını iki yana salladı, sonra yine önüne eğildi. O gün annemin heyheylerinin çok erken bir saatte bastırdıklarını sezinledim. Piyanonun başına oturdum, Evie'ye varlığımı duyurma, annemi sinirlendirmeme ve parmağımı yine zedelememe sorunlarına ortak bir çözüm getirmeye çalışarak biraz çaldım. Kasabaya yürüdüm. Bayan Babbacombe'un Belediye Sarayı'nın önünde Çavuş Babbacombe'u gagaladığını görünce biraz oyalandım. Kadın gittikten sonra yine yola koyuldum ve Çavuş Babbacombe'un önüne geldim. O da fırçaladığı paspası bir yana bıraktı, başını kaldırıp beni selamladı. Hiç kuşkum yoktu. Daha önce hiç öyle bir şey yapmamıştı, oysa şimdi başıyla selam vermişti bana. Ben de başımı sertçe salladım. Selam

olarak da yorumlanabilirdi bu hareket, yüzüme konan bir sineği kovma girişimi olarak da. O kadar şaşırmıştım ki uzun bir süre antikacının önünde durup vitrindekileri inceledim. Ne düşüneceğimi bilemiyordum. Kapının dışındaki tezgâhta duran eski kitapları karıştırdım, çok yırtık olmayanların adlarını okudum, birini elime alıp karıştırdım. Ama kitaptaki yazıları değil, çavuşun başını eğişini görüyordum. Çok garipti davranışı – beni içki içtiği arkadaşlarından biri ya da bir asker arkadaşı gibi görmüştü sanki. Kitabı yerine bıraktım, özel lisenin öğretmenlerinden altısının karısının kahve içip çene çaldıkları Sevinç Pastanesi'nin, eskiden mısır borsasıyken şimdi sinema olan yapının ve Douglas Fairbanks'ın önünden geçip Ana Cadde'nin geri kalan bölümüyle Eski Köprü'yü dikkatle inceledim. Hayır, korkacak bir şey yoktu. Ana Cadde'den bakıldığında, iskelenin başında duran kişi –iki kişi– tam anlamıyla gözden uzak kalıyordu. Tehlike yoktu.

Bayan Babbacombe –elinde kesekâğıtları ve paketlerle dolu filesi– Ana Cadde'nin karşı kaldırımından dönmüş geliyordu. Her zamanki gri tayyörünü, her zamanki gri çorba tası şapkasını giymişti. Sol kulağından koskocaman bir yapma inci sarkıyordu. Buruşuk yüzünden gülücükler saçarak, şuna buna karşılığını görmediği selamlar vererek yaklaştı. Ve beni gördü. Adımları yavaşlamadı ama başı sola eğildi, öne kaykıldı, takma dişleri ışıl ışıl parladı. Beş altı metre öyle gitti. Neyse ki sonunda biri önüne geçti de görünmez oldu.

Birden uyanmıştım. Biliyordum. Evet, biliyordum. Ten tutkusunun başıma ne tehlikeler açabileceğini biliyordum artık. Bildiğim bir şey daha vardı. Annemin şeytanca sezgisi ne Çavuş Babbacombe'da bulunabilirdi, ne de karısında. Ne yapmışsa Evie yapmıştı. Para-

toner olarak kullanmıştı beni. Gamlarla arpejlere çalışırken bile göstermediğim eksiksiz ve yanılmaz bir içgüdüyle, insan soyuyla ilgili gerçekleri gözden geçirdim. Robert'ı ömrünün sonuna kadar elinde tutamazdı Evie. Hiç ele geçiremezdi. Öyle bir şeye kalkışsa yıkılmaz bir duvar bulurdu karşısında. Ama oğlanın motosikletinden hoşlandığına, gezintilerin ücretini de ödediğine –evet, ücret ödüyordu– göre gecenin geç saatlerine kadar eve gelmeyişini açıklayacak bir şeyler söylemesi gerekiyordu. Benim çevremdeki duvar da Ewan'larınki kadar sağlamdı ama o kadar yüksek olduğu ileri sürülmezdi. Hayır, o kadar yüksek değildi. Evie'yi, Belediye Sarayı'nın önündeki kaldırımları eskiten işsiz güçsüz serserilerden ayıran duvar kadar yüksek değildi sözgelimi. Evie için bir paratonerdim ben. Annesiyle babası için, bir damat adayı olabilirdim. Suratsız Çavuş Babbacombe'u o çın çın öten şakrak sesiyle kandırıp küçük beyaz parmağının ucunda oynatmış, adamı benimle nişanlanabileceğine inandırmıştı herhalde. Annesiyle babasının bu konudaki umutlarını düşündükçe kapıldığım korku bir yana, Evie'nin beni nasıl kullanmış olduğunu düşündükçe de dehşete kapılıyordum. Onu geceleri saat on ikiden sonra orada burada oyalayan ben miydim acaba? Hatta Yo-yo'nun arabasını çalan? Daha başka? Hep aralık duran o güzel dudaklardan başka ne yalanlar çıkmıştı? Gerekirse yalan söyleyeceğine hiç kuşkum yoktu. Gerektiğinde ben de söylüyordum çünkü. Öyleyse, çok zorunlu bulursa, söylemeyeceği hiçbir şey yoktu. Çavuş Babbacombe'un kapımıza dikildiğini görür gibi oldum. Üç köşeli şapkasını elinde evirip çevirerek, oğlunuzun niyeti nedir diye soruyordu babama. Ben niyetimin ne olduğunu biliyordum. Evie de biliyordu. Ama aile önünde konuşulacak bir konu değildi bu.

Belediye Sarayı'nın arkasından dolaşıp eve döndüm ve gürültü etmemeye özel göstererek biraz piyano çaldım.

Robert'ın durumuna ilişkin haberler o akşam da pek açık seçik değildi. Kesin olan tek şey oğlanın uzunca bir süre hastanede kalacağıydı. Erkenden köprü başına gittim. Sık sık oralarda görülürsem Evie'yle birlikte görüldüğümde dikkati çekmeyeceğimi, en azından konuşulacak konu olmayacağını düşünmüştüm. Evie yine karanlık basarken geldi. Yanıma yaklaşırken eski gülüşünün hayaleti diyebileceğim bir gülüşle gülümsüyordu.

"Sana hiçbir şey olmadı mı?"

Gülüşü biraz donuklaştı.

"Ne demek istiyorsun, Olly? Neden söz ediyorsun?"

"Dün geceden."

"Ben yanında değildim ki..."

"Gördüm seni. Evie. Motosikletin arkasındaydın."

Birden ürperdi.

"Neyin var?" dedim. "Ne oldu?"

"Azrail yokladı herhalde. Olly..."

"Efendim."

Yan yan caddeye baktı.

"Kimseye söylemezsin değil mi?"

"Neden söyleyeyim?"

Tatlı tatlı gülümseyerek soluğunu koyverdi.

"Sağ ol."

Alaycı bir kahkaha attım.

"Evet, tabii. Sen dün gece burada, köprü üstünde benimle konuşuyordun değil mi? Burada durup çene çaldık, müzikten falan söz ettik. Sonra da kıyıya inip kurbağa yavrusu yakalamaya çalıştık. Annene bir kavanoz dolusu kurbağa yavrusu da gösterseydin bari!"

"Ben yalnız..."

"Seni Bumstead'deki eğlenceye götürdüğümü söyledin onlara. Bayan Dawlish'in arabasını çaldığımı söyledin. Ben seni bilmez miyim!" Ateş püsküren, küçümseyen bakışlarla baktım. Kalbini ve onurunu kırmak istiyordum. Bunu yapabilirdim hiç değilse. "Başka neler söyledin kim bilir! Kim bilir ne yalanlar uydurdun! Sen adamı gece yarısı yataktan kaldır... İyi çocuktur Oliver, motosikleti yoktur ama kötü çocuk değildir."

"Hayır Olly, dediğin gibi değil... Bak... öyle yapmak zorundaydım. Anlamıyorsun!"

"Çok iyi anlıyorum. Sen... sen..." Yola baktım, ırmağa baktım, tepedeki ormanın karaltısına baktım. Nereden aklıma geldi bilmem, bas bas bağırdım: "Senin de o Savoy Opheans topluluğundan farkın yok!"

Öyle bir gülüşle gülmeye başladı ki şaşırdım. Söyleyecek sözüm kalmamıştı.

"Çok tuhaf çocuksun, Olly. Ay, çok hoşsun doğrusu!"

Kıkır kıkır gülüyor, gözlerinden yaşlar akıyordu. Boğulacak gibi olmuştu. Oturduğu köprü duvarından eğilerek omuzlarımı tuttu. Başı öne sarkmıştı. Sarsıla sarsıla gülüyordu.

"Ay çok hoşsun! Çok!"

"Kes, Evie. Sus lütfen! Kes diyorum ama!"

Sonunda sustu. Sırtını dikleştirip oturdu. Başını bir o yana bir bu yana sallıyordu. Saçları savruldu, havaya yine o koku yayıldı. Sol kolundaki kehribar taklidi bileziğin altından beyazımsı bir şey çıkararak yanaklarıyla burnuna sürdü. Elimde olmadan duygulandım. Pek dokunaklıydı hali. Duygulandığımı gösteremezdim tabii. Sert erkek havasını elden bırakmamaya çalışarak homurdandım:

"Yat kalk da şansına şükret. Sen nasıl sağlam çıktın o kazadan?"

"Boş ver... Peki, söyleyeyim. Ben motosiklette değildim."

"Nasıl?"

"Kızdırdım onu. Damarına bastım. Övünüyordu. 'Ben kullanırsam, bu motor ağaca bile tırmanır,' diyordu. Ben de sıkıysa göster dedim. Yanından ayrılmayacaktım aslında. Taşocağına inmiştik..."

"Bunlar nerede oluyor kuzum?"

"Yemin ederim ben de onunla birlikte deneyecektim. 'Olmaz', dedi. 'Seni arkamda taşıyamam, küçük Babbacombe, atla,' dedi. Kendi başına tırmanmaya çalıştı... Tam üstüne düştü motoru..."

Büyük Ayı'nın altından bir uçak geçiyordu yine. Uğultusunu duyup havaya bakınca kırmızı ışığını gördüm. Demek ki programlı bir uçuştu. Belki bir manevra falan. Evie göğe bakmamıştı. Ayaklarını gözlüyordu. Konuşmaya başladığında boğuk bir sesle ve Mumhane Bayırı'nda büyüdüğünü belli eden bir ağızla konuştu.

"Sakat kalacak belki."

Uçağın uğultusu uzaklaştı, kırmızı ışık ormanın arkasında gözden kayboldu. Evie gırtlağını temizledi.

"Ömür boyu hem de."

Sustuk. Evie benim ayaklarımın arasındaki yola bakıyor, ben de verdiği haberi kafama yerleştirmeye çalışıyordum. Üzülmesine üzülmüştüm elbette; ama bir yandan da –bütün Stilbourne gibi– ben de başkasının başına gelen felaketi biraz sevinç, biraz da heyecanla karşılamıştım.

Evie oturduğu yerde doğrularak gülümsedi.

"Bugün piyano çalmadın, Olly."

"Çaldım. Usulca."

Parmağımı havaya kaldırdım. Hem açıklamaydı bu, hem bir tür çağrı. Gelgelelim Evie parmağa kısaca bir

göz atıp başını çevirdi. Nasıl yapmışsa, yaydığı dişilik havasını kısmıştı. Gerisingeriye oynatılan filmler vardır hani; alevler canlanacakken küçülür, yok olur, yaptıkları kâğıdı yeniden bütünlerler ve ateş pırıltısının yerinde sıradan bir ışık kalır. Evie'nin sağ gözünden yansıyan sokak fenerinin ışığı bile biraz daha donuktu sanki. Donukluğu beni de etkilemişti ama, iyimserliğim durumunu görmezlikten gelmeme yol açtı.

"Hadi gel," dedim. "İskeleye inelim."

Başını iki yana salladı.

"Haydi be, küçük Babbacombe!"

Sokak fenerinin ışığı patlayıp bin parçaya ayrıldı.

"Küçük Babbacombe deme bana!"

"Robert diyor ama!"

"Robert istediğini söyleyebilir."

Fırlayıp kalktı.

"Peki, sinirlenme."

Konuşacakmış gibi olduysa da vazgeçti. Omzunun üstünden arkasına baktı, etekliğinin tozlanmış olabileceğini düşünerek elinin tersiyle kıçını süpürdü. Ben de sokak fenerinin ışığı gibi patladım.

"Niye geliyorsun öyleyse köprüye?"

Etekliğini bıraktı, ağzını ve gözlerini açarak bana baktı.

"Gidilecek başka neresi var ki?"

Tozlu elini öbür elinin ayasına silerek gülümsedi ve yola koyuldu.

"Evie."

Karşılık vermedi. Gidiyordu. Köprünün ucuna, sokağın başına gelince arkasına bakarak parmaklarını salladı yine. Bastonumu bacaklarıma dayayıp arkasından baktım. Kasabanın gülü kendine özgü yürüyüşüyle yürüyordu. Çavuşla Bayan Babbacombe'un çizdikleri gö-

rünmez çizginin üstünde, bacaklarının alt yarısından başka hiçbir yerini oynatmadan. Bir sokak lambasından öbürüne. Yeni kötücüllüğüm ve cinsel açlığım, birahanenin önündeki ipsiz sapsız takımının kızı nasıl bir açgözlülükle gözlediklerini anlamama yardım etti. O geçerken bütün başlar döner, ama ağızlar açılmazdı. Ancak kız elli metre uzaklaştıktan sonra çapkınca, hergelece gülüşmeler başlardı. Ben dayanamazdım sanırım. Ayaklarım şişer, yüzüm katılaşırdı. Oysa Evie adımlarını hiç şaşırmadan yürüyüp giderdi. Oradan geçmemek için arka sokaklara dalarak eve döndüm.

Ertesi sabah tıraş olurken aklıma öyle bir şey geldi ki tıraş makinesi çenemin ortasında hareketsiz kaldı. Gidip baktım. Robert'ın motosikleti Ewan'ların ahırında duruyordu hâlâ. Kimse el sürmemiş, onarılmaya falan gönderilmemişti. Tıraşı bitirip aşağı indim çabucak. Dikkat ve incelik gerektirecekti bu iş. Lafı döndürüp dolaştıracak, sonunda konuya gelecektim.

Öyle acele etmiştim ki annemle babam bile kahvaltıyı bitirmemişlerdi henüz. Annem beni görünce yumurtalarımı getirmek için mutfağa gitti. Çok da iyi etti.

"Robert'ın motosikleti hâlâ ahırda duruyor," dedim babama.

"Öyle mi?"

"Evet."

Babam kaşlarının altından baktı.

"O motosiklet için en iyi yer de orası belki."

Başımı sallayarak topu yeniden oyuna sürdüm:

"Evet. Yağmurda yaşta kalmaz hiç değilse."

"Hıh!"

Annem odaya döndü ve tabağımı, söyleyecek bir iki sözü olduğunu belirten bir sertlikle, önüme bıraktı.

"O motosikleti aklından çıkar, Oliver. Ne satın alabilirsin, ne de ödünç!"

Ağzım açık kaldı. O gidip yerine oturdu.

"Zaten bütçemiz elvermez," dedi babam.

"Benim..." diye başladım.

"Senin paran sende dursun," dedi annem. "Yakında her kuruşuna gerek duyacaksın."

"İyi ama eğer Robert..."

"Konuşmaya başlamadan önce lokmayı yutmayı öğrenemeyecek misin, yavrum?" Annem de yutkundu. "Robert da motosikletine kendi binmek isteyecektir zaten. Babası izin verirse tabii. Vereceğini de sanmam ya! Dr. Ewan aptal değil."

"Sakat kalacaksa nasıl biner ki?"

"Sakat mı?" dedi annem. "Sakatlığı da nereden çıkardın?"

Babam, "Birkaç kaburgası kırılmış," diye ekledi. "Yumuşak dokular da epey hasar görmüş ama geçecek. Bir şeyi kalmayacak."

"Ben... şey sanmıştım. Motosikleti görünce... öyle kötü ezilmiş ki."

"Birkaç haftada iyileşir," dedi babam. "Bu da ona bir ders olur. Kafasız kerata."

"*Stilbourne Advertiser*'da her hafta bir kaza haberi okuyoruz zaten. Herkes canına susamış sanırsın. Haa, aklıma gelmişken... Imogen Grantley'nin düğünü Barchester Katedrali'nde yapılacakmış."

Babam tabağını iterken, "Tantanalı bir düğün olacaktır," diye söylendi. "Ne zamanmış?"

"Haziranın yirmi yedisinde. Kızın iki ayağını bir pabuca sokuyorlar ama... insanın parası bol olunca..."

"Saçma işler," dedi babam. "Giyinip kuşanmalar, süs püs..."

"Amcalarından biri dekanlık yapmıştı ne de olsa. O da Totterfield'lerden kız almıştı. Neyi merak ediyorum bilir misin? Gelinin nedimesi kim olacak acaba?"

"Herhalde ben olmayacağım," dedi babam. Gözlüklerinin gerisinden gülen gözlerle bakarak ayağa kalktı. "Eh, ben işimin başına gideyim artık."

"Oliver, yavrum, yumurtanın biri olduğu gibi duruyor."

"Motosikleti aklından çıkar, evlat. Sen de benim yaşıma geldiğin zaman anlayacaksın."

"Yiyiver şu yumurtayı."

"Rahat bırakın beni!"

"Annenle öyle konuşma, oğlum!"

"Rahat bırakın diyorum! Rahat bırakın! Yumurta istemiyorum!"

Babam yerine oturarak büyük bir ağırbaşlılıkla beni gözledi.

Annem de ona bakarak, "Hep böyle," diye açıkladı. "Saati saatine uymuyor. Saman alevi gibi parlıyor." Babam da anneme baktı. O anlamlı bir şekilde başını sallıyordu. "Ben başından beri düşünüyordum," dedi. "Doğru mu yaptık bilmem."

İlgi ve kaygı ipliklerinden dokunan bir bağ örülüyordu masanın üstünde.

"Düzen," dedi babam. "Düzenli bir hayat gerek buna."

"Bilmem doğrusu. Öteden beri saati saatine uymazdı biliyorsun. Bana çekmiş."

"Düzenli bir hayat yaşasa iyi gelir," dedi babam. "Sinirleri de yatışır. Okuldaki yaz kurslarına mı yollasak bilmem..."

"Gitmem! Lise öğrencisi değilim artık!"

"Tanrı aşkına! Sen şu dilini bir uzat bakayım, oğlum."

"Babanla öyle konuşma, Oliver."

"Buradan gitmek istiyorum!"

"Aman, Oliver!"

"İstiyorum işte! Bir yere gideyim de neresi olursa olsun."

Annem, "Eh," diye söylendi tatlı tatlı. "Oxford'a gideceksin ya! Birkaç hafta sonra..."

Babam, "Yok yere olay yaratılıyor," dedi. "Belki de kabızlık çekiyor bu. Bağırsakları temizlenirse..."

"Hep öyleydi. Çocukluğunda bile."

Babam yine ayağa kalkmıştı. Eczaneye doğru yürüdü. "Ben gidip bir şey hazırlarım..." diye söyleniyordu ama kapının arkasına gelince sesi duyulmaz oldu.

Ben de kalktım. Bacaklarım titriyordu.

"Nereye gidiyorsun yavrum?"

Yemek odasının kapısını büyük bir hırsla çarptım. Durduğum yerde titreyerek oturma odasındaki eski piyanomuza, önündeki tabureye, yıpranmış notalara baktım. Sol yumruğumu sıkıp olanca gücümle iki şamdanın arasındaki cilalı ceviz kaplamaya indirdim. Tahta boydan boya çatladı.

"Oliver!"

Sokak kapısının zincirleri, sürgüleri ve kilitleriyle boğuşuyordum.

"Oliver! Buraya gel! Seninle konuşmak istiyorum. Bir motosiklet alamayız dedik diye..."

Sokak kapısını da gümlettim. Kilisenin saati bana karşılık verdi. Demir bahçe kapısını açtım, çimenliğimizi çevreleyen demir zincirin dışındaki arnavutkaldırımında durdum. Bayan Babbacombe da Bayan Dawlish'in demir bahçe parmaklığının önünden geçiyor, çarpık gülüşüyle beni selamlıyordu.

Eski Köprü'nün taş duvarına oturduğumda aklım başıma gelir gibi olmuştu. Ağzım o güne kadar bilmediğim bir kurulukta, sol elim boks eldiveni biçimindeydi.

Kasabada amaçsızca dolaşmaya başladım. Evie'nin doktorun evinden çıktığını çok uzaktan gördüm. Öğle tatiline çıkıyordu. Mumhane Bayırı'na sapışını izlerken pis pis güldüm. Ne var ki az sonra geri döndü, papaz evini geçip bir ucu bizim arka bahçeye dayanan Mumhane Yolu'na çıkan dar bir aralığa saptı. Hâlâ pis pis gülerek, kendimle de alay ederek, başka bir ara sokaktan Mumhane Yolu'na çıktım ben de. Evie'nin nereye gittiğini görmek istiyordum. Gelgelelim yola vardığımda Evie görünürde yoktu. Pek umutlu olmadığım halde, sağa sola bakınarak onu aramaya koyuldum. Aramak, yapılabilecek bir işti hiç değilse.

Stilbourne kadar küçük bir kasabada bile, alışkanlık dediğimiz şeyler insanın davranışlarını öyle kesin bir biçimde belirleyip sınırlandırıyordu ki saptığım yolun ucunu son gördüğümde bebek arabasıyla götürülmüştüm sanırım. Oralarda boş, kıraç toprakların üstünde yükselen tahta bir barakadan başka bir şey yoktu. Daha önce ona benzer bir yapı görmemiştim. İlgiyle inceledim barakayı. Katolik kilisesiymiş. Kapısındaki tabelada da olanak bulundukça ayin düzenleneceği yazılıydı. Yüreğimdeki öfkeye karşın gülümsedim. Tarih kitaplarının dışında, tek bir Katolik kilisesi görmemiştim o güne kadar. Deyim yerindeyse, papanın ayakta duran bir kilisesine rastlamak soyu tükenmiş bir hayvan görmek gibiydi benim için. Gülmeye başladım. Ben gülerken Evie barakanın kapısından dışarı çıktı. Elinde bir toz bezi vardı, sert hareketlerle onu silkelemeye girişti.

"Merhaba, Evie."

Dönüp baktı, beni görünce soluğunu içine çekti.

"Benim işim var."

Yine güldüm. Alaycı bir kahkaha.

"Beklerim. Benim işim yok."

"Git buradan, Olly. Ya da..."

"Ya da ne?"

"Hiç."

İçeri girdi. Ben de kapıda durarak o saçma ilanı, tahtadan oyulmuş İsa'yı inceleyip pis pis sırıttım. Pis pis gülmek değişmez bir özelliğim oluyordu sanki.

Evie yirmi dakika sonra yine çıktı. Etekliğini silkeliyordu. O dört köşe beyaz ipek parçasının yine başında olduğunu fark ettim. Haçı, o ünlü haçı da pamuklu elbisesinin üstündeydi. Benimle hiç ilgilenmeden kapıyı kilitledi ve gerisingeriye yollandı. Beni bir çalı yerine koymuştu sanki.

"Ayin falan mı yaptın, Evie?"

Adımlarını yavaşlatmadan kısaca güldü.

"Sen anlamazsın."

"Öyleyse gel biraz dolaşalım."

"Olmaz."

"Ha! Tabii, motosiklet yok ki!"

"Ona elimden geldiği kadar yardım ediyorum."

"Sen ona yardım edemezsin. Ne sanıyorsun kendini? Hastabakıcı mı?"

Karşılık vermedi ama gizemli bir gülüşle gülümsedi. Haçını yakasından içeri sarkıttı. Altın pırıltısının gözden kayboluşunu izlerken kalbimde en ufak bir kuşku kalmadı. Kesindi artık, kesin!

"Yardım etmene de gerek yok," diye sürdürdüm. "Bir iki kaburgası kırılmış, orası burası ezilip berelenmiş ama başka bir şeyi yok."

Zınk diye durdu, dönüp bana baktı. Ben de durdum.

"Ne demek istiyorsun, Olly? İyileşiyor mu? Gerçekten?"

Haksızlığa bak diye düşündüm acı acı. Robert hem korkusuz delikanlı olarak görünüyor, hem kızın yüreğini titretiyor, hem de karşılığında pek küçük bir ücret ödüyor.

Kesin olduğunu bildiğimden çekinmeden konuştum: "Onun için Robert'ı bırak da bana acı biraz."

Sağdaki kıraç yamaca çıkan patikaya, patikanın iki yanındaki çalılara baktım. Sonra yine Evie'ye dönerek başımı salladım.

"Evet, o iyi ama ben değilim."

"Sakat kalmayacak demek. İyileşecek."

"Ben iyileşmeyeceğim."

Evinin yoluna sapmaya hazırlanıyordu. Çavuş Babbacombe'dan gördüğüm gibi bileğini kavradım ve çektim. Durakladı, düşecekmişçesine sallandı, sonra da yüzüme baktı.

"Olmaz. Canının istediğini yapabileceğini mi sanıyorsun sen?"

Patikaya saptım, onu da peşimden sürükledim.

"Olly! Ne yapıyorsun?"

Duymazlıktan gelerek yürüdüm. Bodur ağaçlarla çalıların arasında ilerliyorduk.

"Küçük Olly enayi değil artık. Bundan böyle küçük Olly'nin dediği olacak. Bobby iyileşir de herhangi bir şeye kalkışırsa küçük Olly onun kafasını kıracak."

"Olly, bırak beni!"

"Gerekirse küçük Evie'nin de kafasını kıracak."

Kulaklarına inanamıyormuş gibi güldü ve serbest eliyle şiş parmaklarımı gevşetmeye çalıştı. Hırsla ittim elini. Patika daralıyor, ağaçların dalları tepemizde birleşiyordu. Evie'nin eli gevşedi. Parmaklarımın arasından

cansız bir el gibi sarkıyordu artık. Kendini geri çekmekten de vazgeçmiş, uysal bir havayla peşimden gelmeye başlamıştı. Yüksek sesle güldüm.

"Bak şimdi iyi kız oldun."

"Dinle Olly, anlatacağım."

Tumturaklı bir sesle karşılık verdim.

"Sevgili küçük bayan, emin olun ki anlatacak hiçbir şey yok."

"Demek istediğim şu... Her şey değişti artık. Eğer... Sen..."

"Hah, işte geldik!"

Kızın söylediklerine kulak vermeden çevreme bakındım. Birkaç ağacın arasındaki küçük bir düzlüğe girmiştik. Toprak yeşil otlarla, kır çiçekleriyle örtülüydü. Evie'yi arkamdan önüme geçirdim, yüz yüze durduk.

"Beni dinlemiyordun!"

Sarıldım, yeni kavuştuğum kararlılıkla sıktım. Gözleri kapandı, başı arkaya kaydı. Ben de başımı eğip dudaklarını öptüm. Bir an için karşı koyacak gibi oldu. Yalnızca bir an için. Derken dudaklarını çekti, kıkır kıkır gülerek elimden kurtulmaya çalıştı. Şaşılacak şeydi ama odun kırabilmesini, kömür taşımasını sağlayacak güç pek yetersiz kalmıştı birden.

"Bırak gideyim, Olly. Anneme yardım etmem gerek."

Yine sarıldım, götürüp bir ağacın gövdesine dayadım. Dişiydi, somut bir dişiydi ve ben bundan sonra ne yapacağımı kestiremiyordum. Sonunda, ilkel bir esinlenişle, sorunumun alev alev yanan kökünü çıkarıp eline uzattım. Gözleri açıldı, bakışları aşağı kaydı. Ağzı da çarpılmıştı. Az önce gülümsüyordu ama şimdi o da pis pis sırıtmaya başlamıştı. Göğsü inip kalkıyordu, sesi boğuklaşmıştı.

"Bunun hepsi benim mi?"

Benim sesimin de ondan kalır yanı yoktu; evet, tabii, derken buhar gibi yayılıyordu ormana, evet tabii hepsi onundu, hepsi. Dizleri çözülüyor, yere doğru kayıyordu. Kafamdaki uğultunun arasında soluk alırcasına söylendiğini duydum.

"Hadi öyleyse, oyalanma."

Kalbimin atışı yavaşlarken ağaçlar da eski yerlerine yerleştiler. Gözlerim yarı açık, yarı kapalı, sırtüstü yatıyordum. Tepemdeki yaprakları bulanık görüyordum nedense. Ve kalbimin her atışında, kıpırtısız sulara yansıyan görüntülerin bir taş atılmasıyla sallandığı gibi sallanıyordu yapraklar. Huzur, sınırsız bir huzur; kanımda, sinirlerimin içinde, kemiklerimde büyük bir huzur; kafamın içinde, derin soluklarımda, yavaşlayan kalbimde aynı huzur. Güzel bir huzur; yayılan, genişleyen. Şu tepedekiler güzel yapraklar, onların arkasındaki gök güzel, aydınlık bir gök. Sırtıma değen toprak güzel bir toprak. Yatak kadar yumuşak. Bilinmeyen derinliklerindeki karanlık da güzel bir karanlık. Başım yana kaydı, bir beyaz çorapla kahverengi sandalet gördüm. Öbür çorapla sandalet bir metre ötede. Dönüp dirseğimin üstünde doğruldum, ayaklarını, bacaklarını santim santim inceledim. Bacakları ayrık, gevşek, beyaz; incecik mavi damarlar görünüyor. Gözlerim daha yukarı kaydı. Bacaklarından kasıklarına, yaptığım tehlikeli işin tohumlarının serpildiği kıvrım kıvrım, pembe pembe çiçeklere baktım. Tüysüz denebilecek beyaz kanına, iki yana açılan kollarına, gevşek parmaklarına, boynunda atan damara, benimkinden daha hızlı inip kalkan göğsüne, usul usul titreyen pembe uçlu iki yarıküreye.

Zafer kazanan kişilerin sevinci yayılıyordu yüreğime. Koltukaltlarında toplanan buruşuk pamuklu elbiseye ba-

karken sırıttım. Çenemi kaldırdım, sırıtarak yüzüne baktım. Başı biraz yüksekte, titreşen suluboya fırçalarının arasındaki gözleri derin, karanlık ve çekik görünüyordu. Dudakları daha da açıldı; vücudundaki hararet hızlı hızlı soluk alıp vererek ancak atabileceğini hissediyordu herhalde. Kalkıp oturdum. Kafasının derinliklerindeki bir yerden göz ucuyla baktı, sonra da bakışlarını kaçırdı.

"Sanırım bu kadar," diye mırıldandı.

Siyah saçları ezilen çiçeklerin üstüne yayılmıştı. Eğildim ve pembe uçlu yarıkürelerden birini öptüm. Tepeden tırnağa ürperdi. İkincisini de öptüm gülerek. Sonra da kalkıp gözümün üstüne düşen saçımı arkaya attım. Bunu yaparken epey canım yanmıştı. Elime baktım. Parmaklarımın üstündeki deri çok kötü sıyrılmış, elim de iyice şişmişti. Parmaklarımı açıp kapamayı denedim, elimin sızısı koluma yayıldı.

"Of," dedim, "neden böyle sızlamaya başladı bilmem. Daha önce ağrımıyordu."

Evie başını kaldırmış kendini inceliyordu.

"İstediğin oldu mu şimdi?"

"İşte, mendilimi al."

"Saol!"

Malına sahip çıkan erkek havasıyla uzanıp göğsünü avuçladım ama elimi sertçe itti.

"Rahat bırak beni!"

Ayağa kalkarak elbisesini çekiştirdi.

"Şu kırışıklıklara bak... Eve nasıl gideceğim?.. Offf!"

Yerdeki kuru yaprakları tekmeledi, başına örttüğü beyaz ipek parçasıyla donunu fırlattığım yerden almaya gitti.

"Saçında yapraklar var," dedim. "Bir de dal kırığı."

Evet, kırışıklıklar olan biteni açıkça anlatıyordu gerçekten. Bir an, Evie bu sorunla daha önce de karşılaşmış

olmalı diye düşündüm. Hiç değilse Robert'la gezmeye gittiğinde. Ona yardım etmek için sırtındaki tozu toprağı temizlemeye çalıştım, hırsla uzaklaştı.

"Beni malın gibi görmeye kalkışma, küçük Oliver!"

"Küçük değilim ben, senden büyüğüm."

Gözünü dikip baktı. Işıltısını yaymıyor, kışkırtıcı bir bakışla da bakmıyordu. Bir insanın bir nesneyi incelediği gibi bakıyordu yalnızca. Kül rengi gözler bu kadar kararır mıydı diye düşündüm. Ağzını açtı, konuşacakken vazgeçip yine kapadı. Eteğini silkeliyor, buruşukluklarını düzeltmeye çalışıyordu hâlâ. Ne olursa olsun, dedim kendi kendime –ve bunu düşünürken yüreğime yayılan zafer duygusu kocaman, kıpkırmızı çiçekler açtı ansızın– şu güzel dişi, şu eşsiz kadın *benim* oldu.

"Dur bir dakika, Evie. Saçındaki dal kırığını çıkarayım."

Saçlarını parmaklarımın arasına alıp kokladım. Toprağın kokusunu, ezilen kır çiçeklerinin ince kokusunu duydum. Dal kırığını yere atıp kıza sarıldım. Külçe gibi durdu kollarımın arasında; suratsız ve kımıltısız.

Yanımdan ayrıldı, ağaçların arasından geçip patikaya yöneldi. Ben de arkasından. Adımları hızlandı, o hızla çalıların arasına daldı. Dikenli dallar yolunu kestikçe yavaşlıyor, sonra yine düzensiz bir koşu tutturuyordu. Mumhane Yolu'na sapmasına birkaç metre kala kolunu tutup durdurdum.

"Evie!"

Ateş püsküren bakışlarla baktı.

"Bir daha ne zaman buluşacağız?"

"Bilmiyorum."

"Akşamüstü yine burada beklerim."

Daha önce yalnız bir kez gördüğüm çarpık gülüşüyle gülümsedi.

"Çok beklersin!"

"Öyleyse yarın?"

"Bilemem."

"Yarın akşamüstü. İşten çıkınca."

"Bahse girer misin?"

Omuzlarını tuttum hoyratça.

"Yarım akşamüstü dedim. Bekleyeceğim. Tamam mı?

Karşılık vermeden karanlık bakışlarla göğsümü süzdü.

"Tamam mı, Evie? Geleceksin değil mi?"

Kollarımın arasında küçülür gibi oldu.

Her zamanki hızıyla papaz evini, ondan sonraki evleri geride bırakıp Mumhane Bayırı'na yöneldi. Arkasından bakarken ona sahip olmanın gururunu duydum. Saçının savruluşu, kıçının kabarıklığı, ince kollarının sallanışı, hepsi, her şeyi ayrı bir haz veriyordu bana. Eve gidip başıma gelecekleri göğüslemeye hazırlandım. Annemle babamın söyleyecek çok sözleri vardı ama kimse bağırıp çağırmadı. Babam bana öfkeden daha korkunç gelen bir keder içindeydi. Kaygıyla gözlüyordu beni. Annem kendimden utanmam gerektiğini ileri sürdü ama o da aklımı kaçırmış olmamdan korkuyor, bu korkusunu da pek iyi saklayamıyordu. Piyanonun çatlayan kaplamasına hiç değinilmedi. Babam elime baktı, sıyrıklara tentürdiyot sürdü, sonra da ağzıma bir müshil dayadı. Herkesten özür dilediğimi bildirdim; neden öyle yaptığımı ben de bilmiyordum. Piyanoyu onaracak, hiç değilse, onarımı için gerekli parayı ilk fırsatta ödeyecektim. Bir daha öyle bir şey yapmayacaktım; hayır, sinirli falan değildim artık. Hiç, hiç sinirli değildim ve bir kez daha özür diliyordum onlardan. Aslı aranırsa hiçbiri umurumda değildi; ne çatlayan kaplama, ne babanın tasası. Annemin gözyaşlarından bile etkilenmemiştim.

O gece yatağa yattığımda elim zonk zonk zonkluyordu. Biraz serinletmek için örtünün üstünde tuttum, bundan pek bir yarar görmeyince de yastığın üstüne uzattım. Başımdan yüksek bir yerde durunca biraz rahatladım. Tuhaftı, her şey çok değişmişti. Imogen'i düşündüğüm zaman hâlâ yüreğim sızlıyordu ama donuk bir sızıydı bu; küt uçlu bir sızı. Imogen'in anısının üstüne mis kokulu, beyaz bir gövde yerleştirmiştim. Tuhaf isteklere kapıldım. Imogen'in Evie'ye sahip olduğumu bilmesini istiyordum sözgelimi; bana bu derin huzuru veren o ateşli fındıkkurdunun, kasabamızın biricik gülünün ne kadar güzel olduğunu görmesini istiyordum. Ama onu görmüştü herhalde. Stilbourne harita gibi canlandı gözümün önünde. Doğuda özel okulun centilmen öğrencileri, batıda seyisler, güneyde sıcacık bir cinsellik yayan orman, kuzeyde de bizim kıraç yamaçlar. Mumhane Bayırı'yla Eski Köprü'nün arası ana babaların devriye gezdikleri güvenli bir çizgi, bir sırma iplik. Ancak Robert motosikletini kullanarak o sırma ipliğe arka sokaklardan sapmalar yapmayı başarmış, ben de Mumhane Bayırı'yla o gülünç kilise arasındaki yola, birincisinden daha bile korumalı sayılabilecek olan yola bağlanmayı becermiştim. Çavuş Babbacombe'u boynuzlatmıştım. Boynuzlatma deyiminin yerinde olup olmadığını bilmiyordum ama aklıma başka bir söz gelmiyordu. Her şeyden çok da Evie'nin bedenini düşündüm, her ayrıntısını hazla gözden geçirdim yeniden. Ayrıntılarını biliyordum artık. Ertesi gün yeni yeni zaferler kazanabilmek için planlar yaptım. Bir pembe göğüs başıyla ötekinin arasında zincirler örecektim öpücüklerle, sahip olduğum kadının titreyip ürperişini hazla gözleyerek gülecektim. Zonklayan elim başımın üstünde, başım bembeyaz, dişil görüntülerle dolu, tan ağarırken ancak uyuyabildim.

Ertesi sabah, daha kahvaltı saatinde uzamaya başladı gün. Geçmek bilmeyen bir süre olacağı belliydi. Sıcaktı, güneşliydi, saatleri nasıl geçireceğimi bilemiyordum. Annemle babam hâlâ kaygılı, hâlâ sıkkın görünüyorlardı. Suçumu bağışlatmak için elimden geldiğince nazik davrandım, kahvaltı bulaşıklarına bile yardım ettim. Başka ne yapabileceğimi sordum. Alışverişi üstlenmemi ister miydi annem? Hayır, istemiyordu. Eczaneye geçerek herhangi bir yere götürülecek ilaç olup olmadığını sordum, –yıllardır elulaklığı yapmamıştım oysa– babam başını iki yana sallamakla yetindi. Yürüyüşe çıkamıyordum çünkü babamın akşam içirdiği ilaç etkisini göstermişti, hiç değilse öğleye kadar evden ayrılamayacaktım. O şiş elle piyano çalmam da olanaksızdı. Babam, çatlayan ön tahtayı yerinden çıkarıp eczanenin duvarına dayamıştı. Fırsat bulunca onaracaktı sanırım. Tabureye oturunca ceviz kaplamayı değil, piyanonun içindeki tellerle tahtaları görüyordum. Gerçi bu benim için hiç önemli değildi ama canım çalmak da istemiyordu pek. Sağ elimle biraz çalıştım. Piyano yediği yumruktan fazla zarar görmemişti; daha doğrusu yumruk yemekten zaten ayakta duracak hali kalmayan yaşlı alet bu son yumruktan fazla etkilenmemişti. Çok yaşlıydı zavallı. Tuşların rengi bile, ne pahasına olursa olsun kendi durumunun gülünçlüğünü görmeye, ölecekse de gülerek ölmeye karar veren ihtiyarların sararmış dişleriyle hortlak gibi sırıtışlarını anımsatıyordu.

Mumhane Yolu'nun girişinde beş aşağı beş yukarı dolaşmaya başladığımda doktorun çalışma saatlerinin sonuna gelmemiştik ama ben sabrımın sonuna gelmiştim. Düzgünce budanmış ligustrum çitlerinin önünde dolaştım, yüksek bir bahçe duvarına yaslanarak bekledim. Şurasında burasında küçük ağaç kümeleri görünen

kıraç yamaca, akçaağaçlara, onların gerisindeki aşk yuvasına baktım. Kilisenin saatini duydum, Evie'nin o dakikada muayenehaneden çıktığını düşününce yüreğim hızlandı. Ne var ki Evie gelmedi. Giderek artan bir öfkeyle neredeyse Mumhane Bayırı'na kadar yürüdüm ama Evie görünürde yoktu. Sırma ipliğimin üstünde gidip geldim. Ayrılamıyordum o çizgiden. Sonunda oraya yapışıp kaldığımı anladım. Karanlık basıncaya kadar bekleyecektim gerekirse, gün ağarıncaya kadar bekleyecektim. En ufak bir umut gördüğüm sürece bekleyecektim.

Derken, umudum gerçekten iyice zayıflamışken geldiğini gördüm. Kasabanın gülü olmuştu yine; çok uzaktan duyuruyordu kokusunu. Yalnız dizlerinden aşağısını oynatarak hızla yaklaşıyordu. Dudakları aralık, yüzü güleç. Beni görünce hem sevinmiş, hem heyecanlanmıştı. Yüzünü okşamak için elimi uzattım, bir kahkaha atarak saçlarını arkaya savurdu ve koşmaya başladı. Kokusu ondan önce geliyordu.

"Merhaba Evie. Çok geciktin."

"Dersteydim."

"Ne dersi?"

"Sekreterlik."

"Haa! İhtiyar Wilmot'tan ha?"

Zorlamama gerek kalmadan sapmıştı 'bizim' ağaçlarımıza giden dar patikaya. Omzunun üstünden bakarak parıldadı, –yoksa ışıldadı mı desem?– ona yetişmek için hızlandım.

"İsteno öğreniyorum. Şey... Steno yani."

"Zatürree yazmasını becerebilir misin?"

Bir kahkaha attı ve yamacın eğimi hızını kesinceye kadar o çocuksu koşuşuyla koştu.

"Öyle şeyler yazmıyorum ki!"

Bodur ağaçların arasına dalmıştık. Soluk gibi bir hava akımı yaprakların arasından sıyrılıp onun basma elbisesiyle benim arama girdi, hanımeli kokusu bir bulut olup ikimizi sardı.

"'Öyle şeyler yazmıyorum,' ne demek?"

"Doktorlukla ilgili şeyler yani. Öyle..."

Yine güldü.

"Öyle, rasgele bir kitap çekip yazdırıyor."

Dikenli çalılar hızımızı kesti. Burnum Evie'nin saçından ancak birkaç santim uzaktaydı. Şimdi başlarımızın üstünde kavuşan dallardan gelen güzel yaz kokularını mı, yoksa Evie'nin kokusunu mu duyduğumu kestiremiyordum. Kolunu tutup kendime çektim ve uzun uzun öptüm.

"Hayır," dedi. "Hayır, hayır, hayır!"

Beni itti, gülerek, ışıldayarak, kokular saçarak kaçtı.

"Daha fazla çalışmazsam dövecekmiş beni."

Yüzbaşı Wilmot'ın kurt gibi sırıtarak elektrikli koltuğundan kalkmaya çalışışı gözümün önüne gelince kahkahalarla güldüm.

"Önce seni yakalaması gerek tabii. 'Süngü taak!'"

"Dövsem hoşuna gider diyor."

"Pis moruk! Babana söylesene."

O da güldü ama kahkahası biraz tizdi. Patikadan ayrılıp ağaç kümesinin altındaki düzlüğe girdik. Sarılmaya çalıştım, kıs kıs gülerek, kadınca bir cilveyle çalıların arasına kaçtı.

"Evie! Neredesin?"

Aşağıdan, vadideki kasabadan gelen gürültülerin dışında hiçbir ses duyamadım. Çalıları aralayarak peşinden gittim ben de. Bekliyordu; pespembeydi, pırıl pırıldı. Kollarıma aldım, iki eliyle itti.

"Hayır, hayır, hayır!"

Aşağıdaki kasabadan dupduru, gür bir erkek sesiyle pirinç çıngırağın şıngırtısı yükseldi.

"Duyduk duymadık demeyin! Kulak verin!"

Evie soluğunu tuttu. İnce pamuklu elbisenin önünde düğmeye benzeyen iki küçük nokta kabardı birden, gözlerimin önünde. Gözlerini yumarak göğsüme atıldı.

"Sev beni, Olly! Sar beni! Şimdi!"

Bir an sonra, çiçeklerin arasında sırtüstü, mavili beyazlı elbise koltukaltlarında toplanmış, gözleri titrek, yüzü kasılmış, gülmek yerine...

"Canımı yak, Olly! Acıt! Canımı acıt!"

Canını yakmak için ne yapılacağını bilmiyordum. Çocukça bir telaşla tempomu hızlandırırken gövdesinin kasılıp gerilmelerine, kıvrılıp bükülmelerine gömülerek kayboldum. Ama o hızlı bir tempoya razı gelmiyor, erkeğin, delikanlının bir nesneden başka bir şey olmadığı upuzun, büyük okyanus dalgalarını istiyordu ve kemiksiz gibi görünen bu dişinin en derin dalgalarına yumulu gözler, karışan bir alın, oradan oraya dönen bir baş –eziyetli bir yolculuk, uzak kıyılara, kötü, karanlık, korkunç bir yere varmak için harcanan çaba– da eklenmişti ve denizin kendisi küçümseme ve tiksintiyle dolu, özel, kişisel bir şeydi; eşini, erkeğini gerekli gören ama ondan hoşlanmayan bir varlık. Denetimi elde tutamıyordum artık, dümen bende değildi ve ansızın onun denetimine geçen sandal dalgaların altında kalıyor, kayalıklara sürükleniyor, bir çığlık, acı dolu, güçlü bir çığlık yükseliyor ve kendimi devrilen teknenin dışında, dalgaların arasında buluyordum.

Ağaçlar eski yerlerine yerleştiler. Ses çıkaran tek şey kalbimdi sanki. Çiçekler boyayla yapılmışçasına uzak ve hareketsizdiler. Hızla uzaklaştım Evie'den, yüzümü kuru yapraklara gömerek yattım. Buz gibi bir kaygı dolu-

yordu yüreğime; giderek kaygıyı da aşan bir korkuya dönüşüyordu. Sallanarak ayağa kalkıp elbisesini düzelttiğini duydum. Ben de dizlerimin üstünde doğrularak ona baktım ama yok saydı beni. Patikaya yöneldi. Arkasından koştum, önünü kestim.

"Evie!"

Yana kaçarak çalıların arasına girdi. Ben de peşinden.

"Evie! Canına yandığımın!..

Yüz yüze duruyorduk şimdi. Birimiz bağırarak, birimiz çığlıklar atarak senin suçun, hayır senin, nasıl, neden diye çekişiyor, gürültü etmekle şu ya da bu dakikayı geciktirmeyi umuyorduk sanki. Derken, başladığımız gibi birden sustuk. Değiştirilemeyecek gerçek soğuk, sessiz bir korku olup çıktı.

Sırtını bana dönerek patikanın dış kıyısına, yar gibi yükselen dik eğime yürüdü. Havasız kalmıştı da orada derin bir soluk alacaktı sanki. Gürültü etmemek için gülünç bir dikkat göstererek yanına gittim, gırtlağımı temizleyip fısıltıyla sordum.

"Evie, acaba çocuk?.."

Sinirli bir havayla silkindi ve eteğindeki kırışıklıkları gereksiz bir hırsla düzeltti.

"Ne bileyim be?"

"Belki..."

"Sen de benim gibi bekler ve görürsün."

O çirkin, çarpık gülüşüyle gülümsedi.

"Beleşe kondum sanmıştın değil mi? Alacağımı alır karşılığında hiçbir ücret ödemeyebilirim demiştin."

Dişlerimi kenetleyerek, kadın soyunun tümünden nefret ederek baktım. Aklımdan geçenleri okumuşçasına söylendi.

"Erkeklerden nefret ediyorum! Hepsinden!"

Yüzsüz, pişkin bir çan sesi yükseldi vadiden. İkimiz

de dönüp baktık. Çavuş Babbacombe duyurusunu yinelemeye hazırlanıyordu. Akçaağaçların arasından bakınca Eski Köprü'nün ortasındaki kırmızılı lacivertli karaltısını bile seçebiliyordum. Evie babasını görmemek için başını çevirdi. Önümde, biraz sağımda duruyordu. Kollarını göğüslerinin altında kavuşturmuş, bacaklarını iki yana açmış, başını önüne eğmişti. Kasabanın gülü falan değildi o anda. Çamaşırcı kadınlara benziyordu. Bakışlarını bir noktadan ötekine kaydırarak bütün kasabayı gözden geçirdi. Kilise, köprü, Mumhane Bayırı, ormana ulaşan tepe. Sonunda, ağzını açtığında, Mumhane Bayırı'nın, kılıksız çocukların sesiyle konuştu. Acı dolu, kin dolu, kısık bir sesle.

"Bu kasabadan da nefret ediyorum! Nefret ediyorum! Nefret ediyorum, nefreeet!"

Aşağıya baktım. Kasabaya. Bahçemizin arkasındaki yüksek duvarı, önündeki çimenliği, banyonun penceresini inceledim. Bayan Dawlish'in çatısının üstünden baktım, bir arabanın dat-dat diye korna çaldığını duydum. Suçumun cezası orada, aşağıdaki vadide belli olacaktı. Geriye, akçaağaçların altına çekildim. Evie alaycı bir gülüşle yüzüme baktı.

"Korkma, korkma. Aşağıdan bakan olsa bile bu uzaklıktan tanınmazsın nasıl olsa."

"Evie... Ne yapacağız?"

"Yapılacak bir şey yok."

"Acaba sen..."

Gerisini getiremedim. Bu konudaki bilgim çok sınırlı olduğu gibi, başvurabileceğim herhangi bir kaynak da yoktu. Sıkıntılı bir ıslık öttürerek gözlerime düşen saçı geri ittim.

"Ne zaman anlarsın?"

"Gelecek pazartesi. Ya da salı. Belki."

Sırtını döndü ve yola koyuldu. Arkasından yürüdüm. Ne o konuşuyordu, ne de ben. Hava hâlâ sıcak, hâlâ aydınlıktı. Kadın olmanın korkunçluğunu anlamama yol açan o zayıf, çaresiz sırtı mıydı, yoksa güçsüz, çıplak kolları mı bilmiyorum.

"Evie..."

Durdu ama arkasına bakmadı.

"Aldırma, gül biraz. Belki de çocuk falan olmaz."

Hıçkırığa benzeyen bir ses çıkararak koşmaya başladı. Ben de ne yapılabileceğini düşünerek ağır ağır ilerledim. Patikayı geride bırakıp Mumhane Yolu'na çıktığımda aramızda elli metre vardı. Ölçülü adımlarla yürümeye başlamıştı yine. Evine gidiyordu. Sakindi, güven içindeydi.

Onu öyle görünce başımdaki tehlikenin boyutlarını daha iyi anladım. Eve dönerken elim ayağım tutmuyordu. Eğer –eğer– Evie gebe kalmışsa Oxford'u unutmam gerekecekti. Duvarlarla kiremitlerin bile fısıldaşarak, kıkır kıkır gülerek konuştuklarını duyar gibi oldum. Evlenmek zorunda kaldığı için on sekiz yaşında okulu bırakmış; üniversiteye gidememiş. Evlenmek zorunda kaldığı için. Ya da haftada yedi şilin altı peni nafaka ödersin. Yedi şilin altı peni, dokuz ay on gün, akşam sekiz sabah dokuz, on sekizinden gün almamış. Kasaba delikanlılarının sözünü ederken çapkınca göz kırpıp kıs kıs güldükleri sayılarla deyimler.

"Belki de hiçbir şey olmaz!"

Annemle babamı düşününce yumruk yemiş gibi oldum. Babam, ağırkanlı, oturaklı, her zaman yumuşak. Annem sert, ama bana duyduğu sevgi sonsuz. Hep övünmüştür benimle. Yüreğine inerdi. İkisinin de. Yalnızca evlilik yoluyla da olsa, *Çavuş Babbacombe*'un akrabaları arasında sayılmak! Sarsıntılı temeller üstüne

kurulan, dengesi büyük bir dikkatle korunan dünyaları yıkılır, toplum içindeki yerlerinden, dişleriyle tırnaklarıyla edindikleri yerden olurlardı. Benim yüzümden, tırmanılmasına olanak bulunmayan ama kayıp düşmeye çok elverişli olan o küçük toplumsal basamaklardan aşağı yuvarlanacaklardı birer birer. Evet, ikisinin ölümü de benim yüzümden olacaktı.

Görünmeden üst kata çıkmaya çalıştımsa da anneme yakalandım.

"Oliver! Sen misin yavrum?"

"Benim anne."

"Oyalanma da gel. Yemek seni bekliyor."

Yemek odasına geçtim. İkisi de sofradaydılar. Masanın üstündeki koca jambona baktım. Yemeği unutmuştum ben, yemek istemiyordum.

"Ben yemesem diyorum..."

Annem pırıl pırıl bir gülüşle, "Saçmalama!" diye söylendi. "Büyüme çağındaki delikanlılar öğün atlamazlar. Haydi otur bakayım. Babanın da sana söylemek istediği bir şey vardı."

Boyun eğip oturdum ve tabağımdaki jambon dilimlerine baktım.

"Hadi artık oyalanma babası. Söyle hadi."

Babam ağzındaki lokmayı yuttu. Çiğnerken uzun, sarkık bıyıklarının uçları inip kalkıyordu. Bakışları düşünceliydi. Kabak kafasını bana çevirdi ağır ağır.

"Şu piyano konusu, Olly."

"Özür dilemiştim ya!"

Annem şakrak bir kahkaha attı. "O olay kapandı, çocuğum. Çoktan unutuldu. Babanı dinle sen."

"Annenle ben uzun uzun düşündük. Piyanonun onarılması uzun sürecek. Tutkalın kuruması falan... Ama sen de o elle uzun bir süre piyano çalamazsın sanıyorum."

"Aman, kocacığım, sen de bir sözü söyleyinceye kadar!"

"Bu yıl çok çalıştın, karşılık beklemeden çalıştın. Biz, yani annenle ben, sana bir armağan vermeyi düşündük. Piyanoyu Barchester'a gönderip bir elden geçirtip yeniletsek, bir taşla iki kuş vurmuş oluruz. Gerçi elimiz biraz dar... Öyle değil mi, annesi?"

"Elimiz her zaman dar," dedi annem. "Para dediğin elde durmaz."

"Evet... Yine de, ben düşündüm taşındım, sanırım bu iş için gerekli parayı gözden çıkarabiliriz."

"Elin çabuk iyileşirse keman da çalabilirsin, Oliver. Piyano delisi olmadan önce ne güzel çalardın!"

"Tatilde Oxford'dan döndüğün zaman da doğru dürüst bir piyano bulursun evinde."

Başını yine tabağına eğdi.

Annem, "Gerçi BBC'de çalınan piyanolar gibi olmaz," diye ekledi. "O kadar olmaz tabii."

Daha da güzel olur," dedi babam. "Piyanoların pek çok şeyini değiştirebiliyorlar. Neyse ki bizimkinin iskeleti tahta değil. Tahta iskeletler dayanmıyor. Neden tahta kullanırlar bilmem."

"Belki tuşları da ağartabilirler."

"Tahta iskelet hiç dayanmıyor. İklimden midir nedir!"

"Şamdanlara hiç gerek yok. Şamdanları çıkarsınlar istersen."

"Demir iskeletten şaşmayacaksın. Bizimkinin iskeleti demirdir."

"Neyin var, yavrum? Hadi gül biraz. O olay unutuldu dedik ya."

"Yapma, evlat!"

"Biliyorsun, babası... Delikanlılık çağı demişler."

"Dilini uzat bakayım, oğlum."

"Rahat bırak çocuğu. Hadi jambonunu ye, Oliver. Göreceksin bak nasıl iyi gelecek."

Babam ağır hareketlerle yerinden kalkıp eczaneye yöneldi.

Annem, "Sulu gözlü bebek," diye söylendi sevgiyle. "Duygularını anlıyorum yavrum. Erkek de olsa, herkes büyüme çağında sıkıntı çeker. Kandan ötürü. Gençlerin kanı deli kan. Hadi şu jambonu ye. Hiç unutmam... Anlatsam şaşarsın. Haa, Olly... Biliyorsun, seninle övünüyoruz çocuğum. Ama her dakika bunu söylemek hoş olmaz değil mi? Ama seni ne kadar sevdiğimizi bilirsin. Hardalı vereyim mi?"

Babam sessizce dönüp tabağımın yanına bir bardak bıraktı. Bir müshil daha hazırlamıştı bana.

Günler çok yavaş geçiyordu. Bayan Babbacombe elli metreden kısa bir menzile girdikçe başını yana eğip takma dişlerini ışıldatarak selam vermeyi bırakmamıştı. Devriyelerin denetimindeki yolda yürüyüş yapmıyordu Evie. Onu Mumhane Yolu'nda da bekliyordum ama umudum her gün biraz daha zayıflıyordu. Zaman zaman doktorun bekleme odasında daktiloyla yazı yazdığını, bazan da hızlı adımlarla muayenehaneden evine gittiğini görüyordum ama hepsi bu kadardı. Evie benden kaçıyordu. Pazartesi geldi, geçti. Ardından salı ve çarşamba. Evie'den ses soluk yoktu. Zaman zaman duyduğum korku sürekli bir kaygı olup çıktı. Rüyalarıma giriyordu başımdaki dert. Ve hep aynı rüyayı görüyordum. Stilbourne sokaklarında yürüyormuşum ama ölüm cezasına çarptırılmışım. Annemle babam da oralarda bir yerdeler. Ona bakılırsa bütün Stilbourne halkı oralarda bir yerde ve suçum hiç bağışlanamayacak

bir suç olduğundan –ne var ki rüyamda bu suç açıklanmıyordu– ölüm cezasını yerinde buluyorlar hepsi. Gözlerimi açtığımda rüya olduğunu anlayıp rahat bir soluk alıyordum ama hemen ardından Evie geliyordu aklıma.

Bir hafta sonra kızı yine gördüm, gelgelelim konuşamadım. Banyodaydım, Evie'yle Dr. Ewan'ın sıska yardımcısı Dr. Jones'un, evin iki çimenliğinden birinde –daha büyük olanında– dolaştıklarını gördüm. Gözlerimde röntgen ışınları varmışçasına dikkatle inceledim kızı. Ama hiçbir değişiklik göremedim. Dahası, eski Evie'nin eskisinden de parlak bir kopyasıydı sanki. Bacakların yalnız dizlerden aşağısı kımıldıyor, birbirine karışan gür kirpikleri inip kalkıyor, ağız aralık, cinsellik soluyan dudaklarda gizemli bir gülümseme. Hem kızdım, hem de biraz rahatladım. Onun durumunda olan bir kız herhalde... Onun durumundaysa tabii. Gelgelelim sıska Dr. Jones'un davranışları tuhaftı gerçekten. Ellerini arkasında kenetlemişti. Dizlerini bükerek etsiz gövdesini yana çeviriyor, kıza da yan gözle bakıp gülüyordu. Şu haliyle doktora hiç benzemiyor, diye düşündüm. Kafasız bir ihtiyardan farkı yok. Kırk yaşından aşağı da değildir zaten.

Derken, neye benzerse benzesin doktor olduğunu hatırladım birden. Kızların neden doktora gittiklerini de bilirdim. Neşeli çiftin eve girişini izlerken canavar görmüş gibi bakıyordum. Kesin olan bir nokta vardı: Evie'yle konuşmak zorundaydım. Ama doktorun bekleme odasına girmek için bir bahane bulmalıydım. Babama doktora görünmek istediğimi söyler de kırık bir kol ya da ürtiker gibi açık seçik bir neden gösteremezsem burnuma yine bir bardak müshil dayardı mutlaka. Ama ilk iki müshil uygulamasının ne derece başarılı olduğu göz önüne alınırsa belki de ishali kesecek bir şey

dayardı. Sol elimin şişi de inmeye başlamıştı; yumrukla piyano kırmak sık sık yaptığım fortissimo çılgınlıklardan biriydi sanki. Kaygı ve kederle, kendimi tepeden tırnağa gözden geçirdim, sağlığıma kusur bulamadım. Evet, hiç kuşku yoktu; turp gibiydim. Ayrıca, doktorun birine komşu olduğum halde, doktorluk mesleğine şaşılacak bir saygı duyuyordum hâlâ. Testlerinden, analizlerinden çıkarabilecekleri sonuçlardan korkuyordum. Ola ki Dr. Ewan götürdüğüm sabah idrarına bakar bakmaz yakında baba olacağımı anlardı. Evie'yi görmek zorundaydım. Bunu sağlamak için gerekeni yapmaya da hazırdım. Gidip odamdan bir kitap aldım, sert adımlarla aşağı inerek eczaneye daldım. Babam elindeki reçeteyi okuyordu.

"Bayan Babbacombe'a bir kitap verilecekmiş," dedim. "Şuradan geçip götürürsem..."

Hiçbir açıklama yapmasam da olacakmış. Babam beni dinlemeden, kendi kendine mırıldanıyor, el yordamıyla karıştırıcılarından birini arıyordu. Koridordan geçerek bekleme odasının kapısını araladım. Dr. Jones öyle bir sıçrayış sıçradı, Evie'den öyle bir hızla uzaklaştı ki, gören, bir yerine iğne batırıldığını sanırdı. Gözlerini dikerek bana baktı. Dudağının ucunda küçücük bir dudak boyası izi vardı. Rahatladığını belli eden bir havayla, "Demek sendin," diye mırıldandı.

Derken sokak kapısı açıldı ve devanası Bayan Dance ağır gövdesiyle daralan soluklarının elverdiğince güçlü bir sesle ağıt yakarak içeri daldı. Küçük oğlu Duggie de kucağındaydı. Oğlanın yüzü kıpkırmızı kesilmişti, kendini oradan oraya atıyordu. Dr. Jones hemen kendi toplamış, denetimi ele almıştı.

"Sakin olun Bayan Dance! Çocuğu bana verin. Bayan Babbacombe, siz de gelin lütfen."

Muayenehanenin kapısından içeri geçtiler. Dördü –belki de beşi– birden. Ben de –elimde Bayan Sitwell'in *Kahkaha Tufanı Komediler*'i– kapının yanında kalakaldım. Döndüm, baba olup olmayacağım konusunda bir şey öğrenemeden eczaneye geçtim. Babam ağır, kararlı hareketleriyle ilaç hazırlıyordu.

Yollarda nöbet tutmaya, bekleyip gözetlemeye başladım yine. Annem bana bir şeyler yedirebilmek için çırpınıyordu ama canım hiç yemek istemiyordu. Derken bir hafta daha geçti, pazar sabahı Evie'yi bir kere daha gördüm. Ewan'ların evinin arkasında, Mumhane Yolu'nda bekliyordum. Katoliklerin o sabah ayin yapabileceklerini –yoksa düzenlemek mi denmeliydi?– düşünerek yolun sonundaki küçük tahta barakaya da bakmıştım ama orada ne ses vardı, ne soluk. Yine yukarı çıkmış, papaz evinin arkasında, kırkılmış ligustrum çitlerinin arasından geçerek Mumhane Bayırı'nı görebileceğim bir yere gelmiş, Evie'nin evinden çıkabileceğini düşünerek bir süre de orada beklemiştim. Sonunda umudum kalmadı, Ewan'ların bahçe duvarına dayanıp durdum. Az sonra da mavili beyazlı bir etekliğin köşeyi döndüğünü gördüm. Evie'nin mavi çiçekli beyaz basmasını hemen tanımıştım. Yerimden fırlayarak ona doğru koştum. Evie de koşar adım yürüyordu neredeyse. Saçları uçuşuyor, ince basma, göğüsleriyle bacaklarına yapışıyordu. Gidip kollarını tuttum.

"Evie! Söyle!"

Asık suratla, düşman bakışlarla baktı yüzüme. Çok dikkatle boyanmıştı ama fazla boyanmıştı. Kirpiklerini fırçalayıp üstlerine kara bir şey sürmüş, gözlerinin çevresini maviye boyamıştı. Dudaklarının çevresindeki boya sınırı öyle keskindi ki ağzı kırmızı kâğıttan kesilmiş gibi duruyordu.

"Kolumu bırak, küçük. Seninle hiç konuşmayacağım artık."

Kolunu çekip kurtulmaya çalıştı ama sımsıkı tutmuştum.

"Evie... Çocuğun olacak mı?"

"Haaa... Derdin o muydu?"

Hoyratça sarstım.

"Çocuk diyorum... Sen..."

Elimden kurtuldu. Zehirli yılanlar gibi bakıyordu.

"Bilmek istersin değil mi?"

"Bilmek zorundayım!"

Kafasını sallayarak saçlarını savurdu ve yanımdan geçmeye çalıştı. Kolumu uzatıp yolunu kestim, kolumun altından geçmeye çalıştı. Bunu başaramayacağını anlayınca yamaca çıkan patikaya saptı. Nereye gittiğini fark edince dönmeye çalıştıysa da yine yolunu kestim. İster istemez tırmanmaya başladı. Ben de peşinden. Hemen arkasındaydım. Çıplak kolunu tutup çektim.

"Evie!"

Başını yana çevirerek çalıların arasına tükürdü.

"Neyin var, Evie? Ne oluyorsun?"

Bana döndü, neredeyse takırdayacak kadar sertleşen kirpiklerini kırpıştırarak baktı.

"Sinek yuttum da..."

"Bak son kez soruyorum! Çocuğun olacak mı?"

"Hayır, olmayacak. Olsa çok umurundaydı sanki!"

"Tanrıya şükür!"

Büyük bir hırsla taklidimi yaptı:

"Tanrıya şükür! Tanrıya şükürmüş!"

Devedikenlerine, ısırganlara falan aldırmadan, çalıları elleriyle aralayarak, eğilip kalkarak tırmanmaya koyuldu yine. Arkasından gittim. Büyük bir sevinç, büyük bir huzur yayılmıştı yüreğime. Adımlarımı hızlan-

dırdım. Evie bazan gevşek, bazan sert hareketlerle ilerliyor, ben de bir metre geriden izliyordum. Koşar adım yürümeye, yürürken konuşmaya başladı.

"Ölsem de umurunda değil. Kimsenin umurunda değil. Hepinizin istediği aynı. Adı batasıca bedenim. Beni isteyen yok. Yalnızca bedenimi. Adı batasıca bedenimi. Lanetlenmiştim ben. Sen de lanetlenmişsin. Şu lanet olasıca gövde..."

Güneş altında yürüyorduk. Yeniden kavuştuğum özgürlüğün verdiği sevinçle güldüm, sevincimi onunla, herkesle paylaşmak isteğiyle tutup kendime çektim. Bir kolunu arkasına kıvırmıştım, göğüsleri göğsüme dayalıydı. Çenesinden tutup yüzünü kaldırdım. Öpmeye hazırlanıyordum ama surat asarak yüzünü yana çevirdi ve kedi gibi tıslad.

"Yapma, Evie. Yapma güzelim. Hadi küçük Babbacombe, gül biraz."

Karşılık vermeden üstüme yıkıldı. Elleri omuzlarımda, başı göğsümdeydi. Hıçkırıyor, boğuluyor, burnunu çekiyordu.

"Hiç sevmedin beni! Kimse sevmedi. Ben sevilmek istiyordum. Birinin bana iyi davranmasını, beni..." Sevecenlik bekliyor, sevgi istiyordu. Ben de istiyordum ama ondan değil. Umutsuz aşklar doğuracak, tapılacak, yüce düşler uyandıracak bir kız değildi o. El altında bulunan, elde edilebilen bir nesneydi. Yaz yağmurunun, fırtınayla şimşeklerinin geçmesini gülümseyerek bekliyordum. Biraz yatışırsa aklı başında bir ilişki kurabilirdik yine. Bu garip ama yararlı, kışkırtıcı ve kullanışlı yaratık da kadındı ne olsa. Biraz sonra o gizemli, baştan çıkarıcı gülüşüyle gülümser, nazlanmaya başlardı. Gerçekten de bir süre sonra ağlayıp sızlanmayı bıraktı. Ne var ki gülümseyeceği yerde beni itip uzaklaştı ve başını sal-

layarak saçlarını savurdu. Çalıların arasından ağır adımlarla geçerek, mendiliyle yüzünü gözünü silerek akçaağaç kümesinin altına gitti. Gölgeye uzanıp bir dirseğine dayanarak yapraklardan örülmüş çerçevesinin içindeki Stilbourne tablosunu incelemeye koyuldu. Gittim, çiçeğe sokulan arıların dikkatiyle yanında diz çöktüm. Çıplak kolunu okşadım, sinek kovarmış gibi itti elimi. Güldüm, Rabelais'den öğrendiğim bir çapkınlıkla eteğini kaldırdım ve kıkır kıkır gülerek donunun lastiğine parmağımı geçirdim. Birden kendini çekince donu dizlerine indi. Elektrik akımı gibi bir hızla, tek bir hareketle yukarı çekti donunu. Omzunun üstünden bana baktı. Gözlerini dikip baktı. Bembeyaz, boyalı bir ölü yüzü.

Bazı şeylerin öğrenilmesi çalışmaya, yinelemeye gerek göstermez. Bazı şeyler insanın gözünü dağlayarak beynine yerleşir, ondan sonra da, istendiğinde, bütün ayrıntılarıyla incelenebilir. Ayrıca, bunların bir özelliği de –evrenin bir yerinde bir iz bırakmayan hiçbir şey, bir düşünce bile olamayacağına göre– yorumlarını yanlarında getirmeleridir. Diz çökmüş dururken, kıza bakarken, onu değil yalnızca görüntüyü algılarken, parçalar yerlerine otururak birleştiler. Kaçınılmaz olarak belki de.

Kurt gibi sırıtan, vücudunda bir demir madeni taşıyan Yüzbaşı Wilmot! Süngü tak! İyi komşu Yüzbaşı Wilmot. Top mermisinin alıp götürdüğü gençliğin hayaletini kovalayan yüzbaşı. Gençlerin hevesli öğretmeni ve onun yetenekli öğrencisi.

Adamın önünde diz çökmüş olmalıydı. Kolayca anlaşılıyordu bu. Yüzbaşı da –belki bir iskemleye otururak– başının üstünden eğilip sağ eliyle vurmuş ve –belki de okyanus dalgalarının temposuna uyarak– o kırmızı izleri yaratmıştı. Yorulunca da –akıntısı hiç kesilme-

yen o canavar yıkıntısı çabuk yorulurdu çünkü– sol eliyle de o kırmızı çizgilerin üstündekileri.

İkimiz de sessizce, kıpırtısızca dururken onu görmeden ne kadar süre baktığımı bilmiyorum. On sekiz yaşındaydım. O da. Çıkardığım ilk ses bir çeşit kahkaha oldu. Gözlerime inanamadığımı belirten bir gülüş. Sonra yine onu görmeye başladım; beyaz bir yüze yapıştırılmış bir ağızla iki göz; o yüzün arkasında da, bakışlarımı odaklayamadığım için bulanık görünen Stilbourne tablosu. Yaşama acemisi olduğumdan yine güldüm. Ne yapmam gerektiğini bilmiyordum; ben ya da bir başkası bir boşluğa düşmüştük sanki, karşımda, kurallarını bilmediğim, daha doğrusu geçerli bir kuralı olmayan bir gedik, bir boşluk vardı. Yaşamak denen şeyin bir kesiti.

Evie de kıpırtısız duran kirpik tabakalarının arasından yan gözle beni süzüyordu. O da güldü ama yüzünü eski haline getirmeye yeterli olan bir gülüş değildi bu. Sustu, dosdoğru gözlerimin içine baktı ve yüzüne al bastı. Yüzü kızardı demek yetmez; yüzü şişti sanki, derisi gerildi, kıpkırmızı bir pırıltıyla parladı. Boğuk bir sesle, kendini savunurcasına konuştu:

"Acıyordum ona."

Başımı çevirip aşağıdaki kasabaya baktım. Akçaağaçların gölgesinde durduğumdan kasabanın renkleri daha da parlak görünüyordu gözüme. Pırıl pırıl, sessiz bir kasabacık. Bahçe duvarlarımıza baktım, banyonun penceresine, eczanenin penceresine, küçük bahçemize. Annemle babam çimenlikte yan yana duruyorlardı. Babam önündeki çiçek tarhına bakıyor, annem her zamanki kıpır kıpırlığıyla eğilip kalkarak çiçeklerin arasından bir şeyler topluyordu. Çok uzaktaydılar gerçi; annemle babam olduklarını yalnızca bizim bahçede bulunmala-

rından, bir de hareketlerinden anlamıştım. Yoksa kül rengi iki lekeden başka bir şey seçemiyordum; babam daha koyu, annem daha açık gri. Onlar oradaydılar, ben de burada. İki ayrı dünya. Imogen ve onlar o renkli resmin içinde tertemiz yaratıklar. Burada, çürüme kokan toprağın üstündeki bu nesne, akbabaların gagaladığı leşlerden kalan kemikler, yaradılışın gereği olan şiddet – hayatın kefeni.

Nesne gözlerini dikmiş hâlâ bana bakıyordu ve yüzü bembeyazdı yine. O kadar az hareket etmiş, öyle sessiz durmuştuk ki küçük bir kuş toprağı gagalayarak yanımıza yaklaştı. Tek bacaklıydı ama dengesini korumak için kuyruğunu yana atarak dolaşmayı beceriyordu pekâlâ.

Evie yerinde doğruldu, kuş da uçup gitti.

"Olly..."

"Ne var?"

"Sen... sakın..."

"Sakın ne?"

Kollarını yere dayayarak toprağa baktı, ardından gözlerini yine yüzüme dikti. Alt dudağını ısırıyordu. Ön dişlerinde kan izleri gördüm.

"Olly, ne istersen yaparım. Ne istersen!"

Yüreğim hopladı, etim karıncalandı. Onlar oradaydılar: kül renkli iki leke. Kız da buradaydı; yaşamak denen şeyin, adı ağza alınmayan ama çok gerekli olan nesnesi. Köleme merakla baktım.

"Ne zaman?.. Ne zamandan beri sürüyor bu durum?"

"On beş yaşından beri."

İnanması güçtü ama yüzündeki boyanın altında cılız bir gülüş belirmişti; ayıp, ancak hoşa gidecek bir şeyler düşünüyordu sanki.

"Arada bir tabii."

Elimi uzattımsa da sertçe geriledi.

"Olmaz! Bugün olmaz. Bugün... yapamam."

Dikkatle ayağa kalktı. Kesin konuştum.

"Öyleyse yarın. İşten çıkınca. Burada bekleyeceğim."

Silkindi, toparlandı, eski Evie oldu. Çarpık bir gülüşle gülümseyerek dişilik havasını yaymayı bile başardı. Sonra da çalıları aralayarak uzaklaştı. Arkasından gitmedim.

Bitkilerle kokuların arasında durup aşağıdaki kasabayı gözledim. Bir yerde, bir duvarda asılı duran Stilbourne tablosunu.

O akşam yemeğe oturduğumuzda annem niyetini açıkladı.

"Siz kendinize bir çay hazırlayabilirsiniz değil mi, beyler? Olly'yle sen... Belki de Olly..."

Babam başını kaldırıp baktı.

"Ne? Neden? Ne zaman?"

Annemin gözlük camları ışıldadı.

"Dinlemiyorsunuz ki! Deminden beri anlatıyorum, ne biriniz duydu, ne öbürünüz."

Babam suçlu çocuklar gibi kulak kabarttı.

"Pekâlâ, canım. Dalmışım. Şimdi söyle."

"Oğlanın da aklı havalarda zaten! Kim bilir..."

"Evet, canım! Ne diyordun?"

Annem burnunu havaya dikerek açıkladı.

"Daha önce de söylediğim gibi, cumartesi günü Barchester'a gidiyorum."

Babam başını kaşıyarak Barchester'ı yerine oturttu.

"Evet?"

"Bir otobüsüyle giderim. Düğün saat üçte."

"Düğün mü?"

Babam düğünlerin kimlik belgelerini sormadan edemez.

"Kimin düğünü?"

Annem çatalını elinden bırakınca tabağı şangırdadı. Heyheyli günlerinden birinde olduğu su götürmezdi.

"Kimin olacak! Papa'nın düğünü olacak değil ya! Imogen Grantley'nin tabii."

Bir süre sonra söyledikleri kulağıma girmeye başladı yine. Annem uzun bir açıklamanın sonuna geliyordu.

"... ben de kiliseden çıkınca Cadena'ya girip bir çay içerim."

"Evet, orası iyi bir pastane."

"Sen nereden biliyorsun? Hiç gittin mi ki? Çaydan sonra sinemaya da giderim belki."

Babam ona yardımcı olmaya çalıştı. "Stilbourne'da da sinema var, hanım. Ama ne oluyor bilmiyorum."

Annem, "Senin bilmediğin çok şey var," dedi sertçe. "Burnunun dibinde olup biten şeyler hem de."

Babam ona hak verircesine başını salladı.

"Olabilir. Cumartesi günü belki Oliver da..."

"Oliver mı?" Annem Avusturalya'da bulunan iğrenç bir nesneden söz ediyordu sanki. "Kalıbımı basarım ki o bütün gün dağ bayır gezecektir!"

Bir süre üçümüz de sessizce oturduk. Annem ayakkabısının burnuyla masanın bacağına vuruyordu tak tak.

"Onun için de evimdeki erkeklere benimle birlikte gelir misiniz diye sormuyorum."

Tak taklar kesildi. Annem sıkkın bir kararlılıkla sözünü bitirdi:

"Sorsam da yararı olmayacağını biliyorum çünkü."

Babam da başını tabağına eğdi, ben de. Gelgelelim karşılık veremeyişimizin nedeni aynı değildi.

Ertesi gün çay saatinde hâlâ sinirliydi annem. Ağzını açarak gömüldüğüm sessizliği bozunca, ben, saklayacak pek çok şeyim olan ben, korkuya kapıldım birden.

"O kız eczanede çok kaldı, bayım."

"Evet. Evet, epey kaldı."

"Umarım kulağını bükmüşsündür. Birinin ona biraz öğüt vermesi gerek."

Babam kırçıl bıyıklarını peçetesine silerek başını salladı. Babama akıl danışmaya gidenler olurdu sık sık. Bana kalırsa bunun nedeni doktora Dr. Ewan'dan çok benzemesiydi. Toplum içindeki yeri Dr. Ewan'ınki kadar yüksek de olmadığından ondan çekinmezlerdi kasabalılar. Babanla konuşmak, ona bir şey anlatmak çok kolay diyorlardı. Babam söylenenlere hemen hiç karşılık vermediğinden ona bir şey anlatmak kolaydı herhalde. O, herhangi bir düşüncenin özsuyunun son damlasını da çıkarıncaya kadar kafa sallayıp geviş getirdiğinden, karşısındakiler söylenenleri büyük bir dikkatle dinlediğini sanırlardı.

"Peki ne istiyordu kız?"

Bir an için, alaycı yaradılışım korkuyu yendi. Babamın Evie'ye de müshil içirdiğini görür gibi oldum. Ne var ki o dudaklarını büzmüş, gözlerini de demliğe dikmişti. Bekledim.

"Kız," dedi, "insanları pek sevmiyor."

Biraz düşündüm. Hangi kız diye sorsam kayıtsızlığımı gösterebilir miydim acaba? Kandırabilir miydim onları? Sağduyunun sesini dinleyerek ağzımı açmadan bekledim. Annem anlamlı bir hareketle başını sallıyor, gözlük camlarını ışıldatıyordu.

"Hiç şaşırmadım. Hiç, ama hiç şaşırmadım!"

"Hayvan," dedi babam. "Bütün erkekler hayvanmış. Öyle diyor."

"Eh, öyle bir kızdan başka ne beklenir? Karşındakini nasıl bilirsin diye sormuşlar..."

Ağzımdaki çayı masa örtüsünün üstüne püskürtmesem boğulacaktım. Bu küçük kaza rahat bir soluk almama fırsat verdi. Sırtımın yumruklanması sona erince konunun değişeceğini umuyordum. Oysa annemin bu uzun süren heyheyli döneminde kolay kolay pes etmeyeceğini bilmem gerekirdi. Babamın ona boyun eğmek zorunda kalacağını da.

"Evet, anlatıyordun... Sen ne dedin peki?"

Babam bıyığını sildi, dazlak kafasını sıvazladı, gözlüklerini düzeltip gözlerini yine demliğe dikti. Annemin ayağı sallanmaya, tak tak sesler çıkarmaya başlamıştı.

"Hayır, dedim."

Tak takların arkası kesilmedi. Babam da duyuyordu o sesi. Konuyu biraz daha açtı.

"Hayır, bütün erkekler hayvan değildir dedim. Ben hayvan değilim, oğlumuz Oliver..."

Tak taklar kesildi. Babam yan gözle bana bakıyordu.

"Oğlumuzun pek çok kusuru olabilir ama o da hayvan değildir, dedim."

Bir an duraladı. Annem onun gözlerinin içine bakarak kısık bir sesle sordu.

"O ne dedi peki?"

Babam bakışlarını benden ayırıp tabağına çevirmişti. Açık seçik karşılık veremedi.

"Huyumu bilmez misin, hanım? Aklım bir şeye takılıyor, karşımdakiler de... Hatırlamıyorum doğrusu."

Annem masadan kalktı, çaydanlığı alıp asker adımlarıyla mutfağa geçti. Kapıyı da gümleterek kapadı. Babam bana dönerek usulca açıkladı:

"Hep şu düğünden ötürü. Düğüne gidip geldikten sonra yatışır."

Doktorun muayene saatleri sona ererken ben yamaçtaki ağaçların arasına yerleşmiştim bile. Evie biraz geç geldi ama geldi. Mavili beyazlı basmasıyla salına salına tırmandı yamaca. Çeşitli düşler kurmuş, kızın bir gün önceki gibi boynu bükük, hoşnut etmeye can atar durumda olacağını ummuştum. O, zafer kazanmışçasına gülümsüyordu oysa; yine eski havasını, eski ışıltısını yaymaya başlamıştı. Korkusuzca, güven içinde yürüyüp yanımdan geçti, çalılarla akçaağaçları geride bıraktı ve yukarılardaki tavşan yuvalarının arasına yerleşti. Arkasından gittim. Yürürken bir ona bakıyordum, bir aşağıdaki kasabaya.

"Buraya dönsene, Evie."

Başını iki yana sallayarak parlak saçlarının kokusunu yaydı ve güneşin altında sırtüstü uzandı. Kollarını iki yana açmış, bacaklarını dümdüz uzatmıştı. Üstündeki ince basma gövdesine yapışarak yeniden biçimlendi. Evie göğe bakarak gülüyordu.

"Buraya gel, Evie."

Başını iki yana salladı yine. Ortalığı çınlatan çocuksu bir gülüşle güldü. Gidip yanı başına çömeldim.

"Bana bak... Neyin var senin?"

Dişiliğinin ayarını sonuna kadar açtı; pırıl pırıl parladı, kirpiklerini kırpıştırdı, gerindi. Gerinirken belden yukarısı yay gibi gerilmişti. Soluğumu içime çektim hızla. Soluduğum havada süründüğü koku vardı.

"Haydi gel, ağaçların arasına girelim, Evie. Eğleniriz biraz."

Gözlerini yummuş, gevşekçe yatıyordu. Gülümsemeden.

"Gelmem. Burası çok iyi."

"Burası tabak gibi! Kasabadan bir bakan olsa..."

Başını kaldırıp kasabaya baktı, o çarpık gülüşüyle gülümseyerek.

"Evet, gerçekten öyle. Nasıl da bildin!"

Dil döktüm, emir verdim, yalvardım. Yerinden kımıldamadı. Öyle upuzun yatıyor, ne desem aynı karşılığı veriyordu.

"Burada olmazsa hiç olmaz."

Sonunda dil dökmekten vazgeçtim, surat asarak boz renkli toprağı, toprağın üstündeki tavşan pisliklerini gözlemeye durdum. Sonunda o da kalkıp oturdu.

"Evie... Yarın..."

Yarın. Ertesi gün düğün günüydü. Yaramın üstüne konacak flaster gibi bir şeylere gerek duyacağımı biliyordum. Neye gerek duyacağımı da.

"Yarın burada buluşalım."

Yan yan bakarak gülümsedi.

"Tabii, Olly. Neden olmasın?"

Yürüyüp gitti. Kabuğunun içindeki fıstık kadar tatlı ve güven içinde.

Annemin Barchester otobüsüne yetişebilmesi için öğle yemeğini erken yiyecektik. Masaya oturduğumuz zaman anlaşıldı. Annem keyifliydi, heyecanlıydı, yiyiş temposunun elverdiği ölçüde çok konuşuyordu.

"Artık o kızı düşünerek dertlenmene de gerek yok, kocacığım. Gidiyor o."

"Yaa?"

"Acton'da oturan teyzesine gidiyor. Bir şirkette sekreterlik yapacakmış. Duyduğuma göre kereste işi yapan bir şirketmiş. Çok iyi oldu, çok!"

"İyi mi oldu?"

"Onun için iyi oldu yani."

Babam, sıkkın bakışları tabağına çevrilmiş, lokmasını çiğniyordu.

"Demek Londra'ya gidiyor. Bilmem doğrusu. Az yol değil. Gencecik bir kız öyle uzaklarda..."

Çiğnerken başını iki yana sallıyordu üzgün üzgün. Gözünün önünde, kendilerini Londra Köprüsü'nden aşağı atan gencecik kızlar canlanmıştı sanki.

Annem, "Saçmalama, canım," dedi. "Teyzesinin yanına gidiyor."

Babam, bu kez başını öne arkaya sallayarak lokmasını otuz iki kere –belki de altmış dört kere– çiğnemeyi sürdürdü. Annem de gülmeyi bırakıp gözlerini duvara dikmişti. Ağzını açtığında, sinir bozan, şeytanca önsezilerini açıklarken kullandığı sesle konuştu. Bana, annemin değil de başka birinin sesi gibi gelen tonla.

"Dikkatli davrandığı sürece, çok, çok eğleneceğine kuşkum yok!"

Bulaşıkları ben yıkadım. Anlaşılmaz bir öfkeyle. Mutfaktaki işim bitince kuzeydeki yamaca sırtımı çevirip Stilbourne'un öbür ucuna yürüdüm. Güneydeki tepeye çıktım, âşıklara yataklık eden ormanda gezdim, oradan tarlalara çıktım. Pentry tepesinin doruğuna çıkanlar Barchester Katedrali'nin kulesinin ucunu görebilirler diye duymuştum, tepenin önce çevresini dolaştım, sonra da doruğa çıktım. Gelgelelim Barchester'la çan kulesinin bulunması gereken yerde mavimtırak bir sis tabakasından başka bir şey göremedim. Döndüm, karşıdaki yamaca, akçaağaç kümesinin gölgeliğine baktım. Ve tavşan yuvalarının arasındaki açıklıkta beyaz elbiseli bir kız gördüm.

Canına yandığımın! Eh, ben de seni!..

Cockers yolundan dolaştım. Yarış atlarının ahırlarını, Küçük Çiftlik'in ekili tarlalarını geride bıraktım. Yamaçtaki beyaz leke hâlâ yerindeydi. Nereden baksam tabak gibi görünüyordu çıplak yamaç. O zaman koşmaya başladım.

Akçaağaçların altına girdiğimde suratımdan ter damlıyor, saçlarım yüzüme yapışıyordu. Kilisenin saati de üçü çalıyordu.

"Evie!"

Külçe gibi yığıldım kızın yanına. Yüreğimin atışı sert topraktan yankılanıyordu. Evie bacak bacak üstüne atıp oturmuş, ellerini iki yana dayamıştı.

"Evie, lütfen!"

"Burada olmazsa hiç olmaz."

Stilbourne'un gözlerini sırtımda hissediyordum ama ne de olsa çok uzaktaydı o gözler. Üstelik gözlük camlarının gerisinden bakarlardı. Bizse kimlikleri seçilemeyecek iki küçük benektik. Korkum ve utancım mantıksızdı ama gerçekti. Evie de bunu anlamış, dudaklarının ucuyla gülüyordu. Zafer kazanmışçasına. O yüzden de, bir elimi sırtına, bir elimi göğsüne dayayıp konuşmasını dudaklarımla kestiğimde biraz şaşırdı sanırım. Karşı koymadı ama işbirliği de yapmadı. Sonunda, ben hızlı hızlı soluk alarak yüzükoyun yatarken, hiç ses çıkarmadan, kıpkırmızı bir yüzle, utanç içinde yürüyüp gitti.

Olduğum yerde kaldım. Bir ara kolumun altından bakarak kasaba yollarında dolaşanları tanımaya çalıştım. Olanaksızdı. İki büklüm yürüyerek akçaağaçların altına sığındım. Ancak Mumhane Yolu'na saptıktan sonra dikleşti sırtım. Ön kapıyı hırsız gibi açtım. Annemin, şaşılacak bir tutumla, çalışmamı salık verdiği çigan müziğini alıp biraz keman çalsam iyi mi olurdu acaba? Önce çok alçak sesle çalar, çıkardığım gürültüyü yavaş yavaş artırırsam babam eve ne zaman döndüğümü anlayamazdı belki. Belki çıktığımı bile fark etmemişti ama bilmek zorundaydım. O yüzden de önce eczaneye gidecektim, kayıtsız bir havayla. Babam pencerenin önündeki tezgâhta duruyordu. Akçaağaç kümesi de

pencerenin tam karşısındaydı. Ve babam dürbününü kapının arkasına astığı kılıfa yerleştirmek gereğini duymamıştı. Hemen yanında, tezgâhın üstünde duruyordu dürbün. Aklımdan hesapladım. On kez büyüttüğüne göre... Altı yüzü ona böl... Altmış metre.

Tezgâhın üstünde bir de kitap vardı. Onu kapattı, yüzüme bakmadan yanımdan geçti. Beyaz laboratuvar gömleğini askıdan alıp sırtına geçirdi ve tezgâha döndü. Reçete kutusundaki reçeteye el attı, yazıyı uzun uzun inceledi. Raftaki şişelerden birkaçının etiketini okudu, ardından yine reçeteye baktı. Sonunda reçeteyi avcunda buruşturup yumruklarını tezgâha dayadı ve başını önüne eğdi.

Derken başını kaldırdı, buruşturduğu reçeteyi düzelterek raftaki şişelerden birini indirdi. Ne olacağını birden anlamıştım. Harekete geçen cinsel güdü gibi, durdurulamayacak bir şeydi bu da. Bedenime yayılan titreyiş içinde, Evie, Imogen, piyano, Robert, annem ve onların yarattıkları karmaşa içinde, istencimle ateşli gözlerimin arasındaki sonuçsuz çatışmayı hissediyordum, boğulurcasına sövüyordum.

"Lanet olsun! Lanet olsun! Lanet olsun, lanet...

Öfke ve işkence ve çaresizlik ve sıvı sızmıyor, tezgâhın, ellerimin, ayakkabılarımın üstüne dökülüyordu...

"Lanet olsun, lanet olsun..."

Babam başını soldan sağa, sağdan sola çeviriyor; esnek iplerle bağlanmış bir hayvan sanki, ne zaman yakalandığını anlayamıyor.

"Bilmek zorundaydım," diyor. "*Zorundaydım.*" Şişeyi yerine bırakıp önce pencereye, sonra da ellerine bakıyor. "Kızın dediklerini... Nasıl gülüyordu, nasıl gülüyordu... Sinir krizi dedim önce. Gül ha gül, gül ha gül... Belki de alay ediyordu."

Hiç kımıldamadım. Çektiğim acıya, yenilgiye ve kötülüğe gömülmüştüm iyice. Yer yarılsa da içine girsem, bir daha da hiç, hiç çıkmasam diye düşünüyordum. Babam gırtlağını temizledi, kararlı, kararlı olduğu için de gergin bir sesle sürdürdü.

"Delikanlılar... düşünmüyorlar. Ben... Sen... oraları bilmezsin... Mumhane Bayırı... Hastalık var oralarda... Bilmem anlatabildim mi? Gerçi insanın... mutlaka... hastalık kapmış olması... gerekmez ama... böyle sürüp giderse..."

Gözlüklerini çıkararak bir cerrah dikkatiyle temizledi, ardından, dinsiz olduğunu açıkça söylediği halde, yüzyıllar boyunca kiliselere gidip gelen kuşakların sesiyle bağırmaya başladı.

"İnsan soyu... ne demeli... bütün bu kitaplar... filmler... gazeteler... bütün bu cinsellik... kötü şeyler bunlar. *Kötü*!"

Öyle duruyordum. Bir bok yığınıydım karşısında. Bir lağım bulabilsem de oradan geçip yine annemle babama kavuşabilsem, diz çöksem, yalvarsam, eski günlere dönebilir miydik? Stilbourne'un bütün hastalıklarını sağaltan ilaçları hazırlayışını gözleyerek öylece durdum.

O günden sonra evden çıkmadım. Piyano olmadığından eski, ucuz kemanımı çalarak oyalanıyordum. Annemle babamın hiç değilse bir isteğini yerine getirmiş oluyordum böylece. Evie'den bucak bucak kaçıyordum; o da babamın sözünü ettiği hastalıklardan biriydi sanki. Kasabadan ayrılmadan önce bir tek kez gördüm onu. Keman elimde oturma odasının penceresinde duruyordum. Çigan müziğinin tutku dolu parçalarını büyük bir dikkatle çalmıştım. Şimdi de pencereden dışarı Yoyo'nun karşıdaki evine bakarak, böyle dikkatle çalıştı-

ğımı duysa nasıl sevinirdi diye düşünüyordum. Aynı anda Evie'nin Alan'ın karşısındaki kaldırımda yürüdüğünü gördüm. Ağzım açık kaldı. Dillerde gezen, suçüstü yakalanan bu ahlaksız kadın hiç değişmemişti. Dudaklar aralık, burun havada, saçlar pırıl pırıl yine o gizemli gülüşüyle, dizlerini oynatmadan kayarak ilerliyor ve çevresine yine –neredeyse elle tutulabilecek kadar somut– bir cinsellik havası yayıyordu. Belediye Sarayı'nın arkasına geçip gözden kayboluncaya kadar izledim. Kötüydü o; kötüydü, kötüydü, kötüydü. Ben de öyle. Kemanıma, coşkun oportamenti'ye ve çigan müziğinin dumanlı vibrato bölümlerine döndüm.

Ve Evie ortadan kayboldu. Ama nedenini ancak yıllar sonra öğrendim. Ben, utançla övünç karışımı bir duyguyla, benim yüzümden gittiğini sanmıştım ama öyle değildi. Robert'la motosikletinin yüzünden de değil. Küçük Duggie Dance ölümüne yol açacak havale nöbetlerinden biriyle çırpınıyor da olsa, Bayan Dance telaşından ve üzüntüsünden çılgına dönmüş de olsa, kadının başında iki tane Stilbourne'lu göz, ağzında Stilbourne'lu bir dil vardı. Evie'nin aramızdan ayrılıp Londra Köprüsü'ne doğru yola çıkması, Dr. Jones'un ağzının kenarındaki dudak boyası izinden ötürüydü. Bu kadarı fazla olmuştu artık. Böylece, Evie çekip gitmiş, Stilbourne tablosu da renksiz ve ikiboyutlu bir resim olmuştu.

Neyse ki Londra Köprüsü'nden atlayacak duruma düşmemişti Evie. Onu bir kere daha gördüm. Hem de Stilbourne'da. Aradan iki yıl geçmişti. Oxford'un üçüncü ders yılına başlamaya hazırlanıyordum. Savaşın çok yakın olduğu hemen herkesçe bilindiğinden, huzursuzluk içindeydim. Üniversitedeki üçüncü yılımı tamamlayabileceğimden kuşku duyuyor, ikinci bir Batı Cephesi'nin

ateş yağmuru altında yürüdüğümü görür gibi oluyordum. Büyük Stilbourne Panayırı kurulmuştu; kasabanın, zaten pek cansız olan iş hayatını büsbütün durduran ve herkesi kızdıran yıllık şenlik. Panayır eski Saksonların zamanından beri sürdürülen bir gelenek olduğundan, kaldırılması ancak Parlamento'nun özel bir kararıyla olabilirdi belki. Eskiden bizim Alan'la Eski Köprü arasında bir yay çizerek uzanan Ana Cadde boyunca sıralanan bir dizi satış barakasından oluşurken, şimdi, yalnızca eğlence satmayı amaçlayan atlıkarıncalardan, uçan iskemlelerden, ölüm trenleriyle aşk tünellerinden oluşan büyük bir kargaşaydı, o yüzden Stilbourne'un öfkesi de büyüyordu. Cumartesi akşamıydı. Hava serin, gök yıldızlıydı ama doğayla boy ölçüşen makinelerden yükselen buhar panayırın üstünde sütunlar ve mantar biçimi bulutlar yaratıyor, savaş şimdiden başlamışçasına, havai fişeklerin ateş yağmuru o bulutlardan aşağı dökülüyordu. Şişman kadınla cüce; nişancılık denemesi; altı peniye üç ok at, hedefi bulursan bir bira kazan; kemiksiz kadın; yürüyen tabakları kırma ustalığı; gücünü ölçme aleti ve buna benzer eğlenceler sunan barakalar üç yüz metre uzunluğunda bir alana yayılmıştı. Çiçek tarhlarına benzeyen renkli ampulleri ısıtan jeneratörlerin uğultusuyla daha küçük tezgâhları aydınlatan karpit lambaları alana titreşimler yayıyordu. Caddenin bir kaldırımı boş bırakılmıştı. Panayırdan, buhar bulutlarıyla ışıklardan kaçmanın tek yolu da o kaldırımdan geçmekti. Geçmişe duyulan özlemle, o çocukça eğlencelerden hiçbir haz alamayacağımı kanıtlamak için uğramıştım panayıra. Koskoca adam olduğuma göre böyle şeyleri geride bırakmış olmam gerekirdi. Ne var ki o çocukça eğlencelerden hoşlanmak gibi bir tehlikeye düştüğümü görerek kendime kızmıştım. Boynumda kaşkol, –bir

ucu önden, bir ucu arkadan sarkıyor– ellerim gri kaşe ceketimin ceplerinde, karşıdaki boş kaldırıma geçerek bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladım. Demir levhaya çarpan merminin tangırtısı, bir boru sesi, sevinç çığlıklarıyla naralar, branda bezine atılan tahta topun sesi, gramofonlardan yükselen teneke müzik – kendimi bunlardan kurtardığıma inanabilirdim artık. Kaldırım tenhaydı. Saat erkendi çünkü. Ara sokakların karanlığına, çadırların arkalarına sığınan âşıklar ortalıkta görünmüyorlar, sarhoşlar henüz kaldırımları kusmuklarıyla kirletmiyorlardı. Sinemanın –şimdi pek sönük kalan– ışıklarının altında bana doğru gelen bir kız gördüm. Omuzlara dökülen o pırıl pırıl saçları, yalnızca dizden aşağısı kımıldayan bacaklarla ölçülü adımları tanımamak olanaksızdı. Karşılaşmamızda şaşılacak bir yan da yoktu. Çavuş Babbacombe kısa bir süre önce o güzelim tellal üniformasıyla Belediye Sarayı'ndan çıkmış, çanını şıngırdatarak bağırmaya başlamış, ancak üçüncü 'kulak verin'i söylemesine fırsat kalmadan oracığa yığılmıştı çünkü. Kaldırımın genişliği birbirimizi görmeden geçmemize olanak vermiyordu. Karşımda durdu.

"Merhaba Olly," diye seslendi gülümseyerek. "Bu korkunç yerde ne işin var?"

"Yürüyüşe çıktım," dedim. "Biraz yürüyeceğim, o kadar. Ya senin ne işin var burada?"

"Hafta sonu tatilinden yararlanarak geldim. Şimdi de birilerini bekliyorum."

"Ben seni tutmayayım öyleyse."

Onu bırakmak istemiyordum ama yanından geçecekmiş gibi yaptım. Önünden çekilmedi.

"Şimdi nereye gidiyorsun?" diye sordu.

"Evet. Bu patırtıda durulmaz ki."

"Seninle yürüyeyim biraz."

"Sen birilerini bekliyordun hani?"

Elini saçına götürdü.

"Aman canım, insan laf olsun diye bir şey söyleyiveriyor işte..."

Sustu. Ben de sustum. Gerginlik içinde birbirimizi inceledik. Londra çok yaramıştı ona. Şurası bir iki santim incelmiş, burasına terzi elinden çıkma bir kıvrım eklenmişti. Belki de bütün iş kumaş ve kesim sorunuydu ama çok daha havalıydı şimdi. Üstelik olgunlaşmıştı, kentli olup çıkmıştı. Dümdüz, koyu yeşil bir tayyör ve spor ayakkabı giyiyordu. Saçı dağınık gibi duruyordu ama denetim altında tutulan bir dağınıklık. Bir konuda ustaydım; gördüklerimi yorumlamayı bilirdim: Evie o korkunç toplumsal merdivende bir iki basamak yükseğe tırmanmıştı.

"Babanın ölümüne üzüldüm," dedim.

Başını önüne eğdi.

"Sen araba aldın mı, Olly?"

Böylece, çavuşun defteri dürülmüş oldu.

"Ben mi? Yok." Sırıttım. "Kılığıma bir bak hele! Giyim kuşama çok para harcıyorum!"

O da güldü.

"Gözlük takmışsın. Ağırbaşlı bir hava vermiş sana."

İki eliyle birden uzanıp gözlüğü çekti. Dünyam bulanıklaşıverdi birden.

"Hey! Yapma!"

"Patronuma da böyle yaparım bazen... Şimdi yine küçük Oliver oldun."

"Ver gözlüğümü! Göremiyorum."

"Dur canım! Veririz..."

İyice sokularak gözlüğü gözüme taktı. Kokusunu duyunca soluğumu içime çektim hızla. Kimya araştırma-

larımla, uçucu gazlarla hiç ilgisi olmayan bir şeyler hatırlamıştım. Evie geriledi.

"Bobby isterse Yo-yo'nun arabasını ödünç alırdı."

"Ben Bobby değilim ama."

"Evet. Olmadığını görüyorum."

Boya fırçaları titredi, dönüp Alan'a doğru yürüdü. Ben de bir adım geriden izledim.

"Hâlâ piyano çalıyor musun, Olly?"

"Arada sırada. Pek fazla boş zamanım yok artık. Sen hâlâ şarkı söylüyor musun?"

"Kim? Ben mi? Yoo, niye söyleyeyim?"

Alan'a çıkmıştık. Evie önce oraları gözden geçirdi, sonra karşıma geçip bana baktı.

"Nelerle uğraşıyorsun, Olly?"

"İstesem de sana anlatamam, kızım."

Yine de anlattım. Bir fikrim vardı, düşündükçe gerçekleştirmiş gibi haz duyardım. Kripton reaksiyona girmeyen gazlardandır. Ama insan o gazla yeterince oynarsa, şöyle bir basınç altında ve şu ısıda, yeterince yoğun olan bir kripton bulutu, bir de ikinci element ve bir kıvılcım... İnsan –deyim yerindeyse– doğal olmayan bir madde elde edebilirdi. Gözlerini iri iri açarak baktı.

"Vay vay vay! Küçük Olly ne kafalı çocukmuş! Gerçekten çok akıllısın, Olly."

Hem şaşırmış, hem sevinmiştim. Londra gerçekten çok yaramıştı Evie'ye. Bir ara, götürüp bizim laboratuvarları gezdirsem diye düşündüm ama vazgeçtim. Laboratuvardakiler onun sandığı kadar önem vermezlerdi bana. Doktorun bitişiğindeki evimizi görünce çılgınca düşüncelerime bir yenisi eklendi. Kızı bize götürüp ağırlasa mıydım acaba? Neyse ki sağduyu baskın çıktı.

"Bilmem," diye mırıldandım. "Sen de çok iyi görünüyorsun, Evie."

Işıldadı.

"Sevgilin var mı, Olly?"

Başımı iki yana sallayarak gülümsedim, sonra da parmağımı yanağıma götürdüm. Yanağımda bir sivilce çıkıyordu yanılmıyorsam. Evie'nin sözünü duyunca şaşırdım.

Ağırbaşlı bir havayla kafasını sallayarak, "Evet, öyle şeyler için henüz küçük sayılırsın," diye söylendi.

"Senden büyüğüm ben!"

Cebimdeki parayı yoklayarak bir an düşündüm. Evie'yi, Evie'nin ışıltısıyla gururumu okşayan hayranlığını hemen elden kaçırmak istemediğime göre, tutulacak bir tek yol vardı. Ben düşünürken o da olduğu yerde dönerek Alan'ı gözden geçirmişti yine. Bakışları döndü dolaştı, yüzümde karar kıldı.

"*Biri* olmalı!"

"Ne demek istiyorsun, Evie?"

"Buralarda yaşayan biri vardı herhalde! Herkes ölmedi ya!"

Arkamızda koskoca panayır olduğuna göre saçmalıyordu bence.

"İstersen gidip bir içki içelim."

Çantasını açtı ama hemen atılarak içkiler benden dedim. Üniversiteye dönecek para bankada yatıyordu nasıl olsa. Cebimdeki parayı gönlümce harcayabilirdim. Ve belirli bir paranın iki kere harcanamayacağını henüz bilmediğimden, kendimi zengin sanıyordum. Kral Bar'a yürüdük. Kapıyı açtım, o geçinceye kadar bekledim. Kanat hafif bir hışırtıyla kapanarak yerine oturunca panayırın gürültüsü duyulmaz oldu. İçeride yağ ve yiyecek, tatlı ve ter kokuları yoktu. Eskimiş yer muşambalarıyla yüzyıllık tozların saygın kokusu vardı yalnızca. Çiçekli yol halısının üstünden yürüyerek tezgâha yaklaştık ve

yüksek, cilalı taburelere tünedik. Barda çalışan Bayan Miniver tezgâhla kollarının arkasına çöreklenmişti. Bizi görünce çözüldü, mesleğinin gerektirdiği üç beş sözü söyleyip Evie'nin viskisiyle benim biramı verdikten sonra yine çöreklendi. En son iki yıl önce, Bay De Tracy'yle birlikte gelmiştim oraya. O da önemli bir gün olmuştu benim için. Çevreme bakındım. Köşedeki masalardan birinde belediye encümeninin dört üyesi oturuyor, bir hafta sonra yapılacak toplantıdan söz ediyorlardı. Bir başka masaya da bir kadınla erkek yerleşmişti ama onlar hiç konuşmadan içkilerine bakıyorlardı.

"Şerefe, Olly."

"Şerefe."

Encümen üyelerinden biri topallayarak tuvalete yöneldi.

Evet, yanağımda sivilce çıkıyordu gerçekten. Hiç konuşmadan onu kurcaladım.

Encümen üyesi topallayarak geri döndü, Bayan Miniver'ın önünden geçerken havaların serinlediğinden söz etti asık suratla. Bayan Miniver şakrak bir kahkaha atarak çözüldü, ardından yine çöreklendi.

Evie bardağını kavrayıp bir dikişte bitirdi.

"Bir viski daha lütfen, Bayan Miniver."

"Dur, Evie..."

"Hayır, bırak."

Aksak encümen üyesi oturduğu koltukta öne eğilerek elini kulağına dayadı.

"Ne diyorsun, Jim? Bağır biraz."

"Başkalarıyla sözleşme yapılmasına fırsat vermemek gerek diyorum."

"Haa, evet. Doğru."

Evie ellerini yanaklarına bastırdı, saçlarını savurarak bana döndü.

"Ne eğlenirdik değil mi, Olly?"

Hiç düşünmeden güldüm. Evie sulu viskisinden bir iki yudum daha içti ve kararlı bir tavırla konuşmasını sürdürdü:

"Eğlenirdik ya! Çok eğlenirdik. Şimdi... ben de döndüğüme göre..."

Biramı bitirip Evie'nin ipek çoraplı bacaklarını gözledim. Bacaklarına diyecek yoktu. Boş bardağı uzattım, Bayan Miniver doldurdu. Bira bana yeterdi.

Evie hâlâ anlatıyordu.

"İnsanın birlikte büyüdüğü kişiler... Kızlar, oğlanlar... bir arada."

Bana bakarak ışıldadı. Hem eski günlerin özlemini çekiyor, hem de pişkin davranmak istiyordu sanki. Güldüm ve bardağımdaki biranın yarısını yuvarladım. Benim de hatırladığım bazı şeyler vardı; o geceyi belirli bir biçimde sonuçlandırabileceğimi düşünmeye başlamıştım.

"Robert'ı da unutma, Evie. Robert'ı hatırlıyor musun?"

Eski günlere duyduğu özlemi unuttu, pişkinliği ele aldı.

"Robert! Çocukluk aşkım!"

Bir yudum bira aldım, Bayan Dawlish'in iki kişilik arabasını düşününce az kalsın boğulacaktım.

"Benim içkimi tazeler misiniz, Bayan Miniver?"

"Benimkini de lütfen."

Evie sözünü bitirmiş, barın arkasındaki aynalara bakıyordu. İyi içiyordu doğrusu.

"Salıya," dedi.

"O ne demek, Evie?"

"Salıya dönüyorum." Yan yana bakarak gülümsedi. "O güne kadar bir terslik çıkmaz umarım." Bardağını kaparak içkiyi başına dikti. "Bir viski daha!"

"Hadi şerefe."

"Önce eşi dostu bir aramak gerek tabii."

"Sen mi? Hangi eşi dostu?"

Çok hoş bir şey düşünmüştüm ansızın. Sırıtarak sordum.

"Freddy Wilmot nasıl?"

Uzun bir süre ses çıkarmadan oturdu. İçkisine bakıyordu. Sonunda onu da dipleyip bardağı yerine bıraktı.

"Patronumla İsveç'e gitmiştik. Daha yeni döndük."

Daha da anlamlı bir gülüşle güldüm.

"Patronun nasıl peki?"

Kıkırdamaya başladı ansızın. Kentli kadın gitmiş, eski haşarı kız gelmişti. Eski Köprü'nün Evie'si.

"Patronum bir tanedir. Her şeyde ustadır. Ne yapsa iyi yapar. Ne yapsa!"

Oturduğu tabure devrilecek gibi oldu, o da tezgâha tutundu.

"Heyyy!"

"Hadi, şerefe!"

"Hadi gidip annenle babana uğrayalım."

"Dalga geçme Evie!"

"Ya da Dr. Jones'a... O da sapına kadar erkek haa! Hadi onlara uğrayalım."

"Yok..."

"Stilbourne'da bu kadar çok birahane olmasına hiç şaşmamak gerek. Yoksa... Keşke David de burada olsaydı. Bir viski daha!"

"Her şeyin ustası olan David mi?"

Yine kıkırdadı.

"Hele yataktaki ustalığına hiç diyecek yok. Herkes öyle diyor."

İçtiğim biraların ateşi başıma vurmuştu, o kentli kadınsa ben de dünya erkeği olduğumu gösterecektim.

"Gerçekten öyle mi peki?"

Gel gör ki ben Evie'yi hiç anlamamış, hiç tanıyamamıştım.

"Evet," dedi. "Senden çok daha usta."

Köşe masadaki konuşmalar son buldu. Herkes susmuştu. Kıçımın bir kanadını tabureden aşağı kaydırdım.

"Seninle ben hiç yatağa girmedik ki, Evie." Gülüşümün yapmacık olduğunu ben bile fark ediyordum. "Hiç yatmadık. Dalga geçme benimle!"

Bir kahkaha daha atarak bardağımı kaldırdım ve yapabileceğim en büyük yanlışı yaptım.

"Benim kıçım acıdı. Bunu bitirip kalkalım."

Evie boş bardağını büyük bir dikkatle tezgâhın üstüne bıraktı. İçinde sinek ya da ona benzer bir şey görmüş gibi bakıyordu. Suskun çift birbirlerine bakarak başlarını salladılar ve hemen kalktılar. Evie saçını düzeltmeye niyetlenircesine elini kaldırmış, sonra da vazgeçmişti. Önce bana baktı yan yan, ardından, sessizliğe gömülen salonu gözden geçirdi. Bakışları duvarları delip kasabayı inceledi. Ve yüzünde o çarpık gülüş belirdi.

"Her şey ırzıma geçtiğin gün başladı," diye açıkladı.

Kulaklarım uğulduyordu. Söyleyebileceğim bir şey yoktu. Ne söylesem, kesin ve yadsınamaz bir gerçeği ortaya koyduğumu kanıtlayamaz, 'doğru' damgasını taşıyan bir söz bulamazdım. Kaldı ki, aslı aranırsa, neyi yaptığım? Ya da yaptığımız? Dört encümen üyesi söz birliği etmişçesine ayaklanıp kapıya yöneldiler. Onlar geçerken Bayan Miniver bir çöreklenip bir çözülüyordu.

Evie salonu çınlatan bir sesle gereksiz bir açıklamada bulundu: "Karşıdaki yamaçtaydı. Akçaağaç kümesinin altında."

"Ben öyle bir şey yapmadım!"

"Elimden gelen bir şey yoktu," dedi Evie. "Hiç istemiyordum... Topu topu on beş yaşındaydım."

Dış kapı kapandı. Sonunda yalnız kalmıştık. Stilbourne yine dalgalanıyordu ama bu kez gülüşüp fısıldaşarak değil. Dalgalar tepemde gümbürdüyordu bu kez. Bardağı tezgâhın üstüne fırlatıp dışarı kaçtım ve Belediye Sarayı'nın köşesindeki sokak lambasının altında durdum. Evie kahkahalar atarak geldi. Gırtlağını sıkmamak için zor tuttum kendimi.

"Hay koca Olly, hay?"

"Başımı belaya soktuğunu biliyorsun değil mi?"

"Yaa, öyle oldu."

"Kendini de lekeledin!"

"Deme! İkimiz de yandık ha?"

Kıkır kıkır gülüyordu hâlâ.

"Şimdi de karşıma geçmiş gülüyorsun. Gül bakalım gül!"

"Gülmek iyidir."

Üstüme devrilecek gibi oldu. Kokusunu duydum ama ışıltısı sönmüştü. Yalnızca sokak lambalarıyla gökteki yarım ayın ışığı vuruyordu yüzüne. Ve yüzü bir ölünün yüzüydü. Gözleriyle ağzı da kopkoyu, kapkara. Kızgınlığımdan gözlüklerim buğulandı.

"Cehennemin dibine git!"

Gülmeyi bıraktı. Sonra da ağırbaşlı bir havayla kafasını salladı.

"İş ona gelince... Evet... Belki..."

Başını sallayarak döndü, uzaklaşacakken yine durup bana baktı.

"Olly..."

"Ne var?"

"Çok üzgünüm, ama..."

"Üzülmek için biraz geç!"

Durup dururken çamaşırcı kadın oldu yine; küçük yumrukları sıkıldı, çenesi ileriye uzandı. "Eh bee! Sen de çok oldun! Hiç büyümeyecek misin sen? Sen, anan ve baban! Sizler başkalarından üstünsünüz değil mi? Sizin evinizde banyo var! 'Ben Oxford'a gideceğim!' Bilmezsiniz... hamamböceklerini... ve... Neyse, salıya kadar sabır! Bir daha da dönmem. Çok zorunlu olmadıkça dönmem. Onun için anlatır anlatır gülersin artık. Anlatır anlatır gülersin..."

"Ne demek istiyorsun?"

"Anlatırsın diyorum."

"Neyi anlatacağım?"

Sözcükleri, nefretiyle birlikte soludu yüzüme.

"Babamla beni."

Döndü ve sarsak adımlarla Alan'ın karşısına geçti. Ancak Bayan Dawlish'in bahçeye açılan penceresini geçtikten sonra düzeldi yürüyüşü. Öylece durdum. Utanç içindeydim, şaşkınlık içindeydim. Öfkem tepemdeydi ama, Evie'nin saf ve temiz kalmak için ömür boyu çırpındığını anlamıştım birden. Türlü açlıklara, doyumsuzluklara yol açan o nesne, nesne olmaktan çıkıp insan niteliğine bürünmüştü sanki; sanki –istemiş olsaydım– o gerekli ve kaçınılmaz çatışma yerine başka bir şey, belki de bir ezgi yaratabilirdim – yaratabilirdik. Bu duygu öyle güçlüydü ki, öfkeme karşın, boş Alan'ı çınlatan bir sesle arkasından bağırdım.

"Evie!"

Ama o hızlı adımlarla uzaklaşmıştı. Panayırın gürültüsü de sesimi duymasını önlemişti herhalde. Bir an, peşinden gitmeyi, gerekirse Mumhane Bayırı'nın karanlık ağzından içeri dalmayı düşündüm. Derken babamın evinde bir ışık yandı, annem bir perdenin önünden geçti. Evie'nin de arkasına bakarak sol elinin parmakları-

nın omzunun üstünden salladığını gördüm – ya da gördüğümü sandım. Bir an sonra da gözden kayboldu. Şaşkınlık içinde döndüm eve. Kimsenin tanımadığı bu kadınla o garip dil sürçmesini uzun uzun düşünecektim.

Oxford'da geçirdiğim birinci dönemin sonunda trenle Barchester'a döndüm, oradan da otobüse binip Stilbourne'a geçtim. Barchester'da, nedenini de pek anlamadan, epey oyalandım. Katedralin çevresinde dolaştım, kitapçı dükkânlarına girip çıktım. Saate bakıp da acele etmezsem son otobüsü de kaçıracağımı anlayınca otobüse koştum ve yol boyunca burnumu kitabımdan ayırmadım. Kitaba gömülmekle bir şeyi uzatabilecektim sanki. O 'bir şey'in ne olduğunu bilmiyordum ama Oxford'da geçirdiğim zaman olmadığı kesindi. Kimya, müzik tutkusunun yerini almıştı ve kimya çalışmanın oralarda tam günlük bir iş sayıldığını biraz şaşkınlık, biraz da öfkeyle fark etmiştim. Kimya da ilginç bir konuydu ama, eski tutkum, eski aşkım müziğe fazla zaman ayırmamı önlüyordu. Oxford'da geçirdiğim günleri uzatmak hevesinde olmadığım gibi, annemle babamı görmeye, onlara yeni gri pantolonumun modaya uygun geniş paçalarını göstermeye, birbirimizden ayrı kaldığımız süre içinde olup bitenleri anlatmaya da can atıyordum. Imogen evlenmiş, Evie Londra'ya gitmişti. Ben de aklı başında bir öğrenciydim; görev duygum, değer yargılarım yerli yerinde, dolayısıyla da vicdanım rahat.

Yine de kitabımın arkasına gizlenmiştim.

Ufukta beliren eski kara
Ardından, umulmadık bir para
Uzunluk, genişlikten yoksun,
Konum, oylumdan yoksun,
Dualar, gözyaşımdan yoksun.

Hiç yararı yoktu. Dünyanın en iyi şairi de olsa ne dediğini anlayamıyordum. Ben, sanat konusunda tek bir sapkınlığı olan bir bilim adamıydım. Bir ikincisiyle de baş edebilecek kadar akıllı olduğumu düşünmüşsem yanılmıştım. Kitabı bıraktım, neye hazırlandığımı bilmeden kendimi hazırlayıp bekledim. Sonunda, otobüs, arka yarısını ineklerin sağrıları gibi sallayarak, Eski Köprü'yü aştı. Karanlık çoktan inmişti. İki elimde iki valiz, duraktan eve kadar yürüdüm. Evde hiç ışık yoktu. Paspasın altında anahtar ararken annemin Alan'dan, Belediye Sarayı'nın oradan gelen sesini duyarak kapıda bekledim. Büyük bir sevgi ve heyecanla sarıldı boynuma. İçeri girdik. Durumu daha doğru dürüst yerleşmeden anladım. Babamın siyah keman kutusu elindeydi çünkü. Annemin üstünde de en şık gri elbisesi, göğsünde altın iğnesi, yanaklarında da hafif bir pembelik vardı. Gülüyordu, heyecanlıydı, pırıl pırıldı. Babamın keman kutusuyla duman rengi takım elbisesi olmasa da anlardım. Stilbourne Gösteri Sanatları Derneği iki üç yılda bir yeniden dirilirdi, ben de bu diriliş dönemlerinden birine rastgelmiştim. O dönemlerde olağanüstü bir canlılık gösterirdi annem. Şimdi de, kendisi piyanistliği üstlenmiş, özel lisenin bando şefini kıstırarak trombonculuk görevini kabul ettirmiş, Bumstead Piskoposluğu'ndan bir papazı viyolonselin, basımevinin dizgicisini de viyolanın başına geçirip babamı da birinci ve tek

keman olarak ortaya çıkarınca müzikal oyun için gerekli olan orkestrayı kuruvermişti. Bu orkestraların bir kurulup bir dağılmalarının nedeni üyelerin yetenekli yahut yeteneksiz olmaları değildi. Orkestra süreğen, üyelerinin sayısı da daha yüksek olsa, onları sığdıracak yer bulamazdık. Sahneye konan oyunların oyuncu kadrosu için de aynı sorun söz konusudur, müzikallerin koroları için de. O yüzden, pek çok müzikal ve pek çok oyunu küçültülmüş kadrolarla koymuşuzdur sahneye. Ayrıca, koca bir tiyatro salonumuz ve geniş bir sahnemiz, çok sayıda yetenekli oyuncumuz ve orkestramızı oturtabileceğimiz yerimiz olsa bile, bambaşka bir sınırlama çıkacaktı karşımıza: Toplumsal sınıfların sınırları yani. Özel okul kendine yeten, içine kapalı bir topluluktur, onlardan kimse bize yakınlık göstermez. Eski başçavuş, şimdiki bando şefinin orkestramıza katılmasının tek nedeni de kendisinin o kapalı toplumun dış sınırına yakın bir noktada yer almasıdır. Dahası, kasaba halkının yarısı Mumhane Bayırı ve Değirmen Yolu gibi yerlerde yaşayan kılıksız insanlar olduklarından onlar da aramıza katılamazlar. Evie güzel kızdı, sesi de çok güzeldi ama derneğin gösterilerinde rol almaya çağırılamazdı. Asla. Koro üyesi olarak bile. Doğru, sanat herkesin ortak malı, herkesin paylaşabileceği bir şeydir ama her şeyin de bir sınırı vardır. Onun için de, bütün tiyatro ve operet gösterilerinde, çevrelerinde görülmeyen bir sınır çizgisi bulunan bir avuç insanın görevlendirilmesi zorunludur. Kimse bu çizgiden söz etmez ama varlığı herkesçe bilinir.

Derneği besleyip diri tutan, toplumumuzun içinde dolaşan bir atardamardır. Kasabamız, belediye reisinin düzenlediği küçük törenlerden başka tören bilmez. Konuşmasını bilen, söylev çekenimiz, eğlence ve gösteri dü-

zenleyenimiz yoktur. Kendimiz tragedyayızdır biz. Arada bir boşalmamız gerektiğini bilmeyiz. *Dünya Haberleri*'ni izlerken geçirdiğimiz sarsıntı bizim boşalımımızdır. Gelgelelim atardamar arada bir yangılanır, kan basıncı artar. O zaman uykumuzda huzursuzca kıpırdanmaya başlarız. Ve son gösterinin ardından ölüm döşeğine yatırılan dernek gözlerini açarak yaralarını yalamaya koyulur. Yaraları çoktur; çünkü her gösteriden sonra oyunda rol alanların çoğu birbirleriyle selamı keserler. Rol yapmak, tutkulu oyun kişisi olmak, gösteriş yapıp etkilemek gibi hevesler günlük hayatımızdan gizlemek zorunda olduğumuz kıskançlıklarla kinleri, öfkeyi ve şiddeti körüklemiş, bu duygular çiçek açmışlardır. Böyle olması kaçınılmazdır. Bir operet hazırlamaya kalktık mı, yardım umabileceğimiz kişilerin yarısını ilk anda elden kaçırdık demektir. Baş kadın ya da erkek rolünü alamayan kişilerden birkaçı bu başarısızlığı öyle ağır bir hakaret olarak görürler ki çalışmalara katılamayacaklarını bildirirler hemen. Ya da –daha da kötüsü– küçük bir rolde oynamayı kabul eder, sonra da sabotaj eylemlerine girişirler. Perdelerimizi açtığımız üç gecenin sonunda oyunculardan yarısı birbirlerine alınmış, kırılmış, darılmışlardır. Kendilerini bir daha bu duruma düşürmemeye yemin ederler. Derneğimizin her yıl oyun hazırlamamasının nedeni budur. Yaraların kabuk tutması için belirli bir sürenin geçmesi gerekir. Düşmanlıklar unutulduğu, düşmanlar yeniden birbirini selamlamaya başladığı zaman atardamarın yangısı da artmaya başlar yine. Bir komisyon kurulur, son gösterinin yol açtığı hasar gözden geçirilir, ardından, Stilbourne Gösteri Sanatları Derneği'nin bir hayır derneği yararına şu ya da bu oyunu Belediye Sarayı'nda sahneye koyacağı açıklanır. Annemin yanaklarındaki pembeliği gö-

rür görmez anlamıştım. Benim Oxford'da olan biteni anlatmama gerek kalmayacaktı. Ne anlatılacaksa o anlatacaktı. Havalarda uçuyordu.

"Eee anne? Şimdi ne olacak bakalım?"

"Bir çay içelim diyorum. Kocacığım, çaydanlığın altını yakar mısın lütfen? Amaan, bayağı yorulmuşum... Çok iyi gidiyor, Oliver. Şimdiye kadar yaptıklarımızın en iyisi sanırım."

Bir ezgiden birkaç mezür mırıldandı, sonra da güldü.

"Adı ne peki?"

"*Kupa Papazı.* Müziği hiç kötü değil. Bazı bölümleri çok tatlı. Seveceksin."

"Görmeye hiç niyetim yok."

"Onu daha sonra konuşuruz," dedi. "Biliyor musun, bu kez profesyonel bir yönetmen getirttik. Oxford'da tanınan biri olabilir. Adı Bay De Tracy. Evelyn De Tracy. Duymuşsundur herhalde."

"Hayır, hiç duymadım."

"Her neyse... Çok tatlı bir adam. Her güçlüğü alt etmesini biliyor. Profesyonel denince sanırsın ki..."

"Ne güçlüğü?"

"Belediye reisinin salonu sözgelimi... Bay De Tracy, 'Ne yapalım, çocuklar,' dedi, 'biz de başka bir çare düşünürüz.' Hepsi bu kadar. Çay süzgecini getirmemişsin, hayatım."

"Belediye reisinin salonuna ne olmuş?"

"İster inan, ister inanma, kullanamazsınız, deyip çıktı. O gün bugündür kilitli duruyor."

"İyi ama o salon olmazsa..."

"Bay De Tracy dekorları elli santim öne çekti, oyuncular arasından dolaşıyorlar."

"İyi ama neden?"

"Yaa, sorarsın tabii! Acaba çay demlenmiş midir,

kocacığım? Neden biliyor musun, Oliver? Kızının yüzünden. *Onun* burnu sürtüldü tabii!"

"Yani o kadın?.."

"Evet, öyle!"

"Olamaz!"

"Öyle işte. Şimdi anlıyorsun değil mi?"

Elbette anlıyordum. Belediye reisinin kızı Bayan Underhill sahneye konan müzikli oyunların değişmez yıldızıydı. Çok yıllar önce şan öğrenimi görmüş, bir tiyatro mevsimi boyunca profesyonel olarak sahneye çıkmıştı. O günden sonra da Stilbourne'un değişmez 'genç kız'ı olmuştu hep. Öyle olması işleri basitleştirmişti bir bakıma. Hemen her kılıkta görmüştüm kadını; Kraliçe Elizabeth çağının kabarık etekleriyle, İran şalvarlarıyla, Çinli kostümüyle, daha neler neler. Sesi Londra'daki tiyatro salonlarını çınlatabilecek kadar güçlüydü. Bizim Belediye Sarayı'ndaki salonda söylemeye başladı mı insan ayakkabı kutusunda sanırdı kendini. Hatta bir gün, tepedeki ormandan Stilbourne'a inerken tiz bir do sesi duymuş, yakındaki hastanede birinin doğum yaptığını sanmıştım. Bu yıl göreve getirilen komisyon Bayan Underhill'e baş kadın oyuncu rolünü vermemişse, ihtiyar babası da salonunu derneğe vermezdi tabii.

"Ne yapıyorsunuz peki?"

"Arka merdiveni kullanıyoruz. Dediklerine göre sıkışıklık yaratıyormuş. Özellikle sahnenin sol girişinde. Aslında tek bir giriş var. Sağdan girmesi gerekenler dekorların arasından geçip dolaşmak zorunda. Zaman zaman dekorların sallandığını görüyorsun."

"Sallanmakla kalsa yine iyi," dedi babam. "O Johnson adındaki delikanlı olduğu gibi devirecekti bu akşam."

"İyi ama nasıl oldu da?.."

Annem anlamıştı.

"E yavrum, kadın ellisini aştı! Her güzel şeyin bir sonu vardır, değil mi? Onun da kendinden küçüklere fırsat tanımasının zamanı gelmişti artık."

"Ona ne rol verdiniz peki? Cadı falan mı olacak?"

"Elsie Underhill başrolde oynamazsa hiçbir rolde oynamaz. Hoşsun yani, Oliver! Elsie Underhill aramızdan ayrıldı tabii! Epey de patırtı koptu haa! Kimileri Claymore'un da patavatsızlık ettiğini söylüyorlar ama..."

"Claymore mu? Baş erkek oyuncu o mu yine?

Norman Claymore, *Stilbourne Advertiser*'ın sahibi, kısa bir süre önce Imogen'le evlenen herif. Bayan Underhill'in yerine kimin geçtiğini anlayınca yüreğim hop etti.

"Çok güzel bir çift oldular, yavrum. Gerçi Bay Claymore'un sesi biraz zayıf..."

"Sesi sivrisinek sesinden farksız!"

"Tipi de Ivor'a pek benzemiyor ama Bayan Claymore –Imogen Grantley yani– tam bir prenses!"

Bilmez miydim! Keşke Oxford'dan hiç gelmeseydim.

Babam, "Bayan Claymore'un sesi," diye başladı.

"Aman canım! Sen bir çay daha içsene hayatım."

Imogen'in şarkı söylediğini bilirdim. Kızın hünerlerinin sonu yoktu ki. Ertesi gün çok, çok uzun bir yürüyüşe çıkmaya karar verdim. Yoksa sesini duyar, yeniden tutulabilirdim.

"Merdiven çok kalabalık oluyordur herhalde."

"Orkestradakiler oradakilerin durumunu pek bilmiyorlar tabii. Sen anlatırsın artık."

Aklım hâlâ Imogen'de olduğundan dalgın dalgın başımı salladım. Derken birden uyandım.

"*Ne* dedin, anne? Ben mi? Merdivende mi?"

"İlk perdede bir sahne var... Hemen başlarda..."

"Dur! Bir dakika dur!"

"Ne söyleyeceğimi bilmiyorsun ki! Daha duymadın ki!"

"Bak anne..."

"Bir sahne var... Romanya'da mı, Ruritanya'da mı, öyle bir yerde geçiyor. Bir lokantada. Kız, adamın kılık değiştirerek gezen kral olduğunu bilmiyor. Adam da kızın Paflagonya prensesi olduğunu bilmiyor. Fikir olarak çok güzel bir fikir değil mi? Bu oyun yazarları böyle şeyleri nasıl akıl ediyorlar bilmem..."

"Olmaz, anne! Bak başından söylüyorum..."

"Ve çingene kemancı kızla oğlana keman çalıyor tabii. Zaten ondan sonra âşık oluyorlar birbirlerine..."

"Olmaz dedim!"

Dikkat ettim, babam ne anneme bakıyordu ne de bana. Fincanının içini inceliyordu fal bakarcasına.

Annem, "Gözünün önüne getir," diye sürdürdü. "Çingene keman çalıyor, kızla oğlan *çok* romantik bir konuşma yapıyorlar, sonra kral kemancıya bir kese altın fırlatıyor, o da keseyi alıp sahneden çıkıyor. Derken orkestra da o çigan müziğini çalmaya başlıyor. O zaman oğlan –kral yani– kıza sokularak şarkıya başlıyor." Heyecanına gem vuramayan annem de büyük bir coşkuyla şarkı söylemeye başlamıştı. "Şafak söküyor, sevgili yavrum, şafak söküyor kalbimde..."

"Olmaz dedim."

"Yapma, Oliver!" Heyecanı sönmüştü. "Mızmızlık etme işte! Kemana tel yerine iplik takıp Smith'lerin oğlunu çingene rolüne çıkardık. Onun yerine baban çalıyor, çocuk da yay çekerek çalarmış gibi yapıyor. Ama beceremiyor işte. Yayını müziğe uygun bir biçimde oynatamıyor bir türlü. O yüzden söz verdim Bay De Tracy'ye. Son temsilde dedim, –yarın yani– Oliver çingene kemancıyı oynamaktan onur duyacaktır."

Bir kurtuluş yolu bulmaya çalıştım.

"Bak anne, aylardır keman çalmadım! Ayrıca, ne kadar uğraşırsam uğraşayım yarın akşama kadar bir şey ezberleyemem."

"Bir şey ezberlemeye gerek yok, yavrum."

"Nasıl yok? Ne yapıyor bu sizin çingene? Nota sehpasıyla notasını yanında mı taşıyor?"

"Oxford'a gitmeden çaldığın çigan müziği var ya," dedi annem. "Çok sevmiştin hatırlarsan... Üç hafta süreyle, *bütün* gün aynı şeyi çalıyordun. Çingenenin çaldığı parça o işte! Bana kalırsa çok da güzel çalıyordun."

Ağzımı açtım... ve kapattım. Babama baktım suçlarcasına. O fincanını inceliyordu hâlâ. Anneme de suçlarcasına baktım ama o da iyice sakinleşmiş, tatlı tatlı gülümsüyordu.

Ertesi sabah –bir cumartesi sabahı– annemle birlikte Belediye Sarayı'na gittim ister istemez. Batı yönündeki kapıdan girdik ve üç kişinin bizi beklediğini gördük. Imogen'le Bay Claymore sahnedeki masanın başına oturmuşlardı. Neyse ki tanıştırma töreni yapılmasına fırsat kalmadı çünkü hızlı adımlarla ilerleyen annemin peşinden giderken keman kutusunun kilidi açıldı, içindekiler yere döküldü. Onları toplayıp kalktım. Oradakiler gözlerini bana çevirdiklerinde bir elimde keman, bir elimde yay hazır bekliyordum. Imogen'e baktım. O güzel, yüzünü kırıştıran gülüşüyle gülümsedi ama hiç sesini çıkarmadı. Bay Claymore konuşuyordu çünkü. Buzlu camda gezdirilen tırnağın çıkardığı sese benzeyen sesiyle.

"Evet, Evelyn, geldi. O kısa diyaloğu geçsek yeterli olur, değil mi?"

Dekorların arkasından adamın kostümünü görünce bu sözlerin de oyunda geçtiğini sandım önce.

Annem, "Bay De Tracy," diye seslendi. "Size oğlum Oliver'ı tanıtayım. Oliver, bu bay da Evelyn De Tracy."

Bay De Tracy eğilerek selam verdiyse de konuşmadı. Sahneden bana bakıp gülümsemekle yetindi ve bekledi. Çok zayıftı. Boyu da çok uzun. Paçaları dublesiz siyah beyaz kareli pantolon, neredeyse dizlerine kadar inen bir ceket giyiyordu. Yeleği işlemeliydi, onun üstünde siyah bir fular görülüyordu. Gömleğinin yakası da kelebek yakaydı. Merak etmiştim, o kılıkta birinin Romanya ya da Ruritanya'da ne işi olabilirdi acaba? Adamın, yönetmenliği üstlendikten başka bir de rol alması büyük incelikti doğrusu.

Gelgelelim Bay Claymore sabırsızlanmaya başlamıştı. O da tuhaftı çünkü haftalık gazetesi perşembe günü verilirdi baskıya. Annem bana baktı.

"Kemanın akortlu mu, yavrum?"

Orkestrayı sahneden ayıran yeşil çuha perdenin önüne geçip bana piyanoyla bir la vermesini istedim. Ben kemanımı akort ederken Bay Claymore da Bay De Tracy'yle konuştu.

"Bu işi bana mı bırakırsın, Evelyn? Yoksa sen mi yapmak istersin?"

Bay De Tracy'nin ilginç bir özelliğine dikkat etmiştim. Titriyordu adam. Uzun yüzünün ifadesi değişmiyor, yüzünden hiç silinmeyen baygın gülüşü olduğu gibi kalıyordu ama uzun, etsiz gövdesi titriyordu. Üç dört kere sarsıldıktan sonra yine duruluyordu. Bacaklarına da yayılıyordu titremesi. Dizleri iki yana gidip geliyordu.

"Sana bıraksam daha iyi olacak, Norman. Başından beri gerçek bir profesyonel gibi çalıştın!"

Bay Claymore biraz şişindi.

"Bölüm yükünü hafifletmek için, Evelyn. Tek istediğim seni bir yükten kurtarmak."

"Benim gibi eski profesyoneller de senin gibilerinden her zaman ders alabilir, Norman. Yeteneğin su götürmez."

Bay Claymore gülümsedi.

"İtiraf ederim ki zaman zaman benim de aklımdan geçmemiş değildir ama... Neyse, dur bir düşüneyim."

Sarkmaya başlayan gıdısını beyaz eline dayayıp düşündü. Bay De Tracy baygın baygın gülümseyerek bana bakıyordu hâlâ. Gözleri kocamandı, eski bilardo toplarına benziyordu. Saçının çoğu dökülmüş, tepede kalan bir siyah tutam hafif yana ve arkaya taranmıştı. Gülüşü dostça bir gülüş olmakla birlikte çeşitli anlamlara da gelebilirdi.

Bay Claymore oturduğu yerde doğruldu.

"Evet, tamam. Hopla bakalım, evlat!"

Sahneye çıkıp Imogen'in bir metre uzağında durdum.

Sivrisinek sesi, "Sahne şöyle bir sahne," diye başladı. "Zengin müşterileri görüyorsun, keman çalarak yavaş yavaş, yavaş yavaş sokuluyorsun. Sonunda *şurada* duruyorsun... Ben altın kesesini fırlatıncaya kadar. Ben konuşmaya başlayıncaya kadar istediğin gibi gıygıylarsın ama ben konuşmaya başlayınca keman sesinin hafiflemesi gerek. Usulca çalacaksın o zaman. Ben altın kesesini fırlatıncaya kadar! Sonra da eğileceksin... İyice eğilecek ve geri geri giderek sahneden çıkacaksın. Anlaşıldı mı?"

Imogen portakal rengi kazakla açık yeşil etek giymişti. Parmağındaki pırlantalı yüzüğün arkasında altın nikâh yüzüğü görülüyordu.

"Ey Tanrım! Bu çocuk beni dinlemiyor ki! Olly, bak çocuğum..."

Bay De Tracy, "Böyle pat diye başlamak kolay değildir," diye mırıldandı arkamda. "Sanırım çekingenlik duyuyordur. Onun yerine olsam ben de duyarım."

"Söylediklerimi duydun mu?"

"Evet, Bay Claymore."

"Norman desen daha iyi olur sanırım. Nereden gireceğini de bilmesi gerekir, değil mi?"

"Smith denen o delikanlı nereden girdiyse o da aynı yerde girecek elbette."

Bay De Tracy'nin sesi yumuşacık, dupduru bir sesti, o da malının değerini belirmiş gibi damla damla akıtıyordu sözlerini.

"Belki... *belki* Smith'in sahnenin gerisinden, ortadan girdiğini bilmiyordur."

Bay Claymore alnını yumruklayıp gözlerini yumdu.

"Dün gece salonda değil miydi yani?"

Aşağıdan annemin sesi geldi.

"Dün gece Oxford'dan çok geç döndü. Dönem sonunun telaşı falan. Üniversitede büyük başarı göstermiş Oliver. Öyle değil mi, Oliver?"

Bay Claymore yumruğunu masaya dayayarak gözlerini açtı.

"Bana söz verilmişti. Dün gece oyunu izleyecek, havasına girecekti!"

Bay De Tracy biraz titreyip duruldu.

"Heyecanlanma ahbap! Elimizden geleni yapacağız."

"Evet, öyle olacak. Şimdi bak, delikanlı... Ben, dünyada bundan daha güzel bir yer olamayacağını düşünmeye başlıyorum, dediğimde sen de keman çalmaya başlayacaksın. Anladın mı?"

"Evet, Bay Claymore."

"Sonra, 'Müzik benim söylemediklerimi, söylemeye cüret edemediklerimi söylüyor' dediğim zaman da kemanın sesi iyice hafifleyecek."

"Olur, Bay Claymore."

Branda bezinden yapılmış dekorların arkasına geçtim. Ancak elli santimlik bir aralık vardı durduğum yerde. Imogen o güzel sesiyle bir şeyler söylüyordu.

"Ürkütücü bir yer gibi geliyor bana. Perili ev gibi. Korkuyorum."

"Bense dünyada bundan daha güzel bir... Hayır! Bir dakika! Baştan alıyorum. Bense dünyada bundan daha *güzel* bir yer olamayacağını düşünmeye başlıyorum."

Sahneye çıkıp çalmaya başladım ama pek fazla çalamadım çünkü Claymore ayağa kalkmış kollarını sallıyordu.

"Kes! Kes! Kes!"

Bay De Tracy de omzuma sarılmış kolumu okşuyordu.

"Norman," dedi. "Norman, sevgili dost, şimdi işi bana bırak. Ah, sakın yanlış anlama! Sesini ve gücünü bu geceye saklayabilmen için öyle diyorum. Yalnızca bunun için."

Bay Claymore iskemleye yığılarak acı bir kahkaha attı.

"Pekâlâ, Evelyn. Sen öyle diyorsan."

Parmaklarıyla masanın üstünde trampet çalmaya başladı. Sonunda Imogen dayanamayıp kocasının elini tuttu ve ona, duygularını anlıyorum dercesine baktı. Bay De Tracy o dupduru, yumuşak sesiyle sözcükler damlatıyordu kulağıma.

"Sevgili çocuk, kemanı öyle güzel çalıyorsun ki bu sahnede aksayan hiç, hiçbir şey olmamalı bence. Sence de öyle değil mi? Şimdi bak, o güzel, erkekçe yürüyüşünle girersen, *şurada* oturan kralla prensese iki mezür çalmadan orkestranın yanına varmış olursun. Öte yandan, heybetli adımlarından bir tekini atıp durayım desem..." Konuşurken dirseğimi pıtpıtlıyordu boyuna. "... o zaman da bir çingene kemancıdan beklediğimiz kadar

alçakgönüllü, boynu bükük ve ezik görünmezsin. Öyle değil mi? Ha?"

"Herhalde öyledir, efendim."

"Sevgili çocuk, Evelyn de bana. Herkes öyle der. Ben de sana Oliver derim. Olur mu? Şimdi şu girişi bir iki kere deneyelim... Bak, şöyle küçük küçük adımlar atmalısın. Ayağını, kaldırdığın yere koyacaksın neredeyse. Böyle yürürsen –ister inan, ister inanma– sahne olduğundan çok daha büyük görünecektir seyirciye. Evet, öyle! Evet, çok güzel."

Boynu bükük çingene kemancı küçük adımlarla ilerlerken o kadar eğilmişti ki şimdi iki büklüm duruyordu neredeyse. Bay De Tracy'nin dizlerini yakından görebiliyordum şimdi. Eklemlerin sağdan sola, soldan sağa böylesine bir rahatlıkla ve hızla gidip gelebilmesine şaştım.

"Oliver! Sevgili çocuk! Söylemene hiç gerek yok! Sen daha önce de sahneye çıkmışsın!"

"Yoo, hayır. Hiç çıkmadım."

"Okul müsamerelerinde de çıkmadın mı?"

"Denediler ama sahnedeki eşyalara çarpmadan dolaşamadığım için sonunda vazgeçtiler."

"O zaman seni kutlamak gerek! Seni de, anneni de."

Karanlık salondan annemin kahkahası yükseldi.

"Aman, Bay De Tracy! Emin olun..."

"Keman çalmakta gösterdiği *müthiş* başarının dışında, oyunculuk konusunda da doğuştan yetenekli... Evet, arkadaşlar, hepimiz hazır mıyız?"

Bay Claymore yine acı acı güldü.

"Biz nicedir hazırız, dostum."

"Pekâlâ, Oliver, girişe hazırlan."

"Bense dünyada bundan daha güzel bir yer olamayacağını düşünmeye başlıyorum."

Küçücük adımlarla sahnenin ortasına kadar yürüyüp çalmaya başladım. Pianissimo'ya geçmek için Bay Claymore'un, 'Müzik benim söylemediklerimi' diye başlayan cümlesini bekliyordum ama öyle bir şey söylemedi. Konuşmayı bırakmış, ayağa kalkıp kollarını sallamaya girişmişti.

"Olacak şey değil!" diye bağırdı. "Hayır, gerçekten olacak şey değil! Tanrım!"

"Ben sizin şey demenizi bekliyordum..."

"Dedim! Bağıra çağıra söyledim."

Bu kez Bay Claymore'un omzuna sarıldı Bay De Tracy.

"Norman, sevgili dost... Şimdi sana sert davranacağım. Dayanabilirsin değil mi?"

"Tanrım! Ey Tanrım!"

"Sanatçı duyarlılığı işte... Sakin ol, dostum. Hadi bakalım, şimdi biraz daha iyisin değil mi?"

"Of Tanrım!"

Uzunca bir sessizlik oldu. Bay De Tracy baş oyuncunun sırtını pıtpıtlıyordu. Sonunda Bay Claymore yumruğunu alnından çekip gözlerini açtı. Imogen yine o güzelim yüzünü kırıştıran gülüşüyle güldü kocasına. Bay Claymore başını Bay De Tracy'nin omzuna dayadı, kolunu tutup sıktı.

"Özür dilerim, Evelyn. Affedersin dostum."

"Zararı yok, dostum, hiç zararı yok. Acaba, diyorum... Biraz ara versek mi, Norman?"

"Hayır, hayır."

"Emin misin, dostum?"

"Hayır, hayır."

Bay Claymore başını arkaya attı, saçını düzeltip masanın başına döndü.

Imogen kocasının elini tuttu yine. Bay De Tracy gülümseyerek bana döndü.

"Sevgili çocuk, ne yapıp edip; alçalmak zorundayız. Nasıl diyeyim?.."

Elini çenesine dayadı. Sarı bilardo toplarının üstündeki benekler salonun karanlığını gözlüyordu.

"Evet, zorunlu..." Elini çenesinden çekti, başparmağıyla işaretparmağının arasındaki görünmeyen bir nesneyi çevirmeye koyuldu. "Sesin kısılması zorunlu."

Masadan sivrisineğin vızıltısı yükseldi.

"Babası kemanına bir zımbırtı takıyordu."

Bay De Tracy kollarını iki yana açtı.

"Tüh, benim aklım neredeydi! Bir kıskı! Evet, bize bir kıskı gerekli!"

"Hayır, olamaz!" Annem karanlık salondan sesleniyordu. "Oliver'ın kemanına kıskı takılamaz. Ömrümde böyle saçma şey duymadım."

"Bak, anne..."

"Dur, Norman, dur! Sakin ol. Bu işi bana bırak. Sen gücünü temsile saklamalısın. Sevgili bayan..." Bay De Tracy tatlı tatlı gülümseyerek salona baktı. "Oğlunuzun neden kıskı kullanamayacağını sorabilir miyim?"

Annem şirret bir sesle karşılık verdi:

"Çünkü sahnede olacak. Kemana takılan kıskıyı da herkes görecek."

"Hımm... Haksız da değil, Norman."

"Evelyn, dostum... Kim fark edecek? Herkes kralla prensese bakıyor olacak. Kemancının varlığı bile fark edilmez."

"Herkes Oliver'a bakıyor olacak, Bay Claymore! Herkes kemanı dinliyor olacak. İyi yani... Siz, sahnenin ta gerisinde çalınan tek bir kemanı bastırabilecek bir sesle konuşamıyorsunuz diye..."

Bay Claymore, "Tek bir keman!" diye inledi. "Oğlan bando mızıka kadar gürültü yapıyor!"

"Size keman çalmayı kabul etmek inceliğini gösteren bir delikanlıya... Yoo, hayır, buna katlanamam."

"Sakin ol, Norman. Otur şuraya. Sen de otur, Imogen... Şimdi, sevgili bayan..."

"Bu oyunda müzisyenlere yeterince saygı gösterilmiyor..."

Bay Claymore alnını yumruklayarak masaya yığıldı.

"Yoruldum... Tanrım, nasıl yoruldum!"

Hepimiz sustuk. Utancımdan başımı öne eğince Bay De Tracy'nin dizlerinin nasıl bir hızla açılıp kapandığını görerek adamın yere düşmesinden korktum. Çekingen bir havayla söze karıştım.

"Bir yolu var... Oyun hilesi gibi bir şey..."

Bay De Tracy –dudakları hafif aralık, benekli bilardo topları bana dönük– baygın baygın gülümsüyordu hâlâ.

"Evet? Seni dinliyorum, Oliver..."

"Aslında hile... Ama... bir penilik bir para kullanırsam... En iyisi eski bir paradır... Telleri önce biraz gevşetmem gerekir. Sonra... şu noktaya parayı şöyle yerleştiririm... La telinin üstünden, re telinin altından, sol telinin üstünden geçecek şekilde... Mi telini pek fazla etkilemez ama bu parçada onu çok kullanmıyorum nasıl olsa. Şimdi bir dakika durun. Yeniden akort yapmam gerekir."

"Evet, bunu görmezler. Şimdi hoşunuza gitti mi, Bay Claymore? Oliver'ın kemanını kimse duymayacaktır artık."

Bay De Tracy hayran hayran bakıyordu bana.

"Bu çocuk dâhi!" dedi. "Kesinlikle!"

"Nasıl yoruldum! Of Tanrım!"

"Evelyn, bence Norman'ın biraz dinlenmesi gerekir..."

"Sevgili Imogen... Güzel kızım. Şimdi önemli olan oyun! Norman, dostum, sana yine sert davranacağım. Zorbalık edeceğim. Hadi bir kere daha deneyelim şu sahneyi. Ondan sonra herkes gidip güzel bir içki içebilir. Hazır mısın, Oliver?"

"Bense dünyada bundan *daha* güzel bir yer olamayacağını düşünmeye başlıyorum."

Başımı yana çevirip kulağımı tellere iyice yaklaştırınca cılız bir ses duymayı başarabildim. Öbür kulağım da Bay Claymore'un konuşmasını duyabiliyordu. İkimiz de sivrisinek gibi vızıldıyorduk şimdi. Hortlakların keman çalmasını andıran bu olguyu ilginç bulmaya başlamıştım ama parçanın sonuna gelmeden Bay Claymore cebinden küçük bir kese çıkararak bana doğru fırlattı.

"Havada yakalaman gerekecek, sevgili çocuk." Bay De Tracy her zamanki gibi yumuşacık bir sesle konuşmuştu ama sivrisinek vızıltısının yanında güm güm ötmüştü sözleri. "Havada yakalayamazsan yerlere eğilmek gerekecek."

"Peki efendim," dedim. "Şimdi oldu mu?"

"Çok iyi oldu hem de. Kusursuz!"

Annem salonun gerisindeki bir yerden bağırdı. "Ben hiçbir şey duyamadım. Tek bir nota işitmedim."

Bay Claymore ateş püsküren bakışlarla baktı karanlığa. "Bu sahne romantik bir sahne," diye seslendi. "Neredeyse benim söylediklerimi de duymadığınızı ileri süreceksiniz!"

Annem bir kahkaha attı. Şakrak bir kahkaha.

"Eh, doğrusunu söylemek gerekirse..."

"Evelyn, dostum! Ne düşündüm biliyor musun? Bu çocuktan yararlanabiliriz! Büyük düetten önceki sahnede! Hatırladın mı?"

"Elbette dostum. Ama sahnede çingene kemancı kullanamayız. Çingenenin sarayda işi ne?"

Onlar geleceğimi kararlaştırırken, ben, kemanımla yayım elimde, sessizce bekledim.

"Çok iyi olurdu! Bu oyun ilk oynandığında o sahnede en az bir düzine saraylı vardı."

"Evet, fena fikir değil, dostum. Hiç fena fikir değil."

"Nöbetçi olabilir. Kılıcını çekip hazır olda durur. Sonra da selam vererek çıkar."

"Nerede durmasını istersin?"

"Şurada. Hayır, orada. Hayır, sahnenin gerisinde, tam ortada. Pencerenin önünde."

"Bence önde, sağda durması daha iyi olur. Bir dakika şuraya geçer misin, sevgili çocuk?"

"Bu oyunu Ivor'dan seyrettiğimde, o bir el hareketiyle gönderiyordu saraylıları. Şöyle bir el sallayıp hepsini yolluyordu... Ama bizim tek bir nöbetçimiz olduğuna göre bir iki söz etmem gerekir sanırım."

"Onu biraz sonra düşünürüz, Norman. Bu arada teknik bir sorun çıkıyor karşımıza. Nöbetçi ne giyecek?"

"Zırhlı nöbetçilerden biri olsun," dedi annem. "Miğfer ona çok yakışacaktır."

"Ona hiç kuşkum yok, sevgili bayan. Ama ne yazık ki o üniformaların beşini de korodakiler kullanıyorlar. Bu sahne oynanırken de, koro, kadınlarla birlikte merdivende bekliyor olacak. Oradan son sahneye girecekler hep birlikte."

Bay De Tracy kollarını iki yana açtı, başını yana eğdi, ayrı ayrı hepimizin yüzüne bakıp çaresizlikle gülümsedi.

"Görüyorsunuz ki yapılacak bir şey yok."

Rahat bir soluk alacakken annemin yerinden kalkıp

hızlı adımlarla sahneye yaklaştığını duydum. "Durun Bay De Tracy... Herhalde bir şeyler bulabiliriz."

"Bak anne..."

"Ah, bayan, sadece bir..."

Bay Claymore alnına bir şaplak indirdi.

"Buldum! Bir dakika."

"Evet, Norman?"

"Bende bir kostüm vardı... Gazetede çıkan resmimi de göstermiştim sana."

"Evet, dostum, göstermiştin."

Imogen birden canlandı. "Barchester Festivali'nde sahneye koyduğumuz oyun. *Bin Yıllık Tarihimiz!* Norman'a çok yakışmıştı o kılık."

"Gördün mü? Oliver'a benim kostümümü giydiririz. Saray muhafızı olur. Kralın muhafız kıtasından biri!"

"Evet, olabilir ama bir de şapka gerekli. Şapkayı unutma dostum."

Annem, "Bende öyle bir şapka var," diye atıldı. "Geniş kenarlı, siyah bir fötr şapka. Eskimişti zaten."

"Yapma anne, bence..."

"Sen bir dakika sus Oliver. Öğleden sonra elime alırsam üstüne bir kurdele geçirir, bir de kokart takarım."

"Aaa, o çok iyi olur!"

Bay Claymore masanın üstünde trampet çalmaya başlamıştı yine.

"Kostüm bölümündeki arkadaşa haber vermemiz gerekir mi acaba?"

Bay De Tracy, "Bir de renk sorunu var," dedi. "Kralın muhafız kıtasındakiler kırmızı-siyah üniforma giyerler."

Bay Claymore güldü.

"Unutma ki oyun Macar sarayında geçiyor. Macaristan kralının muhafızları İngiliz sarayında kullanılan renklere bağlı kalmak zorunda değiller ki."

"Sen de her şeyi düşünüyorsun, Norman! Ama sorun yine çözümlenmedi. Muhafıza bir mızrak ya da kargı vermemiz gerekir. Sen Barchester'daki temsilde mızrak ya da kargı kullanmış mıydın?"

Bay Claymore, "Alay mı ediyorsun?" diye sordu. "Benim kılıcım vardı. Kılıcım, atım ve bir sürü uşağım."

Bay De Tracy gülümsedi.

"Sana az bile. Ama mızrak bulamayacağımıza göre bu işten vazgeçmek zorundayız."

Dikkat çekmeden sahneden çıkmaya çalıştım.

"Olly! Dur bir dakika, çocuğum. Henry Williams'ı bulalım. O tam aradığımız adam. Eve giderken ben uğrarım. Henry bize bir mızrak yapar çabucak."

Annem yeşil çuha perdenin gerisinden seslendi: "Yanılmıyorsam, yanılmıyorsam tabii, kral muhafızlarının ayakkabılarında da toka ya da kokart gibi bir şey olacaktı."

Bay De Tracy, "Siz bir yerden bir resim bulursunuz," diye söylendi. "Bir saray muhafızı resmi bulacağınıza hiç kuşkum yok, sevgili bayan."

Annem, "Aaa tabii," dedi. "Tabii bulurum. Oliver'in *Çocuk Ansiklopedisi*'nde bile olacaktı."

"Anne! Allah aşkına..."

"Tamam," dedi Bay Claymore. "Sen kostümü öğleden sonra bizim evden alabilirsin, Oliver. Mızrağı da Henry hazırlar. Akşama kalmaz sanırım. Onu da oradan alırsın. Şimdi bu son sahneyi bir prova edelim bakalım."

Salona inerek kemanımı, yayımı ve bir penilik madeni paramı bıraktım. Anneme ateş püsküren bakışlarla ya da pis pis bakmaya çalıştım ama içerisi karanlık olduğundan hiç fark etmedi. Sahneye döndüğümde Imogen'le Bay Claymore karşı karşıya durmuş, birbirlerini bir duvarın üstünden gözlermiş gibi, başlarını da

havaya kaldırmışlardı. Bay De Tracy elindeki uzun saplı süpürgeyi inceliyordu. Bana uzattı süpürgeyi.

"Mızrağını al, çocuğum. Sağda, sahnenin önünde duracaksın. Oradan bir yere gitme."

"Bana bir replik bul, Evelyn. Muhafızı savmak için bir şey söylemem gerekir. Bir şey düşünsene!

"Sen de Ivor gibi elini sallasan yetmez mi?"

"Tamam, buldum sanırım. Şöyle diyeceğim: 'Ama durun, altes, henüz yalnız değiliz...'" Bana dönerek elini suratıma uzattı. "Bizi yalnız bırak!"

"Harika! Çok dramatik. Ivor kendisi gelse bundan iyi replik yazamazdı!"

"O zaman bizi selamlaması gerekecek tabii."

"Mızrakla nasıl selam verilir acaba?"

"Öne eğip sivri ucunu yere değdirsin. Bir dene, Olly! Dur çocuğum, dikkat et! Gözümü çıkaracaktın neredeyse!"

Dizlerinin titremesi geçince, "Sanırım sivri ucunu yere değdirmekten vazgeçmeliyiz," dedi Bay De Tracy. "Yan döndü mü sahnenin ortasına kadar uzanıyor mızrak. Belki... İzin verir misin, Oliver? Şöyle dursan... Sonra kral sana yaklaşıp o görkemli el hareketiyle çıkmanı bildirince... Şöyle... Sağ elinde duran mızrağı şöyle hafifçe yana eğerek... Sol omzundan biraz aşağı belki... Tamam mı? Sonra da asker adımlarıyla ilerleyip şuradan çıkarsın. O güzel, erkekçe yürüyüşünü de bir daha görmüş oluruz. Bir dene bakalım."

"Bizi yalnız bırak, oğlum."

"Ah, hiç olur mu!" Annem şakrak bir kahkaha attı yine. "'Oğlum' der mi hiç? Kral, saray muhafızına oğlum der mi?"

"Siz ne demesini isterdiniz? Rütbesini söylesin mi? Nasıl bir rütbeyi uygun bulursunuz?"

"General olabilir." Annem hâlâ gülüyordu. "'Bizi yalnız bırakın, general.' Kulağa hoş gelmiyor mu?"

"Bacak kadar çocuğa general demem ben!"

"Haklısın dostum. General olmak için biraz genç gerçekten. Oliver, sence rütben ne olabilir çocuğum? Kendini ne gibi hissediyorsun?"

"Bilmem. Bana kalsa..."

"Ben 'çavuş' dedim. Çavuşa razı mısınız, sayın bayan? Siz hoşnut olun da..."

"Beni hiç düşünmeyin, Bay Claymore. Bu oyunda ben yalnızca müzikle ilgileniyorum. Ama sorduğunuza göre söyleyeyim! Bence albay rütbesi daha uygun."

"Albay! Hah! Şu oğlanın albaya benzer yanı var mı?"

"Ağır ol, Norman! Ağır ol, dostum."

"Albay!"

"Binbaşıya ne dersin peki? Oliver, sen kendini binbaşı gibi hissettiğini söyleyebilir misin?"

"Binbaşı çok uygun. Oliver, sence de öyle değil mi, yavrum?"

Bay Claymore üç adımda sahnenin önüne geldi. Sıkılı yumrukları iki yanında, yüzü beyaz ve terliydi. Her yanı seyiriyordu sanki.

"Sayın bayan," diye başladı. "Az önce, yalnızca müzikle ilgilendiğinizi söylemiştiniz bize. Öyleyse lütfen ilgi alanınızın dışına çıkmayın."

Annem çıngırak sesi gibi öten bir kahkaha attı.

"Ben nota okumasını biliyorum hiç değilse. Bazı kimseler gibi, ezgiyi dinleye dinleye öğrenmek zorunda kalmıyorum."

Sahneye çöken sessizlik korkunçtu. Bay Claymore topuklarının üstünde sert bir dönüş yaparak ağır adımlarla sahnenin gerisine çekildi, köşede, burnunu dekorlara dayayarak durdu. Ben de süpürgeme bakarak sık-

kın sıkkın duruyordum. Imogen oturuyordu hâlâ. Yüzünde donup kalan gülüşüyle orman perileri gibi gülümsüyordu. Sessizlik uzadıkça uzadı.

Annem birden piyanoya gidip kapağını tuşların üstüne indirdi. Gümleterek. Sonra da notaları toplamaya koyuldu. O loş ışıkta bile, onun da Bay Claymore gibi titrediğini gördüm.

"Hadi yürü, Oliver!"

"Nereye?"

"Nereye olacak? Eve! Hayvanat bahçesine gidecek değiliz ya!"

Bay De Tracy sahnenin ortasına yürüdü. Sonsuz, sınırsız anlayış ve sevgi ifade eden bir gülüş ve bir kol hareketiyle, annemin titreyen altın iğnesinden başlayıp Bay Claymore'un kıvırcık saçlarına varıncaya kadar, herkesi, hepimizi kucaklayıp bağrına bastı. Gelgelelim onun bir şey söylemesine fırsat kalmadan Bay Claymore önünde durduğu boyalı dekorlara şarkı söylemeye başladı.

"Bir daha mı! Asla! Yoo, hayır, asla! Bundan böyle, asla!"

Annem piyanonun kapağını bir kez daha gümletti.

"Emin olun duygularınızı paylaşıyorum, Bay Claymore. Bir daha mı, asla!"

Bay De Tracy sevecen bir gülüşle başını salladı.

"Sanatçı bunlar! Gerçek birer artist! Hepsi sapına kadar sanatçı! Sanatçı kaprisi yapıyorlar. Hadi kızlar, hadi çocuklar... Imogen, tatlı kızım... Olur böyle şeyler. Duygusal insanlar, sinirler gerilmiş... Ben ne kavgalar gördüm! Üstünde durmaya değmez. Hadi bakalım, hadi..."

Annem piyanoya iki eliyle yapışmış yan gözle sahneye bakıyordu.

Bay Claymore şarkısını bitiremiyordu bir türlü.

"Bir daha mı! Aaa yoo! Yoo asla!"

"Bak anne... Gel şu işi bitirelim..."

"Imogen, sevgili yavru..."

"Benim karnım acıktı, Norman. Lütfen şekerim!"

"Sapına kadar sanatçı."

Uzunca bir sessizlik daha oldu. Derken annem oldukça ölçülü bir gülüşle güldü ve gözlerini piyanoya dikerek bekledi.

"Uzatma anne. Ne önemi var? İsterse 'amca' diye seslensin bana!"

Bay De Tracy duvarlardan yankılanan bir kahkaha attı. Bizi de onunla birlikte gülmeye çağırdığını anlatmak için kollarını iki yana açmıştı.

"Şimdi hepinize zorbalık edeceğim ama! Söyleyin bakalım! Bu oyunun yönetmeni kim? Ha? Sevgili bayan? Oliver? Imogen, tatlı yavru? Norman, yiğit dost! Bütün yükü o geniş omuzlarında taşıyamazsın biliyorsun!"

Bu kez sessizlik biraz daha kısa sürdü. Bay Claymore yüzünü yan çevirip boğuk bir sesle konuştu:

"Yüzbaşı. Yüzbaşı diyebilirim. 'Bizi yalnız bırak, yüzbaşı.' Öyle diyebilirim."

Bay De Tracy sararmış bilardo toplarını salona doğru çevirerek gülümsedi.

"Evet, ne diyorsunuz?"

"İşin orası beni zaten ilgilendirmez. Bay De Tracy. Ben yalnızca müzikle ilgilenirim. Siz kendi aranızda karar verin. Bundan sonra da ağzımı açmam."

Bay Claymore yine olduğu yerde dönmüş, yumruklarını sıkarak ağzını açmıştı ama konuşmadı. Ağzını kapatıp öylece durdu. Bay De Tracy tatlı, uzlaştırıcı gülüşüyle gülümsüyordu hâlâ.

"Tamam. Çok güzel. Anlaştık öyleyse. Ve şimdi... gidip birer içki içebiliriz. Norman? Oliver? Bayanlar?"

"Çok teşekkür ederim, Bay De Tracy. Ne var ki ben öyle yerlerden hiç hoşlanmam."

Süpürgemi kapının arkasına bırakmaya hazırlanıyordum. Ben bir yerde oturup bir bardak elma şarabı ya da bir bira içmek iyi olacak diye düşünürken annemin kesin, kararlı bir sesle eklediğini işittim.

"Hele oğlum hiç, ama hiç hoşlanmaz."

O gün öğleden sonra çingene kostümünü de aldım, saray muhafızı üniformasını da. Eve götürüp üstümde denedim. İkisi de biraz küçük geldi. Gerçi Bay Claymore aşağı yukarı benim boyumdaydı ama göğsü benimkinden dar, beliyse daha kalındı. Annem pantolonun beline birkaç pens yapmak zorunda kaldı. Çingene kılığıysa benim yarı boyumda olan birine göre dikilmişti. Ve benden çok daha zayıf birine göre. Mor saten ceket omuzlarıma bile oturmuyordu. Kostümün bana tıpatıp uyan tek parçası kırmızı örgü külahtı. Onun çevresine de camdan yapılmış yaldızlı boncuklar dikildiğinden başımı eğdikçe şıngır şıngır ötüyordum. Boncukların şıngırtısı Bay Claymore'un konuşmasını da benim kemanın kısılan sesini de bastıracak diye düşündüm acı acı. Gelgelelim annem boncukların bana pek yakıştığını söyledi. Kostümleri giyip çıkardıktan sonra mızrağımı almak için Henry'nin garajına gittim. Henry işinin başındaydı. Sırtında takım elbise, büroda çalışıyordu.

"Merhaba Henry. Benim mızrak hazır mı?"

Masasından kalktı.

"Hoş geldiniz, Bay Oliver. Bugün cumartesi biliyorsunuz. Eh, hepimiz de işsiz zenginlerden olamayız ki!"

"Yaa..."

"Bir bakalım..."

Çeşitli anahtarların asılı durduğu tahtadan bir anahtar seçip önüme düştü. Beton döşeli avludan hangarımsı bir yere girdik. Oradaki küçük, tahta bölmelerinden birinin kapısını açtı. Mızrak iki takozun üstüne uzatılmıştı.

"Oh *dyma vi!*" dedi Henry. "Korkunç bir silah bu! Ne için kullanacaksınız?"

"Bay Claymore'u selamlamak için."

Bir şey demedi. Yan yana durup mızrağı inceledik. Sivri uçlu bıçak demirden yapılmış ve yaldızlanmıştı. Onun altında birtakım püsküller vardı. Daha aşağıdaki tahta sap da kırmızı boyayla boyanmıştı. Elimi uzattım.

"Dokunmayın!" dedi Henry. "Kurumamıştır daha. Oyun kaçta başlıyor? Yedi buçuk muydu?"

"Ne yapacağız? Sen o saate kadar açık kalmazsın sanırım."

"Benzin pompasından başka her şeyi kilit altına alıyorum. Mızrağınızı açıkta bir yere bırakırım, siz kendiniz alabilirsiniz. Takozlardan birini siz tutun, birini de ben tutayım..."

Büyük bir dikkatle manevra yaparak mızrağı dışarı çıkardık ve Bayan Dawlish'in arabasının durduğu açık bölmeye bıraktık.

"Evet, bu kadar," dedi Henry. "Olabildiğince geç almaya çalışın, Bay Oliver."

"Ancak on sularında gerekecek sanırım. En erken dokuz buçukta. Son sahnede kullanılıyor."

"Eh, o saatte kurumuş olabilir. Söz veremem yine de! Ama kurumuş olabilir. Pantolonunuza boya mı sürülmüş?"

"Hayır, sanmıyorum."

"Vay vay! Üstünüzdeki Oxford pantolonu denen şeylerden değil mi, Bay Oliver?"

"Evet. Bol paça."

"Pabuçların tozunu silmek derdinden kurtuldunuz demektir. Bu modaların bazıları insanın işini epey kolaylaştırıyor canım. Pekâlâ, Bay Oliver... Unutmayın, mızrağı ne kadar geç alırsanız o kadar iyi."

"Sağ ol, Henry."

Eve döndüm. Annem şapkamı yaratmaya uğraşıyordu. Sevinçli bir heyecan içindeydi hâlâ. Bay Claymore'la takışmak keyfini kaçıracağına artırmıştı sanki.

"Gel yavrum," dedi. "Şunu başına geçir bakayım."

Şapkayı başıma geçirdim. Limon kabuğu gibi kaldı tepemde.

Annem, "Başının büyüklüğü babana çekmiş," diye söylendi keyifle. "İçindeki şeridi çıkarmak gerekecek."

"Ben nerede soyunup giyineceğim?"

"Burada tabii. Başka nerede olacak?"

Ben sanıyordum ki..."

"Belediye Sarayı'na yakın oturmamız büyük şans. Smith'lerin oğlu dünyanın yolunu tepiyordu zavallı. Sırılsıklam geliyordu oyuna! Wertwhistle'lar bayan oyuncuların giyinip soyunmaları için bekleme odalarını verdiler. Geçen haftaya kadar belediye reisinin salonunu kullanabileceğimizi umuyorduk ama... Yağmur yeniden başlamasa bari! Doğru dürüst bir tiyatro salonumuzun olmayışı çok yazık!"

"Bu kılıkta sokağa mı çıkacağım yani?

"Aman Oliver, büyütme işte."

"Çingene kılığında. Sonra da saray muhafızı üniformasıyla."

"Şu şapkayı bir kere daha giy bakayım. Bastırma...

İçindeki şeridi çıkardım. Tüh! Olmayacak. Arka dikişi sökmek gerek korkarım. Saçını kestirebilir misin?"

"Hayır, kestiremem."

"Neden güçlük çıkarıyorsun bilmem. Haa, aklıma gelmişken... Kasap boynuna takman için bir karış eninde bir fırfır yaptı sana. Beyaz yağlı kâğıttan yaptık. Bay Danford çok şeker adam."

"O kılıkta sokakta gezemem."

"Evimin iki erkeği hep terslik çıkarırlar zaten. Baban da... Neyse şimdi bırakalım. Bay Harvey'yi düşünsene bir kere. Ta Bumstead Piskoposluğu'ndan buraya geliyor. Hem o koca viyolonseli o küçücük arabasına yükleyerek. Adam yarın sabah kilisede vaaz verecek bir de. Ayıp, Oliver, kendinden utan! Bay Harvey gençken üç tekerlekli bir bisikletle taşırdı viyolonselini. Ormandan çıkıp yokuş aşağı gelişini gözlerken soluğum kesilirdi bazen. Viyolonsel adamın üstüne devrildi devrilecek diye beklerdim. Eski Köprü'yü aştığını görünce de rahat bir soluk alırdım. Yine de, ne zaman Stilbourne'da müzikal bir olay tasarladık desek mutlaka kalkar gelir. Gerçi saman arabası üstüne devrildikten sonra bir iki yıl aramıza katılmadı ama... Yaşlı Sparrow hep sarhoş gezerdi zaten. Neyse ki oğlu hemen yabayı kapıp samanları kaldırmaya başlamış, viyolonseli görünce de samanın altına gömülen kişinin kimliğini anlamış tabii."

"Anne..."

"Korkarım bu dikişi tepeye kadar sökmek gerekecek. Bu kafanın içi hep beyinle mi dolu yavrum? Bazı insanların başı hiç dertten kurtulmaz. Sen de biraz öylesindir ya! Piyanonun içine düştüğün günü hatırlıyor musun? Artık yaşlandı gerçi. Açıkça söylemek gerekirse kulağı da pek duymuyor artık. Yazık doğrusu. Perşembe akşamı nota sehpasındaki notaları birbirine ka-

rıştırmış. Yanlış bir parça çaldı. Neyse ki bizim çaldığımız parça da vals temposuydu, onunki de..."

"Müzikallerde hemen bütün parçalar vals temposu..."

"O yüzden pek fark edilmedi. Bir '*um* pam pam'la ikinci bir '*um* pam pam' arasında pek fark yok çünkü. Oysa biz dört numarayı çalarken o yedi numarayı çalıyordu ve yedi numara dörtten daha uzun. Herkes bitirdi, bu hâlâ '*um* pam pam'larda. Düşünebiliyor musun? Seyirciler kasıtlı olarak öyle yaptığımızı sandılar tabii. O yüzden de Bay Claymore şarkısını bitirdikten sonra alkış alamadı. Ne kızdı ama!"

"Evet, tahmin edebiliyorum."

"Sen Bay Claymore'a aldırma, Oliver. Yönetmen Bay De Tracy. O ne derse onu yap."

"Bay De Tracy'nin rolü nedir?

"O oynamıyor ki!"

"Öyleyse niye o kılıkta geziyor?"

"Profesyonel tiyatrocu o! Londralı."

"Şapka bitti mi, anne?"

"Biraz sabret, yavrum!"

"E bıktım ama!"

"Sen de Bay Claymore'a benzeme. Kapıdan çıkarken ne dediğini duydun mu?" Bay Claymore'u taklit ederek burnunu havaya kaldırınca gözlük camları parıldadı. "Evelyn, dostum, bütün öğleden sonrayı dinlenerek geçireceğim! Hah!" Yine gözlük camlarını parıldatarak şapkanın üstünden bana baktı. "Ama... Bak bilmiş ol, Bay De Tracy çok akıllı, çok sezgili bir adam. O herifin ne mal olduğunu çoktan anladı! Onu... daha doğrusu o aileyi hizaya getirmek için tutulacak tek bir yol olduğunu biliyor, ha bire pohpohluyor. Nasıl pohpohluyordu fark ettin mi?"

"Evet."

"Onun gözünde bizler acemi amatörlerden başka bir şey değiliz tabii. Yine de hiç surat asmıyor, herkese nazik davranıyor... Orkestranın değerini de biliyor. Gazeteciye söylediğini kulağımla duydum. 'Yazınızda orkestraya ayrı bir yer ayırmalısınız' dedi. Bizim gibi çalan bir topluluğa ilk kez rastlamış. Ama dümende Claymore olduğuna göre gazetede çıkacak yazının nasıl olacağını da tahmin edebilirsin. Her zamanki gibi. '... yönetimindeki orkestra da üstüne düşeni yaptı,' diyecektir. Bu kez adınızı doğru bassalar bari!"

"Şimdi oldu galiba, değil mi?"

"Arkaya bir parça lastik diksem iyi olacak. Büsbütün sökülmesin. Şapkanın başından düşmesini istemezsin değil mi? Doğrusunu söylemek gerekirse, ben Claymore denen o adama yakınma konusu yaratmamaya kararlıyım. O kavga etmek istese de ben katılmayacağım. Tek başına kavga edebilirse etsin. Ayrıca, Bay De Tracy'nin bizlerden ayrılırken iyi bir izlenimle ayrılmasını isterim."

"O adamın dizleri biraz tuhaf değil mi?"

"Dizleri mi? Haa, anladım! Ben kızken 'süvari dizi' derdik öylelerine. Lord Cromer, Binicilik Enstitüsü'nü açtığında sen çok küçüktün. Herhalde hatırlamazsın. Bay De Tracy askerliğini süvari alayında mı yaptı acaba?"

"Pek sanmam."

"Süvari subaylığı ona çok yakışırdı eminim."

Neşeyle sıçrayıp kalktı ve şapkamı kendi başında prova etti. Ardından ben denedim.

"Arkası pek sağlam oturmuyor, anne. Yukarı kayacak gibi."

"Üff! Ne yapsak? Bir elinle tepeden bastırabilir misin?"

"O an..."

"Oliver!"

"O adı batasıca mızrakla selam vermek zorundayım!"

"Pekâlâ, bir şapka lastiği dikerim, çenenin altından geçirirsin. Çocukken bahriyeli şapkanı da öyle takardın. Ne yakışırdı o şapka sana! Şeridinde, Kraliyet Donanması yazardı. Bir de geminin adı: LION. Weymouth'a yaz tatiline gittiğimizde sokaktaki denizcilere sokulup, 'Ben de bahriyeliyim!' demiştin."

"Of annee!"

"Çaydanlığın altını yakar mısın, Oliver? Bu akşam kahvaltı gibi bir şeyler yiyelim diyorum. Oyundan sonra acıkacak olursanız mutlaka bir şeyler atıştırırsınız. Gerçi oyundan sonra kahveyle pasta da çıkaracaklar ama heyecandan kimse bir şey yiyemiyor orada! Sen artık gidebilirsin, yavrum! Kemanını al da biraz çalış."

"Çalışmama gerek yok."

"Oliver! Bay Claymore'un yakınabileceği bir şey olmasın demiştik hani?"

"Peki, peki!"

"O parayı da çıkar oradan!"

"Bay Claymore..."

"Oyunda demiyorum, şapşal!" Şen bir kahkaha attı yine. "Şimdilik diyorum. Parayı tellerin altında bırakmamalıydın. Kemanına zarar verir belki."

"Bırakmadım ki!

"Keman kutusuna koy en iyisi."

"Cebime koyarım."

"Bir yerinde bulunsun da nerede olursa olsun! Çingene kostümünün bir yerinde yani."

"Ben Henry'nin garajına gideceğim. Bakalım mızrağın boyası kurudu mu?"

"Gecikme ama!"

Gidip mızrağımı yokladım. Boyada hafif bir yapışkanlık varda hâlâ. Henry –Henry olduğundan– henüz bürosundan ayrılmamıştı. Yanına giderek durumu anlattım ama bir çare düşünemedi. Henry'yi her aksaklığı giderebilen biri olarak düşünmeye alıştığımdan biraz şaşırdım. Ağır adımlarla eve döndüm. Annem lastikli şapkamla çayımı hazırlamıştı. Babam da oradaydı. Sıkkın bir havayla kek yiyordu. Annem hiçbir şey yemiyordu ama çenesi de durmuyordu. Hayat doluydu, yürümüyor, havada uçuyordu.

Babamı kendime çok yakın buldum birden.

"Eee, baba," dedim, "işler nasıl gidiyor?"

Kafasını yavaş yavaş döndürdü, ağırbaşlı bir havayla yüzüme baktıktan sonra yine kekine eğildi.

"Çocuğa karşılık ver bari!"

"Bach," dedi babam. "Handel. Ben müzik diye ona derim!"

Annem, "*Kupa Papazı*'nın da çok güzel bölümleri var," diye karşı çıktı. "Sen kendin de söyledin!"

"Söylemişimdir. İlk duyduğumda demişimdir belki."

Ben çingene kılığına girerken annem başımda durdu, makyajımı yaparken de öğüt verdi. Bıyığı yapıştırmak epey güç oldu. Sonra o ikisi orkestradaki yerlerini almak üzere evden çıktılar. Belediye Sarayı'nın çevresindeki sokaklar görülmeye değer bir durumdaydı. Kabarık, krinolinli eteklerle dolaşan kadınlar, başlarında miğferler, tüyler taşıyan erkekler, bir iki köy delikanlısı, saray muhafızları Alan'ın bir yanından öbürüne koşuyor, Belediye Sarayı'nın arkasındaki merdivenlerin altına sığınıyorlardı. Onları görünce kendi kılığımın pek fazla göze batmayacağını düşündüm ve keman kutusunu kolumun altında kıstırıp Alan'a çıktım. Gelgelelim

merdivenin başına yaklaşınca yukarı çıkmanın kolay olmayacağını gördüm. Basamaklar, miğferler ve krinolinlerle doluydu. Seyircilerin henüz gelmiş olamayacaklarını düşünerek yapının ana kapısını denemeye karar verdim. Belediye Sarayı'nın bodrum katındaki çarşıdan geçip Ana Cadde'ye baktım. Bakar bakmaz da yüreğim önce tokalı ayakkabılarımın hizasına indi, sonra da ağzıma geldi.

Belediye Sarayı'nın ana kapısında upuzun bir kuyruk vardı. Gösteriyi birilerinin izleyeceğini biliyordum ama soyut bir bilgiydi bu. Oysa şimdi gördüklerim somut, kanlı canlı kişilerdi. Hepsini de tanıyordum. Günlük hayatta bile, sokakta rastladığımda, yanlarından geçerken yüzümün kızarmaması, ayaklarımın birbirine dolanmaması için hareketlerime çok dikkat ederdim. Genelde, en kötü olasılıkla 'göze batmayan' biri, en iyimser günlerimde de 'görünmez adam' olduğumu umar, zaman zaman buna inanmayı başarırdım. Şimdiyse kuyruk olup bekleyen bu gerçek insanların karşısında –kuramsal olarak değil, gerçekten– gösteri yapacak, kısık sesli kemanımla kulaklarını tırmalayacaktım. Durumun dehşeti kafama dank edince kollarım bile titremeye başlamıştı. Belediye Sarayı'nın gölgesine, sütunların geçici korumasına sığındım. Kuyruk sessizce ilerleyerek içeri giriyordu. Yukarıdan, Başçavuş O'Donovan'ın trombonunun sesi geldi birden. Uvertür çalınıyor, oyun başlıyordu. Arka merdivene koştum ama basamaklar hâlâ doluydu. Bir de yeni sorun çıkmıştı karşıma. Keman kutusunu nereye bırakabileceğimi bilmiyordum. Koşa koşa eve gittim. Oturma odası gözüme nasıl da çekici göründü, ama kutuyu oraya bırakıp, bir elimde keman, bir elimde yay, Belediye Sarayı'na döndüm. Uvertürün sonuna geldiklerini fark edince merdivenden yukarı çık-

maya çalıştım. Basamaklar bana ve kemanıma hiç saygı duymayan hırslı, sinirli insanlarla doluydu. Birinci sahanlığa kendi çabamla ulaştım. İkincisine, sahneye çıkma sıraları gelen bir küme oyuncuyla birlikte sürüklendim, o sürüklenişle kendimi sahnenin hemen arkasında buldum. Parayı tellerin arasına yerleştirmediğimi ancak orada hatırlayıp yeniden aşağı inmeye çalıştım. Bu girişim öfkeli fısıltılarla sürdürülen tartışmalara yol açtı, bütün tartışmalarda yenik düştüm. Kaba güce başvursam kendime rahatça yol açabilirdim ama karşıma çıkanların bazıları incecik kızlardı. Ayrıca da kemanım kucağımdaydı. Aklımı başıma toplayarak zekâmı kullandım. Karşıma çıkıp suratıma tıslayan her makyajlı yüze bir penilik bir para aradığımı bildirdim. O kişide bir peni bulunur muydu acaba? Anlaşıldığına göre bütün oyuncu kadrosunda tek bir peni yoktu. Dahası, kimileri açıkça yüzüme gülecek kadar duygusuz davrandılar. O kargaşada bıyığım da düştü. Kalabalık, yere eğilip bıyığı aramama olanak vermiyordu. Son umudum –seyircilerin beni tanımayacakları umudu– da yıkılmıştı. Pes deyip kadere boyun eğdim ve Bay Claymore'un repliğini beklemek üzere dekorların arkasında durdum. Sessiz bir baskı hissediliyordu orada; merdivende bekleyen oyuncuların değil, göremediğim seyircilerin yaptıkları baskı. Titremeye başladım. Keman tutan ellerim buz kesti, o sabah provada söylenenlerin hepsini unuttum.

"Bense dünyada bundan *daha* güzel bir yer olamayacağını düşünmeye başlıyorum!"

Yağlıboya dekorların önüne çıkıp erkekçe bir adım attım ve durdum. Sahne ışıkları gözlerimi kör etmişti. Parlak ışıkların karşısında göz kırparak dururken seyircilerden önce biri, ardından ikincisi, sonra da en az yarısı el çırpmaya başladı. Kimileri de kumru sesini andı-

ran bir sesle 'kuuu' diye sesleniyorlardı dostça. Beni tanıdıkları anlaşılıyordu. "Bak, eczacının oğlu!" Benden hoşnut oldukları da anlaşılıyordu. Korku, daha doğrusu panik yok oldu, onun yerini bir güven duygusu aldı. Keman çalmasını bilen, sapına kadar müzisyen sayılabilecek biri olarak sırtımı dikleştirdim ve yayı çektim. Parmaklarım ısınmış ve canlanmıştı, kolum gevşek ve esnekti. Hiç kuşkum yoktu artık. Bayan Underhill'in sesi gibi çınlatıyordum salonu. Parça sona erince –son notaların rezonansı da olağanüstü bir şeydi– seyirciler saniye geçmeden alkışa başladılar ve çılgınca alkışladılar. Yeni edindiğim güven duygusu da yarı yolda bırakmadı beni. Işıklara alışmıştım. Piyanoda oturan annemin başını sallayarak güldüğünü, el çırptığını görebiliyordum. Büyük bir ağırbaşlılıkla selam verdim. Doğrulurken burnumun dibinden bir para kesesi uçtu ve gidip dekorlara çarptı. Geri geri giderek sahneden çıktım. Seyirciler oturdukları yerde tepinmeye başlamışlardı.

"Bis! Bis!"

Yeniden sahneye çıkmanın aşırılığa kaçmak olacağını anlayacak kadar alçakgönüllüydüm hâlâ. Ne de olsa bu sahne Bay Claymore'un sahnesiydi. Onu kötü duruma düşürmek istemezdim. Terim soğuyordu. Basamakları dolduranların arasından geçerken herkese incelikle gülümsedim. Ne de olsa üstün ve önemli bir kişiydim artık. Saray muhafızı rolüne çıkmama çok vardı daha. Neredeyse bir buçuk, iki saat. Az önce aldığım alkıştan sonra o rol pek sönük kalacaktı zaten. Neyse ki çok da kolay olacaktı. Rol yapmak yok, keman çalmak yok. Kostümü giyip pencerenin önünde durdum mu tamam. Sokağa çıkınca havanın şaşılacak kadar ılık olduğunu fark ettim. Kazandığım zaferin tadını çıkararak bir süre orada oyalandım.

Bay De Tracy de bir iki metre ötedeki bir sütuna yaslanmış duruyordu.

"Merhaba, sevgili çocuk," dedi. "Nereye böyle?"

"Eve gidip üstümü değişmem gerek. Siz salonda değil miydiniz, efendim?"

"Burada durursam... kendimi tam olarak müziğe verebilirim diye düşündüm. Herhangi bir aksaklık çıktı mı?"

"İyi ki sordunuz... Para kesesini havada yakalayamadım. Haa, bıyığım da düştü."

Tatlı bir koku yayan soluğunu yüzüme üfleyerek gülümsedi.

"Çok hoş doğrusu!"

Ceplerini yokladı, çıkardığı şişeyi ışığa tutup baktı. Boş olduğunu görünce cebine yerleştirdi yine.

"Seninle ikimiz bir kaçamak yapsak diyorum. Gidip bir kadeh içki içsek... Ne dersin, Oliver?"

"Benim üstümde tiyatro kostümü var!"

"Benim de öyle. Sana sevgili çocuk demek saçmalığını bırakabilir miyim?"

"Kemanımı duydunuz mu?"

"Duymaz olur muyum! Yanılmıyorsam yanına bir peni almayı unutmuşsun."

"Çok üzüldüm ama..."

Dizleri titredi.

"Kahrolasıca rakibinin hoşuna gitmemiştir herhalde."

"Kim dediniz?"

"Yakışıklı jönümüzü söylüyorum."

Yutkunarak yüzüne baktım. Cinin anısını suratıma üfledi yine. Soluğum kesildi ama –ne tuhaf– yüzüm kızarmadı.

"Nasıl anladınız?"

"Erkekçe adım atarken ayak burunlarını içe çevirerek duruşun... Sahibini gören köpek yavrusu gibi bakışın... Çok tatlı, çok!"

"Ben..."

"Korkma, kimseye söylemem."

"O bilmiyor..."

Uzun kolunu omzuma attı. Garip bir güven duygusu yayıldı yüreğime.

"Onun bilmediği pek çok şey var. Ancak senin bu hastalıktan kurtulmanın da zamanı geldi."

"Ben yaşadıkça..."

Omzumu ovuşturdu.

"Şok tedavisi iyi gelir."

"Zaten iyiyim. Emin olun."

"On sterlin para ve gidiş dönüş tren bileti. Üçüncü mevkiyle. Aslında yakınmaya hakkım yok belki. Ama insan yine de yakınıyor. Üstelik kaçıp kurtulma isteği öylesine güçlü ki, sonuna geldiğinde on sterlinin büyük bir bölümünü... Neyse... Hadi türbeye gidelim."

"Türbe de neresi?"

Gözlerini karşıdaki Kral Bar'a diktiğini görünce tedirgin oldum.

"Bakın... Üstümü değişmeden gidemem. Unutmayın ki ben de kasabada oturuyorum!"

"O bahtsızlığını unutturmak için bir cin ısmarlarım sana. Avunmanın tek yolu bu, Oliver. Bay Claymore'un son sahnesine daha çok zaman var."

"Siz ona Norman diyordunuz hani?"

Başını salladı. Usulca.

"Evet, öyle diyordum değil mi?"

"Üstelik sizin salonda olmanız gerekiyordu sanırım."

"Salondayım zaten. Salonda olduğumu sen de bili-

yorsun. Öyle değil mi, Oliver? Gerekirse tanıklık edebilirsin."

Keyifle güldüm.

"Ederim elbette."

"Bana Evelyn demeni istiyorum."

"Norman gibi mi?"

"Norman gibi değil, evlat. Arkadaşlarım gibi."

"Ey bee!"

Kral Bar'a girmeden önce kolumu tuttu, başını yana eğerek Belediye Sarayı'na baktı.

"Hiç ses gelmediğine göre Bay Claymore söylüyor olsa gerek."

Kıkır kıkır güldüm. Çok sevmiştim adamı.

"Ben böyle toplulukları çok gördüm. Çok oyun yönettim. Günahlarımın cezası olarak... Onun için... bu insanları iyi tanırım. Hele o kızı..."

"Nasıl tanıyabilirsiniz?"

"Bernard Shaw'un 'içimdeki kadın' dediği varlığın yardımıyla. Benim içimde epey kadın var, Oliver. Onun için hemen anlarım."

"Çok güzel bir kadın o!"

Bay De Tracy gülümsedi ama her sözü eşekarısının iğnesi kadar sivriydi.

"O," dedi, "duygusuz, kafasız, kendini beğenmiş kadının biri. Yüzü düzgün, hep gülümsemeyi bilecek kadar da aklı var. Ama sen ondan üç kez... Neyse... Ona tutkun olduğunu hiç bilmemeli. Kendini beğenmişliği büsbütün artar yoksa. İkisi de kendini beğenmiş. Üstelik küstah. On sterline katlanılmaz bunlara. Yüz sterline, bin sterline de katlanılmaz."

Ağzımı açtımsa da söyleyecek bir söz bulamadım. Bay De Tracy kolunu omzumdan çekerek sırtını dikleştirdi.

"Hadi, içeri girelim."

Yaylı kapıyı itip içeriye baktı.

"Sen bana şu koltuğu getirirsen, kendin de *şuraya* yerleşirsen, palmiye saksısıyla şöminenin arasında çok rahat ederiz sanıyorum."

Bara doğru yürüdü. O tarihi kuruluşun içindeki eşyaların yerlerini değiştirmek kolay iş değildi. Önce çekingenlik duydum ama arkasından, pek çok şeyin değişeceğini sezmişçesine, istediği koltuğu getirdim. Bay De Tracy saydam bir sıvıyla dolu iki bardakla döndü tezgâhtan.

"Güzel yerleştirmişsin. Sevgili annen görseydi göğsü kabarırdı! Yoo, özür dilerim... Gereksiz bir kabalık ettim, Oliver. Ne var ki!.." Aradığı sözcüğü bir yerde görmeyi umarcasına çevresine bakındı. "*Tükendim* ben." Bardaklardan birini bana verdi, kendisi de marangoz mezürü gibi katlanarak koltuğa gömüldü. "Sanat uğruna yaptığımı da ileri süremem. On sterlinin hatırı için. Ve bu gülünç beceriksizlik gösterisine katılanlar arasında insan diyebileceğim tek kişi sensin... Dur, anneni onların arasına katmıyorum tabii."

"Annem sizi öve öve bitiremiyor."

"Eksik olmasın. Göğsüm kabardı doğrusu. Babân ne diyor peki?"

"Babam pek konuşmaz. Hiçbir zaman."

"Baban öfkeli bir ustalıkla keman çalan iriyarı baydı değil mi?"

"Evet."

"Stanislavski yöntemini uyguluyor. Öfkeli küçümsemeyi onun kadar iyi yansıtan oyuncu görmedim. Tek söz etmiyor. Gözleri hep notada. Her nota kusursuzca çalınıyor. Ve her dakika öfkesinden ateş püskürüyor. Neden çalıyor peki?"

"Annem çalmasını istediği için."

İçkimden bir yudum aldım. Az kalsın tıkanacaktım.

"Ağır ol, Oliver. Yavaş yavaş iç. Çok büyük bir kurtarıcı olduğunu göreceksin. Off of! Korkarım ben de çok içtim bu akşam."

"Kurtarıcı mı? Neden kurtaracak peki?"

"Neden kaçmak istiyorsan, neden kurtulmak istiyorsan ondan."

Dünyamı sınırlandıran kalın duvarları düşünerek bir süre sessizce oturdum. Derken sözcükler gırtlağıma dizildi birden.

"Haklısınız. Çok doğru. Her şey... yanlış. Her şey. Ne doğru diye bir şey var, ne de dürüstlük. Tanrım! Hayat böyle olamaz. Sözgelimi... az önce, dışarıda göğe bakarken... Oysa Stilbourne'dakiler göğü bir çatı olarak görüyorlar... Onların çatısı... Bir de... bedenlerimizi saklamak için harcadığımız çaba hiç söyleyemediğimiz sözler, ağza alamadığımız konular, tanışmayı göze alamadığımız insanlar... ve *müzik* adını verdikleri şu aşağılık tımbırtı... Gerçek müzik değil! Bir yalan! Onu anlayamıyorlar mı? Yalan! Ve ayıp!"

"Çok ünlü bir müzikal. Gişe rekorları kırdı."

İçkimden iri bir yudum aldım.

"Bilir misiniz, Evelyn... Küçükken kendimi suçlardım. Terslik bende derdim... Bir ölçüde o da doğru belki."

"Çok tatlısın. Çok."

"Her şey öyle karışık ki. Bilir misiniz... Birkaç ay önce... şu karşıdaki yamaçta bir kızla seviştim. Herkesin gözünün önünde desem yeri var. *Niye olmasın peki?* Buradakilerin... yaptıkları herhangi bir şey daha... daha?.."

Her an ağlamaya başlayabileceğimi hissederek cümlemi yarım bıraktım.

"Sizi gören oldu mu, Oliver?"

"Babam."

Bay De Tracy'nin dizleri bir iki kere açılıp kapandı.

"Tıpkı kimya gibi, Evelyn... Ya bir *şey* olarak kabul edersin..."

"Nedir kimya gibi olan?"

"Hayat..."

"Hayat bir trajikomedi, yönetmeni de beceriksizin biridir, Oliver. Demin sözünü ettiğin kız... Güzel miydi?"

"Çok!"

Bardağının üstünden bana baktı. Bilardo topları kımıltısız, bardağın arkasında kalan dudaklarının uçları kıvrık, geniş çeneli yüzü hafifçe nemliydi.

"Kıskandım."

"Elinizin altında bir sürü tiyatro oyuncusu varken siz ona bakmazdınız, Evelyn. Mumhane Bayırı'nda oturan kasabalı bir kızdı o... Yine de, bilmem neden..."

Ne söylemek istediğimi hatırlamaya çalıştım. Evie'yle, Stilbourne'la, babamın dürbünüyle, gökyüzüyle ilgili bir şeydi anlatmak istediğim. Evelyn'e anlatması çok kolay olacak bir şey. Ona her şey kolayca anlatılabilirdi zaten. Gözlerimi kısarak bakıp sevgiyle gülümsedim. Çevresinde bir sis bulutu oluşmuştu. O da bulutun tam ortasındaydı ve çok sevimliydi. Gözyuvarının beyazlığı gözbebeğinin çevresindeki irise de sıçramıştı yer yer. Renkli halkanın içinde beyaz benekcikler, minik kristaller görülüyor, o yüzden de iris çizgisinin sınırı kesin olarak seçilemiyordu.

"Ben gerçekleri görmek istiyorum, Evelyn. Ama nereye bakarsam bakayım, gerçeği bulamıyorum."

Ürperircesine uzun bir soluk aldı ve gülümsemesi yüzünde dondu.

"Gerçeği mi, Oliver? Eh..."

"Hayat biraz daha... şey... olmalı."

"Anlayışlı. Ve sezgili."

Göğüs cebini yoklayarak küçük bir cüzdan çıkardı. Gözünü benden ayırmadan bir deste resim çekip en üsttekini uzattı. Sis bulutu büyümüş, elimdeki resimden başka bir şey göremez olmuştum. Belki de ben bütün dikkatimi fotoğrafa verdiğimden onun dışında kalan her şeyi bulanık görüyordum. Alnımı kırıştırarak baktım. Bay De Tracy resimlerin hepsini avcuma bırakmıştı ama ben gözlerimi ilk fotoğraftan ayıramıyordum. Bay De Tracy olduğu kesindi. Resimde daha gençti; ancak yandan görünen burnuyla çenesini tanımamak olanaksızdı. Uzun, zayıf gövdesini de. Başındaki siyah peruk kulaklarının altına kadar iniyor, ince boynunun bir bölümü açıkta kalıyordu. Sağ kolu öne ve yukarı, sol kolu arkaya ve aşağı uzanmıştı. Beyaz balerin tütüsü gövdesini sıkıca sarıyor, ayaklarında da balerin pabuçları görülüyordu. Kadın makyajı erkekliğini vurgulamıştı olsa olsa. Kahkahalarla gülmeye başladım.

"Nedir bu, Evelyn?"

"Bir noktayı anlatmaya çalışıyordum, Oliver. Anlayana. Geri ver, lütfen."

Ne var ki ben elimdeki desteyi gözden geçirmeye başlamıştım. Bütün resimlerde balerin kılığıyla görülüyordu. Bazılarında yanında tıknaz bir delikanlı vardı. O resimlerde birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlardı hayran hayran. Gülmekten katılacaktım.

"Resimlerimi geri ver, Oliver."

"Nedir kuzum bunlar?"

"Hiç. Bir komedi. Ver lütfen..."

"Ömrümde böyle şey görmedim..."

"Ver dedim, Oliver. Sonra da yavaş yavaş toparlan."

"Birer içki daha içelim."

"Unutma, saray muhafızı olacaksın."

"Saray muhafızının canı cehenneme!"

"Olmaz!"

Başımı kaldırıp bakınca ne kadar uzaklaştığını görerek şaşırdım. Yine aynı yerde oturuyordu ama çok, çok uzaklara gitmişti.

"Belki..."

"Anneni düş kırıklığına uğratmak istemezsin değil mi?"

Birden hatırladım.

"Sen bana bir şey söyleyecektin, Evelyn. Ne söyleyecektin?"

"Korkarım aklımdan çıktı."

"Gerçekle... dürüstlükle ilgili bir şeydi."

"Hiç hatırlamıyorum."

"Ben de kasabayı anlatıyordum..."

"Senin gidip üstünü değiştirmenin zamanı geldi."

"Geldi mi dersin?"

"Oyalanma hadi!"

"Hah, aklıma geldi." Düşününce gülmeye başladım yine. "Beni çektiğim sevdadan kurtaracaktın!"

Yüzü sis bulutunun arasından çıktı.

"Evet, kurtaracaktım. Pekâlâ. Gitmeden önce bir armağan vereyim sana. Selam verip sahneden indikten sonra onların 'Büyük Düet'lerini dinle."

"Ve?"

"O kadar. Dinle!"

"Peki. Sonra da gelir anlatırım."

"Ben burada olmayacağım."

"Nasıl? Salona mı gireceksin yoksa?"

"Hayır... Kaçacağım."

Çok yakına gelmişti ansızın. Kolunu havayla kaldırmış, parmağıyla kol saatinin camını tıklatıyordu. Saati

görünce birden korkuya kapılarak sokağa koştum. Eve gidip saray muhafızı kılığına girdim, sonra Alan'ın karşısına geçerek Henry'nin garajına uğradım. Mızrak kurumuştu ama çok ağırdı. Omzuma vurup arka merdivene dayandımsa da yukarı çıkaramadım. Öyle taşınınca ucu tavana çarpıyordu çünkü. O yüzden karşımdakine saldırmaya hazırlanırmış gibi tutarak ilerledim. Gelgelelim oyuncular basamaklara dizilmişlerdi yine. Ben sahneye giriyorum diye düşünürken, giriş, güreşe dönmüştü. Yolumdakilerle boğuşuyor, mızrağımın kırmızı sapının üstünden bana –sessizce– söven boyalı yüzler görüyordum. Boyalı yüzler, yarı çıplak göğüsler, kızıl dudaklar, parlak renkler ve inanılmaz bir kol bacak karmaşası. Mızrağıma sımsıkı sarılmıştım yine de. İşi bitirip Evelyn'in yanına dönmeye can atıyordum. Birinci sahanlıktan geçtim; ancak ikincisine gelince durum bütün açıklığıyla ortaya çıktı. Mızrağı döndürüp kapıdan içeri sokmak olanaksızdı.

Mızrağı aşağı götürmek yukarı çıkarmaktan da zor oldu. Çünkü oyunlar –bütün oyuncular– sahne dediğimiz o büyülü dörtgene biraz daha yaklaşmayı seve seve kabul ettikleri halde, bir adım gerilemeleri, bir basamak aşağı inmeleri istendiğinde acımasızca karşı çıkıyorlardı. Sonunda sokağa inip Belediye Sarayı'nın yanında durdum. Mızrağı sütunlardan birine dayayarak Kral Bar'a koştum ama Evelyn bıraktığım yerde değildi. Tezgâha yanaşıp sordum:

"Bay De Tracy'nin nerede olduğunu biliyor musunuz, Bayan Miniver?"

"Dışarı çıktı."

"Dönecek mi?"

"Hele dönmesin! İçkilerin parasını vermedi henüz. Tiyatrocu değil mi! Ne mal olduklarını bilirim ben."

"Nereye gitti?"

"Birahanelerden birine gitmiştir belki de. Hiç şaşmam."

"Onu bulmak zorundayım!"

"Bulup da ne yapacaksın, Oliver? Onun gibi kart bir..."

"Oyunda bir terslik çıktı!"

"Haa, anladım. Seyislerin gittiği Koşan At'a bak öyleyse. İçkilerin parasını istediğimi de söyle."

"Olur."

"Çünkü o son otobüse atlar da para vermeden çekip giderse..."

Ana Cadde'ye çıkıp Eski Köprü'ye doğru koştum. Koşan At hemen hemen boştu ama Bay De Tracy'nin keyfi yerindeydi sanırım. Sırtını ve bir dirseğini bara dayamış duruyordu. Ben paldır küldür içeri girince dönüp baktı. Bakmasıyla dizlerinden yukarısının titremeye başlaması da bir oldu."

"Evelyn! Ne yapacağım, Evelyn?"

Belinden aşağısı pelte gibi titrerken solgun yüzünün ifadesini hiç değiştirmeden, gülümseyerek durabilmesi şaşılacak şeydi.

"Evelyn! Mızrağım! Mızrağımı üst kat sahanlığından içeri sokamıyorum. O daracık aralıkta dönmüyor!"

Titremesi bütün vücuduna, yumuşak sesi de salona yayıldı.

"Mızrağını o daracık aralıkta döndürüp ikinci kat sahanlığından içeri sokamıyormuş! Duyunca kulaklarına inanamayacaklar!"

"Ne yapayım, Evelyn?"

"Arkadan sokamıyorsan önden sokacaksın herhalde. Öyle değil mi?"

Bunu söylerken titreyişi öyle hızlandı ki tepesine ya-

pıştırdığı bir tutam saç bile yerinden kurtularak boynuz gibi havaya dikildi.

"Görürler ama!"

Evelyn sallanıp titremekten başka bir şey yapamıyordu. Dirseği tezgâhtan aşağı kaydı, eliyle tutup yine yerine yerleştirdi. Koşan At'tan çıkarak Ana Cadde'de koşmaya başladım. Mızrağı dayadığım sütundan aldım Belediye Sarayı'nın ön kapısından içeri girdim. Tiyatro salonuna da pek fazla gürültü etmeden girmeyi başardım. Ayaklarımın ucuna basarak, seyircilerin sonundaki geçitten, orkestrayı sahneden ayıran yeşil çuha perdenin önüne yürüdüm. Akıllılık edip perdenin alt ucunu mızrağımın sivri ucuyla kaldırdım, sonra da mızrağımı içeri uzattım. Uzatır uzatmaz da bir dirençle karşılaştım ama boğuk bir güm sesinin ardından direnç de hafifledi. Bunun üzerin –mızrağı iterek– yeşil çuha perdenin altına kafamı soktum. O perdenin arkasında ölgün bir ışık yanıyor, yerde yatan bir taburenin üstünde de birçok yeri mavi kalemle işaretlemiş bir *Kupa Papazı* metni duruyordu. Önce dizlerimin üstünde doğruldum, sonra da ayağa kalktım. Sahnenin o yanında, duvarla dekorların arasındaki geçit çok dardı. Geçidin ucunda da belediye reisinin kilit vurduğu salon kapısı yükseliyordu. Oraya bakınca o ilk güm'den sonra direncin niçin büsbütün ortadan kalkmadığını, sapın –canlı bir yaratıkmış gibi– neden avcumda oynadığını anladım. Karanlık geçidin ucunda, sırtı, kilitli kapıya dayalı bir delikanlı duruyordu. Mızrağın, iki eliyle kavradığı sivri ucu göğsünden ancak bir iki santim uzaktaydı. Mızrağımı bırakmasını söylediğimde hiç anlayışlı davranmadı. Bir yandan çekiyor, bir yandan da –salondakilerin duymayacağı bir sesle– sövüp sayıyordu.

Sahneden Bay Claymore'un sivrisinek vızıltısı yükseldi. "Ama durun, altes. Henüz yalnız değiliz."

Geç kalmıştım demek. Mızrağımı sertçe çektim. Ne yazık ki delikanlı da bırakmaya karar vermişti aynı anda. Sahneye sırtüstü devrilmediğime, benden önce mızrağın yalnız bir iki metrelik bir bölümünün girmiş olmasına şükrettim. Kendimi dekorların önünde bulunca döndüm, bir adım ilerleyerek dimdik durdum. Imogen tam karşımdaydı ama Bay Claymore ortalıkta görünmüyordu. Derken onu da gördüm. Ayakkabılarıma iliştirilen tokaları incelemek istercesine iki kat olmuştu önümde. Imogen'in kolu ileri uzandı, gözleri öfkeyle parladı.

"Bizi yalnız bırakın!"

Suçlarcasına uzanan o koldan, o öfkeli bakışlardan öyle ürkmüştüm ki kuyruğumu bacaklarımın arasına kıstırarak sahneden çıktım. Kulaklarım yanıyordu. Seyircilerin tepkisini duymadım. Mızrağımı duvara dayadım. Selam vermeyi unuttuğumu fark edince kendime lanet ettim.

Büyük Düet'in müziği başladı.

Imogen'in güzelliklerinden, Imogen'in üstünlüklerinden birine tanık oldum mu yüreğimin yağı erirdi genellikle. Ama şimdi öyle bir erime görülmüyordu. Evelyn hâlâ yanımda duruyordu sanki. Sanki kolu hâlâ omuzlarımdaydı. Terim kurudu. Benim egemen olduğum, benim avcumun içi gibi bildiğim bir beldeye kayıtsızca dalıvermişti Imogen. Müziği oluşturan notaların, hatta bütün seslerin gözle görülebilen, renkli nesneler oldukları o ülkede sarsak adımlarla, beceriksizce ilerliyordu. Doğru dürüst şarkı söylememesi değildi sorun. Doğru dürüst şarkı söyleyemediğine hiç aldırmadan müzikalde boy göstermeye kalkışmasıydı. Öylesine detone oluyordu ki genç sıradağlar gibi keskin iniş çıkışlar göstermesi gereken ezgi, yaşlı kireçtaşı tepelerinin

kıvrımlarıyla uzayıp gidiyordu. Evelyn'in kolunun omzumda olmadığının farkına vararak Büyük Düet'e kulak verdim. Kraliçe arının sesine katılan sivrisinek vızıltısı. Başka bir ses duydum:

Duygusuz, kafasız, kendini beğenmiş kadının biri.

Ortak bilgisizlikleriyle kendini beğenmişliklerinden ötürü birbirlerine çok yakışan bir çift olmuşlardı. Gözetleme deliğinden içeri bakarmış gibi görüyordum onları. Çirkin bir merhemdi ama yüreğimin yarası sağalıyordu. Dinledim, dinledikçe büsbütün kurtuldum. Okyanus dalgalarıyla boğuşarak merdivenlerden aşağı indim yine. Gönül borcu duyduğum adamı aramaya çıktım. Koşan At'ta değildi. Ana Cadde boyunca sıralanan dört birahanenin hiçbirinde değildi. Perde kapanırken salonda olmak için dönmüş olabileceğini düşünerek ben de Belediye Sarayı'na döndüm.

Yanılmışım. Salona değil, Alan'a girmişti. Çok uzaktan tanıdım çünkü sokak fenerlerinden birinin hemen yanında duruyordu. Sivri uçlu demir parmaklıların tepelerine asılmış, örümcek bacağını andıran bacaklarını bükerek ayaklarını havaya çekmişti. Bacakları hareketsiz duramıyordu yine de. Kendi kendilerine kısa yürüyüşlere çıkıyor, derken, birini geride bıraktıklarını fark etmişçesine, dönüp geliyorlardı. Demir çubuklara dayanan yüzü hep aynı yüzdü; hâlâ solgundu, hâlâ gülümsüyordu.

Oxford'da geçirdiğim olaylar içinde başkalarını da görmüştüm bu durumda. Hemen anladım. Perde kapanırken salonda bulunamayacağı kesindi. Yapılacak bir tek şey kalıyordu.

"Hadi yürü, Evelyn."

Ne gördü, ne tanıdı. Omuzlarından tutup kaldırmaya çalıştım. Bütün gücü parmaklarında toplanmıştı

şimdi. Ellerini sivri uçlu demirlerden ayırmak için epey zorlandım. Biraz iterek, biraz sırtlayarak Ana Cadde'den aşağı taşıdım. Barchester'a giden son otobüs bomboş bekliyordu durakta.

Belki de kılığımızdan ötürü, biletçi kuşkulu bakışlarla süzdü bizi.

"Hasta mı bu adam?"

"Hasta falan değil," dedim. "Bay De Tracy hasta falan değil. Hastalanmazsın değil mi, Evelyn?"

Hiç karşılık vermedi. Otobüse bindirdim. Çok uysal davranıyordu artık. Kapının hemen yanındaki üç kişilik kanepeye oturttum.

"İşte bu kadar!"

Suya bırakılan bir nesneymiş gibi –belki de hep öyle yaptığı için alışkanlık haline geldiğinden– ellerini yanağına dayadı, dizlerini yukarı çekti ve oturduğu yerde doksan derecelik bir açı çizerek kanepenin üstünde devrildi. Yüzü, gülüşü, bilardo topları hiç değişmeden tortop yattı orada. Dünyaya hangi açıdan baktığı hiç önemli değildi sanki.

Biletçi hâlâ kuşkuluydu.

"Bilemiyorum doğrusu..."

"Bir şeyi yok. Barchester'a gelinceye kadar bir şeyi kalmaz."

Biletçi zili çalarken birden fark ettim. Barchester'a gitmek istediğine emin değildim. Otobüsün peşinden koşarak bağırmaya başladım.

"Hey Evelyn! Barchester'a gidiyorsun. Hey! Otobüs Barchester'a gidiyor."

Gel gör ki otobüs beni geride bırakmış, Eski Köprü'nün tümseğinin üstünden hoplayıp tepedeki ormana çıkan yola sapmıştı. Geri dönerken eve uğrayıp para alsam da Bayan Miniver'a içki paralarını versem diye dü-

şündüm ama birahanelerin kapanma saatinin geldiğini, ışıkların söndürüldüğünü görünce Bayan Miniver'ın ertesi güne kadar bekleyebileceğine karar verdim. İçki parası benim bütçem için yıkım olursa Evelyn'i bir daha gördüğümde ya da mektubu geldiğinde, verdiğim parayı geri isteyebilirdim nasıl olsa. Böyle düşünerek Belediye Sarayı'nın arka merdivenlerine yürüdüm. Basamaklar bomboştu. Yukarı çıktım, sahne de bomboştu. Ancak perdenin gerisinden sesler geliyordu. Alçak sesle sürdürülen konuşmalar. Gözümü perdenin yırtıklarından birine dayayarak salona baktım. Oyuncular, müzisyenler, teknisyenler ve onların dostları salona yayılmış kahve içiyorlardı. Birbiriyle hiç ilgisi yokmuş gibi görünen birkaç küme oluşturmuşlardı. Derneğin en az üç yıl süreyle ölüm uykusunda kalacağını anlayarak rahat bir soluk aldım. Sonra da beni kutlamak isteyenlerin arasına karışmak için perdeyi aralayıp aşağı atladım.

STILBOURNE yazıyordu ama ilk kez görüyordum bu yazıyı. Eskiden, hepsi sağa sola eğilen, kimi zaman da tam ters yönü gösteren o biçimsiz tabelaların üstüne boyaları çatlamış, silik kara harflerle yazılırdı kasabanın adı. Tabelalar da boylu çalıların, akçaağaç, dişbudak dallarının arkasında gizli kalır, sundukları gereksiz bilgiyi ancak hendeklerde yürüyenler okuyabilirdi. Bütün tabelalar, asla gelmeyecek olan otobüslerle arabaları bekleyerek yollarda çürürlerdi.

Bu STILBOURNE yazısı yarım kilometre uzaktan görülebiliyordu oysa. Otoyolun sağındaki mavi tabelaya beyaz harflerle yazılmıştı. Demek Stilbourne'un başka yerlerden farkı yokmuş, bizim kasabamız da başka yerleşim merkezleri gibi sıradan bir yermiş. Uzaydaki uydular bilimsel yörüngelerinde ilerleyerek Omnium'dan Barchester'a giderken Stilbourne'un da fotoğrafını çekiyorlardı kuşkusuz – küçük bir ırmağın kıyısında kurulmuş bir kasaba. Tepeden geçen bir helikopter sabanla çift süren çiftçiyi ne kadar şaşırtırsa, otoyol da bizim kasabayı aynı ölçüde şaşırtmıştı herhalde. Ellerim benden komut beklemeden çevirdiler direksiyonu. Hiç niyetim olmadığı halde, yokuş aşağı kayarak gençlik yıl-

larıma yöneldiğimi fark ettim. Evet, Eski Köprü yerli yerinde duruyordu hâlâ. Kambur, kül renkli ve güzellik denen şeylerin pek çoğu gibi, ekonomik yönden tamamen yararsız. Köprüyü genişletmeye, kamburunu düzeltmeye yeltenen olmamıştı. Yükselip alçaldım ve arabamı Alan'a çıkan yokuşun başında durdurdum. Duygulanıp duygulanmadığımı anlamak için kalbimi yokladım; taş gibiydi. Ölülerle, yıkıntılarla karşılaşırsam kalbim parçalanır diye düşünerek oraya hiç dönmemeye karar vermiştim. O korkunun yerini belli belirsiz bir merak almıştı oysa. Sıla özlemi dayanılmaz hale gelirse hemen kaçmaya hazırdım ama arabamın pencerelerinin gerisinden kartpostal gibi görünüyordu kasaba. Çeliğin, kauçuğun, deriyle camın savunmasına sığınarak kayıtsızca geçebilirdim Stilbourne'dan.

Ana Cadde olduğu gibi duruyordu diyemem. Sağ yanında, Eski Köprü'den Alan'a kadar uzanan bölümünde camdan, çelikten, betondan oluşan yeni yapılar yükseliyordu. Bu Henry'nin işiydi kuşkusuz. Yol boyunca sıralanan yazılar düşüncemi doğruluyordu. Williams Benzin İstasyonu, Williams Otomobil Galerisi, Williams Tarım Makineleri. Irmağın kıyısına dayanan, yeni yapılmış olması gereken sergi alanında da Henry'nin kasabayı çağdaş bir düzeye getirmek için kullandığı araçlar görülüyordu. Cırtlak turuncu ya da mavi renge boyanmış traktörler, biçerdöverler, batözler, motorlu çim ve çit biçme makineleri. Adamın nasıl bir servet yaptığı ilk bakışta anlaşılıyordu. Irmağın kıyısında, zamanla o suları yutması tasarlanan dev boyutlu beton borular yatıyordu. Irmak kurutulunca Henry de olduğu yerde çark ederek otoyolun üstünde yer almış olacaktı. Arabayı çalıştırıp benzin pompalarının çevresindeki beton düzlüğe çıktım. Pompanın başında tombul, sarı-

şın bir kız görev yapıyordu. Giydiği beyaz iş tulumunun göğsünde, 'Williams Benzin İstasyonu' yazılıydı.

"Bay Williams buralarda mı acaba?"

Genç Bay Williams'ın Londra'da olduğunu, ancak yaşlı Bay Williams'ın büroda bulunabileceğini söyledi. Arabadan indim. Ayaklarım betona değer değmez de ergenlik çağındaki bir delikanlı oldum yine. Ayaklarım nereye gideceklerini, nerede saklanabileceklerini bilmiyorlardı. Oraya gelmekle yanlış bir iş yaptığımı hemen anlamıştım ama, çelikle derinin korumasına sığınmama zaman kalmadan arkamda sesini duydum.

"Bay Oliver!"

Sıkıca kavradı elimi, uzun zaman bırakmadı. Sertçe sallamıyor, usulca indirip kaldırıyordu. El sıkışırken, genel olarak her şeyin ne kadar acıklı olduğunu bildiriyordu sanki. Çok az değiştiğini fark ettim. Etsiz yüzü –belki de kışları güneşli bir iklimde geçirdiğinden– esmerleşmişti ama yine hüzünlü, her zaman doldu dolacak gibi bakan yuvarlak ela gözleri yine kederliydi. Yalnız saçları değişmişti. Saçları kar beyazıydı şimdi.

"Sevgili Henry! İşi çok büyütmüşsün görüyorum!"

"Elimizden geleni yapıyoruz."

"Ya galerindeki o arabalar! Yalnız en pahalı markaları satıyorsun anlaşılan."

"Eh işte... Sizinkini değiştirmeyi düşünüyorsanız..."

"Gelgelelim omzumun üstünden arabamı görmüştü. Elimi bıraktı.

"Vay vay vay! Böyle üstün nitelikli bir arabanız olduktan sonra değiştirmek istemezsiniz tabii! Breh breh!"

Ayaklarım ergenlik çağını birkaç yıl geride bıraktılar. Henry'yi etkilediğimi ilk kez görüyorum. Tavrı, kişiliğinin çok derinlere gizlenmiş bir özelliğini, bütün bunların, makinelerin, beton yapıların, büyük vitrin

camlarının, hoşa gitmeyen ancak kaçınılmaz olan atılımların gerçekleşmesini sağlayan özelliğini ortaya koyuyor, acımasız tanrıyı göz önüne seriyordu. Tutumu biraz değişmişti. Benim başarımın ne olduğunu bilmiyor, ama o başarıya saygı gösteriyordu. Toplumsal duyargalarımızın titreşimlerini hiçe sayarak, beni dolaştırmak isteğini kabul ettim. Yapının en eski bölümünde, nedenini o anda anlayamadığım halde gözüme hiç yabancı gelmeyen bir şeyin önünde durdum. Büyük mağazanın birkaç yerinde süs bitkileri, bodur palmiyeler, yumuşak bir ışık saçan lambalar vardı şimdi. Bir yerlerden müzik sesi geliyor, tam ortada, dönen bir platform görülüyordu. Platformun üstünde de antika bir otomobil; pirinçten yapılmış radyatörü pırıl pırıl, fenerleri pırıl pırıl, ince çubuklu tekerleklerine yeni lastikler takılmış, tentesi arkaya katlanmış, iki kişilik bir spor araba. Ana kraliçeler gibi vakarla dönüyordu durduğu yerde. Önce arkasını gösteriyordu bana, sonra yanını, ardından da radyatör kapağıyla onun altındaki plakayı.

Bir çığlık attım.

"Yo-yo!"

"Artık kullanamayacağını anlayınca bize satmayı kabul etti. Tahmin edeceğiniz gibi, fiyat konusunda çekişmeyi hiç düşünmedik."

"Bayan Dawlish öldü mü?"

"Aşağı yukarı üç yıl önce. Seveceği bir yere gömüldü. Org müziğini duyabileceği bir yere. Çok iyi bir insan, çok büyük bir leydiydi."

Yarım kulakla dinliyordum. Bütün dikkatimi arabaya vermiş gibi görünüyordum ama onu da alıcı gözle incelemiyordum aslında. Kendimi incelemeye dalmıştım. Sıcak iklimlerde yetişen palmiyeler gibi birdenbire gelişip dal budak saran bu duygular, duygulanımlar...

"Kilisenin güneyine düşen kesimde yatıyor. Anısını yaşatacak bir şey... bir anıt yapılmasını uygun bulduk. Mutlaka görürsünüz."

"Demek Yo-yo öldü!"

"Siz çocukluğunuzdan beri ona tapardınız, değil mi? Hiç unutmuyorum! Mezarına gitmek istersiniz sanırım."

Arabaya sırtımı dönerek Henry'ye baktım. Her zamanki gibi, bakışları öyle açıktı ki aklından geçenleri anlamak olanaksızdı. Kapalı kutuydu o. Yeniden çocukluk çağına dönmüşüm gibi, yüzümün kızardığını fark ettim. Yetişkin kişinin yetkesini hissettirdi bana.

"Evet," diye mırıldandım. "İsterim tabii."

Yetkeye boyun eğen ayaklarımı oradan çekip Ana Cadde'den Alan'a çıktım. Bol bol boya ve badana harcanmıştı. Belediye Sarayı'nın sütunları badanalanmış, balkonu parlak beyaz yağlıboyayla boyanmıştı. Alanın ortasında, Belediye Sarayı'yla kilisenin arasında kalan çimenlik Henry'nin yeni, gürültücü makinelerinden biriyle biçiliyordu. O yüzden de yeşil otların yarısı sıkıdüzene girmişken öbür yarısında hâlâ başkaldıran minik papatyalar görülüyordu. Çimenliği çevreleyen zincirler hurdacıyı boylamıştı; alçak demir direkler de. Evlerin önlerindeki demir parmaklıklar da kaldırılmıştı ama taşlardaki ayak izleri görülüyordu hâlâ. Çok iyi tanıdığım, kimi sağa, kimi sola kaykılan, kimi 'oturmuş' olan evlerin hemen hepsi Londra'nın Chelsea semtindeki evlere öykünerek maviye ve kapının biri de cırtlak sarıya boyanmıştı. Eleştirel bir tavırla, ancak pek fazla duygulanmadan, Stilbourne'u, konuk bekleyen bunak kocakarılar gibi süsleyip püslemişler diye düşündüm. Evlerle çimenliğin arasında, burunları hep ortaya dönük duran, o

nedenle de çeşme yalağından su içen inekleri anımsatan pırıl pırıl otomobiller park edilmişti. Babamın evi doktorunkine yaslanmıştı. Birilerinin yaşadığı bir konut değil de, şirin taşra mimarisinin tipik bir örneğiydi sanki; fotojenik ve steril. Hâlâ yatak odamın penceresinde sallanan basma perdenin benimle hiç ilgisi yoktu. Değişmeyen tek yapı kiliseydi. Duvarları da koyu griydi hâlâ. Biri içeride org çalıyordu. Henry'nin çim biçme makinesinin gürültüsüne o ses de eklenince kiliseye geliş nedenimi hatırladım. Yandaki mezarlığın kapısını açtım, mezarların arasındaki biçilmiş otların üstünden yürüdüm. Henry'nin anıtını bulmak hiç zor olmadı. Beyaz mermerden yapılmıştı çünkü, hiçbir masraftan kaçınılmamıştı.

İlk bakışta insana ağırmış izlenimi veriyordu yalnızca. Dikdörtgen biçimi lahitin içi beyaz mermer kırıklarıyla doldurulmuş, o kırıkların ortasına, içinde kurutulmuş çiçekler bulunan bir cam vazo yerleştirilmişti. Mezarın başına en az bir ton ağırlığında, baklava biçimi bir mermer dikilmişti ve bu görkeme incelik katan, o mermerin arp biçiminde yontulmuş olmasıydı. Hem de gerçek bir arpa o kadar benziyordu ki, bakan, mermer tellerin kilisede çalınan orgun eşliğinde titreştiklerine inanabilirdi.

Ne yapmam gerektiğini düşünerek çevreme bakındım. Dua mı etmem gerekirdi acaba? Ölüye nasıl saygı gösterirdi insan? Biçilmiş otlara, mermer kırıklarına, org sesine nasıl saygı gösterilir? Doğrusunu söylemek gerekirse ben hayatta olduğum için sevinçliydim, sevinç duyduğum için de biraz utanıyordum. Daha orta halli bir mezar taşının üstüne oturup bacaklarımı iki yana açtım ve gözlerimi arpın altındaki yazıya diktim. Bütün dikkatimi orada yazılı ada yöneltmek, bu konularda

benden daha bilgili bir kişinin gerçekleştirebileceği saygı sunma töreninin yerini tutacaktı sanki.

CLARA CECILIA DAWLISH
1890-1960

Yaş yetmiş, iş bitmiş, ne fazla, ne eksik. Çağımızın ortalama ömür uzunluğu. Doğum ve ölüm tarihleriyle adı nasıl okursam okuyayım, yazılı alanların dışında bir alan çıkartamıyordum. Bakışlarımı mermer kırıklarına eğdim, bana –hiç yakışık almadığı halde– düğün pastalarını anımsatan kurutulmuş çiçekleri inceledim. Anıtın Henry'nin ne kadar ince bir düşüncesinin ifadesi olduğunu ancak daha yakındaki bir noktaya, neredeyse iki ayağımın arasında kalan mermer duvara bakınca anladım. Orada da iki sözcük okunuyordu. Mezarın ayak ucunda. Neyin nereye yakıştığını, kimin neye layık olduğunu çok iyi bilirdi Henry. Önümde beyaz mermer, yosun tutmuş mezar taşının üstünde otururken anıların dalgınlığı çöktü üstüme. Oradaki yazı Henry'nin sözü değildi aslında. Sık sık kullandığı halde Yo-yo'nun sözü de değildi. Babasının sözüydü o. Güneşte oturup buruk bir hazla geçmişi kurcalamaya başlayınca adamı hatırladığımı fark ettim.

İhtiyar Dawlish. Çocukların, yaşadıkları çevrenin bir parçası gibi kabul ettikleri garip adamlardandı Bay Dawlish. Stilbourne'daki tek garip adam da o değildi. Tekerlekli koltukta gezen eciş bücüş bir geri zekâlı da vardı. Atların su içtikleri yalak gibi, Belediye Sarayı'nın önündeki sütunlara dayalı duran, üstündeki yazıları kimsenin okuyamadığı eski taş gibi bir nesne olduğundan, ona acımak aklıma gelmezdi. Birkaç etekliği üst üste giyen, başındaki geniş kenarlı şapkası hep kuru

yapraklarla dolu olduğundan sıska ve geçkin bir Ophelia'ya benzeyen garip kadın vardı bir de. Yo-yo'nun babası ihtiyar Bay Dawlish görünüş bakımından bunlar kadar garip değildi gerçi. Ama dikkati çeken bir adamdı. Başarıya ulaşamamış bir müzisyendi, beste yaptığı söylenirdi; gerçekte, müzik aletleri ve nota satan bir dükkân işletir, bir de kasabanın piyanolarını akort ederdi. Ve kasabamızın çapraşık akrabalık ağının sonucu olarak, miras yoluyla hem işlettiği dükkâna, hem de babamın evinin karşısındaki evlerden birine sahip olmuştu. Biraz paraya da konduğu söylenirdi. Parasıyla mülkü bir araya gelince kasabanın saygıdeğer kişilerinden biri olmuştu. Yo-yo onun yerini alacak yaşa gelinceye kadar kilise törenlerinde org çalan da oydu. Ancak günün büyük bir bölümünde dükkânını suratsız bir kıza bırakarak sokaklarda dolaşır, daha doğrusu sokaklarda fırdolayı dönüp dolaşırdı. Her zaman siyahlı beyazlı kumlu birtakım giyen ufak tefek bir adamdı. Uzun beyaz saçları, ince çizgili, hırçın bakışlı yüzünün üstüne düşer, çevresinde uçuşurdu. Başı hep havaya kalkık, hep biraz yana dönüktü. Her an, insan soyunu sıfıra indirgeyen büyük ve mutlak bir gerçeği düşünürdü sanki. Sokaklara fırtına hızıyla dalıp çıkarken –Beethoven gibi– kafasının içindeki bir fırtınaya kapılmışçasına bağırdığı, daha doğrusu karga sesiyle öttüğü duyulurdu arada bir:

"Aaa... Ah!"

Müzik yeteneği olmadığını anlayınca, hiç değilse, BÜYÜK BESTECİLERİN HAYATLARI kitabından bir sahneyi büyük bir ustalıkla oynamaya karar vermişti sanki. Ya da, Delacroix'nın fırçasından çıkma bir 'romantik müzisyen' tablosu çizmeye çalışıyordu. Daha sonra öğrendiğime göre, Çağdaş Kadın'a, Wagner'e ve Sterndale Bennett'a inanır, ancak Bay G.B. Shaw'la Bay Holst'a hiç

güvenmezmiş. Garip bir adam da olsa, sokaklarda fırtına gibi de dolaşsa, mülk sahibi olması her şeyi bağışlatır, dahası, Stilbourne'lular ona baktıkça sanattan ve sanatçıdan büsbütün yoksun kalmadıklarını hissederlerdi.

Adamı ilk gördüğümde çok küçüktüm. Dadım beni arabama bindirmiş, Eski Köprü'yle Alan'ın arasında gezdirmeye çıkarmıştı. O gezinti bana çok ilginç geldi. Köşede, bir başka çocuk arabasını süren bir Yoksul Adam duruyordu çünkü. Ve o eski püskü arabanın içindeki, çocuktan çok daha ilginç bir nesneydi. Ağzı çiçek gibi açılan, alt ucu dar, yeşil bir boru. Yoksul adam bir eliyle borunun altındaki kutunun kolunu çeviriyor, öbür eliyle kasketini gelen geçene uzatıyordu. Yaklaşınca borudan çok tatlı bir ses çıktığını işittim: Dongidi donk, di dong, di dong! Sevinçle güldüm, adamın çevresinde zıplayan çocukların arasına karışabilmek isteğiyle oturduğum yerde tepindim. İsteğim gerçekleşemeyecek bir şeydi elbette. O çocuklar eli yüzü kirli, kılıksız çocuklardı, bulunduğumuz yer de sokak ortasıydı. Gelgelelim benim fazla mızıldanmama zaman kalmadan heyecan verici olaylara bir yenisi eklendi. Bay Dawlish kiliseden dışarı fırlamış, elinde baston, beyaz, sanatçı saçlarını uçurarak Alan'ın karşısına koşuyordu. Arabanın çevresinde zıplayan çocukların arasına daldı. Yoksul Adam dadıma uzattığı kasketi geri çekip bu yeni müşteriye döndü. Öfkeli bir karga gibi gaklayan Bay Dawlish bastonunu gramofonun üstüne indirince her yana siyah parçalar uçuştu. Zıplayan çocuklar çığlıklar atarak gülüştüler, sonra yine zıplamaya başladılar. Arabam iyice yavaşlamışken birden hızlandı. Dadım, kaldırımın kıyısına yaklaşmamaya özen göstererek, çabucak oradan uzaklaştı. Ben bu eğlenceli sahneyi birkaç saniye daha izleyebilmek için oturduğum yerde dönmüş, arkaya ba-

kıyordum. O birkaç saniye içinde, sessiz, güneşli sokağın birden kalabalıklaştığını gördüm. Demirci dükkânından Moore fırlamıştı dışarı, çeyiz-nakış mağazasından Bayan Dimble, şekerciden Bayan Patrick, birahanelerin birinden üç erkek, nalbant dükkânından, elinde dumanı tüten bir at nalıyla nalbandın kendisi. Yeni gelenler ortasında ak saçların uçuştuğu bir küme oluşturdular. Di dong di dong kesilmişti artık; yalnızca öfkeli karganın sesiyle çocukların cıvıltıları duyuluyordu.

Denebilir ki, üç yaşında bir çocuk bu insanları nasıl tanır, işlerini ve adlarını nasıl bilebilir? Çocuğun gözündeki ağtabakası öyle kusursuz bir kayıt cihazıdır ki, ilgisini çeken, heyecan doğuran her şeyin silinmez bir fotoğrafını çeker. Bu insanların kim olduklarını, nerelerden çıktıklarını bilemezdim o gün. Ancak aynı insanları daha sonra yüzlerce kez gördüm, yüzlerini kafamdaki resimlerle karşılaştırdım. Üstelik o resim hâlâ kafamda. Gerektiğinde, bulunduğu çekmeceden çıkarıp bakıyor ve izlenimlerimi iki sınıfa ayırıyorum. Bunların birincisi bilgisizce, ilkel bir biçimde algılanan şeyler. İkincisi zamanla, deneyimlerle edindiğim, bana, o gün ayağımdaki ayakkabıların beyaz patikler, nalbantın elindeki at nalının soğuması beklenen bir nal, Bay Dawlish'in de gerçekleşmeyen beklentilerinin dramını, önyargılarını şiddet eylemiyle ifade eden, hevesi kursağında kalan bir adam olduğunu söyleyen bilgi.

Yo-yo'nun da resimleri var kafamda. Kimseninkilere benzemeyen giyecekleriyle, yaylana yaylana yürüyerek Alan'ın karşısındaki evinden kiliseye gittiğini görürdüm sık sık. Ondan biraz müzik öğrenmem de kaçınılmaz bir şeydi.

'Biraz' müzik deyişimin nedeni var. Babam müzisyenlik mesleğinin tehlikeli olduğuna, insanı –ya da beni–

bohem hayatın karanlıklarına sürükleyeceğine, sonunda, belki de sokaklarda gramofon çalarak para toplamak durumuna düşeceğime inanırdı.

Yo-yo'yu sık sık görürdüm ama ancak altı yaşımda tanıştık. Annemle birlikte Alan'ın karşısına geçtik, Yo-yo'nun –babasının dükkânından yüz elli metre uzaktaki– evine gittik. Orada tek başına oturur, müzik dersleri verirdi. Annem büyük bir dikkatle giyindi o gün. Başına şapka, eline eldiven, sırtına, yakası elmacık kemiklerine kadar çıkan bir palto giydi. Ön kapıyı açtı, beni çıkardı, demir bahçe kapısını açtı, yine beni önden çıkardı. Arnavutkaldırımını aştık. Çimenliğe girebilmemiz için eğilip zincirlerden birinin kancasını çıkardı, sonra yine yerine taktı. Boş çimenliğe girince gecenin ortasında uçsuz bucaksız bir çayırın ortasında kaldığımı sandım. Güzün son günleriydi çünkü; hava kararmıştı. Alan'ın çevresindeki havagazı lambaları ortadaki çimenliği aydınlatmaya yetmiyordu. Çimenliğin ucuna geldiğimizde annem yine zincirlerden birini indirdi, biz geçtikten sonra da yerine taktı. Bir kez daha arnavutkaldırımını aştık, Yo-yo'nun demir bahçe kapısından geçtik. Annem ön kapının yanındaki çıngırağı çaldı. Sol elimde, içi kadife kaplı kutusuna yerleştirdiğim çeyrek porsiyon kemanı taşıyordum. Kapı açıldığında o kutuyu incelemekteydim. Bu yüzden Yo-yo'nun ayakkabılarından başka bir yanını göremedim önce. Utangaçtım, başımı kaldıramıyordum. İçeri girdikten sonra da pek fazla bir şey göremedim, çünkü içerisi karanlıktı. Yo-yo'nun ayakkabıları biraz kalındı ama alışılmadık bir özellikleri yoktu. Büyükler başımın üstünde bir yerde çene çalarken onları inceledim. Gözlerim antrenin loşluğuna alışıp cesaretim de artınca başımı yukarı kaldırdım yavaş yavaş. Ve ömrümde ilk kez Yo-yo'yu yakın-

dan gördüm. Kül rengi, dümdüz bir etek, belinde bir deri kemer, onun üstünde siyah beyaz çizgili bluz. Yakası ve manşetleri erkek gömleğinden farksız. Gömleğin önünde, siyahlı kahverengili taştan yapılmış çirkin bir iğneyle tutturulmuş kahverengi boyunbağı.

Karanlık antrenin sağında koyu kahverengi bir kapı, kapının yanında da kahverengi bir divan görülüyordu. Kepimi, paltomu, eldivenlerimi ve kaşkolumu oraya bıraktıktan sonra üçümüz birlikte kahverengi kapıdan geçip kahverengiden de yoksun bir karanlığa daldık. Odada yalnızca iki aydınlık nokta, iki renkli göz vardı. Biri aşağılardaki donuk bir kırmızı, öbürü yüksekteki bir mavi tomurcuk. Yo-yo'nun yüzü o mavi tomurcuğa yaklaştı, odaya, karanlığı aydınlatan, ancak ortadan kaldırmayan bir ışık yayıldı. Yo-yo'nun yüzünde de herhangi bir pembelik ya da beyazlık yoktu. Sarıydı suratı. O sarı surat kirpiksiz gözleriyle kaşsız alnına eklenince Avrupalıdan çok Çinliye benziyordu. Cinsiyeti de kadın değil, belirsizdi sanki. O yaşta, insanları kadın ve erkek diye ayırırken, giyeceklerine göre karar verirdim. Yo-yo'nun kadına benzeyen tek yanı da etekliğiydi. Geriye taranıp topuz yaptığı seyrek saçlarına bile kadın saçı denemezdi, çünkü topuzu öyle yassıydı ki benim durduğum yerden varlığı zor fark ediliyordu. Ağzımı açmadan onu incelerken arkamdaki kapının usulca kapandığını duydum. Karanlıkta parlayan büyük pencereye bakınca da arnavutkaldırımından yürüyen annemin ayak seslerini işittim. Yo-yo'ya döndüm. O, duvardaki bir rafta bir şeyler karıştırıyordu. Bunun üzerine odayı incelemeye koyuldum. Tıslayan havagazı lambasının ışığının ulaşamadığı köşelerde, karanlık pusuda bekliyordu hâlâ. Yıllar sonra, gün ışığının bile o sarı müslin perdeleri delip odaya girmekte güçlük

çektiğini öğrenecektim. Koskocaman bir kuyruklu piyano ışığın yolunu kesiyordu çünkü. Aynı piyano, fildişi dişleriyle, fırsat bulsam sizi paralarım dercesine sırıtıyordu perdelere. O günden sonra başka hiçbir yerde görmediğim bir özelliği de org pedallarıyla donanmış olmasıydı. Önünde de orgcuların oturdukları uzun, cilalı sıralardan biri vardı. Kapağının üstünde notalar, kopuk keman telleri, kitaplar, tanıma gelmeyen garip nesneler, bir iki keman, toz yığınları ve sonradan Brahms olduğunu öğrendiğim bir adamın –durduğu yerde dingildeyen– bir büstü vardı. O yığın tavana değecekti neredeyse. Piyanonun gerisindeki karanlıkta, şöminenin, hemen hemen Yo-yo kadar bol duman salan ateşi görülüyordu. Ben odayı incelerken Yo-yo raftaki on, on iki pipodan birini seçip doldurmuş ve tüttürmeye başlamıştı. Piyanonun önündeki sıraya oturmuş, zaten toz ve küf zerreleriyle yüklü olan havaya yoğun duman bulutları üflemeye koyulmuştu. Başımı çevirip rafa baktım. Ardından rafın üstündeki kahverengi fotoğrafa göz attım; üniversiteli cüppesiyle, o kılığın, tepesi kare biçimi, düz kepini giyen bir kadın. Onun yanında da başımın üstünden sert bakışlarla odayı gözleyen kahverengi bir erkek. Yo-yo'nun piposunu tüttürürken kesik kesik konuşmaya başladığını duyunca başımı ona çevirdim.

"Pipo... gibisi... yok."

Bunu söyler söylemez pipoyu bırakıp bir sigara yaktı. Sonra da kemanımla yayımı kutudan çıkardı ve yağlı ellerimle nerelerine dokunmamam gerektiğini gösterdi. Ardından, keman çalarken nasıl durmam gerektiğini göstermek için üstüme eğildi. Bu arada sigaranın dumanı gözüne kaçtığından gözleri yaşardı, genzi tıkandı.

Müzisyen kendine eziyet etmeye yanaşmazsa ona eziyet edilmesi zorunludur ve keman çalmak için girilme-

si gereken konumdan daha büyük bir eziyet yoktur. Sol kol bükük, hep kıvrık duracak; dirsek gövdenin ortasına doğru çekilmiş; bilek tam şöyle duracak ki küçük parmak dört telin üstünden de rahatça geçebilirsin. Bu eziyeti haklı çıkaran tek şey de kemandan yükselen göksel ezgidir. Ne var ki bir yerde böyle çarpılmış bir iskelet bulunsa, bu adam bir judo uzmanının elinde can vermiş diye düşünür insan. Benim ya da Yo-yo'nun kemanından herhangi bir ezgi yükselmeden, öğretmenim küçük gövdemi epey hırpaladı, erkekçe hareketlerle eklemlerimi çekip kıvırdı, ardından, son anda akıl etmişçesine, akortsuz kemanı da yerine yerleştirdi.

Müzik denen judo uzmanının ustalığıyla, tepe üstü fırlatılma konumuna girmemle çıkmam bir oldu. Eklemlerim düzeltildi, kemanım –Bristol Pazarı'ndan aldığımızda gözüme pırıl pırıl görünen o küçük şey– mezarına yerleştirildi. Yo-yo da sırtına bir erkek ceketi, başına bir şapka geçirip benim kendi ambalajıma sarınmamı bekledi. Demir parmaklıklardan, kapılardan, zincirlerin arasından geçirip babamın evine götürdü beni. Annemle ikisi, bundan böyle tek başıma gidip gelebileceğime karar verdiler. Yo-yo gitmeden önce nasıl çalışmam gerektiğini de söyledi. Her gün judocu konumuna girecektim; sol kol uzanmış, omuz yukarıda, çene aşağıda, henüz sesi duyulmayan kemanım o ikisinin arasında.

Cuma günü, zincirlerin altlarından geçip çimenlerde koşar adım ilerleyerek o loş antreye girdim ve bana söyleneni yerine getirip müzik odasının kapısını tıklattım. Yo-yo iriyarı bir kızı dışarı çıkardı, onun yerine beni aldı. Bu kez, bir süre judoculuk yaptıktan sonra kemanımı da akort etti ve yayı tellerin üstünde testere gibi dolaştırmama izin verdi. Karşılığında o da kendi kemanını alarak bir iki mezür çaldı, sonra da notaları sıraladı.

Kimi zaman parmaklarını yanlış yerlere basıyor, o zaman ben de suratımı buruşturup gülüyordum. Gülmem bitince onun çaldığı notaların aynılarını çalmamı istedi.

"Daha geriden, Oliver! Daha aşağıdan! Falsolu ses çıktığını duymuyor mu kulağın?"

Bazen parmaklarımı tutup kendisi bastırıyordu uygun yerlere. Bir süre sonra gözümden bir damla yaş süzüldü ve kemanın cilalı tahtasına damladı.

"Neyin var, çocuk? Hasta mısın?"

Hızla gerileyerek iki metre uzaktan baktı bana. Sonra da sıkkın bir fısıltıyla sordu.

"*Gitmek* istiyorsun değil mi?"

Evet, gitmek istiyordum. Ağzımı açmadan başımı salladım. Yo-yo hemen harekete geçti. Kemanı kaldırdı, loş bir köşeye uzanıp bir mumla bir şamdan aldı, mumu yakarak önüme düştü.

"Gel bakalım."

Antreye çıktık ama paltomla kaşkolumu almamı beklemediği gibi sokak kapısını da açmadı. Tersine, koridorun ucundaki merdivene yöneldi. Dik açılar çizerek yükselen karanlık merdivende bir su birikintisi gibi görünüyordu mumun ışığı. Uzun bir koridora çıktık. Koridorun iki yanında da kapılar vardı. Aralık dumanların gerisinde çıplak taban tahtalarıyla karanlıkta parıldayan pencere camlarından başka bir şey görülmüyordu. Koridorun ucunda tek bir basamak ve camlı bir kapı vardı. Yo-yo kapıyı açtı.

"Hadi gir."

Mumu elime tutuşturdu, kapıyı da üstüme kapadı. Korku içinde bir iki adım ilerledim. Kahverengi mozaikten yapılmış bir tuvalet çıktı karşıma. Tuvaletin yanında, birkaç kilometre yüksekliğindeki tavana ulaşan demir bir çubuk, onun ucunda da bir kulp görülüyordu.

Yo-yo'nun erkek adımlarıyla yürüyerek koridordan merdivene yöneldiğini duydum. Şimdi anlaşılmıştı. Ben onun dediğini yanlış anlamıştım, o da benimkini. Ne var ki anlaşmazlığı ortadan kaldırmak elimde değildi artık. Durumun gerektirdiğini yapmak zorundaydım. Olduğum yerde durarak duvara dayandım. O uzak, karanlık köşenin soğuğundan derim ve saçım buz tuttu. Mum küçüldü.

Sonunda hırçın bir sesle bağırdığını işittim:

"Oliver!"

Bir sıçrayışta kulpu yakalayıp çektim. Bir iki saniye süreyle hiçbir şey olmadı. Ardından, tavan arasında bir yerden bir tangırtı, bir gurultu, bir çağlayan sesi geldi, görülmeyen borular vınladılar, gürlediler, köpürdüler. Kendimi kapıdan dışarı atıp paldır küldür aşağı indim. Yo-yo az önce kapıdan giren irice bir oğlanla antrede duruyordu. Elimdeki şamdanı aldı.

"Bugünlük bu kadar, Oliver. Notaları çalış. Salı günü görüşürüz." Gelen oğlan hiç utanmadan kulak kabartırken Yo-yo durduğu yerde eğilerek öğüt verdi. "Ve bundan böyle, gelmeden önce gideceğini unutma."

Amatör müzisyenlik mesleğine başlamış oldum böylece. Salı ve cuma, cuma ve salı. Annem sayılı ahbabımızla konuşurken yeni başarımdan söz etmeden duramıyordu.

"Oliver çok büyük ilerleme kaydetti," dedi. "Bayan Dawlish'e de tapıyor. Öyle değil mi, yavrum?"

Utangaç bir tavırla başımı sallayarak öyle olduğunu belirtirdim. Bizim toplumumuzda, bütün iyi aile çocuklarının analarıyla babaları yavrularının Bayan Dawlish'e taptıklarına inanırlardı. Toplumsal düzenimizde, sırtlarını dayayabilecekleri bir kayaydı bu; olağan, an-

cak somut ve gerçek bir kaya. Bir gün kendi başıma otururken, otuz dakika eşittir altmış kere otuz eşittir bin sekiz yüz saniye diye hesap yaptığımı fark edince bunu kendi edepsizliğimin kanıtı olarak gördüm. Dersten önce saat çok çabuk geçiyordu ama gitmeden önce 'gideceğimi' de unutmuyordum artık.

Yo-yo'yu iyi tanıyordum şimdi. Yo-yo gibi yükselip alçalarak, yaylana yaylana yürüyerek Alan'ı geçip kiliseye girişini, kiliseden çıkınca yine Yo-yo gibi zıplayarak evine dönüşünü izliyordum. Kilisede olmadığı zaman, hemen her yarım saatte bir, kız ya da oğlan öğrencilerinden biri müzik odasının bahçeye bakan geniş penceresinin yanındaki sokak kapısından içeri girerdi. Yo-yo gerçekten çok çalışıyordu. Benim bir rastlantı sonucu fark ettiğim, ettikten sonra elimden geldiğince yararlandığım özelliği de bu yoğun çalışmanın verdiği yorgunluktandı belki. Öğrencinin yanlışı açık seçik bir yanlışsa, Yo-yo hemen doğrusunu gösterirdi. Gelgelelim öğrenci izin verilebilecek denmese bile göz yumulabilecek beceriksizliklerin sınırları içinde kalmayı başarırsa, o zaman Yo-yo'nun gözkapakları sarkar, başı arkaya kaykılır, ve müzik öğretmeni oturduğu org sırasının üstünde uyuyakalırdı. Sigarası yarı açık duran ağzında, bilinçsizce koruduğu dengesi bozulur gibi oluncaya ya da ona tapan öğrencisi kulak tırmalayan bir yanlış yapıncaya kadar, hafifçe öne arkaya sallanarak uyurdu. Kulak tırmalayan yanlışları duyar duymaz uyanması bizi doğru çalmaya zorlayabilirdi ama, hiçbir şey beni her gün, düzenli bir tempoyla çalışmaya zorlayamıyor, o çeyrek porsiyon kemana duyduğum nefret bir türlü silinmiyordu. Bu yüzden, aradan geçen aylar boyunca birkaç kriz dönemi atlattık. Öyle zamanlarda Yo-yo benim tasasız çocukluğumu kendi gençliğinde –gerçek bir mü-

zisyenin gençliğinde– çektiği sıkıntılarla karşılaştırarak yüzümü kızartırdı. Bir gün, verdiği notayı doğru yazamadığım için ders saati bitmeden eve yolladı beni.

"Ders saatlerinin dışında hiç çalışmayacaksan ben sana bir şey öğretmem," dedi. "Bak iyi dinle, Oliver! Ben gençken babam koca fügleri kopya ettirirdi bana. Her parti için de ayrı renk kalem kullanmamı isterdi. Bir notayı yanlış yazsam... Çat! Cetvel parmaklarımın üstüne inerdi hemen."

Evden çıktım, kurala göre derste geçmesi gereken yarım saati doldurmak için Alan'daki havagazı fenerlerini yakan adamı izledim. Zaman geçtikçe, Dawlish'lerin aile ilişkileri konusunda duyduklarım enikonu karanlık bir tablo çizmeye başlamıştı. Çat! Cetvel parmakların üstüne iniyor. Pat! Rulo yapılmış bir tomar nota orgun başında oturan kızın kafasında patlıyor. Cız! Yayın ucu kaburga kemiklerinin arasına saplanıyor. Kusursuzluk peşinde koşan, eli hep havada beklediği anlaşılan, sokaklarda fırtına hızıyla gezip dolaşan Bayan Dawlish gözümün önünden gitmiyordu. Bizim evle öğretmenin evi arasındaki çeşitli demir engelleri aşarken korkuya kapılırdım zaman zaman. Ya Bayan Dawlish benim beceriksizliklerimle ve yaramazlıklarımla –yani edepsizlik ve ahlaksızlığımla– baş edemeyeceğine karar verir de babasını yardıma çağırırsa? Neyse ki korktuğum başıma gelmedi.

Salı ve cuma düzeni, birinci aşama keman sınavına girdiğim günden sonra değişti. Bir müzik aleti çalmayı öğrenenler birkaç sınava girip çıkarlardı; yoksa kimin nasıl çaldığını kimse bilemezdi. Değişik zamanlarda girilen bu sınavlarda başarılı olanlara, çerçevelenip duvara asılabilecek –ya da daha sonraki hayat kavgasında cephane olarak kullanılabilecek– bir müzisyen belgesi

verilir, daha doğrusu ana babalara parayla satılırdı. Birinci aşama sınavı bir dönüm noktası oldu. Dahası, şimdi, geriye baktığımda, pek çok şeyin o gün başladığını görüyorum.

Bir kere, ömrümde ilk kez o gün bindim otomobile ama neredeyse otobüs kadar büyüktü. Yo-yo'nun evinin önündeki demir parmaklıkların yanında duruyordu. Biz çocuklar hemen başına toplandık. Karakış sona ermiş, güneş yüzünü göstermişti. Heyecanlıydık, seslerimiz hiç kesilmiyordu; o gün yalnızca bir 'büyük' diye düşünmüştüm ama, çocuk gözünün ağtabakasına güvendiğimden, gözümün o gün çektiği resmi çıkarıp yine bakabilirim. Orta boylu, zayıf bir gençti; yüzü etsiz ve esmer, gözleri gliserin damlatılmışçasına parlak ve dolu dolu. Orası burası parlamış lacivert birtakım giyiyordu. İnsanın sesiyle bir şey söylerken yüzüyle başka bir şey söyleyebileceğini ondan öğrendim. Elindeki kâğıt parçasına bakıyordu. Evet, dedi, adres bu adres ama kapıyı çaldım çaldım açılmadı. Bayan Dawlish'i arıyordu, bizlerden biri Bayan Dawlish olabilir miydi acaba? Yüzü hüzünlü, sorduğu soru bir şakaydı. Bir anda gönlümüzü kazanmıştı. Yaptığı şakaya hiç uygun düşmeyen yüzüne baktık, Yo-yo'yu gözümüzün önüne getirdik ve bizim biz, Yo-yo'nunsa Yo-yo olmasını öyle gülünç bulduk ki gülmekten yerlere yatacaktık neredeyse. Gelgelelim bu eğlenceli konuşmanın uzamasına zaman kalmadan evlerin demir parmaklıklarının önündeki arnavutkaldırımında yaylana yaylana yürüyen biri belirdi. Yo-yo aramıza katılmıştı. Genç adam lacivert kasketini başına geçirdi, elini kaşına dayayarak selam verdi. Yo-yo da onun iki metre uzağında –ayaklar bitişik, eller bel hizasında, dirsekler geride– durarak papazın yanından ayrılamadığı için geciktiğini açıkladı. Genç

adam otomobilin kapısını açtı, öğretmenimiz de binmemizi söyledi. Biz yerleştikten sonra kendisi de beceriksizce binerek sürücü koltuğunun yanındaki yere oturdu. Yola koyulduk. Arabanın arkasındaki çocukların sesi çıkmıyor, öndeki büyükler de hiç konuşmuyorlardı. Neyse ki Stilbourne'nun bir kilometre dışında küçük kızlardan birinin bulantısı tuttu da, o sorunla ilgilenilirken buzlar da çözüldü. Yeniden yola çıktığımızda önden gelen ilginç konuşmaları dinleyerek eğlendik. Sıva gibi bir sesi vardı genç adamın. Stilbourne'da hiç duyulmayan, hareketli yüzüne çok uygun düşen bir ses. Bir müzik aletiymişçesine, tınısı her an değişiyordu. Evet bayan, Galliydi, Cardiff'li, evet. Biraz şarkı söylerdi, tenordu evet. Arkadaşlarıyla bir araya geldiler mi bir şeyler söylerlerdi mutlaka. Şimdi düşünüyorum da, o kadar kısa bir sürede adamla ilgili bir sürü şey öğrenmemiz tuhaftı. Yoksul olduğunu öğrendik, çalışkan olduğunu, ilerleyip adam sırasına girmek istediğini, müziği çok sevdiğini ve birinci sınıf otomobil tamircisi olduğunu. Alışılmadık bir konuşkanlık gösteren Yoyo'dan da hep bildiğimiz ama hiç düşünmediğimiz bir gerçeği. Stilbourne'da yalnızca bisikletçi dükkânıyla at ve araba kiralayan biri bulunduğunu, ancak otomobil kiralanabilecek, otomobil onaracak bir yer olmadığını öğrendik. Barchester'a gitmek için bir otomobil kiralamak zorunda kaldığımızı da. Çünkü dönerken dört otobüsüyle dönebilecektik ama, Barchester'da pazar kurulduğu günlerin dışında, oraya giden ilk otobüs ikide kalkardı Stilbourne'dan. Genç adam da nota okumayı bilmediğine hayıflanıyordu. Keşke ben sizin bildiklerinizin yarısını bilseydim, bayan, diyordu; Barchester Şehir Korosu'na girebilmeyi umuyordu. Koro katedralde *Aziz Paulus*'u seslendirecekti yakında. Derken büyük

bir coşkuyla söylemeye başladı. *"Bizler, İsa adına gelen elçileriiiz!"*

Yo-yo başını eğdi, yan yan bakıp gülümsedi ve keçi derisi eldivenlerini birbirine çarptı.

"Şaştım, Bay..."

"Henry deyin, bayan."

"Çok iyi bir tenor sesiniz var!"

"Sağ olun, bayan," dedi Henry. "Sizin gibi gerçek bir müzisyenin böyle söylemesi çok önemli benim için. Barchester'dakilere de anlatacağım. O zaman beni koroya almak zorunda kalacaklar. Ahh, müzik olmasaydı hayat neye benzerdi!"

"Ah evet!" dedi Yo-yo. "Müzik!"

Onun ağzından çıkan 'ah,' Bay Dawlish'in karga sesine benzeyen ünlemlerinden biri değil, çok daha yumuşak bir sesti. Müzik dedikten sonra da arabada değil de kilisede olduğumuz izlenimini veren bir cümleyle bitirdi:

"Cennet müziktir. Babam hep böyle der."

Henry'nin başındaki kasket öne arkaya sallandı hızla.

"Dai Evans için anlattıkları fıkrayı bilir misiniz, bayan? Ölüp de cennete gittiğinde koroya almışlar onu da. Koroda elli bin tane soprano, elli bin tane kontralto, elli bin tane bariton varmış ama tenor olan tek kişi Dai Evans'mış. Bir aleluyah korosuyla başlamışlar. Derken şef değneğini vurarak bunları susturmuş. 'Bir dakika,' demiş. 'Tenor sesi çok baskın çıkıyor, Dai. Biraz daha alçak söyle lütfen.'"

Henry'nin ilk sorduğu soru bizi nasıl etkilemişse bu fıkra da Yo-yo'yu öyle etkilemişti. Sarsıla sarsıla güldü, tıkanacak gibi oldu, eldivenli elini kaldırıp topuzunu ensesine bastırdı. Onun gülmesi bitince bir baktım Henry'nin omuzları sarsılmaya başlamış bu kez. Kendini tutmaya çalışıyor ama köh köh öksürüyor.

Öksürmesi bitince, "Özür dilerim," dedi. "Gıcık tuttu. Şimdi bakın ne diyeceğim... Bugün benim izin günüm. Otobüse vereceğiniz parayı bana verirseniz... Benzin masrafını karşılamak için yani... Barchester'daki işiniz bitince çocuklarla sizi yine Stilbourne'a götürürüm."

Arkada oturan çocukların sessizliği bu cümleyle son buldu. Hepimiz Bayan Dawlish'in öneriyi kabul etmesi için bağırıp çağırdık. O da gülerek boyun eğdi. Barchester'ın banliyölerinden geçip o günkü sınav için kiralanan salona girdik.

İlk müzik sınavı Yo-yo'yla aramdaki ilişkiyi çok değiştirecekti. Sonunda sıra bana gelip de küçük Bach parçasını çalmaya giriştiğimde–da didi *da*, da didi *da*– çıkardığım korkunç seslerden dehşete kapılarak hüngür hüngür ağlamaya başladım. Ardından, parmaklarımı –sesler çok sert de çıksa falsolu çalmamı önleyen– parlak yerlere bastırarak, burnumu çeke çeke bir oktav nota çaldım. Sınavı yapan kişinin çaldığı notların hangileri olduğunu söylerken yine höyküre höyküre ağladım. Oradan bir an önce kurtulmaya can attığımdan, kimi zaman adamın çalmasını beklemeden bir notanın adını söyleyiverdim.

"Ağlayacak bir şey yok," dedi adam. "Bu arada şunu da söyleyeyim... Yanılmıyorsam kusursuz bir kulağın var."

Burnumu çekerek sınav salonundan çıktım. Gözyaşlarım dindiğinde herkesin işi bitmişti.

Dönüşte Henry daha çok otomobillerden söz etti.

"Siz de küçük bir araba alsanız iyi olurdu, bayan. Kadınlar da araba kullanıyorlar artık."

Yolculuğun heyecanına daldığımızdan –ben de sınavda olay yaratan tek öğrenci olmaktan belli belirsiz bir gurur duymaya başladığımdan– genç adamın sözü

nereye getirdiğini ancak Eski Köprü'yü geçip Ana Cadde'ye girdikten sonra fark ettim.

"Rica ederim, bayan! Angarya olur mu hiç! Ben bakarım. Ucuza düşürebileceğimiz bir şey bulursam size haber veririm. Araba kullanmayı da üç günde öğretebilirim size. Ne demek, bayan! Seve seve yaparım!"

Araba müzik odasının penceresinin önünde durdu. Henry hemen atlayıp Yo-yo'nun kapısını açmaya koştu. Yo-yo bizleri gözden geçirdi.

"Millie, senin evin epey uzak... İçeri gel, önce bir bardak sütle birkaç kurabiye yer, ondan sonra gidersin. Siz de, Bay..."

"Bana Henry deyin lütfen."

"Siz de bize çok nazik davrandınız, Henry. Barchester'a dönmeden bir çayımı için."

Ben çimenliğe dalmış, babamın evine yönelmiştim. Arkama bakmadığımdan Henry'nin bu öneriyi kabul edip etmediğini görmedim. Ancak annemle babama sınavda ağlayan tek öğrenci olduğumu haber verince –sertifika alamamak pahasına da olsa– bundan böyle müzik sınavlarına girmememe karar verdiler. Mademki sinirlerim sınava dayanacak kadar sağlam değildi, bundan böyle yalnızca kendi zevkim için çalacaktım. Gerçi bu da alışılmadık bir şeydi ama, müziği büsbütün bırakmam hiç düşünülemeyeceğine göre, başka çare yoktu. Bu kararın sonucu, Yo-yo'nun evine giderken kapıldığım gerginliğin azalması oldu. Ne var ki o da, belirli bir sonuca ulaşamayacak dersleri ciddiye alamazdı. Bunu kimse bekleyemezdi. Daha sık uyuklamaya, daha uzun uykular çekmeye başladı. Uyumadığı zaman da konuşuyordu bazen; on dakika süreyle çene çaldığı oluyordu. Ben hep başımı sallayarak söylediklerini kabul eder, onaylardım. Nedense, ona hiç karşı çıkmıyor, daha doğrusu çı-

kamıyordum. Bu boynu bükük uysallığım zamanla bir deli gömleği haline geldi benim için.

Yazın ortasında Henry Williams bir kere daha göründü. Yüksek tenteli iki kişilik bir arabayla gelip demir parmaklıkların önüne yanaştı ve Yo-yo'yu da yanına alarak yola koyuldu. Aradan bir hafta ve birkaç şoförlük dersi geçtikten sonra bir akşam –yaz akşamının göğü serçe yumurtalarının maviliğindeyken, ben tıraş edilmiş çimenleri çevreleyen zincirleri hiçe sayıp üstlerinden atlayarak– elimde kemanım, derse gittiğimde iki kişilik araba arnavutkaldırımında duruyor, Henry de yanında bekliyordu. Bay Dawlish ön kapıdan dışarı fırladı, ak saçlarını uçurarak demir kapıyı menteşelerinden koparırcasına çekip açtı.

"Parayı sokağa atmaktan başka bir şey değil!"

Keman kutusu elimde, başımı kaldırıp baktım. Bay Dawlish on metre gittikten sonra döndü ve müzik odasının bahçeye açılan penceresine, bir insana seslenir gibi seslendi.

"Müzik var ya! Müzik yetmiyor mu sana?"

Yo-yo evinden çıktı.

"Sen içeri gir ve çalışmaya başla, Oliver."

Bir süre sonra, hızlı hızlı soluyarak yanıma geldi.

Annemin akıl almaz sezgileri olmasaydı, Yo-yo, ihtiyar Dawlish ve Henry'yle ilgili konularda çok zaman tahmin yürütmek zorunda kalacaktım. Ne var ki Alan'ın çevresinde oturan bütün kadınlar gibi, annem de özel dedektifliği meslek edinmişti kendine. Onlar, yani kadınlar, her evin önünde yükselen demir parmaklıkları, kilitlerle, sürgülerle donanmış kapıları yeterli bulmaz, pencerelere de en keskin bakışın bile delip geçemeyeceği perdeler asarlardı. Sonra da bu perdelerin gerisine geçer, bugünkü anlayışımla radar dalgası diyebileceğim

birtakım dalgalar yayarak kimin ne işle uğraştığını anlarlardı. Ancak burada garip bir noktaya da işaret etmek gerekir. Yayılan dalgalar –belirli bir ölçüde– perdeleri delip her kadına, karşıdaki aileyi iyi kötü görmek olanağını verirken, her kadın aynı kalınlıktaki bir başka perdenin kendisini koruduğuna inanırdı. Erkekler daha özgür olmakla birlikte daha beceriksizdiler, sezgileri de kördü. Yine de, içerideki istihbarat uzmanlarına değerli bilgiler sağlayabilirlerdi. Bu yüzden, evlerde yenen her yemek bir sorgulama seansına benzer, sorulan sorulara verilen yanıtlar, belirli bir tablonun çizilmesine olanak sağlayabilirdi. Benim kısa boylu, zayıf anacığım da müslin perdelerimizin gerisinde yarım saat dikilerek yeni bir şapkanın, bir karşılaşmanın, bir hareketin, hatta bir yüz ifadesinin ne anlama gelebileceğini kestirmeye çalışırdı.

"Hah, Eliott'ların kızı gidiyor. Annesi hâlâ hastanede olduğuna göre Thomas denen o delikanlıyla köprüde buluşmaya gittiği kesindir."

Annemin radarın dışında bir de gizli silahı vardı. Ben. Ben haftada iki kere Yo-yo'nun evine girmekle kalmıyor, daha geniş bir alanda da etkili olabiliyordum. Zaman zaman kasabalılardan birinin evine bir şişe ilaç ya da bir kutu hap götürmem çok doğaldı. Elulaklığı yapıp döndüğümde annemin benden sızdırılabilecek herhangi bir bilgiyi ne büyük merakla beklediğini hiç anlamamışım. Gezegenler arası görev yapan casus uydulardan biri gibiydim. Uydular yaptıkları görev konusunda ne kadar bilgisizse, ben de aynı ölçüde bilgisizdim. Hiç unutmam, Henry'nin Yo-yo'ya şoförlük dersleri vermeye başladığı günlerde, onunkinin bitişiğindeki eve –Wertwhistle, Wertwhistle ve Wertwhistle Hukuk Danışmanları (hukuk danışmanı da ne demekse)– bir ilaç

paketi götürdüm. Ön kapıdan girince bomboş bir koridorda buldum kendimi. Ne yana gitmem gerektiğini düşünürken kapılardan birinin ardından aslan kükremesini andıran bir ses geldi.

"Evet? Girin!"

Tozlu kâğıtlarla dolu bir masanın gerisinde yüzü damarlı, yaşlı bir adam oturuyordu.

"Evet? Ne istiyorsun? Evleniyor musun? Vasiyetnameni mi hazırlatmak istiyorsun?"

Paketi uzattım.

"Haa," dedi. 'Kıçı boklu oğlumuzun olacak. Yoo, gitme! Ben alırım. Sen de şunu al bakalım."

Cebinden iki peni çıkarıp masanın üstüne bıraktı. Ne var ki ben "Yoksul Çocuk" olmadığımı bilirdim, başımı iki yana sallayarak dışarı kaçtım. Annem iki peniyi almadığıma sevindi, ödül olarak üç peni verdi bana. Onu hoşnut ettiğimi bilmenin gururuyla Bay Wertwhistle'ın çok ayıp bir söz ettiğini açıkladım. O da, öyle yapacağını biliyordum, nedenini de biliyorum dercesine başını salladı. Bir de Alan'ın ucundaki büyük evde oturan iki kadın olayı vardı. Onları saran giz perdesini hiçbir radar delemiyordu. Kadınların ölümlerinden hemen hemen yarım yüzyıl sonra annemden bilgi almaya çalıştım ama fazla bir şey söylemedi.

"Çok tuhaf davranıyorlardı," dedi yalnızca. "Çok, çok tuhaf."

O eve de gitmiştim bir kere. Kadınların genci yolumu beklermişçesine eşikte belirdi hemen. Çıktığı kapıyı da hemen kapattı.

"Annene söyle, Oliver," dedi. "Bu ev on bir numara değil, yedi numara."

Bu haberin yollanmasıyla –hangi nedenle bilinmez– ödeşmiş oluyorlardı herhalde.

Bunlar açıklandıktan sonra, annemin Yo-yo'yla ilgilenmesinde şaşılacak bir yan kalmamıştır sanırım. Ona kıvrıla kıvrıla yükselen karanlık merdiveni, üst kattaki boş koridorla boş odaları anlatmıştım. Sofraya oturduğumuz zaman babamın arada bir anlamsız homurtularla eşlik ettiği bir monoloğa başlardı bazen.

"O koskoca evde tek başına oturması..."

Koskoca boş ev mi? Sık sık rüyama giren bir şeyin doğrulandığını görüyordum. Yo-yo koskocaman, karanlık bir boşlukta yaşıyordu; o evdeki tek canlı sırıtan piyanoydu. Bay Dawlish –belki evi beğenmediğinden, belki müzik dersi alan çocukları dinlemekten hoşlanmadığından, belki de kızının özgürce yaşaması gerektiğine inandığından– dükkânının üstünde yatıp kalkardı.

Annem, "Evin bir bölümünü kiraya vermesi gerekir," dedi. "Bence bir kadının tek başına oturması doğru değil. Ayrıca, kiracılarından alacağı para..."

"Yapma hanım," dedi babam. "Dawlish'in malı mülkü az değil. Hiç az değil."

Bir gün biz yemek yerken Henry arabayla kapıya dayandı. Annem korna sesini duyunca hemen masadan kalkıp perdelerin arasından dışarı baktı.

"Yine direksiyon dersi," dedi. "Bu hafta üçüncü oluyor bu."

Babam kırçıl bıyıklarını silerek, asık yüzle çorbasına eğildi.

"Dünya kadar ders parası verecek demektir."

Annem, "Saçmalama," diye söylendi ters ters. "Para falan almıyor adam."

"Öyle mi? Öyleyse çok iyiliksever bir çocuk. Herkes onun gibi olsa..."

"İyiliksever mi?" Annem radarı olmayan kişilerle ko-

nuşurken karşısındakini sesiyle aşağılardı bazen. "Hıh! İyiliksevermiş! Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez."

Bundan kısa bir süre sonra Yo-yo'yu ilk kez tek başına gördüm arabada. Çay saatiydi. Henry'yle o kapıda durmuşlar, ardından Henry otobüsle Barchester'a dönmek üzere yola koyulmuştu. Yo-yo arabayı kapıda bırakıp eve girdi. Bizler perdelerin arkasında bekledik. Alan'a bakan pencerelerin perdelerinin titreştiğini, kimilerinin hafifçe aralandığını görüyorduk. Derken Yo-yo yine çıktı, arabaya binip elini kolunu oynattı. Araba durduğu yerde titremeye başladı. Az sonra arkasında yoğun bir duman bulutu oluştu, motorun sesi de çığlık halini aldı. Araba birden atılarak iki metre yol aldıktan sonra ruhunu teslim etmiş gibi durdu. Yo-yo evine girdi yine. Ertesi sabah Henry orası burası parlamış lacivert elbisesiyle arnavutkaldırımının üstünde yatıyor, lacivert kasketi de radyatör kapağında asılı duruyordu. Ondan sonraki ders günü Yo-yo'yu on kere altmış saniye beklemek zorunda kaldım. Sonunda arabasını sokağın taşlarında hoplatarak geldi. Odaya büyük bir heyecanla, yo-yo gibi zıplayarak girdi.

"Çayır çimen dolaştım," dedi. "Neredeyse Devizes'a kadar gittim. Tek başıma! Düşünebiliyor musun? Aslında hiç zor değil, Oliver!"

Ellerini sallayıp duruyordu. Henry'nin gösterdiği inceliği anlata anlata bitiremedi.

"İşini gücünü bırakıp benimle uğraştı! Bilir misin, Oliver, en ufak bir para almadı! Benim cebimden para çıkmadı ki diyor..."

Hem onunla aynı kanıda olduğumu göstermek, hem de yeni öğrendiğim ve çok hoşuma giden bir sözü kullanmak için, kaz gelecek yerden tavuk esirgenmeyeceğini söyledim. Taş kesildi sanki. Bir süre hiç sesi çıkmadı.

Ardından, gitgide artan bir hırsla beni sorguya çekmeye başladı ve sonunda iyice öfkelendi. Ne suç işlediğimi, nasıl bir yanlış yaptığımı anlamıyordum. Eve döndüğümde durum daha da kötüye gitti çünkü orada konuşulanları duyunca annem Yo-yo'dan beter öfkelendi. O ikisinin öfkesine yıllarca akıl erdiremedim ve olay benim için gezegenler arası yolculuğun beklenmedik tehlikelerinden biri olarak kaldı.

Yo-yo'nun yüzündeki bir özelliğe –sonraları gitgide daha belirgin bir hal alan özelliğe– de ilk o günlerde dikkat ettim. Anatomi bilen biri, bunu ağzın çevresindeki sfinkter kaslarının olağanüstü güçlenmesi diye tanımlardı belki. Yo-yo birine sertlik gösterdiği, birini azarlayıp suçladığı zaman dudakları önce iyice büzülür, sonra ağzının içine doğru dönerdi. Dudakların çevresinde iki üç santim uzunluğunda kırışıklar belirirdi. Bu kırışıklar yıldan yıla derinleşti, sonunda, öfkelenmediği zamanlarda bile yüzünden silinmez oldu. Öfkelendiği zaman ağzının çevresi oluklu saca dönüyordu artık. Ağzı da bomba çukuruna.

Yo-yo araba kullanmasını öğrendikten kısa bir süre sonra babası –yine fırtına hızıyla– aramızdan ayrıldı ve kilisenin mezarlığına gömüldü. Hâlâ aklımdadır, ölüm haberini aldıktan bir iki gün sonra o saatte bomboş olan Alan'ı geçip Yo-yo'nun evine gittim ve evi de boş buldum. Karanlık antreden korktuğum için öğretmenimi müzik odasında beklemeye karar verdim. Orada da koca koca gölgeler, ürkünç karaltılar ve sırıtan o piyano vardı. Şöminedeki ateş kızılımtırak bir ışık yaydığından arkadaş bulmuş gibi o yana gittim. Sönmeye yüz tutan bir kor parçasının soğurken çıkardığı çıtırtı tüylerimi diken diken etmeye yetti. Antrede ışık olsaydı ka-

çıp gidecektim ama olduğum yerde kalarak bekledim. Zamanla gözlerim karanlığa alıştı, karaltıları seçebilecek hale geldim. Şöminenin rafındaki bir karaltıyı hepsinden iyi görebiliyordum. Beethoven'in büstüydü. Bronz saç telleri uçuşuyor, dudakları kısılı, öfkeli bakışları piyanonun kuyruğuna dikilmiş. Yo-yo'ya babasının soyundan olduğu belliydi; suçlarcasına bakıyordu bana. Ben bunları düşünürken, Yo-yo'nun otomobilinin farlarının ışığı da pencereye vurdu. Yo-yo antreye girdi, bir an durakladıktan sonra müzik odasının kapısını açtı ve havagazı lambasını yakmaya hazırlandı. Onu görünce ben de rahat bir soluk alarak iki adım öne çıktım. Bu arada keman kutusu da piyanoya çarptı. Yo-yo bir çığlık atarak olduğu yerde döndü. Havagazı lambasının ışığının altında durmuş bana bakıyordu. Gözleri öyle iri açılmıştı ki gözkapakları yoktu sanki. Elini göğsüne dayayarak piyanonun önündeki sıraya çöktü.

"Ben çağırmadıkça, bu odaya girmemelisin, Oliver," dedi. "Asla girmemelisin!"

Özür diledim ama odanın aydınlandığına, yalnızlıktan kurtulduğuma öyle sevinmiştim ki öfkesine pek aldırmadım. Aynı hafta içinde Henry Williams da Stilbourne'a taşındı. Taşınma olayının kendisini hatırlamıyorum; ancak Henry'yi doğal çevrenin bir parçası olarak kabul ettiğimiz bir döneme girdik. Bir yay çizerek uzanan Ana Cadde'nin Alan'a ulaştığı noktada, Yo-yo'nun evinden dar bir çıkmaz sokakla ayrılan demirci dükkânı vardı. O çıkmaza girip birkaç metre yürüdünüz mü demircinin arkasındaki avluya açılan bir kapı, avlunun dibinde de eski bir inek ahırı görülürdü. Ahırın üstü samanlık olarak yapılmıştı, kapısı da yerden birkaç metre yüksekteydi. Henry kuş evini andıran o samanlıkta oturuyordu güvercin gibi. Bazen demirciye yardım

ediyor, bazen Dr. Ewan'ın arabasını temizleyip ayak pompasıyla lastikleri şişiriyordu. Belediye Sarayı'nın altında pazar kuruldu mu Henry pazarcı tezgâhlarının arasında dolaşır, hep el altında bulunarak isteyene yardım ederdi. Yo-yo arabayı o avluya park ediyordu. Daha doğrusu –o henüz ustaca manevra yapamadığından– arabayı park edip çıkaran Henry oluyordu. Arabayı temizleyen, bakımını yapan da oydu. Saray mücevherlerini temizlermişçesine temizliyordu hem de. Üstüne ışık vurdu mu pırıl pırıl parlıyordu küçük araba. Ben, yarı bilinçli, yarı bilinçsiz bir tutumla, Henry'yi Yo-yo'nun malı olarak düşünüyordum. Adama öyle davranıyordu çünkü. Henry arabayı temizlerken o avluda, paslı demir yığınlarıyla ısırganların arasında durur, sesini ve tavrını yumuşatmadan, ancak şakalaşırcasına çene çalardı. Araba canlı bir nesneydi de Yo-yo da onu okşuyordu sanki. Henry sessizce çalışır, o konuştukça başını sallardı. Sonunda Yo-yo dönüp gider, yaylana yaylana yürüyerek evine girerdi.

Annemin kadına alaycı bir acımayla bakmasına akıl erdiremiyordum. Bayan Dawlish arabasına tapıyormuş! Neden tapmasın? Benim de öyle bir arabam olsaydı ben de tapardım. Öte yandan –buna akıl erdirmek büsbütün olanaksızdı– Henry'den hiç hoşlanmıyordu annem. Bense çok hoşlanıyordum ve zamanla bunu da kusurlarımdan biri olarak görmeye başladım. Bana her zaman çok nazik davranıyor, işini yaparken o yumuşak, ezgili sesiyle çene çalıyordu. Öksürük şurubu almak için eczaneye geldiğinde karşılaşırsak hep, "Bay Oliver," diyordu.

Demirci dükkânının arkasındaki avlu bir hafta içinde büyük bir değişikliğe uğradı. Orada burada yeni, parlak aletler, yağ ve benzin varilleri görülüyordu şim-

di. Henry'nin bu yeni başarısını anneme anlatmaya çalıştığımda sözümü bitirmeme fırsat vermedi.

"Sus!" dedi. "Sabrımı tüketme."

Babası ölmüştü ama araba sahibi olmak Yo-yo'yu mutlu etmişti sanki. Piyanonun önündeki sıranın üstünde uyuklarken ağzı bebeklerin ağzı gibi gevşiyordu. Arada bir şaka yaptığı bile oluyordu. Hatta, benimle ilgili bir söz oyunu bile yapıyordu artık. Kummer adlı bir yabancı müzisyenin keman egzersizlerini çalışmaktaydım. Bir akşam derse geç gelmem ve üzerinde büyük harflerle KUMMER yazılı kalın, yeşil ciltli bir kitabı karşımda bulmam, bu şakanın başlangıcı olmuştu.

"Kummer... Kum... Bundan sonra sana Kummer diyeceğim. Çünkü sen de kum gibisin, oradan oraya savruluyorsun. Ne zaman gelip ne zaman gittiğin belli değil."

Oturduğu yerde sarsıla sarsıla güldü. O günden sonra bana asla adımla seslenmedi ve uydurduğu bu söz oyunu sayesinde epey güldük. Hatta bunu başkalarıyla da paylaştık. Bir gün bahçedeyken rahiple karşılaştığımızda hemen anlatmaya girişti:

"Ona Kummer diyorum çünkü..."

Bu mutluluk döneminin sonlarına doğru bir gün beni çok şaşırttı. On buçuk yaşıma gelmiş, artık yarım porsiyonluk bir keman taşımaya başlamıştım. Aslı aranırsa onu da çeyrek porsiyonluktan daha iyi çalamıyordum. Bir gün derse gittiğimde –Henry demirci dükkânını kapatıp birahanelerden birine girdiği halde– arkadaki avludan tank! tank! diye sesler geliyordu. Müzik odasının kapısını tıklattım. Yo-yo beni bekliyormuş, hemen seslendi. Yumuşacık bir sesle.

"Gel içeri Kummer."

İçeri girdim ve gömleğinin önündeki düğmelerle burun buruna kaldım. Adına ne denirse, gömleğin önündeki iki parmak enindeki bandın ve oraya dikilen sedef düğmelerin hizasındaydı gözlerim. Sedef düğmelerin görünmesi tuhaftı çünkü gömleğin önünde kahverengi boyunbağını görmeye alışmıştım. Daha da tuhaf olan, o iki parmak enindeki bandın iki yanında kenarları işlemeli, beyaz müslin fırfırlar bulunmasıydı. Gözlerimi biraz daha yukarı kaldırınca kahverengi taşlı iğnenin de eskiden boyunbağının düğümünün bulunduğu yerden fışkıran fırfırların ortasına yuvalandığını gördüm. Şaşkınlıktan öğretmenimin yüzüne baktım. Çok yumuşamıştı yüzü; gizemli bir ışıltı saçıyordu. Genç denemese bile, gençliğin, genç kızlığın anısını taşıyan bir yüzdü. Sıkıca bağlanan saçlar da kabarıp bulutumsu bir hava almışlardı sanki. Gözleri... Ne var ki gözleri inanmaz bakışlarla baktığımı çok çabuk fark etmişlerdi. Dudakları büzüldü, yanakları çukurlaştı. Ömrümde ilk ve son kez, iki yanağının üstünde pespembe iki nokta belirdiğini gördüm. Ben bakarken o pembelik bütün yüzüne yayıldı. Boynundan alnına kadar kıpkırmızı kesilmişti şimdi. Kemanımı akort edebilmem için piyanoya oturdu, sonra da çalışmam için bir parça göstererek –yüzünü benden uzağa çevirip– odadan kaçtı. Döndüğünde yüzü her zamanki sarılığındaydı. Fırfırlar da yok olmuştu. O gün çok sertti, yaptığım yanlışları çok ağır bir dille eleştirdi. Fırfırları bir daha görmedim.

Bundan kısa bir süre sonra durum büsbütün değişti. Ana Cadde'deki şekerci dükkânından şeker almış eve dönüyordum, Henry'nin yerinde olup olmadığını görmek için avluya girdim. Annem adamın ayağının altında dolaşmamı uygun görmediğinden her zaman belli belirsiz bir korkuyla girerdim avluya. Orada geçirdiğim

dakikalarda yasak meyvelerin tadını bulurdum her zaman. O gün yalnız değildi Henry. Yanında hımhım bir sesle konuşan, solgun yüzlü, sarışın, uzun boylu bir kadın vardı. Kucağındaki bebekle, samanlığın kapısına dayanan merdivenin altında duruyordu. Tartışıyordu adamla.

"Yapamam diyorum sana! Böyle olmaz, Henry! Doğru dürüst basamakları olan bir merdiven istiyorum!"

Henry o ezgili sesiyle karşılık verirken şekerlerimi alıp kaçtım. Kadınla bebek, Henry'nin hiç beklenmedik karısıyla çocuğuydu. Herkesinkine benzeyen bir evde oturmayıp çingeneler gibi samanlıkta barındıklarından çok kıskanmıştım onları. Ancak Yo-yo'yu nasıl etkilediklerini, öğretmenimin düştüğü –ya da itilerek yuvarlandığı– utanç ve düş kırıklığı uçurumunun derinliğini bilemem.

Annem, ona acıdığını göstermek için başını iki yana sallarken bir yandan da gülerek, "Zavallıcık!" diyordu. "Hiç akla gelir miydi? Söyleseler inanır mıydı?"

"Neye inanır mıydı, anne?"

Gelgelelim annem karşılık vermeden gülüyor, başını iki yana sallayıp duruyordu. O günler herkes için heyecanlı günlerdi. Kaynağını bilmediğim halde ben de paylaşıyordum aynı heyecanı. Gel gör ki heyecanımız tam doruk noktasına ulaşmışken yeni bir gelişmeyle karşılaştık. Mary Williams bebeği Jacky'yle çıkıp geldikten bir iki hafta sonra Williams ailesi Yo-yo'nun evine taşındı. Buna herkesten çok ben sevindim belki. Ev, içindeki kötü ruhlardan arınmıştı. Henry'nin orada oturduğunu bildiğimden üst kattaki uzun koridorla boş odalar rüyalarıma girmiyordu artık. Şimdi, Mary'nin kansızlığı için yazılan şurubu gördüğümde müzik odasına girmiyor, arka avluya bakan mutfakla kilere yöne-

liyordum. Jacky'nin bebek arabası taş döşeli avluda durur, mutfaktan Mary'nin yıkadığı bulaşıkların tıkırtısı gelir, kilerin penceresinden arkadaki bakımsız bahçe görünürdü. Annem benim duyduğum huzurlu mutluluğu paylaşmıyordu. Henry'den söz ederken anlaşılamayacak bir öfkeyle konuşuyordu. Yo-yo'dan söz ederken de sabrı tükenmişçesine. Ben nasıl bir tutum benimsemem gerektiğini kestiremiyordum. Yo-yo'nun ortalıkta görünmediği bir gün annem gibi konuşmayı denedim. Ve Henry'nin tutumumu hiç hoş karşılamadığını gördüm. Bisikletimin gidonuna baktırmak için demirci dükkânının arkasındaki avluya girmiştim. Yo-yo'dan söz ederken, kendimi, Henry'yle ailesini, yani bizi duvarın bir yanında, Yo-yo'yu da duvarın öbür yanında, Stilbourne'un garip kişileri arasında görürmüş gibi konuştum. Henry makine yağı lekeleriyle kaplı yüzünü kaldırıp her zamanki gibi gliserinde yüzen gözleriyle baktı.

"Yapma," dedi. "Bayan Dawlish çok iyi bir kadın, çok büyük bir leydidir."

Yüzüm kızardı, ses çıkarmadan durdum.

O arada babam ilkel bir radyo, daha sonra da bir gramofon edindi. Müziğin ne olduğunu, nasıl olabileceğini o zaman anlamaya başladım. Kreisler, Paderewski, Cortot, Casals. Kalın plaklardan çıkan hışırtıya, radyonun kulaklıklarından sürekli olarak yükselen parazitle araya giren mors alfabesi tıkırtılarına karşın, müzik dinliyordum artık. Gelgelelim bu yeni mutluluğu Yo-yo'yla paylaşmaya kalkıştığım gün büyük bir öfkeyle saldırdı. Bana da, babama da.

"Baban bunu nasıl yapar, Oliver? Neden yapar? Onun müzik sevdiğini sanıyordum! O pis, o aşağılık, bayağı aletleri dinlemek..."

Hafif bir utanç içinde, başımı sallayarak, suyuna git-

meye çalışarak dinledim. Bir an önce susmasını diliyordum. O arada müzik odasının kapısı tıklatıldı. Öğretmenimin, dışarı çıktıktan sonra bağırdığını işittim:

"Ders verirken rahatsız edilmemeliyim, Mary! Dersimi yarıda kesmemelisin! Pekâlâ, akşam yemeği için böreği ısıtabilirsin, onu yerim!"

Aslı aranırsa hepimiz değişiyorduk. Yo-yo her gün biraz daha erkeksi bir hava ediniyor, şişmanlıyor, yürürken eskisi kadar yaylanmıyordu. Henry'yle Mary'ye kaba davranıyordu. Onları malı gibi görüyordu sanki. Ne var ki sırası gelince de 'ailem' diyordu onlara. Henry de değişiyordu. Daha oturaklı bir adam olmuştu şimdi. Şurası burası parlayan takımın yerine –kasabadaki öbür işadamları gibi– palto ve fötr şapka giyiyordu bazen. Ben de sıkı ağızlı, kuşkucu, sinsi bir çocuk olmaya başlamıştım. O günlerde kendimi neden suçlu hissettiğimi, neden ahlaksız ve namussuz biri gibi gördüğümü ancak yıllar sonra anladım. Mary Williams'a gelince... O da günden güne daha silik, daha solgun, daha ekşi suratlı ve hımhım sesli biri oluyordu. Bir gün, kansızlığını tedavi etmesi beklenen şurubu götürdüğümde arka avludan girdim. Yo-yo orada duruyor, Mary de ellerini beline dayamış kilerin kapısında dikiliyordu. İkisi de yüksek sesle konuşuyorlardı. Derken Mary ortalığı çınlatan tiz bir sesle bağırmaya başladı:

"Ben mutfağımı isterim, Cis teyze. Onu bilir onu söylerim! Bu mutfakta rahat çalışmak isterim!"

Beni gördüler o arada. Şişe elimde kapıda duruyordum. İkisi de sustular. Duyulan tek ses bebek arabasında oturan Jacky'nin elinden fırlattığı çıngırağın sesiydi.

Şurubu tek söz etmeden bırakıp sessizce çıktım.

Bir gün de ben arabanın arkasındaki daracık sırada,

Henry'yle Yo-yo önde, kilisede piyano çalıp şarkı söylemek üzere Calne'a giderken o ikisi çekişmeye başladılar. Arabanın tentesi kapalıydı, o yüzden söylenenleri duymak pek zor olmuyordu. Sonunda Henry iyice hırslandı.

"Hayır, Cis teyze, yanılıyorsunuz! Sizin düşündüğünüz gibi değil!"

Yo-yo bir şeyler söyledi mırıl mırıl.

Henry yine bağırdı. "Sizin müziğiniz var ya! Hep öyle demiyor musunuz?"

"Bağırma, Kummer arkada..."

Oturduğu yerde dönerek bana seslendi:

"Öyle değil mi, Kummer?"

"Ne dediniz, Bayan Dawlish?" Duyamıyorum. Rüzgârın uğultusu sesinizi bastırıyor."

Sinsi bir çocuktum ama benim de müziğim vardı artık. Kemana katlanıyor, piyanoyu tutkuyla seviyordum. Evdeki eski piyanoyu tutkuyla seviyordum. Evdeki eski piyanonun canını çıkarırcasına çalıyordum. Yo-yo'dan çok daha fazla müzik dinlemiş durumdaydım şimdiden. Onun müzik dünyasının çok sınırlı olduğunu da biliyordum. Yo-yo'nun müzik olarak duyup bildiği, dini ve yarı dini müzikle öğrencilerine çaldırdığı, Heller, Kummer, Matthay gibi müzisyenlerin basit parçalarıydı. Haftada iki kere, boşa harcanan yarım saat boyunca gösterdiğim güler yüzlü uysallıkla seslendiremediğim düşüncelerim ve tanıma gelmeyen duygularım arasındaki çelişkiye katlanıyordum yine de. Katlanmak zorunda olduğum için.

Annem, "Bayan Dawlish olmasa Oliver ne yapar bilmiyorum," diyordu oysa. "Öğretmenine tapıyor!"

Bir sonraki derste, gülüşümün, uysallığımın ardına gizlenerek öğretmenimin, hiç dinlemediği Stravinsky'den söz edişine kulak verirken kafam karışırdı düşündükçe.

"Demek tapma dedikleri şey böyle bir duygu..."

Epey şişmanlamıştı Bayan Dawlish. Zaman zaman topuzu gevşiyor, saçı dağılıyordu. Ağzının bir tarafına iki altın diş taktırmıştı. Erkekçe gülüşlerinden biriyle güldü mü pırıl pırıl parlıyordu o iki diş. Bebek arabasında da Jacky'nin küçük kız kardeşi oturuyordu artık.

"Gel de küçük yeğenimi gör! Bak küçük Di'ye! Nasılmış benim küçüğüm? Aman da aman! Bak Kummer gelmiş, bebeğim! Agucuk bebeğim!"

Ne var ki bir gün, karanlık müzik odasına gelmesini beklerken merdivenlerde hiç de erkekçe olmayan bir sesle, gülünç denebilecek bir yakarışla bağırdığını işittim:

"Tek isteğim bana ihtiyaç duyman!"

Keman derslerim yarıda kesiliyordu sık sık. O eski evde her gün kopan kavgalardan, kavgalardan da uzun süren barışma fasıllarından ötürü değil. Bunlar çalışmalarımızı yarıda kesmiyor, olsa olsa geciktiriyordu. Sorun, dışarıdan gelen ve kimi zaman gerçekten katlanılmaz bir hal alan gürültüydü. Kaynağı da bir zamanlar demircinin dükkânı, şimdiyse Henry'nin –olabildiğince az para harcayarak– bakım ve onarım atölyesi haline getirdiği yapı. Dunlop reklamları, beyaz badanalı duvarlardan kurumaya bırakılmış ahtapotlar gibi sarkan eski iç lastikler, yağ varilleri, yağ bidonları, bir kompresör, bir iş tezgâhı ve Henry'nin mekanik ameliyatları için gerekli olan gizemli araç gereç hep oradaydı. Ve her yanda, çalışan motorlara eşlik eden yağlı karanın pırıltısı görünürdü.

Keman derslerimden birindeydim yine. Ben çalıyordum, Yo-yo dinliyordu. Küt burunlu pabuçları org pedallarının üstünde duruyor, tüvit etekliğiyle ceketi havagazı lambasının ışığında kıllı bir yaratık gibi görünüyordu. Dinlerken dolgun göğsü öne eğildi, başı sarktı,

gözkapakları kapandı. Uyuyakalmasına sevinerek, kapalı gözleriyle bir büzülüp bir gevşeyen dudak kaslarına çalmayı sürdürdüm.

Derken odada top patlamasını andıran gürültüler duyuldu. Mermiler çevremde patlıyordu sanki. Yo-yo uyandı, topçu erini orada bulmayı umarcasına, ateş püsküren gözlerle notaya baktı.

Gürültüyü bastırmaya çalışarak, "Henry!" diye bağırdım. "Bu saatte hâlâ çalışıyor."

"Ben de bu saatte hâlâ çalışıyorum!"

Ayaklarını pedallardan çekti, yerinden fırlayıp kapıyı açtı.

"Mary! Mary!"

Gürültülerin sürüp gittiği bir duraklamanın ardından yine Yo-yo'nun sesi.

"Mary! Bu korkunç gürültü kesilmezse nasıl ders yaparım ben?"

Mary'nin hımhım bir sesle karşılık verdiğini duydum ama ne dediğini anlayamadım. Yo-yo'nun koroları bastırmaya alışık olan sesi top ateşinin arasında bile duyuluyordu kolayca.

"Hemen git ve söyle!" Ardından, *–appassionata–* "Buna katlanamam!" Çarpılan iki kapıyla noktalanan kısa bir düet yaptılar antrede. Sonra da Mary hımhım öterek bebeği yıkama işine geri döndü. Yo-yo da son bir *fortissimo* çığlıkla evden dışarı fırladı. "Katlanamam diyorum!"

Olduğum yerde bekledim. Altmışa kadar saydım. Ardından yüz yirmiye kadar. Üç yüzde Stilbourne'un akşam sessizliği çöktü ortalığa. Altı yüz saniye. Yo-yo, topuzu dağılmış, yüzü terli, hızlı hızlı soluyarak döndü odaya. Top ateşi yeniden başladığından bağıra çağıra açıkladı:

"Doktorun arabasıymış. Doktorun hiç gecikmeden

bir hastaya gitmesi gerekiyormuş. Henry kendi arabasını birine kiralamış. Benimki de arıza çıkardı. Gitmen gerekecek, Kummer. Bu gürültüde ders yapamam."

Eve döndüm. Ateş altında.

Henry akşamları çalışmak zorunluluğunu duymaya başladı sık sık. Gürültü kaçınılmaz olmaya başlamıştı. Yo-yo'nun öğrencileri de genellikle akşam saatlerinde geldiklerinden o ikisinin çatışması da kaçınılmaz olmuştu. Kavgalarla bölünen, mekanik gürültülerle inleyip öfkeyle titreyen bir evde yapıyordum derslerimi. Yo-yo'nun alnındaki çizgiler derin kırışıklıklar haline geldi. Erkekçe sertliğinde bile yorgunluk seziliyor, büyük bir bitkinlik içinde uyukluyordu. Derken, bir dersten öbürüne, gürültü kesiliverdi. Mary de, "Cis teyzeceğim," diye dil dökmeye başladı yine.

Nedenini çay masasında öğrendim. Çok zaman olduğu gibi, annem düşünceli sessizliğimizi damdan düşme bir sözle bozdu. Bu da bize verecek haberleri olduğu anlamına gelirdi her zaman.

"Demek sonunda istediğini elde etmiş."

Başımı kaldırıp baktım.

"Kim?"

"Henry Williams. O adama öyle kızıyorum ki..."

Babam da fincanın üstünden baktı.

"Nedir Henry Williams'ın elde ettiği."

"Ne olacak, istediği her şey. Kızın babasından kalan dükkânı –ve bitişiğindeki küçük evi– alıp tamirhane yapacakmış!"

Biraz düşündüm. Top ateşi kesilmişti. Bunun sonucu olarak da, tam otuz çarpı altmış çarpı altmış...

"Yo-yo'nun hoşuna gidecektir herhalde."

Annem sinirli bir havayla fincanları şangırdattı.

"Sen ne dediğini bilmiyorsun. Kadının parasını kul-

lanarak kadının mülkünü istediği biçime sokacak. Son kuruşuna kadar soyacaktır zavallıyı!"

Babam gözlüklerinin üstünden bakarak kır bıyıklarını sıvazladı.

"Henry Williams çalışkan çocuk. Aldığı parayı ödeyecektir."

Annem alaycı bir kahkaha attı. Biraz da babamla alay ediyordu sanki.

"Hay! Duy da inanma!"

"Yapma, hanım. O kadın da çocuk değil ya. Sözleşme falan yapmışlardır herhalde."

"Sözleşme!" dedi annem. "Nasıl bir sözleşme acaba? Wertwhistle'ın bunadığını herkes biliyor..."

"Bilemem doğrusu..."

Annem şaşılacak kadar öfkelenmişti.

"Ben *bilirim*!"

İkimizi de sindirmişti. Babam eczaneye geçerken karısının öfkesinin nedenini de anlamıştı belki.

Böylece, Ana Cadde'de, Alan'la Eski Köprü'nün arasında seyredilecek yeni bir şey çıkmıştı. Bay Dawlish'in yaşadığı, fırtına gibi gezip dolaştığı yerlerde beton bir düzlük vardı şimdi. Bir onarım atölyesi, arabaların iç organlarının incelendiği garip bir çukur, Henry'nin el tulumbasıyla benzin çektiği bir benzin pompası vardı. Yirminci yüzyılın en ilginç ve önemli buluşlarından biri olan yazıyı da ilk kez orada gördüm: BEDAVA HAVA. Bisikletimin lastiklerini o pompayla şişirirken bu buluşun sağlayacağı ekonomik yararlardan habersizdim. Bedava havasından yararlanmama hiçbir gün karşı çıkmayan Henry de her türlü cömertliği göze alabilecek kadar kalkınmıştı zaten. Çok zaman takım elbiseyle geliyordu işe, çok zaman küçük büroda çalışıyordu. Artık Henry değil, Bay Williams olmuştu ayrıca. Yeni yerine yerleş-

tikten kısa bir süre sonra beton düzlüğe Harvester marka bir biçerdöver yerleştirdi –bölgemizde görülenlerin ilki– ve bu yeni tarım aletini kuşkucu çiftçilere kiralamaya başladı. Kuşkucu çiftçilerin kuşkuları silindi. Garajın arkasına, bir zamanlar ırmağın kıyısına kadar uzanan geniş bir bahçe olan alana da beton döküldü.

Yo-yo'nun bu konudaki düşüncesini ta başında, garajın badanası bile kirlenmeden anlamıştım. Liseye başlamıştım o yıl. Oxford'dan burs alabilmek için üç yıl boyunca çok sıkı çalışmam gerekecekti. Oysa ben piyano delisi olmuştum. Ünlü piyanistleri futbolculardan çok daha iyi tanıyordum. Ne var ki geleceğimi garanti altına almak için fizikle kimyaya önem vermem, bunları hayatımın en önemli konuları olarak görmem gerekiyordu. Annemle babamın düşüncelerine göre, fizik ve kimyanın aracılığıyla, dünyayı avcumun içine alabilecektim. Bahçede dolaşarak bunları düşünürken Yo-yo'ya danışmaya karar verdim nedense. Gidip müzik odasının kapısını tıklattım, sözü döndürüp dolaştırıp istediğim konuya getirdim. Gelecekte benimseyeceğim meslek konusunda konuşmak istiyordum onunla. Benim için önemli olan herhangi bir şeyden söz ederken takındığım şakacı tavırla –Yo-yo görüşlerime karşı çıkacak olursa, bu tavır yüz seksen derecelik bir dönüş yaparak zaten şaka etmiştim dememe olanak veriyordu– müziği meslek olarak seçmeyi düşündüğümü söyledim. Piyanist olabilirdim belki.

Tuhaftı ama gülmedi. Başını arkaya attı, sigarasının dumanını ciğerlerine çektikten sonra izmariti tablaya bastırdı. Gözleri piyanonun tuşlarına dikilmişti...

"Baban razı olmaz," dedi.

Evet, babamın razı olması zorunluydu elbette.

"Bilmem, Bayan Dawlish..."

Bir süre daha düşündü.

"Annen ne diyor?"

Düzenli bir aylık getirmeyen, emekliliği olmayan müzik mesleğinin ayıplanacak bir uğraş olduğu kafama dank etti birden.

"Bakın, Bayan Dawlish... Zaten ben de kesin bir şey düşünmüş değilim. Öyle aklıma gelmişti... Emin olun..."

Ellerini kenetledi. Ağzını açtığında daha önce hiç duymadığım garip bir buruklukla konuştu.

"Müzisyen olma, çocuğum. Para kazanmak istiyorsan benzin istasyonu aç, tamirhane aç! Bana gelince... Ben geberip gidinceye kadar müzikle uğraşmak zorundayım!"

Her zamanki uysallığımla başımı salladım. Oturduğu yerde sallanarak uyuklamaya başladı. Ağzı, bir şey çiğnermiş gibi oynuyordu. Derken yanakları içine çöktü, dudakları büzüldü ve irkilerek uyandı.

"O koskoca oğlan hâlâ kardeşinin odasında yatıyor! Ayıp! Ama gel de bunu anasına anlat! Neyi anlatabiliyorsun ki? Ne bekliyorlar bilmem!"

Kişisel bir ürperti duydum. Her zaman benim ötemdeki bir noktaya bakan genç adamın sararmış fotoğrafına, sonra da cüppeli, kepli genç kızın resmine bakarak sessizce bekledim. Ne var ki Yo-yo da ayaklarımı görmüştü. Bakışları yavaş yavaş yukarı kaydı, sonunda yüzümü gördü ve tanıdı.

"Ah, Kummer gelmiş! Ee, ne bekliyorsun? Çalmaya başla!"

Birkaç gün sonra Mary'nin şurubunu götürmek bana düştü yine. Müzik odasının önünden ayaklarımın ucuna basarak geçtim. Yo-yo'ya görünmemeyi umuyordum. Antreden çıktım, avluya açılan kapıyı araladım ve kendimi bir aile meclisinin ortasında buldum. Mary kilerin

kapısına ve Yo-yo'nun karşısına dikilmişti. Henry'nin –üstündeki paltodan ötürü, olduğundan geniş görünen– sırtı bana dönüktü.

Yo-yo bağırmaya başladı.

"Onu bu evde istemiyorum!"

Henry sakindi, öbürlerini yatıştırmak için ellerini havaya kaldırmıştı.

"Bakın Cis teyze, Mary'nin başı ağrıyor..."

"Benim başım hiç ağrımıyor mu sanıyorsun?"

"Jacky benim oğlum! Çocuğumu nasıl istersem öyle yetiştiririm! Sizi hiç ilgilendirmez!"

"Yapma, Mary, Cis teyzeyle böyle konuşma."

"En iyisi sizin bu evden çıkıp gitmeniz. Hepiniz gidin!"

O arada varlığımı fark ettiler. Birkaç adım ilerleyerek şurup şişesini uzattım. Mary bir eliyle alnına düşen saçı arkaya atarken öbür eliyle ilacını aldı.

"Tamam, hadi güle güle."

Alev alev yanan ergen bacaklarımın olanak verdiği hızla kaçtım.

Evden gidecekleri falan yoktu tabii. Bir hafta sonra Yo-yo'yla Mary'nin arasındaki ilişki sakarin kadar tatlıydı yine. Ondan sonra bir kavga, ardından bir kavga daha koptu. Yine kimse evden gitmedi. Bilmem kendi rüyalarımın bir parçası mıydı, yoksa piyanonun önündeki sırada uyuklarken mi sayıklamıştı ama, inlediğini duydum gibime geliyor...

"Ah Henry. Sevgili Henry, ben ne olacağım?"

Müzisyenlik mesleği konusunda karara varıldı, ben de pek ayak diremedim. Ama profesyonel müzisyen olamayacaksam hiç değilse piyano sınavını verebilirim diye düşündüm. Cesaretimi toplayıp Yo-yo'ya bundan söz ettiğimde önce biraz düşündü, sonra da altın dişlerini ışıldatarak güldü.

"Dikkatli ol, Kummer."

"Çok istiyorum, Bayan Dawlish."

Sarsıla sarsıla güldü.

"Sinirlerin bozulmasın yine?"

"Devlet sınavına girmek istiyorum."

"Baban ne diyor?"

"Okuldaki derslerimi aksatmadığını sürece olabilirmiş."

"Ta baştan başlamamız gerekecek. Sen piyanoyu kendi bildiğin gibi çalıştın, kendi kendine öğrendin. Öyle değil mi?"

"Evet, Bayan Dawlish."

Yüzünü tuşlara döndü, piyanonun üstündeki yığından uçları kıvrılmış, kirli bir nota sayfası çıkarıp çalmaya başladı. Bitirince de bir sigara yaktı hemen.

"Dinledin değil mi? Üstleneceğin işin büyüklüğünü anlıyorsun şimdi."

Bir şeyler mırıldandım. Ağzımdan çıkan mırıltıları hayranlık anlamına çekmesini diliyordum ama aslı aranırsa çok şaşırmıştım. Bir Chopin Impromptu'ydü çaldığı. Bense aynı parçayı Cortot'dan dinlemiştim bir gece önce.

"Çok çalışırım," dedim.

"Çalışmak zorunda kalacaksın. Teori sınavı da yaparlar. Kulak sınavı da. Kulağını nicedir denemedik. Arkanı dön de bakalım."

Piyanoya sırtımı vererek sararmış müslin perdelere döndüm. Kolaydan başladı, gitgide daha karmaşık akorlar çalmaya koyuldu. Parmaklarının bastığı tuşları gözümle görüyordum sanki. Benim için yaptığım iş iri harflerle yazılmış bir yazıyı okumak kadar kolaydı. Bitirince ona döndüm.

Çok tuhaf bir söz etti.

"Baban seninle ne kadar övünüyordur kim bilir."

Nasıl karşılık vereceğimi bilemedim. Sonunda yine o konuştu:

Babam kulak testlerinde hep çok sertti. Bir akorun... bir notasını... bilemesem... Çat! Cetvel parmaklarımın üstüne inerdi."

Duvara bakıyordu. Ben de gözlerimi o noktaya çevirdim. Yıllardır cüppeli genç kızın yanında asılı duran, müzik odasını gözetim altında tutan genç adamın kahverengi fotoğrafına baktım. Ve öylesine sarsıldım ki Yo-yo'nun söylediklerini duymaz oldum. Kaşsız kirpiksiz yüzü, çıkık elmacıkkemiklerini tanıyıvermiştim birden. Duvardaki genç adam –benim o günkü yaşımdan pek büyük olmayan delikanlı– ihtiyar Bay Dawlish'ti. Bakışları daha o yaşta mutlak bir gerçeğe dikilmiş, saçları o yaşta uçuşmaya başlamıştı.

"Sabahları çok soğuk olurdu bazen. Ama babam işini bilirdi. 'Çal kızım,' derdi. 'Çaldıkça ısınırsın.' Haklıydı belki. Cennet müziktir gerçekten. Öyle değil mi?"

"Evet, Bayan Dawlish."

Benim için huzur ve mutluluk dönemi başladı böylece. Stilbourne'u örten gök sonsuzluğa yükselmişti birden. Müzik, müzik, müzik. Müzik ayıplanacak bir şey değil, yasal bir uğraştı artık. Herkes doğuştan piyanist olduğumu söylüyordu. Eski evde kopan kavgaları ders saatini boş geçirmek fırsatı olarak görmüyordum şimdi. Dersim kesintiye uğradığı için kızıyordum. Yo-yo, 'ailesiyle' çekişmeye başladı mı sabırsızlıkla bekler, yarım saatlik hakkımdan azıyla yetinmek zorunda kalacağımdan korkardım. Derken avludan öfkeli sesi gelirdi:

"Ne duruyorsunuz öyleyse? Gidin hadi, gidin!"

Aralarındaki çılgınca ilişki sürüp gidiyordu. Henry hep dengeyi korumaya çalışıyor, kadınların ikisine de

anlayış gösteriyor, ikisinin de hışmına uğruyordu. Sonunda Yo-yo göğsü inip kalkarak müzik odasına döner, ben de yarım saatten geri kalan zamanın bir saniyesini boş geçirmemeye çalışırdım. Ne var ki bu mutluluk döneminin sonu düşündüğümden de yakınmış. Evimizdeki eski piyanoyu aşırı bir sevgiyle tangırdatmışım. Bir zamanlar başarımı öven kimya ve fizik öğretmenlerim yakınmaya başlayınca annemle babam duruma hemen el koydular.

"Yarın piyano dersin olduğunu biliyorum ama unutma ki yarın kimya dersin de var, çocuğum."

"Ama baba... Sen de keman dersi alıyordun..."

"Müziğin eczacılık öğrenimime engel olmasına asla fırsat vermezdim. Oxford'a gitmek istemiyor musun, oğlum?"

"İstiyorum elbette!"

Annem, "Bu son aylar çok önemli," dedi yakarırcasına. "Biz yalnız senin iyiliğini düşünüyoruz, yavrum."

Yıllar yılı aşılanan fikir, profesyonel müzisyen olmanın ayıplandığı düşüncesi, karşılık vermemi önlüyordu. Babam, aklımdan geçenleri anlamış gibi yumuşacık bakışlarla, üzgün üzgün bakıyordu masanın karşısından. Sert davransaydı katlanabilirdim. Ama o, ikimizin de önünde aynı çelik zorunluluk yükselirmişçesine, anlayışla konuşuyordu.

"Müziği, boş zamanlarında ilgilenebileceğin bir uğraş olarak düşünmeye alış. Benim yaptığım gibi. Zaten radyoyla gramofon öylesine yayıldı ki profesyonel müzisyenlerin çoğu işsiz kalacaklar yakında. Bir düşünsene, çocuğum. Sana tanınan fırsatları iyi değerlendirebilsen *doktor* bile olabilirsin."

Bunun üzerine, sınava hazırlanmaktan vazgeçtiğimi Yo-yo'ya bildirmek gibi güç bir görev yaptım. O fazla bir

şey söylemedi oysa. Bunu bekliyordum dercesine başını sallamakla yetindi. Sonra da derslerde zaman öldürmeye başladık yine. Şimdi her zamankinden de çok zaman öldürüyorduk çünkü kavgalar görülmemiş bir düzeye ulaşmıştı. Henry, sırtında kruvaze kahverengi takım, cebinde çifte dolmakalemle, sakin, ancak kararlı bir tavırla evden çıkarken bir yangın bırakıyordu arkasında.

"Yani bana *hiçbir* gönül borcun yok, öyle mi?"

"Aldığımızın karşılığını her zaman verdik!"

Hâlâ gitmiyorlardı.

"Onu bu evde istemiyorum diyorum. *Korkunç* bir çocuk! Eziyet ediyordu zavallıya!"

Son dersime gidip döndüm, huzursuzluk içinde geçen bir yazın ardından Oxford yolculuğunun heyecanı başladı. Yo-yo'yu Oxford'a gitmeden bir gün önce düşündüm ancak. O da evin önündeki demir parmaklıklara dayanan kapalı kamyondan ötürüydü.

"Yo-yo'nun evinde ne oluyor, anne?"

Küçümseyen bir havayla başını salladı.

"Gittiler."

"Kim gitti?"

"Williams'lar. Başka kim olacaktı? Papa mı?" Tükürmeye hazırlanırmış gibi bir ses çıkardı. "Günün birinde... ondan alabilecekleri bir şey kalmayınca gideceklerini biliyordum zaten. Yeni yapılan küçük evlerden birini kiraladılar şimdilik. Henry Williams daha sonra istediği gibi bir ev yaptıracakmış kendine. Ben o adama hiç güvenmedim zaten. Hiç!"

Annemin Henry'yle herhangi bir alışverişi olduğunu hatırlamıyordum. Adamı nasıl değerlendirdiğini, nasıl olup da bu kadar kesin bir yargıya vardığını anlamak

kolay değildi. Müzik odasının penceresinin yanındaki kapı açıldı, birkaç adam bazı ev eşyaları, halılar, yatak ve kap kacak gibi şeyler taşıyarak çıktılar.

"Hepsi ucuz, elden düşme şeyler," dedi annem. "Çok zorunlu olmadıkça, bir kuruş para harcamak istemezdi o adam."

Sonunda kamyon çekip gitti, annem de dikişine döndü. Yo-yo'nun kapısından içeri –elinde notaları– küçük bir öğrenci girdi.

"Bu akşam öğrencileri gittikten sonra bir uğra da hoşça kal de. Onca zaman ders aldın kadından."

"Hayır, anne! Yapamam!"

"Saçmalama," dedi annem. "Taparcasına sevdiğin öğretmenin! Uğramadan gidemezsin."

Bunun üzerine, o akşam sokak lambaları yandıktan sonra, saçlarından briyantin damlayan, kasabadan uzaklaşmaya can atan bir Oliver çimenliği geçerek eski öğretmeninin kapısına dayandı. Müzik odasının penceresi karanlıktı. Yo-yo'nun ya sokakta ya da yatmış olmasını diledim. Oxford'un şimdilik ancak düşleyebildiğim ışıklarından, konserlerle oyunlardan, kimyadan geri kalan zamanda dostluk edebileceğim kişilerden başka bir şey düşünemiyordum artık. Kapıyı çalmadan dönmeye niyetlendim ama arkama bakınca oturma odamızdaki perdenin bir köşesinin kaldırılmış olduğunu gördüm, o aydınlık üçgenin gerisinde annemin gözünü hissettim. İçimi çekerek sokak kapısını açtım. Üst kattaki koridorla odaların yine bomboş ve karanlık olduğunu düşündüm. Buz gibi bir düşünceydi. Antrede bile çocukluk korkuları tazelendi. Kaçış yolu hazır olsun diye sokak kapısını aralık bıraktım. Alan'daki sokak lambasının ışığı yere bir pencere resmi çizmiş, müzik odasının kapısını aydınlatmıştı. Göğsüm daralarak –belki de elimde

çeyrek porsiyonluk kemanın hayaletiyle– oda kapısını tıklatmak üzere öbür elimi uzattım. Ve geri çektim.

Kahverengi cilalı tahtanın arkasından gelen sesler de bir kulak testi olabilirdi. Gelgelelim karganın orada, solda, şöminenin donuk kırmızı gözünün önündeki halının üstünde ne işi vardı? Kaldı ki beceriksizce çalınan bir sazdan yükseldiği duygusunu uyandıran o garip, boğuk sesleri hangi karga ekleyebilirdi gak gaklarına? Sol elim sarkık, sağ elim havada, taş kesilmişçesine, kıpırtısızca durarak uzayan, çoğalan gak gakları, hıçkırıkları, boğulma seslerini dinledim ve bu kulak testi arada hiçbir engel yokmuş gibi açık seçik görebildiğim tabloyu çizmemi sağladı. Yerde yatıyordu Yo-yo, karanlıkta, ölgün ateşin karşısında, öfkeli bakışlarla bakan büstün altında büzülmüş yatıyor ve hiçbir öğretmenin yardımı olmadan, yüreğindeki duyguları ağlayarak boşaltmayı öğreniyordu.

Briyantine karşın diken diken olan saçlarımla sessizce kaçtım oradan. Ön kapıyı hırsız dikkatiyle kapattım. Çimenliği hızla aştım ve anneme görünmeden odama çıkmaya çalıştım. O hâlâ dikiş dikiyordu ama kulaklarını tıkamamıştı.

"Konuşmanız pek uzun sürmedi, ha Oliver?"

Elimden geldiğince babamı taklit etmeye çalışarak, kısaca homurdandım.

"Oturma odasına gel de anlat," dedi.

Usulca inleyerek ve –ne garip– uygunsuz bir davranışta bulunurken suçüstü yakalanmışçasına kızararak oturma odasına girdim.

"Eee, neler söyledi öğretmenin?"

"Evde değildi."

"Saçmalama. Evden çıkmadı ki?"

"Yoktu diyorum. Belki de yatmıştır."

Annem gözlüklerinin üstünden bakarak gülümsedi. "Belki."

Sonunda kurtuldum diye düşünerek ayrıldım Stilbourne'dan. Birbirimizle herhangi bir ilişkimiz olduğu sürece, hepimizin, uzaktan bile olsa, birbirimizi etkileyeceğimizi bilmem gerekirdi oysa. Annemin kasabamızdan postaladığı *Stilbourne Advertiser*'ın ilk sayısı benim artık üniversite öğrencisi olduğumu duyurmakla kalmıyor, Yo-yo'nun kazasını da haber veriyordu. Okuyunca (kasabamızın tanınmış simalarından) Bayan C.C. Dawlish'in, King's Patlı ve Cold Harbour kavşağında geçirdiği kazadan yara bere almadan kurtulduğunu, ancak büyük bir şok geçirdiğini öğrendim. Bu bana pek önemli görünmemişti ama nelere yol açtığını Paskalya tatilinde kasabaya dönünce öğrendim. Tatilde olabildiğince uzun yürüyüşler yaparak oyalanıyordum. Eski Köprü'yü aşmış, tepeye çıkıp bizimkinden sonraki vadiye yönelmiştim. Alan'dan elimden geldiğince uzaklaşmıştım yani. Nasıl etsem de fazla para harcamadan yaz tatilini Avrupa'da geçirmenin yolunu bulsam diye düşünüyordum. Öyle dalmıştım ki az kalsın çarpışacaktık. İki kişilik arabası yolda enlemesine duruyordu. Ön tekerlekleri otların örttüğü banketi aşmış, çamurlu hendeğe girmesine ramak kalmıştı. Yo-yo da arabanın yanında durmuş dalgın dalgın ormanı gözlüyordu. Görünmeden yanından geçmem olanaksızdı.

"Merhaba, Bayan Dawlish! Bir sorun mu çıktı?"

Önce gözlerini çevirdi, sonra da başını. Ağzı nokta gibiydi. Çevresindeki kırışıklıklar da o noktaya ulaşıyordu.

"Biz şeyiniz yok, değil mi Bayan Dawlish?"

Yüzü gevşedi birden. Aydınlandı.

"Ah! Kummer gelmiş!"

"Size yardım edebilir miyim?"

"Yardım mı?"

Yüzü yine kararıp kasıldı, kırışıklar yerlerine yerleştiler. Başını iki yana sallamaya başladı.

"Yo yoo, yooo!"

"Arabayı itebilirim..."

"Yoo, hayır."

Bir süt kamyonu ormandan çıkıp şıngırdayarak geldi.

"İsterseniz kamyonu..."

"Yoo hayır."

Hâlâ başını sallıyordu. Çözümü dilinin ucunda olan güç bir sorunla karşı karşıya gelmişçesine başını iki yana sallayarak söyleniyordu ha bire.

"Öyleyse isterseniz..."

Karanlıklar birden aydınlandı. Hem ürkütücü, hem garip bir durumdu. Öylesine bir hızla değişti ki şaşıp kaldım. Bakışları yüzümde odaklandı, altın dişlerini göstererek sırıttı.

"Bizim Kummer'miş! Ormanda kız mı arıyordun, Kummer?"

Evie Babbacombe olayını hatırladım, yüzüm kızardı. Yürüyüşe çıkarken elime aldığım sopayı kılıç gibi tutarak geriledim.

"Ben..."

"Piyano nasıl gidiyor, çocuğum?"

"Pek çalamıyorum."

"Yapılacak daha iyi işlerin var ha?"

Alnımın terlediğini fark ettim.

"Şu ara daha çok fizik ve kimya çalışmalarıyla uğraşıyorum. Bakın, Bayan Dawlish, ben yayan gideceğim Stilbourne'a. Korkarım biraz uzun sürecek. Belki birinin arabasına binebilirim... Henry'yi getireyim mi buraya?"

Başını arkaya atarak güldü.

"Bilir misin, Kummer... Arabamın bakımını kendi elleriyle yapıyor. Yağını, içindeki şeyleri kendi değiştiriyor. Kendi temizliyor... Yıkıyor, cilalıyor. Sırtına bir tulum geçirip çırak gibi geçiyor başına..."

"Size Henry'yi yollarım, Bayan Dawlish. Benim burada kalmamı istemediğinize emin misiniz? Başınıza bir şey gelmez değil mi? Burada..."

"Burada, ormanda demek istiyorsun."

Bir kahkaha daha attı. Ardından yine yüzü karardı, ağzı büzüldü, kirpikleri oynamaz oldu.

"Bana kimse bir şey yapmaz. Benim gibi yaşlı bir kadınla kim ilgilenir? Korkulacak bir şey yok."

"Elimden geldiğince çabuk hareket edeceğim."

Hızla yürüdüm. Dönemece gelince dönüp el salladım ama beni görmedi. Yolun kıyısında durmuş ormanı gözlüyordu yine. İkinci dönemece gelmeden Henry'nin çekici aracının yüz metre uzakta olduğunu gördüm. Bağırarak Yo-yo'nun durduğu yeri işaret ettim ama Henry de beni görmeden geçip gitti. Sırtında kahverengi kruvaze elbise, başında fötr şapka, hüzünlü bakışlarla yolu gözleyerek geçti. Çekicinin küçük spor arabanın yanında durmasını bekledim, sonra da yoluma gittim.

Akşam yemeğinde o günkü yürüyüşümle ilgili sorular soran annem beni merakla dinledi. Yo-yo'yla karşılaşmamı anlatırken acı acı gülümseyerek başını salladı. Babam da gözlüklerinin üstünden ona baktı.

"Günden güne kötülüyor."

Bir ona baktım, bir öbürüne.

"Kötülüyor mu? Nasıl? Ne oldu ki?"

Annem elini sallamakla soruma karşılık vermiş gibi oldu.

"İstediklerini elde ettikten sonra olacakları biliyordum zaten."

Babam tabağına biraz daha yemek alırken, "Öyle deme," diye söylendi sertçe. "Deme öyle. Herhangi bir kayba uğramış değil. Kat kat geri almıştır parasını. Williams'ın hakkını yemeyelim. Girdiği her işte başarılı olan biri."

"Evet," dedi annem. "Tanıdığım bazı kişilere hiç benzemiyor. O işini bitirdiğinde kasabanın yarısını satın almış olacak!"

Ben, dolaylı bir yolla ilk kimya sınavının sonucundan söz ettiğini sandığımdan hiç sesimi çıkarmadım. Babam da çıkarmadı. Şimdi yayın yapan tek istasyon annemdi ama o buna alışıktı nasıl olsa.

"Yeterince kafalı olsa bile –ki hiç sanmıyorum– Jacky Williams üniversiteye falan gitmeyecektir. Biraz daha büyüyünce hemen babasının işinde çalışmaya başlar. Bak görürsün. Ondan sonra büsbütün kalkınırlar. Oğlunu üniversiteye gönderecek parası yok değil. Ama göndermeyecek. Zavallı Bayan Dawlish de çalışır çabalar..."

Babam bu kadarına dayanamadı.

"Çalışıp çabalamasına gerek yok," dedi. "Henry'nin işine yatırdığı paranın kazancıyla prenses gibi yaşayabilir. İstese gidip Bournemouth'ta bile oturabilir."

Sıkılmaya başlamıştım.

"Neyse ki bugün şansı yaver gitti," diye söylendim. "O da az şey değil. Yalnız o süt kamyonu neden durmadı bilmem."

"Şans mı?"

Önce birbirlerine baktılar, sonra da bana.

"Bayan Dawlish orada saatlerce kalabilirdi. Benim eve gelmem bir saat sürdü. Henry'nin ormandan geçeceği tutmasaydı... Ne var? Ne oluyor?"

Birbirlerine bakıyorlardı yine. Annemin yüzünde alaycı bir şaşkınlık vardı.

"Sevgili yavrum," dedi. "Sen gerçekten çok... Ama kaç aydır kasabada değildin tabii. Herkes biliyor artık. Süt kamyonun şoförü bile. Yol kavşağından yüz metre kadar uzaktaydı değil mi? Araba yani..."

Babam, "Kavşakta telefon kulübesi var," diye açıkladı kısaca. "Henry'ye telefon etmiştir."

İskemlemi geriye ittim.

"Doğru! Telefon kulübesi vardı!"

"Şansla hiç ilgisi yok."

"Bana söyleyebilirdi hiç değilse. Kalkıp yardım etmeye çalıştım..."

Annem sesli sesli güldü.

"Zavallıcık," dedi. "Tek isteği adamın ona biraz ilgi göstermesi."

Kafamda kıyamet kopuyordu. Parçalar –eski ve yeni parçalar– bir araya geldi, biçimlendi. Durumu çok geç –o semtte oturanların hepsinden sonra– anlamıştım. Ağzım açıldı ve açık kaldı. Söyleyecek söz bulamıyordum çünkü. Babam taş kesilen yüzümde bir şey görmüş olmalıydı ki uzanıp kolumu tuttu.

"Onu ne kadar sevdiğini unutmuştuk, Oliver... İşin doğrusu şu, evlat... O telefon kulübeleri... Hep onlara yakın bir yerde kaza yapıyor..."

Yüzümü buruşturarak ayağa kalktım.

"İyi ama... yeterince parası olduğuna göre..."

Annem atıldı. "Aaa, para her şey demek değildir, Oliver. Günün birinde sen de anlayacaksın bunu."

Şaşkınlığımı sırtlayıp çıktım. O duygu ve düşünce karmaşası içinde, annemin son söylediği sözle daha önce ileri sürdüğü bir sav arasında çelişki bulunduğunu fark ettim. Ve –ömrümde ilk kez– onun yalnızca annem

olmadığını. O da bir kadındı. Bunun bilincine varınca biraz daha şaşırdım, biraz da duygulandım. Antrede, eldivenler elimde, kaşkolun bir ucu önden bir ucu arkadan sarkarak dururken, hepimizin birbirimizi çok iyi tanıdığını, birbirimize yem olduğumuzu düşündüm. Hepimiz giyiniktik ama hepimiz giyimimizden utanıyorduk. Annemin sezgilerinden kaçmak için ön kapıyı açtım. Ben çıkarken, o bastırmaya çalıştığı bir kahkahayla soruyordu.

"Bütün telefon kulübelerini tüketince ne yapacak acaba?"

Ondan sonra, annem *Stilbourne Advertiser*'ı gönderdikçe sayfaları dikkatle okudum. Aradığımı da buldum tabii. Bir sayfada, şu ya da bu törende org çalan kişinin Bayan C.C. Dawlish olduğu yazılıydı ama bir başka sayfada da Bayan C.C. Dawlish'e beş sterlin trafik cezası kesildiği bildirilmişti. Daha sonraki sayılardan birinde de on sterlin ceza kesildiği. Tatillerde kasabaya gittikçe görüyordum onu. Elimden geldiğince uzaktan görüyordum. Yo-yo gibi yaylanarak yürümüyordu artık. Evinden tamirhaneye gidip gelirken hortlak gibi dolaşıyordu. Yüzü iyice kararmıştı; ağzının çevresindeki kırışıklar hiç düzelmiyor, gözlerini kırpmıyordu.

Annem onu gördükçe, "Zavallıcık," diye mırıldanıyordu ama sözü bir dil pelesengi haline gelmişti; artık ilgi duyduğu falan yoktu. Yo-yo da çoktan ölen, şapkasında kuru yapraklarla dolaşan geçkin Ophelia'nın sınıfına girmişti: Stilbourne'un herkesçe bilinen ve kabul edilen kaçıklarından biri. Sonunda, postalanan gazetelerin birinde Bayan C.C. Dawlish'in tehlikeli bir biçimde araba kullanmaktan mahkemeye düştüğünü okudum. Bu kez kendine değil, başka birine zarar ver-

mişti. Yargıç, Bayan Dawlish'in açıklamasını anlıyordu ama zamanla herkesin yaşlandığını belirtmiş ve Bayan Dawlish'in kendi iyiliğini düşündüğünü söyleyerek şoför ehliyetinin beş yıl süreyle elinden alınmasına karar vermişti.

Yatakhanedeki odamda, üniversite kilisesinin gölgesi altında okumuştum o yazıyı. Bıyık altından güldüğümü hatırlıyorum. Yo-yo telefon kulübelerini tüketmiş miydi acaba? Ondan sonraki adım mıydı bu? Eğer öyleyse kurnazlığının zararını görmüştü. Bundan böyle ilgi çekmeyi hiç başaramayacak diye düşündüm saf saf. Ben biyolog değil, kimyacıydım çünkü. Ne kadar yanıldığımı Oxford'daki son seneme başlamadan kısa bir süre önce anladım.

Güz sıcak geçmiş, o yıl pastırma yazı bile görmüştük. Yağışlar başlamadığından bitkiler sararıp kurumuştu. Alan'daki çimenlik bile sapsarıydı. Üstüne basıldıkça çıtır çıtır ötüyordu otlar. Annem mutfakta gidip gelerek akşam yemeği hazırlıyordu ama evde başka ses yoktu. Babam eczanedeki işini bitirmediğinden oturma odamızda yalnızdım. Yo-yo'nun kilisede org çaldığını işitebiliyordum. Oturma odamızdaki kreton örtülerle porselen bibloların arasında durarak onu dinledim, dışarısını gözledim. Bir süre sonra org sesi kesildi, Yo-yo da kiliseden çıkıp Alan'ın karşısındaki evine girdi. Sevinmiştim, o evine kapandığına göre o akşam yüz yüze gelmemize olanak yoktu. Alan bana kalmıştı; korkmadan sokağa çıkabilirdim.

Derken Yo-yo kapısını açtı, her zamanki gibi dimdik yürüyerek dışarı çıktı. Yassı kadife şapkası seyrelen saçlarının tepesine iğnelenmişti. Kapıyı çekti, eldivenlerini –hiç bakmadan– giydi. Sakindi, gülümsüyordu. Sola dönerek Henry'nin tamirhanesine yöneldi. Ne sağa bakı-

yordu, ne sola. Sokak o kadar ıssızdı ki yürüdükçe ayakkabılarından çıkan tak tak seslerini duyabiliyordum. Belediye Sarayı'nı geçip gözden kayboluncaya kadar arkasından baktım.

Acelemden ayaklarım dolaşıyor, yürürken kayıyor, düşecek gibi oluyordum ama oturma odasını hızla geçtim yine de. Mutfağı geçtim, kileri geçtim, bahçeye çıkıp meyve ağaçlarının arasından geçtim, arkadaki tuğla duvarın önünde durdum. Gözümü dikebileceğim, gözümü dikip kafamdaki görüntüyü silebileceğim bir şeyler arıyordum. İçimdeki fırtına dışarıdan da bastırmıştı sanki. Duvardaki örümcek ağları biraz bendim, biraz da oydu ve sesimi başka biri kullanıyordu ama duyuyordum.

"Yoo, yoo. Yooo, hayır. Hayır, hayır. Yoo, hayır."

Görüntüyü yaşadığım sürece silemeyecektim kafamdan. Biliyordum, beynime dağlanmıştı. Yo-yo, koca memeleri, şiş göbeği, sarkık kalçasıyla yürüyor, yürüyordu. Yüzünde o sakin gülüşü, başında kadife şapkası, ayağında alçak ökçeli pabuçları, elinde eldivenleri vardı ama üstünde başka hiç, hiçbir şey yoktu.

Ondan sonra ortadan kayboldu. Evi olduğu gibi duruyor, arabası yine Henry'nin benzin istasyonunda bekliyor, yine yıkanıyor, cilalanıyordu. Adını ağza almıyordu kimse. Kasabalıların ortak sırtlarını çevirdikleri, yok saydıkları olgulardan biriydi artık. Bile isteye –hiç de utanmadan– soru sorup kurcalamasaydım, ona ne olduğunu hiç öğrenmeyecektim belki. Annemle babamın yıllık Oxford ziyaretlerinin sonuncusuydu. Çaydan sonra, tren saatinden epey önceydi. Gelişlerine sevinirdim ama günün sonuna doğru birbirimize söyleyecek sözümüz kalmazdı. Yılların açtığı uçurumun gerisinden bakıyorduk artık birbirimize, değişik dünyalarda yaşıyorduk.

Sessizlik uzadı. Öyle uzadı ki sıkıntımdan hiç açılmaması gereken konuyu açtım.

"Yo-yo nasıl, anne? Geçen gelişimde hiç göremedim onu."

Sessizlik, sıkıntılı bir sessizlik halini aldı. Babam piposunu doldurmaya karar verdi, bakışlarını da işinden ayırmadı.

Annem büyük bir incelik göstererek, "Çok... kötüledi," diye açıkladı. "Kasabadan ayrılmak zorunda kaldı."

Kısaca bakıştılar.

Babam ceplerini yoklayarak kibrit ararken, "Sıkıntılı günlerdi," dedi. "Yazık oldu."

Annem dantelli mendiliyle dudaklarını sildi. "Zavallıcık," deyip sustu.

Sessizlik büsbütün uzadı. Konu kapanmıştı.

Yine de, uzun yıllar sonra bir kere daha gördüm Yo-yo'yu. Savaş çıktı ve bitti. Barış yıllarının kaçıncısıydı bilmem, karımla çocuklarımı alıp kasabaya gittim. Annemi, evde tek başına yaşayacağına gelip bizimle oturmaya razı etmeye çalışacaktım. Gelgelelim öyle çok ağladı, öyle gerginleşti ki, karım da ben de pes ettik sonunda. Çocukların onu o durumda görmelerini istemiyordum, yatıştırmaya çalıştım.

Annem gözlerini silerken, "Kedilerden ötürü," dedi. "Bilirsin, kediyi hiç sevmem. Hiç dayanamam."

"Peki, sinirlenme."

"Sinirlenmemek elde değil. Birinin ona söylemesi gerek. Öyle çok kedisi var ki... Gecenin yarısını sokakta geçiriyor. 'Gel pisi pisi, gel anneciğine! Gel bak süt vereceğim!' Gözüme uyku girmiyor."

"Bu kadar çok kedisi olan kim, anne?"

"Kim olacak, Bayan Dawlish," dedi öfkeyle. "O kadına katlanamıyorum artık."

"Yo-yo mu?"

"Gidip onunla konuşmam gerek, Oliver. Buna katlanmak zorunda değilim!"

"Yo-yo! Döndü mü o ? Ben sanıyordum ki..."

"Elbette döndü. Çoktan döndü. Git onunla konuş Oliver."

"Ama biz birazdan yola çıkacaktık."

Ağlamaya başladı yine.

"Önce onunla konuşmalısın. Babanın kemikleri bile soğumadan... Her yanda kediler! Ya buraya girerlerse?"

Omzunu okşadım beceriksizce. Tıpkı babama benzediğimi fark edince de hemen elimi çektim.

"Peki anne, şimdi gider bakarım."

"Sen zaten öteden beri..."

"Biliyorum, ben ona tapardım."

Alan'a çıkıp cesaretimi toplamaya çalıştım. Oğlum Mark kız kardeşini makineli tüfek ateşine tutuyor, Sophy de hiç aldırış etmeden elindeki papatyaları sağ sola saçıyordu. Beni görünce ikisi de koşarak geldiler. Ellerinden tuttum, karşıya geçip geniş pencerenin yanındaki kapının önünde durduk. Kapı açıktı. İçeri girip bir süre antrede bekledik. Sonunda müzik odasının kapısını tıklattım ama karşılık alamadım. Avluya açılan kapı da aralıktı. Dışarı çıktık. Çok da iyi oldu. Zaten havasız olan eve kedilerle kanaryaların kokusu da eklenince içerisi dayanılmaz bir hal almıştı. Biz çıkarken hain suratlı bir erkek kedi de yanımızdan geçerek içeri girdi. İki saniye sonra da tıslayıp bağırdığını, bir başka kediyle kavgaya başladığını duydum.

Yo-yo bahçenin ucuna ulaşan patikadan yukarı geliyordu. Gövdesi patikadan daha genişti sanki. Eni bo-

yundan fazlaydı. Başında kadife şapkası vardı yine. Birden iki üç metre uzakta durup üçümüzü de inceledi.

"Merhaba, Bayan Dawlish. Beni hatırladınız mı?"

"Kummer gelmiş. Bu çocuklar senin mi?"

"Evet. Bu Mark, bu da Sophy."

"Gel içeri girelim."

Önümüze düştü. Peşinden gittik. Çocuklar bacaklarıma yapışmışlardı. Oraya gitmekle iyi etmediğimi düşünmeye başlamıştım. Yo-yo aynanın önünde oynayan bir kedi yavrusuyla konuşuyordu. Kedi onunla ilgilenmeden aynadaki görüntüsünü inceledi, görüntüye pati attı. Yo-yo garip sesler çıkarıyordu.

"Miik, miik, miik!"

"Mark! Burada olmaz... Sen en iyisi eve dön, oğlum."

Koşarak çıktı. Yo-yo arkasından bakıyordu.

"Onun oğlu da savaşta çok kahramanlık göstermiş. İnsanların ne yapacakları hiç belli olmuyor."

"Haklısınız."

"Savaşta sen ne yaptın, Kummer?"

"Korkarım pek bir şey yapmadım. Barış içinde yaşadım ben. Zehirli gaz hazırlamak zorundaydık. Neyse ki hiç kullanılmadı."

Kedi yavrusuna döndü yine.

"Miik, miik!"

"Hayvanları çok sevmeye başlamışsınız, görüyorum ki."

"Her zaman severdim. Senin kızının yaşındayken bile. Bilir misin, veterinerlik oyunu oynayabileyim diye erkek olarak düşünürdüm kendimi. Ama müzik çalışmalarım evde hayvan besleyip onlarla ilgilenmeme fırsat vermiyordu. Sonra da... o korkunç oğlandan ötürü evde hayvan barındıramaz oldum."

Pek az ömrü kaldığını fark edince çok şaşırdım. Ama o herhangi bir şey söylememe fırsat vermeden, küstahça diyebileceğim bir tavırla açıkladı.

"Hastaydım ben. Uzun bir süre. Biliyordun değil mi?"

Çeyrek porsiyonluk kemanıyla gelen küçük bir çocuk olmuştum yine. Ses çıkarmadan başımı salladım. Gülmeye başladı birden. Altın dişlerini göstererek kahkahalarla güldü.

"Ama şimdi iyiyim. Çok daha iyiyim."

Kızımın gelip yanağını elime dayadığını hissettim. Yo-yo gülmeyi kesti, merdivenin altındaki karanlıkta ışıl ışıl yanan iki yeşil göze eğildi.

"Seni yaramaz seni!"

Erkek kedi merdivenin altından çıkıp ön kapıdan sokağa fırladı.

"Çocuk gibi uğraştırıyor insanı. Sokaktan içeri alacağım diye gece yarılarına kadar bekliyorum."

"Siz de Isaac Newton'ın yaptığını yapsanız," dedim. "O kedilerin girebilmesi için iki delik açtırmıştı kapısına. Büyük kedi için büyük delik, küçük kedi için küçük delik."

Sözlerimin gülünçlüğünü ancak birkaç saniye sonra anladı. Anlayınca da kasıklarını tutarak gülmeye başladı.

"O zaman kediyi içeri alacağım diye uyanık kalmanıza gerek yok."

Gülmesi kesildi.

"Henry yapar," dedi. "Güzel bir delik açabilir. Ona söylerim. Gelir yapar. Ya da adamlarından birini getirir."

Başımı sallayarak kapıya yöneldim.

"Ben yavaş yavaş..."

"Biliyor musun... Arabamı kendisi parlatıyor hâlâ. Sırtına tulumu çekip pırıl pırıl ediyor. Ondan başka kim-

se el sürmüyor arabama." Anlamlı bir bakışla başını salladı. "Günahlarının cezası. O kadın... O da bir ceza. Henry anlıyor. Henry her zaman anlamıştır, değil mi?"

"Evet. Evet, o hep anlar."

"Onun dışındaki insanlara gelince..." Önce müzik odasının kapısına, ardından Sophy'ye baktı. "Kızın müzik çalışmaya başladı mı?"

"Henüz değil. Ama müziği çok seviyor. Öyle değil mi, Sophy?"

Kızım taş yüzlü şişman kadından kaçmak istercesine pantolonuma gömdü yüzünü. Saçını okşadım, başının ve boynunun kırılganlığını hissettim ve yüreğim büyük bir sevgi, sınırsız bir koruma isteği doldu. Yo-yo'nun hüzünlü yalnızlığını asla tatmamalıydı o. Tam bir kadın olmalı, evlenip çocuklar doğurmalıydı.

Huzursuzca kıpırdandım.

"Biz artık gidelim, Bayan Dawlish..."

"Güle güle, Kummer."

"Benimle yıllarca uğraştınız... Size teşekkür etmek isterim."

"Önemi yok. Herhangi bir anlamı da yok... Değil mi?"

Avluya çıkacak gibi dönmüştüm durup bana baktı.

Biliyor musun, Kummer... Yanan bir evden ya bir çocuğu, ya da bir kediyi kurtarabilirsin deseler, kediyi kurtarırım."

"Ben..."

"Güle güle, Kummer. Bir daha karşılaşacağımızı sanmam."

İki basamağı indi, düz pabuçlarının avluda çıkardığı sesleri dinledim.

Bir daha o evin kapısından girmemeye karar verdim. Asla.

Bir ton ağırlığındaki mermer, bir arp, mermer kırıkları, kurutulmuş çiçekler, mezarın çevresindeki beyaz mermer duvar, kiliseden gelen org sesi...

CLARA CECILIA DAWLISH
1890-1960

Ve, org fırtınasının ortasında, hemen hemen ayaklarımın arasında, daha küçük harflerle yazılmış iki sözcük:

Cennet müziktir.

Öyle bir yerde umursamazlıkla gülebildiğim için dehşete kapılarak kendimi topladım. Upuzun bir parmak sırtıma dokunmuştu sanki; sanki ürpertilerimin kaynaklandığı sinirlerin kökleri topraktaydı. O da oradaydı, iki metre ötemde; hiç kullanılmayan o korkunç, o acınacak beden; Çinli yüzü ve sararmış fırfırlarıyla. Çevremde adlandırılamayacak bir şeyler yükseliyor, güneşi karartıyorlardı. Bu da bir tür psişik kulak testiydi ve o sınavın sonunda tiksintiyle dehşet, çocuklarla atavizm kalıyordu ortada. Sesimi duydum. Sesim kendi adına dürüstlük gösterisine girmişti sanki.

"Seni hiç sevmedim! Hiçbir gün!"

Sonra da mezarlığın dışında buldum kendimi. Alan'ın ortasındaki çimenlikte duruyor, ancak oraya nasıl geldiğimi bilmiyordum. Koskoca, orta yaşlı bir erkek, kendini yine o boş odaların ortasındaki uzun koridorda bulmuş gibi kaçmıştı mezarlıktan.

Wilson'ların, şimdi kapısında İŞ VE İŞÇİ BULMA BÜROSU yazısı okunan evlerinden bir genç kızın çın çın öten kahkahası yükseldi. Bir dondurma kamyonu, varlığını vibrafonla duyurarak babamın evinin önünden geçti. Belediye Sarayı'nın sütunlarının ötesinde on iki televiz-

yon oyuncusunun on iki birli kâğıt dağıttığını gördüm. Diken diken olan tüylerim çok yavaş yatıştı. Kendi aydınlık, güvenli hayatımın korumasına sığınarak neyin nasıl olduğunu açıkladım sessizce.

Korkuyordum senden. Onun için de nefret ediyordum. Bu kadar basit. Öldüğünü duyunca sevindim.

Eve doğru yürüdüm. Ön kapı açık bırakılmakla kalmamış, menteşelerinden sökülüp duvara dayanmıştı. Kanadın alt yarısında, yaylı kapakla kapanan dört köşe bir delik vardı. Hamallar ön kapıdan avluya gidip gelirken yerde tozlu bir yol çizmişlerdi. Müzik odasına gittim, kapıyı tıklatmak üzere elimi kaldırırken aklım başıma geldi. Kapıyı öyle bir hızla açtım ki kanat arkadaki duvara çarpıp geri geldi. O tangırtıyla birlikte müslin perdelerin gerisinden –daha doğrusu bir zamanlar müslin perdelerin bulunduğu pencerenin önünden– kâğıt hışırtısına benzeyen bir ses geldi. Ellerim havada, kıpırtısızca durdum. Zavallı yaratık tüyleri tarazlanan kanatlarıyla camı örten örümcek ağlarının arasında debeleniyordu. Camı açmaya koştum ama sakatlanan hayvan yere düştü ve düştüğü yerde kaldı. Piyanonun varlığı hâlâ hissediliyordu. Görünmese bile o boş odayı dolduruyordu. Org pedalları da, döşeme tahtaları yepyeni kalan kare biçimindeki boşluğun az yukarısındaydı. Gözlerim soluk fotoğrafları duvardaki açık renkli yerlere yerleştirdi. Müzik odasında yeterince kalmıştım.

Üst kattaki koridoru düşünerek bir süre antrede durdum. Ama hayır, günah çıkarıp kefaretini ödemenin de bir sınırı vardı. İki basamağı hızla inip avluya çıktım ve güneşin sıcak eli sırtımda gezinince şükrettim.

Henry'nin adamları onun işyeriyle bahçeyi birbirinden ayıran duvarı yıkmaya başlamışlardı. Şimdi antika değeri taşıdığından, söktükleri tuğlaları birer birer istiflemişlerdi. Ne var ki bazı yerlerde duvar kendiliğinden yıkılmış, oralardaki kiremit tozuyla sarı çimento kümeleri çiçeklerle yabani otları ezmişti. Bahçenin, hiç gitmediğim ucunu merak ediyordum. Ayrıkotlarıyla hindibaların örttüğü kumlu patikaya daldım. Patikanın ucundaki defne çalılarını aralayınca ırmağın sularıyla karşılaştım. Kıyıya küçük bir rıhtım yapılmıştı. Bahçeden rıhtıma taş basamaklarla iniliyor, orada unutmabeni çiçekleri, sarmaşıklar ve ırmağın kayarcasına ilerleyen sığ suları görülüyordu. Bir yanda da sırtı çubuklu bir tahta koltuk vardı. Çubukların arasına örümcekler ağ örmüş, kuşlar oturulacak yerini pisletmiş, tahtanın cilası silinmişti ama koltuk onun nasıl yaşadığını sessizce anlatmakta diretircesine ayakta duruyordu. Bütün yaz, belki güz aylarında bile, her akşam burada, tatarcıklarla sivrisineklerin arasında... Koltuğun karşısına düşen duvarda içi tuğlalarla örülmüş bir girinti vardı. Girintinin üstündeki duvar da iyice kararmıştı. Gidip bakınca orada yakılan ateşin sıradan bir ateş olmadığını anladım. İki, belki de üç kışın yağışından sonra bile, şurada burada birtakım parçalar, cilt sırtları, cilt köşeleri, hatta cilt kapakları görülüyordu. Okuyup şifreyi çözmem için... *Breitkopf und Hartel, Augener, MacMillan, Boosey ve Hawkes ve Musical Times'ın neredeyse yanmaz tutuşmaz istifleri...*

Henry yapmış olamazdı. O notalar iyi para ederdi. Bir yerde bir metal parıltısı, ardından çelik bir uç gördüm, kuşkularım kesinlik kazandı. Kimi yerleri eriyip külçe haline gelmişti ama metronomun tik taklarını ayarlayan ağırlık kolayca tanınabilirdi. Henry ihtiyar

Bay Dawlish'in cilalı kutu içinde sakladığı metronomu, o değerli antikayı ateşe atmazdı. Yerden bana bakan donuk gözü fark edince, Beethoven'in büstünü çekiçle kırıp birkaç alçı parçası haline de getirmezdi diye düşündüm. Bir fotoğraf çerçevesinin köşesi olabilirdi pekâlâ.

Onun koltuğuna oturdum, dirseklerimi dizlerime dayayarak yüzümü avuçlarımın arasına aldım. Duygularımın neyle, kiminle ilintili olduklarını bilmediğim gibi ne olduklarını da bilmiyordum.

"Demek her yeri gezdiniz..."

Henry yıkık duvarın gerisinde duruyordu; yüzü esmer, gözleri doldu dolacak, saçlar bembeyaz, üstü başı tiril tiril. Yerimden kalkıp oradaki kırık tuğla yığınına tırmanmaya çalıştım.

"Yardım edeyim mi?"

"Ben çıkarım, sağ ol."

Yığından onun yerine atladım. Tarım makinelerinin arasından geçtik yan yana. Başlarımız eğik, ellerimiz arkada kenetliydi. Yaslı akrabalar gibi, ağır adımlarla ilerliyorduk.

"İyi düşünmüşsün, Henry," dedim. "Mezarına yazdırdığın o yazıyı söylüyorum."

"Çabuk duygulanır, geç akıllanırım. Ben öyleyim işte."

Durup birbirimizin yüzüne baktık."Başka bir şey de denebilirdi, Henry. Denebilirdi ki..."

Yüzünün güldüğü, huzur bulduğu gün götürüp bir yere kapattılar, iyileşip yeniden mutsuz oluncaya kadar da bırakmadılar... denebilirdi sözgelimi.

Ama hayır, aslı aranırsa hiçbir şey denemezdi.

"Önemi yok, Henry."

Benzin pompasının önüne kadar sessizce yürüdük.

Aldığım benzinin parasını ödemek için cüzdanımı çıkarıp pompayı işleten kadını aradım. Kadın ortaya çıkmıştı ama Henry elini sallayarak onu savdı.

"İzin verin, efendim. Rica ederim, ne demek. Onur duyarım."

Paramı alıp bozdurmaya gitti. Aşınmış beton düzlüğe baktım, okunmayan yazıları gördüm. Oradan gelip geçen, geçip giden ayakları gördüm. Benimkiler de o ayakların arasındaydı. Bacağımı uzatıp ayakkabımın ucuyla betona vururken –tık tık tık– iyice dinledim ve o görünmeyen ayaklara kendi sesimi, kendi bedenimi, geleceği belirleme gücünü verebilsem, gözden çıkarmayacağım hiçbir şey olmazdı diye düşündüm. *Hiçbir şey.* Hemen ardından, hayır dedim; tıpkı Henry gibi, ben de ancak akla yakın bir fiyat öderdim.

"Dokuz peni de şöyle, etti üç sterlin. Teşekkür ederim, efendim."

Gözlerine baktım, kendi yüzümü gördüm.

"Hoşça kal, Henry."

Hiçbir şey söylemeden elini kaldırdı. Üstün nitelikli arabama binerek yola koyuldum, Eski Köprü'yü aşıp sonunda otoyola çıktım. Bütün dikkatimi yola vermiştim.

18 yaşındaki Oliver üniversiteye gitmeden önceki zamanını biraz eğlenerek geçirmek istemektedir. Ama yaşadığı yer, Stillbourne'da (stillborn: ölü doğan) herkes herkesin neyle meşgul olduğunu harfiyen bilmektedir; ihtiras, aşk, başkaldırı, insanda yaşamsal bir heyecan yaratan bütün duygular çok geçmeden intikam ya da utançla karşılığını bulur. William Golding'in otobiyografik ögeler taşıyan romanında küçük bir topluluktaki hayatın trajedisi ve gülünç yanları müziğin teskin edici ritmiyle aktarılıyor. Yetişkinliğe geçiş sancılarını içinizi ısıtacak bir naiflikte anlatan bir roman *Piramit*.

William Golding 1911'de Cornwall'da doğdu. Oyuncu, öğretim görevlisi, denizci, müzisyen ve son olarak okul müdürü sıfatlarıyla çalıştı. 1934'te *Poems* adlı ilk kitabını yayımladı. 1940 yılında İngiltere Kraliyet Donanması'nda görev aldı. 1954'te ilk romanı *Sineklerin Tanrısı*'nı yayımladı. 1961 yılında öğretmenliği bıraktı ve kendini tamamen yazmaya adadı; *Kule* ve *Çatal Dil* de dahil olmak üzere toplam on iki roman yazdı. *Sineklerin Tanrısı* 1963 yılında Peter Brook tarafından filme de çekildi. 1983 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. Golding 1988 yılında "Sir" unvanını aldı. 1993 yazında hayata gözlerini yumdu.

ISBN: 975-458-448-6
OTM: 11027801

9 789754 584486

KDV dahil fiyatı: 9.000.000 TL

Kapak resmi: Mehmet Uulsel